

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน : ศึกษากรณีเปรียบเทียบมาตรการ
ในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศและประเทศไทย

ร้อยตำรวจโทหญิง ชญานิศ ภาชีรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1209-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ECONOMIC CRIME INVOLVING FINANCIAL INSTITUTIONS :

A COMPARATIVES STUDY OF LEGAL MEASURES
BETWEEN FOREIGN COUNTRIES AND THAILAND

PoL.Lt. Chayanid Pacheerat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1209-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์   อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน : ศึกษากรณี
เปรียบเทียบมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศและ
ประเทศไทย
โดย   ร้อยตำรวจโทหญิง ชญานิศ ภาชีรัตน์
สาขาวิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   นายเพ็ญวรรณ ทองดีแท้

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรรวดี อังค์สุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นายเพ็ญวรรณ ทองดีแท้)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

ร้อยตำรวจโทหญิง ชญานิศ ภาชีรัตน์ :อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน : ศึกษากรณีเปรียบเทียบมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศและประเทศไทย. (ECONOMIC CRIME INVOLVING FINANCIAL INSTITUTIONS : A COMPARATIVES STUDY OF LEGAL MEASURES BETWEEN FOREIGN COUNTRIES AND THAILAND) อ.ที่ปรึกษา:รศ.วีระพงษ์ บุญญโญภาส,อ.ที่ปรึกษาร่วม :อ.เพ็ญวรรณ ทองดีแท้, 242 หน้า. ISBN 974-13 -1209 -1

“อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม จากรายงานของสถาบันวิจัยว่าด้วยการป้องกันสังคมของสหประชาชาติ เรื่องวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและอาชญากรรม ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบอย่างกว้างขวาง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันมีการพัฒนาก้าวหน้าในด้านการธุรกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่สลับซับซ้อน ทำให้รูปแบบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ก็ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ก่อรูปกับผู้กระทำผิดลักษณะนี้มักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในวงการธุรกิจและการเมือง ก่อให้เกิดกรณีกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทุกกรณีอย่างครอบคลุมมีการอาศัยช่องว่างกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และมีการหลบเลี่ยงมาตรการทางกฎหมายได้ ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่บ้านเมืองมีปัญหามภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดปัญหาการว่างงานอย่างกว้างขวาง

เนื่องจากสถาบันการเงิน เป็นธุรกิจการให้บริการทางการเงินโดยการบริหารผ่านทางคณะผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้นๆ ได้เจริญก้าวหน้าพัฒนารูปแบบของการให้บริการต่างๆ อย่างไม่หยุดยั้งตามความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เมื่อธุรกิจให้บริการนี้ได้พัฒนาไปโดยไม่หยุดยั้งเช่นนี้ ก็จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงกรอบกติกาให้สามารถควบคุมดูแลไม่ให้สถาบันการเงิน หรือผู้บริหารของสถาบันการเงิน อาศัยความล้ำหลังของกฎหมาย หรือช่องว่างของกฎหมายแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนได้ศึกษาถึงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของต่างประเทศ ทั้งประเทศในระบบคอมมอนลอร์ และระบบซีวิลลอร์ และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมได้วิเคราะห์เสนอมาตรการที่ควรนำมาใช้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสัมฤทธิผลในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้ได้อย่างแท้จริง

ภาควิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2543..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4086120034 : MAJOR LAW

KEY WORD: ECONOMIC CRIME INVOLVING FINANCIAL INSTITUTIONS

CHAYANID PACHEERAT, POL.LT. : ECONOMIC CRIME INVOLVING
 FINANCIAL INSTITUTIONS : A COMPARATIVES STUDY OF LEGAL
 MEASURES BETWEEN FOREIGN COUNTRIES AND THAILAND.
 THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF.VIRAPHONG BOONYOBHAS ,
 THESIS CO-ADVISOR: MR.PENWAN THONGDEETAE, 242,pp.
 ISBN 974 –13 -1209 -1.

“Economic Crime” is the fruit of Technology, Economic, and Social changing. From the report of Research Institution of United Nation on Social Protection concerning about Economic and Crime Crisis which receive widely effect from the changing of Economic and Social especially in the present society which is said to be developed from Business, Industrial and Technology these effect to the type of crimes as well , moreover in the case of the wrongdoers are influential persons or politicians enforcing law on these persons usually cannot succeed. The reasons are that such persons try to find the gab of law to fulfill their benefit. Furthermore, the more economic crises the more jobless workers.

Considering on the financial institution, the development of financial institutions are also concerned with the development of Economic of the country and it is also necessary to develop the measures to control the financial institution and executives of financial institution who try to get benefit from unclear law.

This thesis focuses on studying the measures for law enforcement concerning Economic Crime in foreign countries both Common Law System and Civil Law System countries and also study on the problems in enforcing law of Economic Crime in Thailand for improving the legal measures for achieving the sufficiency of law enforcement in the said crime.

Department.....Law..... Student's signature.....
 Field of study.....Law..... Advisor's signature.....
 Academic year.....2000..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยความเมตตาของท่านคณาจารย์ผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือและแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส ที่สละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและกรุณาแนะนำแนวความคิดและสนับสนุนโครงร่างวิทยานิพนธ์นี้ แต่แรกเริ่มตลอดจนได้กรุณาตรวจทานแก้ไขจนสำเร็จ และผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อมราวดี อังค์สุวรรณ เป็นอย่างสูง ที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้เขียนโดยให้คำแนะนำในด้านการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี ตลอดจนกรุณาเสียสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ ที่กรุณาเสียสละเวลามาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เพ็ญวรรณ ทองดีแท้ เป็นอย่างสูงที่สละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งนอกจากจะให้คำแนะนำและตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนแล้วยังให้คำแนะนำแก่ ผู้เขียนในด้านต่าง ๆ อันเป็นเหตุบังนดาลใจให้ผู้เขียนมีความมานะพากเพียรจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้ ผู้เขียนขอสำนึกบุญคุณไว้อย่างมิรู้ลืม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบูรพาจารย์ทางนิติศาสตร์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนางานด้านนิติศาสตร์ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ใช้ศึกษาต่อไป รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณเจ้าของงานนิพนธ์ทุก ๆ ท่าน ที่ผู้เขียนใช้ศึกษาและอ้างอิงในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณสูงสุด ทั้งยังเป็นกำลังใจ อันเป็นเหตุบังนดาลใจให้ผู้เขียนมีความมานะ พยายาม ขอขอบพระคุณ พันตำรวจเอก วัฒนะ กิตตินันท์ ที่ให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดจนคำแนะนำอันมีประโยชน์อย่างยิ่งแก่การทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ พันตำรวจโทหญิง กมลมาลย์ สอนองนารถ รวมถึง พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวได้หมด ณ ที่นี้ ที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา ผู้เขียนขอสำนึกบุญคุณไว้อย่างมิรู้ลืม

หากวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนมีคุณค่าและมีประโยชน์ในด้านการศึกษายู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแก่ทุก ๆ ท่านที่เอ่ยนามมาข้างต้นหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนขออ้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ชฎานิศ ภาชีรัตน์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สมมุติฐานของการศึกษาวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	6
1.6 วิธีวิจัยที่จะใช้ในการทำวิทยานิพนธ์	7
2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน	8
2.1 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	8
2.1.1 ความเป็นมาของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	8
2.1.2 ความหมายและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	10
2.1.3 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมธรรมดา... ..	11
2.1.4 ประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	14
2.1.5 ผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	17
2.2 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน	19
2.2.1 ความหมายและลักษณะ.....	19
2.2.2 รูปแบบของการกระทำผิดโดยสถาบันการเงิน	20
<u>กรณีศึกษา</u> การปล่อยสินเชื่อตามอำเภอใจ.....	21
2.2.3 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยสถาบันการเงิน	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. บทบาทของสถาบันการเงินกับเศรษฐกิจของประเทศ.....	28
3.1 ความหมายของสถาบันการเงินไทย.....	28
3.2 ประเภทของตลาดการเงิน(Financial Market).....	28
3.2.1 ตลาดเงิน(Money Market).....	29
3.2.2 ตลาดทุน(Capital Market).....	29
3.3 ประเภทของสถาบันการเงิน.....	32
3.3.1 สถาบันการเงินตาม พ.ร.บ.ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจ เครดิต ฟองซีเออร์ พ.ศ.2522.....	34
ก. ธุรกิจเงินทุน.....	36
ข. ธุรกิจเครดิตฟองซีเออร์.....	37
3.3.2 สถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์.....	38
3.4 วิวัฒนาการของสถาบันการเงินไทย.....	42
3.4.1 วิวัฒนาการและการกำกับควบคุมในส่วนของธนาคารพาณิชย์.....	45
การกำกับควบคุม	
1. ระยะแรก พ.ศ. 2431 -2471.....	43
2. ระยะที่สอง พ.ศ. 2480 – 2488.....	44
3. ระยะที่สาม พ.ศ. 2505- 2528	46
4. ระยะที่สี่ พ.ศ. 2535 – ปัจจุบัน	51
3.4.2 วิวัฒนาการและการกำกับควบคุมในส่วนของบริษัทเงินทุน บริษัทเครดิต ฟองซีเออร์.....	53
- ความเป็นมาในระยะแรกระหว่าง พ.ศ. 2509 - พ.ศ 2522.....	53
- ความเป็นมาในระยะที่สองระหว่าง พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2528.....	53
- ความเป็นมาในระยะที่สาม พ.ศ. 2535	68
3.5 บทบาทของสถาบันการเงินกับระบบเศรษฐกิจ.....	72

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4. มาตรการทางกฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	75
4.1 แนวความคิดเรื่องความรับผิดทางอาญา	75
4.1.1 แนวความคิดเรื่องความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล.....	76
4.1.2 แนวความคิดเรื่องความรับผิดทางอาญาของสถาบันการเงิน.....	78
4.1.3 แนวความคิดเรื่องการลงโทษนิติบุคคล.....	79
4.2 ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับ.....	82
4.2.1 ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับนิติบุคคล.....	82
ก. มาตรการลงโทษทางอาญา.....	82
ข. มาตรการอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญา.....	85
4.2.2 ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงิน.....	86
ก. มาตรการลงโทษทางอาญา.....	86
ข. มาตรการอื่นควบคุมกำกับดูแล.....	88
4.2.3 ความรับผิดทางอาญาและทางแพ่งของผู้บริหารนิติบุคคล.....	90
4.2.3.1 ความรับผิดของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์.....	90
ก. ความรับผิดทางอาญา.....	90
ข. ความรับผิดทางแพ่ง.....	92
4.2.3.2 ความรับผิดของผู้บริหารนิติบุคคลในของบริษัทเงินทุน บริษัทเครดิต ฟองซิเอร์	92
ก. ความรับผิดทางอาญา.....	92
ข. ความรับผิดทางแพ่ง.....	93
4.3 วิกฤตการณ์ทางการเงินในอดีตกับแนวทางแก้ไข.....	94
4.3.1 วิกฤตการณ์ในส่วนของบริษัทพาณิชย์.....	94
4.3.2 วิกฤตการณ์ในส่วนของบริษัทเงินทุน.....	97
4.4 สภาพและความสำคัญของปัญหาในการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปัจจุบัน.....	100

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5. วิเคราะห์มาตรการของต่างประเทศที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	112
5.1 แนวคิดในการวางมาตรการต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	112
5.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล.....	112
5.2.1 ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในระบบคอมพิวเตอร์.....	112
ก.รูปแบบการลงโทษนิติบุคคล.....	115
ข.ผลที่นิติบุคคลได้รับหลังการลงโทษ.....	120
5.2.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในระบบกฎหมายซีวิลลอว์.....	121
ก.รูปแบบการลงโทษนิติบุคคล.....	123
ข.ผลที่นิติบุคคลได้รับหลังจากลงโทษ.....	125
5.3 วิเคราะห์มาตรการที่ควรนำมาปรับปรุงเพื่อบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ...126	
5.3.1 มาตรการทางด้านกฎหมายสารบัญญัติ.....	127
(1)โทษปรับ.....	127
(2)โทษริบทรัพย์.....	128
(3)การนำเอาหลักสมคบกันกระทำความผิด(Conspiracy)มาใช้.....	128
(4)การพยายามต้องรับโทษเท่ากับความผิดสำเร็จ.....	128
5.3.2 มาตรการทางด้านกฎหมายวิธีสบัญญัติ.....	132
(1)การขยายหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐาน.....	132
(2)การผลักภาระการพิสูจน์ให้กับจำเลย(Reverse Burden of proof).....	133
(3)การนำเอาวิธีการ Class Action มาใช้ในการดำเนินคดี.....	133
5.3.3 การนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เพื่อคุ้มครองสังคม.....	133
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	140
รายการอ้างอิง.....	146
ภาคผนวก	150
ประวัติผู้เขียน.....	242

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความมั่นคงแก่ประเทศไทย คือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองคือ ความแข็งแกร่งของสถาบันการเงิน เพราะสถาบันการเงินเป็นแหล่งรวมของ "ธุรกรรมทางการเงิน" ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการลงทุน, การเป็นสื่อกลางในการโอนเงิน หรือการทำธุรกิจการเงินระหว่างประเทศ รูปแบบในการประกอบอาชีพการงานของสถาบันการเงิน ก็ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน จะแปรเปลี่ยนไปตามความเจริญของบ้านเมือง และที่ผ่านมามีประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินมาแล้วหลายครั้ง ครั้งที่สำคัญ คือ

1. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2522 (ราชาเงินทุน)
2. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2526
3. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2527
4. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2540 (คดี บีบีซี)

ซึ่งในแต่ละครั้งเป็นเหตุให้สถาบันการเงิน โดยเฉพาะ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต้องปิดกิจการลงหลายแห่ง มีผู้เสียหายจำนวนมากและทรัพย์สินเงินทองที่สูญเสียมูลค่ามหาศาล ตลอดจนทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อสถาบันการเงินโดยทั่วไป แม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินมาแล้วหลายครั้ง ด้วยความต้องการรักษาผลประโยชน์สาธารณะชนให้มากที่สุด และเพื่อเป็นมาตรการที่สามารถลดหรือยับยั้งการเกิดปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับสถาบันการเงินได้อย่าง บรรลุผล แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีการกระทำอาชญากรรมทางการเงินอยู่ทั่วไป ปัจจัยสำคัญเนื่องมาจาก

ธุรกรรมทางการเงิน หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการนำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการกับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

1. ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีต่าง ๆ บ้านเมืองได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้กฎหมายที่มีอยู่ ไม่สามารถบังคับใช้กับปัญหาได้ทุกรณีอย่างครอบคลุม และมีการหลบเลี่ยงจากมาตรการทางกฎหมายได้ ประกอบกับลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนเป็นผลให้กฎหมายไม่สามารถบัญญัติรูปแบบของการกระทำความผิดที่แน่นอนได้ ซึ่งเป็นเพราะกฎหมายไม่ทันสมัยหรือล่าช้าไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 เป็นผลมาจากการปรับปรุงประกาศคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 58) ว่าด้วยการควบคุมการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน เนื่องจากมีสถาบันการเงินหลายแห่งฉวยโอกาสหาประโยชน์ใฝ่ตน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น เพื่อให้มีความสามารถคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรการที่รัดกุม แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีการอาศัยช่องว่างของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกระทำความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน เช่น การปล่อยสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูง โดยหวังรับค่าตอบแทนในการที่บริษัทเงินทุนอนุมัติสินเชื่อ เป็นต้น

2. มาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้มีอยู่จำกัด และการบังคับใช้ได้อย่างจำกัด ขอบเขต กล่าวคือ โดยปกติสถาบันการเงิน ถือเป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่ง ซึ่งมาตรการที่บังคับใช้แก่ นิติบุคคล โดยเฉพาะเรื่องมาตรการลงโทษทางอาญา มีเพียงปรับ ริบทรัพย์สิ้น และจำคุก (กรณีบุคคลธรรมดารับผิดชอบ) แต่สำหรับบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการบัญญัติกฎหมายลงโทษจำคุกแก่กรรมการของนิติบุคคล ซึ่งมีส่วนร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลด้วยนอกนั้นเป็นมาตรการอื่น ๆ ที่มีได้มีลักษณะเป็นโทษทางอาญา ที่นำมาเป็นมาตรการไว้ควบคู่กับโทษทางอาญา ปัญหาในการปฏิบัติคือ การปรับนิติบุคคลที่กระทำความผิด บางครั้งไม่มีผลทำให้เป็นการหยุดยั้งการกระทำผิดนั้นได้ เพราะผลตอบแทนจากการกระทำความผิดดังกล่าวมีมูลค่าเพียงพอที่จะหักมาชำระค่าปรับส่วนหนึ่งได้อย่างสบาย แต่หากนำวิธีการอื่น เช่น การให้ล้มเลิกกิจการ ก็ยังทำให้ผลความเสียหายเกิดขึ้นอีกเป็นหลายเท่า โดยเฉพาะกิจการของนิติบุคคลนั้นเป็นกิจการที่มีความมั่นคงและสำคัญต่อสังคม เช่น บริษัทเงินทุน ธนาคารพาณิชย์ หากใช้มาตรการระงับชั่วคราวในกิจการบางอย่าง ย่อมกระทบถึงมูลค่าเสียหายทางการเงินที่หมุนเวียนในแต่ละวัน และกระทบถึงระบบเศรษฐกิจทางการเงินของประเทศด้วย

3. กระบวนการออกกฎหมาย ขั้นตอนการออกกฎหมายที่ล่าช้า ทำให้มาตรการการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร ส่งผลให้กฎหมายออกมาใช้บังคับหลังจากเกิดปัญหาและความเสียหายไปมากแล้ว ทำให้ไม่สามารถใช้บทบัญญัติของกฎหมายย้อนหลังเพื่อบังคับใช้กับ

กรณีที่เกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น วิกฤตการณ์บริหารราชการการเงิน เมื่อประมาณ พ.ศ.2521-2522 ได้มีความเสียหายเกิดขึ้นมูลค่ามหาศาล แล้วจึงได้ตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 ขึ้นมาบังคับใช้ เป็นต้น

4. อิทธิพลของอาชญากร ลักษณะของอาชญากรเศรษฐกิจจะเป็นผู้ที่มีฐานะดีมีชื่อเสียงโด่งดัง และมักจะไม่เป็นผู้กระทำการหรือลงมือเอง มีการประกอบอาชญากรรมแฝงไว้ในธุรกิจที่ใหญ่โต เพื่อภาพลักษณ์ที่ปรากฏจะได้ไม่เป็นที่สงสัยแก่ประชาชนทั่วไป องค์ประกอบเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาชญากรรมใหญ่ ๆ และสำคัญ สามารถหลุดพ้นไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้

5. จรรยาบรรณของนักธุรกิจ จรรยาบรรณมีบทบาทสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรักษาไว้ของนักธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจทางการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ฯลฯ ต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ กล่าวคือ ไม่ต้องการความร่ำรวยโดยการนำทรัพย์สินของผู้อื่นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะธุรกิจทางการเงิน เป็นธุรกิจที่สามารถสร้างความเสียหายและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้อย่างกว้างขวาง

และในปี 2540 ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง จนต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ส่งผลให้ทางการจำเป็นต้องปิดกิจการธุรกิจเงินทุน 56 แห่ง อย่างเป็นทางการถาวร เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2540 สถาบันการเงินหลายแห่งที่ยังเปิดดำเนินการต่อไปได้ ก็ต้องประสบกับปัญหาสภาพคล่องที่รุมเร้าต่อเนื่องถึงปี 2541 สถานการณ์ดังกล่าว ทำให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศชะลอการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว จนทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมาก ไม่อาจตั้งรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ได้ทันท่วงที กิจการหลายอย่างปิดตัวลง เกิดปัญหาการว่างงานอย่างกว้างขวาง และส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วทั้งประเทศ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องยืนยัน ถึงความร้ายกาจของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ที่กลายเป็นปัญหาระดับชาติ ที่ทุกฝ่ายต้องรีบหาทางแก้ไข และที่ผ่านมาทางการได้แก้ไขกฎหมายไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ , พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพในประเทศและให้ทัน

ต่อความเจริญของบ้านเมือง โดยเริ่มตั้งแต่ไม่มีข้อยุ่งยาก จนกระทั่งมีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก ธุรกิจการให้บริการทางการเงินได้เจริญก้าวหน้า พัฒนารูปแบบของการให้บริการต่าง ๆ อย่างไม่หยุดยั้งตามความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เมื่อธุรกิจการให้บริการนี้ได้พัฒนาไปโดยไม่หยุดยั้งเช่นนี้ ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงกรอบกติกาให้สามารถควบคุมดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นได้

ประการที่สอง สถาบันการเงิน เป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยการบริหารผ่านทางคณะผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้น ๆ ถ้าผู้บริหารเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ มีความสำนึกรับผิดชอบดูแลผลประโยชน์ของประชาชนผู้ฝากเงิน สถาบันการเงินนั้น ๆ ก็จะไม่มีปัญหา แต่ถ้าหากผู้บริหาร แม้จะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหากปราศจากความสำนึกรับผิดชอบ คิดหาประโยชน์จากเงินฝากของประชาชน หรือแม้แต่จากส่วนของผู้ถือหุ้นในสถาบันการเงินนั้นด้วย ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้น ดังตัวอย่างวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ผ่านมา หากเป็นเช่นนี้ต่อไปโดยไม่มีการแก้ไข ผู้บริหารก็จะพยายามหาช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อกระทำการต่าง ๆ ตามที่ตนปรารถนา ยากต่อการควบคุม และผู้บริหารประเภทนี้จะมีปะปนเข้ามาทุกยุคทุกสมัย และนับวันก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นตามความเจริญของบ้านเมือง

ดังนั้น ทุกครั้งที่เกิดวิกฤตการณ์ไม่ว่าต่อสถาบันการเงินประเภทใด ทางกรจึงต้องหาวิธีการปรับปรุงตัวบทกฎหมายให้รัดกุมรอบคอบมากกว่าเดิม ด้วยการปรับปรุงมาตรการที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง เพิ่มเติมตัวบทกฎหมายที่ยังไม่ได้บัญญัติให้ครอบคลุมไว้บ้างเสมอมา แต่วิกฤตการณ์ ที่เกิดจากสถาบันการเงินยังคงเกิดอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า แม้ว่าจะได้มีการแก้ไขมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาแล้วหลายครั้งก็ตาม จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของไทยว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร และควรศึกษาถึงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ ที่ประสบผลสำเร็จในการปราบปรามอาชญากรรมทางการเงิน ว่ามีวิธีอย่างไร เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับอาชญากรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย อันจะเป็นการเสริมความแข็งแกร่งให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศชาติ และลดอาชญากรรมประเภทนี้ได้ทางหนึ่ง

1.2 สมมุติฐานในการศึกษาวิจัย

อาชญากรรมที่กระทำโดยสถาบันการเงินถูกจัดให้เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ จะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ยิ่งเศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้ามากเท่าไรรูปแบบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ก็ยิ่งยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นเท่านั้น ก่อให้เกิดกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทุกกรณีอย่างครอบคลุม มีการอาศัยช่องว่างของกฎหมายแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และมีการหลบเลี่ยงมาตรการทางกฎหมายได้ แม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในเรื่องนี้มาแล้วหลายครั้ง แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีการกระทำอาชญากรรมโดยสถาบันการเงินอยู่โดยทั่วไป ซึ่งในแต่ละครั้งจะส่งผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างมหาศาล ด้วยเหตุนี้ การแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมโดยการศึกษาจากมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อนำมาบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับสถาบันการเงิน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายอย่างแท้จริง

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

- 1.3.1 เพื่อทราบถึงบทบาทของสถาบันการเงิน ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ
- 1.3.2 เพื่อทราบถึงรูปแบบของอาชญากรรมทางการเงินที่ก่อขึ้นโดยสถาบันการเงิน
- 1.3.3 เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับสถาบันการเงิน
- 1.3.4 เพื่อทราบถึงมาตรการทางกฎหมายการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงิน
- 1.3.5 เพื่อแสวงหามาตรการในการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมสำหรับอาชญากรรมทางการเงินอันก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1.4.1 วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะศึกษาถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยสถาบันการเงิน ในส่วนสัมฤทธิ์ผลในการบังคับใช้ทางกฎหมาย

1.4.2 ศึกษาถึงตัวบทกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

1.4.3 ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

1.5.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทของสถาบันการเงิน ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

1.5.2 ทำให้ทราบถึงรูปแบบของอาชญากรรมที่ก่อขึ้นโดยสถาบันการเงิน

1.5.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง

1.5.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน

1.5.5 ทำให้ทราบถึงมาตรการในการบังคับใช้ที่เหมาะสมสำหรับอาชญากรรมทางการเงิน อันก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 วิธีวิจัยที่จะใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เป็นการวิจัยเอกสาร (Document Reserch) โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือคำบรรยายกฎหมาย ตลอดจนตัวบทกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ มาตรการพิเศษทั้งของไทยและของต่างประเทศแล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน

2.1 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

2.1.1 ความเป็นมาของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมสิ่งหนึ่งที่ต้องมีควบคู่กันไปก็คือกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ทั้งนี้เพื่อความปกติสุขของสมาชิกในสังคม ถ้าสังคมใดขาดซึ่ง กฎ ระเบียบและข้อบังคับแล้ว การล่องละเมิด การเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง รวมตลอดไปถึงการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือโดยทุจริตย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ แต่อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งที่มีอาชญากรรมได้ก็คือที่ใดมี กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่นั้นย่อมมีการฝ่าฝืน และก็เป็นที่น่าสนใจกันว่า การฝ่าฝืนซึ่งกระทำลงโดยมีเจตนาชั่วร้าย ก็คือ การประกอบอาชญากรรม นั่นเอง ดังนั้นอาชญากรรมจึงเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคม เพราะไม่มีสังคมใดเลยที่ปลอดจากอาชญากรรมโดยสิ้นเชิง เพียงแต่รูปแบบพัฒนาการหรือความรุนแรงอาจจะแตกต่างกันออกไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ในสังคมยุคแรก ๆ สมาชิกของสังคมจะต้องต่อสู้กับความยากลำบากเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ดังนั้นรูปแบบของการประกอบอาชญากรรมจึงมีลักษณะรุนแรง ไม่มีความซับซ้อนไม่ลึกซึ้ง และไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถพิเศษของผู้กระทำความผิดมาเป็นส่วนประกอบ ส่วนสังคมก็กำหนดมาตรการได้ตอบต่อผู้ประกอบอาชญากรรมในรูปแบบที่รุนแรงเช่นกัน เพื่อเป็นการป้องกันและเป็นการปราบปราม และในขณะเดียวกันก็เป็นการแก้แค้นทดแทนให้แก่สมาชิกของสังคม ที่ได้รับภัยอันตรายจากการประกอบอาชญากรรมนั้นด้วย ปัจจุบันสภาพของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมยุคก่อนๆอย่างสิ้นเชิงมีการพัฒนาก้าวหน้าในด้านการธุรกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การประกอบธุรกิจมีลักษณะสลับซับซ้อน เทคโนโลยีถูกนำมาใช้เป็นเครื่องกำหนดวิถีทางในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมมากขึ้น และเทคโนโลยีและความเจริญเหล่านี้ นอกจากจะสร้างคุณประโยชน์อย่างมากมายกับสังคมแล้ว ในทางตรงกันข้ามก็นำไปสู่พัฒนาการของการประกอบอาชญากรรมด้วย ดังจะเห็นได้จากอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีต ต่างปรากฏให้เห็นอย่างหลากหลาย

ในปัจจุบัน อาชญากรรมดังกล่าว ได้แก่ อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-Collar-Crime) ซึ่งมีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) อาชญากรรมการค้าการพาณิชย์ (Commercial Crime) อาชญากรรมที่กระทำลงโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีในตำแหน่งหน้าที่ (Occupation Crime) อาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crime) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Computer Crime) หรือ อาชญากรรมที่กระทำลงโดยห้างหุ้นส่วนบริษัท (Corporate Crime) เป็นต้น

แนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ได้เริ่มขึ้นในต้นต้นศตวรรษที่ 19 โดยนักอาชญาวิทยา นักสังคมวิทยา นักกฎหมาย ได้วางแนวคิดในเรื่องของการประกอบอาชญากรรมว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นจากบุคคลที่อยู่ในสภาพดำรงชีวิตที่ยากจน เกิดจากพื้นฐานความแตกต่างระหว่างสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมและเศรษฐกิจ แนวคิดนี้ได้สืบทอดมาจนถึง ค.ศ.1927 จนเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก โดยเฉพาะอเมริกา ได้มีอาชญากรรม ในแวดวงธุรกิจการค้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น การกระทำผิดเกี่ยวกับเช็ค ปลอมแปลงเอกสารเงินตรา การฉ้อโกง เป็นต้น ความผิดเหล่านี้ได้นำไปสู่ความสูญเสียแก่เศรษฐกิจของประเทศอเมริกาเป็นอย่างมาก ประกอบกับกฎหมายสมัยนั้นยังไม่มีการควบคุมผู้ประกอบการค้ามากนัก และในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรงทั่วประเทศอเมริกานั้นเอง ได้มีนักอาชญาวิทยาท่านหนึ่งชื่อ ศาสตราจารย์ Edwin H. Sutherland ได้ทำการศึกษาถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White Collar Crime) ว่าเป็นการทำความผิดที่เกิดขึ้นโดยบุคคลที่มีเกียรติยศชื่อเสียงในวงสังคม และใช้เกียรติยศชื่อเสียงนี้เป็นหนทางสู่การทำความผิด จึงได้ให้นิยามความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง¹ การทำความผิดทางอาญา หรือกฎหมายอื่นๆ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางอาชีพของเขาเหล่านั้นและความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการธุรกิจ ตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ

---

¹ Edwin H. Sutherland , White Collar Crime , The Uncut Version (Gilbert and Colin Goff C Yale University Press:, New Haven and London, 1983), P.26.

จากที่กล่าวมา จึงเป็นแนวคิดใหม่ที่ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้น โดยบุคคลที่ยากจนในสังคมเสมอไป บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็สามารถก่ออาชญากรรมขึ้นได้ ดังนั้น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งกำหนดภาพลักษณ์ใหม่เกี่ยวกับอาชญากรรม

สำหรับประเทศไทย มีการตื่นตัวในเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจช้ากว่าประเทศอื่น เพราะสภาพเศรษฐกิจของประเทศในทศวรรษที่ผ่านมา อยู่ในช่วงที่กำลังพัฒนาให้เจริญอย่างรวดเร็ว มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ทำธุรกิจการค้าต่างๆ ส่งผลให้มีการแข่งขันในทางการค้ากันมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ จึงก่อให้เกิดประชาชนผู้อยู่ในฐานะผู้บริโภคต้องอยู่ในฐานะเหยื่ออาชญากรรมที่แฝงมาในรูปแบบของการดำเนินธุรกิจการค้า โดยไม่รู้ถึงถึงความเสี่ยงภัยที่ได้รับ ตลอดจนมิได้ตระหนักถึงว่าอาชญากรรมที่แฝงมานั้นเป็นการกระทำความผิดที่สามารถก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงขึ้นได้ อาชญากรรมประเภทนี้ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี 2521 เมื่อพบว่ามีกรณีข้อโกงในบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และก่อผลเสียหายจนกระทั่งเกิดการล้มละลายในเวลาต่อมา ก่อปรกับมาตรการทางกฎหมายในขณะนั้นยังไม่รัดกุมและเข้มงวดเพียงพอในการแก้ไขปัญหาการล้มละลายของบริษัทเงินทุนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน พ.ศ.2526-2527 มีผลให้สถาบันการเงินล้มละลายและปิดกิจการลงหลายแห่ง ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานอย่างกว้างขวาง เพราะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์จำนวนมากและโดยส่วนใหญ่อาชญากรรมประเภทนี้จะแฝงไว้กับการดำเนินธุรกิจในรูปแบบปกติทั่วไป จึงเป็นสิ่งล่อใจให้มีการกระทำหรือประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ และแผ่ขยายอิทธิพลจนกลายเป็นปัญหาในระดับชาติ จนกระทั่งในที่สุดปี 2529-2530 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจโดยมิชอบ โดยเฉพาะอาชญากรรมทางการเงิน เริ่มเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป

2.1.2 ความหมายและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

พฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย และต้องได้รับการลงโทษซึ่งเรียกว่า “อาชญากรรม” โดยปกติมักจะเป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดเจน มีความรุนแรง เป็นที่น่าหวาดกลัว ตลอดจนสร้างความโกรธแค้นให้แก่ประชาชนในสังคม แต่มีพฤติกรรมบางอย่างที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สร้างความรู้สึกโกรธแค้นให้แก่ประชาชนในสังคม เพราะพฤติกรรมนี้แฝงมากับวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน ประกอบกับเป็นพฤติกรรมที่ก่อขึ้นโดยบุคคลที่มีสถานภาพที่ดีในสังคม มีความรู้ มีการศึกษา จึงมี

การเรียกพฤติกรรมการในลักษณะนี้ว่า “อาชญากรรมทางธุรกิจ” หรือ “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” (Economic Crime) เพื่อเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบทางอาญา ได้มีนักอาชญาวิทยา นักสังคมวิทยา นักวิชาการ ต่างได้อธิบายความหมายของอาชญากรรมประเภทนี้ ซึ่งมีอยู่หลายนิยามด้วยกัน ดังนี้

ท่าน Edwin H. Sutherland นักอาชญาวิทยาได้ให้นิยามความหมายของ (White Collar Crime) ว่า² “เป็นการกระทำผิดอาญา หรือกฎหมายอื่น ๆ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจอาศัยความสัมพันธ์ทางอาชีพของเขาเหล่านั้น และความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการธุรกิจ ตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ”

คลินาร์ด (Clinard) และ เยเกอร์ (Yeger) ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่า³ “เป็นการกระทำผิดของบุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือ และมีสถานะในทางสังคมเนื่องจากการประกอบอาชีพ” การกระทำผิดเนื่องจากการประกอบอาชีพจะครอบคลุมถึงการฝ่าฝืนกฎหมายของนักธุรกิจ นักการเมือง ผู้ประกอบวิชาชีพ ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งกลุ่มบุคคลที่อยู่ในรูปขององค์การธุรกิจด้วย

ดังนั้นความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงมีขอบเขตกว้างกว่าความผิดอาชญากรรม ซึ่งรวมทั้งที่อยู่นอกขอบเขตของกฎหมายอาญาด้วย สำหรับประเทศไทยได้มีนักการเมือง นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านต่างได้นิยามลักษณะของความผิดในทางเศรษฐกิจไว้หลายรูปแบบ ดังความหมาย ดังนี้⁴

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงหรือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ

² ประธาน วัฒนาวณิชย์, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลง : ความหมาย ขอบเขต และมาตรการแก้ไข,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 23 (กันยายน 2536).

³ Edwin H. Sutherland , White Collar Crime ,P.26.

⁴ รายงานการบรรยายศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2537

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกินดี อยู่ดี ของประชาชนทั้งประเทศ และเป็นการทำลายความเป็นธรรมในสังคม

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ ความผิดที่เป็นอันตรายต่อความผาสุก และสวัสดิภาพ ของประชาชน ทำลายการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของชาติ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่าง ร้ายแรง หรือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นผู้กระทำจะมีเจตนาหรือไม่มี เจตนาผิดกฎหมาย หรือไม่ผิดกฎหมาย มีกฎหมายห้าม หรือไม่มีกฎหมายห้าม ก็ตาม

จากการที่เราได้ทราบความหมายของอาชญากรรมในหลากหลายทัศนะ ทำให้สรุป ลักษณะความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นอาชญา กรรมซึ่งประกอบขึ้น โดยบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความรู้ความสามารถ มี สถานภาพ มีชื่อเสียงในสังคม และผลของการประกอบอาชญากรรม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและ ความมั่นคงของประเทศ

2.1.3 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมธรรมดา

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจแตกต่างจากอาชญากรรมธรรมดา ในสาระสำคัญสอง ประการ คือ วัตถุประสงค์และรูปแบบของการกระทำ โดยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีวัตถุประสงค์ และความสามารถในการประกอบอาชีพอาชญากรรมสูง แสวงหาประโยชน์ได้เงินเป็น จำนวนมาก ในขณะที่อาชญากรรมธรรมดา อาจจะใช้ทรัพย์ได้เพียงเล็กน้อย ส่วนเรื่องรูปแบบของ การกระทำ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะใช้เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร หรืออาศัยความโลภ ความไม่ใส่ใจของเหยื่อ เป็นจุดในการแสวงหาประโยชน์ โดยที่บางครั้งเหยื่อเองก็อาจจะไม่ทราบ หรือไม่รู้ตัว ซึ่งตรงข้ามกับรูปแบบการกระทำผิดของอาชญากรรมธรรมดาที่มักจะใช้กำลัง หรือใช้อาวุธในการประกอบอาชญากรรม

เพื่อให้สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมธรรมดา และอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน จึงขอกล่าวถึงความหมายของ คำว่า “อาชญากรรม” ซึ่งได้มีนักอาชญา วิทยา นักสังคมวิทยา อธิบายความหมายของ “อาชญากรรม” ไว้ดังนี้

อาชญากรรม คือ การกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา การกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะนำ ประณาม นาลงโทษมากสักเพียงใด ไม่ว่าจะผิดศีลธรรมมากน้อยเพียงไหน หรือเลวต่ำช้ามากแค่ไหน ก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม ถ้าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมาย ห้ามไว้⁵

อาชญากรรม คือ การกระทำโดยมีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญาหรือละเว้นไม่กระทำใน สิ่งที่กฎหมายอาญาบังคับให้กระทำ

อาชญากรรม คือ พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำมีเจตนาชั่วร้าย และจากการฝ่าฝืนดังกล่าวทำให้ผู้กระทำจะต้องถูกลงโทษ⁶

อาชญากรรมส่วนใหญ่มักมีความมุ่งหมายในทางอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือมุ่ง ประสงค์ในทรัพย์สิน เป็นสำคัญ

จากความหมายของอาชญากรรม จะเห็นได้ว่า อาชญากรรมต้องมีการกระทำที่ ฝ่าฝืน บทบัญญัติของกฎหมายอาญา และเป็นลักษณะของการประกอบอาชญากรรมโดยทั่วไปที่เราเรียกว่า (Street Crime) อันเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นโดยชัดแจ้ง รู้สึกว่าการกระทำนั้น ไม่ถูกต้องและเป็นความผิด เป็นเรื่องที่น่ากลัว ชมขวัญ และสร้างความรู้สึกโกรธแค้นให้แก่ ประชาชน แต่ในทางกลับกัน เมื่อพิจารณาจากลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น จะพบว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจถือเป็น อาชญากรรมประเภทหนึ่ง แต่มีลักษณะพิเศษ แตกต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดาทั่วไป เพราะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกิดจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และผลผลิตของสังคมที่มีการพัฒนา เปลี่ยนแปลง อาจจะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมธรรมดา (Street Crime) กับ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) ได้ดังนี้⁷

⁵ Principle of Criminology, "7th ed Philadelphia. J.B."(Lippincott Co., 1966), P.4.

⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส, "ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ", วารสารกฎหมายธุรกิจ, ปีที่ 12. ฉบับที่ 2, (ตุลาคม 2531): 31.

⁷ รายงานการบรรยายศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2537

พิจารณาลักษณะอาชญากรรมธรรมดา

1. ต้องมีโอกาสในการกระทำความผิด มีการเตรียมการวางแผน
2. ผู้กระทำจะเป็นบุคคลคนเดียว หรือมีพรรคพวกร่วมกระทำด้วย
3. ผลของการกระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะเกิดผลในทันที และเป็นผลที่สามารถเห็น

ได้ในลักษณะของรูปธรรม

4. สร้างความรู้สึกรังเกียดแค้น ชิงชัง และหวาดกลัวให้กับประชาชน
5. ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ เป็นพิเศษ
6. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะกระทบถึงสิทธิในชีวิตร่างกายของผู้เสียหายโดยตรง

พิจารณาลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

1. ต้องมีโอกาสในการกระทำความผิด มีการเตรียมการวางแผน
2. ผู้กระทำความผิดมักจะร่วมกันหลายคน หรือคล้ายกับรูปองค์การอาชญากรรม
3. ผลของการกระทำความผิดมักจะเกิดขึ้นในระยะยาวและยากแก่การสืบสวนจับกุม
4. ความรู้สึกของประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการประกอบอาชญากรรมมีน้อย
5. ผู้กระทำความผิดมักจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อใช้ในการกระทำความผิด
6. ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่ามหาศาลในทางทรัพย์สิน และกระทบถึงความมั่นคง

ทางเศรษฐกิจและสังคม

จากลักษณะของ อาชญากรรมธรรมดา และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ที่กล่าวข้างต้น จะพบว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดา หลายประการ ดังนั้น ถ้าจะใช้หลักเกณฑ์ของอาชญากรรมธรรมดามาบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอและสัมฤทธิ์ผล จึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย เพื่อนำมาบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ

เมื่อกล่าวถึงลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้ว จะขอกกล่าวถึงลักษณะบุคลิกภาพของอาชญากรทางเศรษฐกิจ ตามที่ท่าน Reckless นักอาชญาวิทยาและนักสังคมวิทยา ได้กล่าวถึง อาชญากรทางเศรษฐกิจไว้ว่า⁸

1. เป็นอาชญากรที่มีภูมิหลังดี และเฉลียวฉลาดกว่าอาชญากรธรรมดาทั่วไป มีบุคลิกภูมิฐาน เป็นที่น่าเชื่อถือไว้วางใจของคนทั่วไป
2. ใช้เทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงในการกระทำความผิด และยากแก่การสืบสวน จับกุม
3. ลักษณะของการประกอบอาชญากรรม จะไม่เข่าขวัญประชาชน ไม่สร้างความโกรธแค้นอย่างรุนแรงแก่ผู้เสียหาย กล่าวคือ การกระทำไม่ชัดแจ้งในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่ประชาชน โดยตรงหรือโดยทันที ทำให้ผู้เสียหายไม่รู้สึกรู้ว่าตนได้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
4. ผลตอบแทนที่ได้รับมักจะมีมูลค่ามหาศาล บางครั้งกระทบกระเทือนไปถึงชื่อเสียงของประเทศชาติ

จากลักษณะของอาชญากรทางเศรษฐกิจ ตามที่ท่าน Reckless ได้กล่าวไว้จะพบว่าอาชญากรทางเศรษฐกิจ จะมีสถานภาพทางสังคม หน้าที่การงานดี มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชญากรรมสูง โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ที่มีมูลค่ามหาศาล ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เหนือกว่าอาชญากรธรรมดาทั่วไป อันเป็นปัญหาในด้านการจับกุมและปราบปราม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องหาวิธีมาตรการในการดำเนินการจับกุมอาชญากรประเภทนี้

2.1.4 ประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ใน U.S.A. การกระทำผิด White Collar Crime หรือความผิดทางเศรษฐกิจ มิใช่เป็นเพียงการฝ่าฝืนข้อบังคับของทางราชการ หรือเป็นการละเมิดทางแพ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างชัดเจน ในวารสารกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา ได้สำรวจอาชญากรรมที่สำคัญ 15 ประเภท ดังนี้

1. ความผิดต่อกฎหมายป้องกันการผูกขาดตัดตอนทางการค้า
2. การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

---

⁸ วีระพงษ์ บุญญเษาศ, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime), (สำนักพิมพ์นิติธรรม :2540), หน้า 14.

3. อาชญากรรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
4. ความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์
5. ความผิดต่อสิ่งแวดล้อม
6. ความผิดต่อจริยธรรมในรัฐบาล
7. ความผิดข่มขู่และกรรโชกทรัพย์
8. การเรียกร้องสิทธิโดยมิชอบ
9. การใช้เอกสารเท็จ
10. ความผิดต่อกฎหมายอาหารและยา
11. การฉ้อโกงในสถาบันการเงิน
12. การฉ้อโกงในการทำสัญญากับรัฐ
13. การฉ้อโกงทางไปรษณีย์และโทรคมนาคม
14. การกระทำของกลุ่มอิทธิพลมิชชาติ และองค์การทุจริตผิดกฎหมาย
15. การหลีกเลียงภาษีอากร

สำหรับประเทศไทย คดีความผิดที่จัดอยู่ในลักษณะของอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจ ได้แก่⁹

1. ความผิดเกี่ยวกับการเงิน และการธนาคาร ได้แก่
  - 1.1 ความผิดเกี่ยวกับการเงิน และการธนาคารที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา
  - 1.2 ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายปริวรรตเงินตรา
  - 1.3 การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
  - 1.4 การฉ้อโกงโดยเอกสารที่ผ่านทางธนาคารในการส่งสินค้าไปยังต่างประเทศ
  - 1.5 การฉ้อโกงด้วยการใช้เอกสารเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเอกสารการโอนเงินหรือตัวแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศปลอม
  - 1.6 การฉ้อโกงด้วยการใช้พันธบัตร สิทธิบัตร หรือใบหุ้นปลอม หรือใช้โดยมิชอบ
  - 1.7 การฉ้อโกงในการซื้อขาย ในตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์ผลล่งหน้า
  - 1.8 การฉ้อโกงในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
  - 1.9 การฉ้อโกงด้วยการใช้บัตรเครดิต ตัวแลกเปลี่ยนเดินทางระหว่างประเทศปลอม

⁹ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2535

1.10 การซื้อโงหรือหลักทรัพย์จากเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติ

1.11 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา

2. ความผิดเกี่ยวกับการค้าและการพาณิชย์ ได้แก่

2.1 การซื้อโง และข้อฉลในการซื้อขายสินค้าจำนวนมาก

2.2 การล้มละลายโดยข้อฉล

2.3 การให้หรือยกย่ายถ่ายเทพทรัพย์สินของนิติบุคคลในทางการค้าโดยมิชอบ

2.4 การปลอมแปลงใบสั่งสินค้าหรือสัญญาทางการค้า

2.5 การจัดตั้งนิติบุคคลโดยมิชอบ

2.6 การซื้อโงโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ

เทเลกราฟปลอม

2.7 การปลอมแปลงดวงตราไปรษณียากร และอากรแสตมป์

2.8 การซื้อโงทางการค้าโดยใช้อุบาย

2.9 การซื้อโงบริษัทประกันภัย

2.10 การซื้อโงและปลอมแปลงบัตรโดยสารยานพาหนะในการเดินทาง หรือเอกสาร
การเดินทาง

2.11 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาอันได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมาย
การค้า และอื่น ๆ

3. ความผิดเกี่ยวกับการควบคุมโรคภัย และคุ้มครองผู้บริโภค ความผิดเกี่ยวกับการ
ควบคุมโรคภัย และคุ้มครองผู้บริโภค ความผิดเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และ
มาตรฐานผลิตภัณฑ์ขาออก และการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความผิด
ที่เกี่ยวกับอาหารและยา วัตถุมีพิษ และกรณีอื่น ๆ ในลักษณะดังกล่าว

4. ความผิดเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้า และป้องกันการค้าผูกขาด

5. ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ศุลกากร สรรพากร และสรรพสามิต

6. ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ แร่ น้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียม และอื่น ๆ ลักษณะเดียวกัน

ตามลักษณะของอาชญากรรมดังกล่าว จะพบว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการที่บ้านเมืองมีปัญหาภาวะเศรษฐกิจจะตกต่ำเกิดปัญหาการว่างงาน จะมีการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินสูง ซึ่งในยุคนี้เป็นยุคที่มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านสูง แสดงถึงการเจริญเติบโตของสังคม ประเทศ และมีสิ่งหนึ่งที่พัฒนาไปพร้อมๆ กับความเจริญเติบโตของบ้านเมืองก็คือ อาชญากรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า อาชญากรรม จะมีการพัฒนารูปแบบไปตามความเจริญเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหากรอบกติกาใหม่ๆ มาบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ

2.1.5. ผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีผลสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอัตราการเกิดอาชญากรรม ทั้งนี้ จากรายงานของสถาบันวิจัยว่าด้วยการป้องกันสังคมของสหประชาชาติ (UNDSRI) เรื่อง วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรม ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบอย่างกว้างขวาง อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การผูกพันของกลไกควบคุมสังคม ความเสื่อมคลายทางจารีตประเพณี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายทางเศรษฐกิจ จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในการฝ่าฝืนกฎหมาย ถ้าสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จะมีสถิติการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงิน การพาณิชย์ ซึ่งกฎหมายในปัจจุบันที่มีอยู่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขเยียวยาหรือปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้ กล่าวโดยสรุปผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ

1. กระทบต่อเศรษฐกิจของชาติโดยส่วนรวม เนื่องจากการกระทำความผิดประเภทนี้เป็นกรกระทำของบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญพิเศษในวิชาเฉพาะ การกระทำ ความผิด จึงมักทำได้อย่างมีแบบแผนและไร้ร่องรอย กว่าเหยื่อจะรู้ตัวก็สายเกินไป ความผิดเช่นนี้มักเกิดแก่บุคคลโดยส่วนรวม และมองไม่เห็นเด่นชัด เช่น การคดโกงธนาคาร ถ้ามองอย่างผิวเผินประชาชนรู้สึกว่ามีเรื่องของตน ตนไม่เดือดร้อน แต่ถ้ามองให้ลึกแล้วจะเห็นได้ว่า การที่รัฐต้องสูญเสียทรัพย์สิน ประชาชนทุกคนในชาติย่อมได้รับผลแห่งการสูญเสียนั้นด้วยเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางธุรกิจเป็นเรื่องไกลตัว ไม่เห็นชัดเจน ไม่ใช่เรื่องใกล้ตัวเหมือนอาชญากรรมธรรมดา ประเทศใดที่ไม่ชวนชวายหาทางแก้ไข ปล่อยให้อาชญากรรมทางธุรกิจ

คลุกคลานเฟื่องฟูต่อไป ในไม่ช้าเศรษฐกิจของประเทศชาติก็จะถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ เพราะนอกจากรัฐจะเสียประโยชน์โดยตรงจากการสูญเสียทรัพย์สินแล้ว ยังกระทบถึงภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาของชาวต่างชาติ จะทำให้ต่างชาติถอนทุนไปลงทุนในประเทศอื่นที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากกว่า เป็นการทำให้ประเทศชาติเสียหายในด้านความเชื่อถือและเสียเครดิต ตลอดจนเกิดอุปสรรคในการระดมเงินออม อันเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ อาจมีปัญหาในการด้านการจัดเก็บภาษี ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านเศรษฐกิจชะงักงันลงไป และเกิดการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงต่อเศรษฐกิจของชาติโดยส่วนรวม

2. กระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง กล่าวคือก่อให้เกิดความอ่อนแอของเสถียรภาพทางการเมือง ประเทศใดที่มีสภาพเศรษฐกิจย่ำแย่ แน่แน่นอนว่าการเมืองย่อมคลอนแคลนตามไปด้วย ในกรณีที่รัฐบาลของประเทศใดไม่อาจปราบปรามอาชญากรรมทางธุรกิจลงได้ ปล่อยให้มีการได้อย่างเหิมเกริม บ้านเมืองก็เกิดความเดือดร้อน สูญเสียบรรยากาศการลงทุน การพัฒนาการทางเศรษฐกิจชะงักงัน เกิดภาวะคนว่างงาน บริษัทหรือโรงงานต่างๆ ต้องปิดกิจการ เพราะไม่อาจทนเอาเปรียบทางการค้าด้วยวิธีทุจริต รัฐต้องขึ้นภาษี เรียกเก็บภาษีเพิ่ม เพราะนำมาใช้หมุนเวียนในประเทศ สินค้าขึ้นราคา ค่าครองชีพสูง สังคมเกิดโจรผู้ร้ายมากมาย ตลอดจนความผิดอาญาประเภทกรรมดาเกิดเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว เกิดปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนประชาชนรู้สึกขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อประเทศชาติเกิดความระส่ำระสายขึ้นเช่นนี้ รัฐบาลเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ประชาชนก็เบื่อหน่ายไม่ไว้วางใจเรียกร้องให้มีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาล ในที่สุดอาจเป็นโดยการปฏิวัติของทหาร หรือโดยการยุบสภาของสมาชิกสภาหรือโดยการชุมนุมเรียกร้องโดยพลังนักศึกษาและมวลชนก็ได้ โดยประชาชนมองเห็นว่าการที่รัฐไม่ขจัดปัญหาที่เกิดจากความผิดทางธุรกิจดังกล่าวนี้ อาจเป็นเพราะรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ ไม่มีสมรรถภาพในการปกครองประเทศ เมื่อปล่อยให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นโดยไม่มีมาตรการแก้ไขก็ต้องมาถึงจุดที่เสถียรภาพของรัฐบาลอ่อนแอ เมื่อนโยบายทางการเมืองไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามผู้บริหาร ทำให้เจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายก็ปฏิบัติไม่ถูก ทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล

3. กระทบต่อความมั่นคงของนักลงทุนและการตลาด เมื่อประเทศใดมีเศรษฐกิจไม่ดี รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ กล่าวคือไม่เป็นที่แน่ใจว่าจะเปลี่ยนรัฐบาลกันเมื่อไร ก็ไม่มีนักลงทุนใดกล้าเสี่ยงมาลงทุนในกิจการค้า หรือติดต่อซื้อขายธุรกิจ กิจการต่าง ๆ หยุดชะงัก ตลอดจนทำให้ไม่มีการขยายตัวทางการค้า

4. กระทบต่อความเชื่อถือ และเครดิตทั้งของชาติและผู้ค้าขาย ชาติใดที่สภาพเศรษฐกิจทรุดโทรม เสถียรภาพทางการเมืองอ่อนแอคนย่อมไม่มีชาติใดให้ความเชื่อถือ ชาติเครดิต ทั้งในฐานรัฐบาลและเอกชน เช่น รัฐบาลจะขอกู้เงินต่างชาตีก็น่าลำบาก เพราะไม่มีใครเชื่อถือให้เครดิต เอกชนผู้เป็นเจ้าของจะลงทุนประกอบธุรกิจในประเทศไทย ขอกู้เงินจากธนาคารต่างชาตีก็น่าลำบากเพราะการที่ธนาคารใดจะให้เครดิตใครก็ธนาคารของตน เขาจะต้องเชื่อใจได้ว่าเงินที่ปล่อยให้กู้นั้นมีโอกาสที่จะได้ใช้คืนตามกำหนดเวลา ถ้าเห็นว่ากู้นั้นไปลงทุนในประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมืองอ่อนแอเศรษฐกิจทรุดโทรมแล้ว เขาก็อาจเห็นว่าเป็นการเสี่ยงเกินไป เป็นโครงการที่ไม่น่าเชื่อถือ จึงไม่ปล่อยเงินกู้ให้ ส่งผลให้ประชาชนถูกชักจูงเข้าสู่ตลาดการเงินนอกระบบ ที่กฎหมายยังควบคุมไม่ถึง อันจะส่งผลถึงประชาชนในสังคมโดยตรง

จะเห็นได้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ หมุนเวียนต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะเมื่อความเจริญของโลกในด้านวิทยาการเทคโนโลยีแผนใหม่เจริญกว้างขวางขึ้น ทำให้การค้าระหว่างประเทศ การคมนาคมขนส่ง สื่อสารรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จนดูคล้ายกับโลกแคบลงทุกที แต่ในทางกลับกันอาชญากรรมประเภทนี้กลับดูเหมือนว่าจะขยายพื้นที่ในการทำมาหากินกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจธุรกิจสามารถทำความเสียหายให้กับประเทศชาติมากมายมหาศาล

2.2 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน

2.2.1 ความหมายและลักษณะ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำโดยสถาบันการเงิน เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ในสังคมปัจจุบันมีรูปแบบทางการดำรงชีวิต ในลักษณะของการแข่งขันทางการค้าหรือมุ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสำคัญ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม ผลที่ตามมาซึ่งถือเป็นเรื่องปกติของสังคม ก็คืออาชญากรรมและเป็นอาชญากรรมที่แฝงมากับรูปแบบการดำเนินธุรกิจต่างๆ แต่เป็นความไม่ชัดเจนในการที่จะชี้ให้เห็นความสำคัญของปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว เนื่องจากวงการธุรกิจมองว่า การเอาเปรียบผู้บริโภคเป็นเรื่องปกติทางการค้า จึงไม่มีการกระตุ้นให้ระมัดระวังอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น จึงมีผลเสียหายจำนวนมหาศาลกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลธรรมดาอาศัยช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวกระทำความผิดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในนามนิติบุคคล

สถาบันการเงินเป็นแหล่งระดมเงิน โดยเหตุที่ประชาชนเป็นเจ้าของเงินฝากมิใช่เป็นของส่วนตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้น สถาบันการเงินจึงต้องดำเนินการไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วประเทศ และสถาบันการเงินก็มีมาตรการทางกฎหมายไว้ในการควบคุม ให้มีการปฏิบัติภายในกรอบของกฎหมายเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชน แต่หากสถาบันการเงินใด มีพฤติการณ์ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องประสบปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินจนเกิดความเสียหายต่อประชาชนที่มีมูลค่ามหาศาล ก็เท่ากับว่าสถาบันการเงินนั้นเป็นตัวการที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และเนื่องจากสถาบันการเงินเป็นองค์กรนิติบุคคลที่มีลักษณะการดำเนินงานซับซ้อน โอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์จากการดำเนินงานจึงมีมากทุกขั้นตอน เพราะสถาบันการเงินมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถาบันการเงินมีมูลค่ามหาศาล ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และเครดิตทางการค้าของประเทศ

จึงอาจกล่าวได้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐต้องตื่นตัวหามาตรการต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันปราบปราม ให้การกระทำผิดดังกล่าวลดลง และสามารถเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 รูปแบบของการกระทำผิดโดยสถาบันการเงิน

เนื่องจากสถาบันการเงิน เป็นองค์กรนิติบุคคล ที่มีลักษณะดำเนินงานซับซ้อน โอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์จากการดำเนินงาน จึงมีมากในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน กฎหมายไม่สามารถบัญญัติความผิดในลักษณะโดยตรงจากการกระทำนั้นได้ เพราะลักษณะของการกระทำไม่เป็นความผิดในตัวเอง รูปแบบการกระทำของสถาบันการเงิน ที่ทำให้เกิดความเสียหายได้ เช่น

- (1) บุคคลที่มีอำนาจในธนาคารเอาเงินฝากของประชาชน ไปทำธุรกิจการค้าเสียเอง
- (2) เรียกเก็บเงินใต้โต๊ะหรือดอกเบี้ยสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) เอาเงินไปปล่อยกู้ให้กิจการในเครือหรือพรรคพวกญาติพี่น้อง โดยมีเงื่อนไขพิเศษแตกต่างไปจากลูกค้าทั่ว ๆ ไป
- (4) เอาเงินไปให้บริษัทเงินทุนในเครือปล่อยกู้หรือให้พรรคพวกไปปล่อยกู้ในตลาดมืด
- (5) สนับสนุนหรือเป็นตัวการให้มีการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไร

(6)สนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ประกอบการที่ผิดกฎหมาย เช่น ขนของหนีภาษี ค้ายาเสพติด เป็นต้น

(7)ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้ลักลอบนำเงินออกนอกประเทศ

(8)ประกอบกิจการในลักษณะเพื่อหนีสัญญาไว้มาก ๆ โดยคิดดอกเบี้ยและค่าไต่เต๊ะสูง ๆ เข้าไว้

(9)ปฏิเสธที่จะให้เงินกู้แก่เอกชนแล้วกอบปี้เอาโครงการของเขาไปทำเองหรือให้พรรคพวกทำ

(10)ผู้บริหารธนาคารเอาเงินของธนาคารไปลงทุนในกิจการส่วนตัวของตนเองในต่างประเทศ

(11)อำนาจบริหารธนาคารยังตกอยู่ในมือของคนเพียงกลุ่มเดียว หรือไม่ก็ตระกูล

(12)แต่งบัญชีเท็จเพื่อหลบเลี่ยงภาษี

(13)การปล่อยสินเชื่อตามอำเภอใจโดยไม่คำนึงถึงสัดส่วนกับหลักประกัน หรือ โดยประเมินราคาหลักประกันสูงกว่าความเป็นจริง หรือไม่เรียกหลักประกันตามควร

ฯลฯ

พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เป็นการเอาัดเอาเปรียบประชาชน และก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งปัญหาในปัจจุบันพฤติกรรมดังกล่าว ยังคงมีปฏิบัติกันอยู่อย่างไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง แต่กลับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ พฤติกรรมที่สำคัญและกลายเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายให้กับสาธารณชนในสังคมในยุคนี้ คือ การปล่อยสินเชื่อตามอำเภอใจ

เพื่อชี้ให้เห็นรูปแบบของการกระทำผิดโดยสถาบันการเงินให้ดียิ่งขึ้น ขอยกกล่าวในเรื่องการปล่อยสินเชื่อตามอำเภอใจ ว่ามีขั้นตอนอย่างไร เพื่อให้เห็นภาพในทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่สามารถแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้

กรณีศึกษา: การปล่อยสินเชื่อตามอำเภอใจ

การปล่อยสินเชื่อตามอำเภอใจได้แก่ การให้กู้ยืมโดยไม่พิจารณาถึงความเสี่ยงของสัดส่วนเงินกู้ต่อหลักประกัน การให้กู้ยืมเงินโดยผิดวัตถุประสงค์ ปล่อยเงินกู้โดยไม่มีหลักประกัน การปล่อยเงินกู้โดยอาศัยเครดิตทางสังคม ไม่มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาให้สินเชื่อที่ถูกต้องเพื่อลดความเสี่ยงในหนี้สัญญา จะเห็นว่าการปล่อยสินเชื่อดังกล่าว ไม่อยู่ในวิสัยของสถาบันการเงินที่จะควบคุมระบบเศรษฐกิจให้มั่นคงได้ เพราะเป็นการปล่อยสินเชื่อโดยการรับผล

ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ของสถาบันการเงินที่ตนมีหน้าที่ในการบริหารงาน โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายต่อผู้อื่นที่จะเกิดขึ้น และผลกระทบที่จะตามมา และมิได้พิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้คืน

การอำนวยความสะดวก

เพื่อช่วยให้การศึกษาวិเคราะห์เรื่องนี้เป็นไปได้ดียิ่งขึ้น จะขอกล่าวพิจารณาวิเคราะห์ลำดับ ขั้นตอนของงานอำนวยความสะดวก (The Risk Asset Process Flow) ว่ามีอะไรบ้าง เพื่อจะได้

เห็นภาพชัดเจน ในทุกจุดของขั้นตอนในการปฏิบัติงานว่ามีโอกาสแสวงหาประโยชน์จากการปฏิบัติงานได้

ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปอาจจำแนกลำดับขั้นตอนในการอำนวยความสะดวกได้ ดังนี้¹⁰

1. การกำหนดนโยบายสินเชื่อ
  - ก. นโยบายและกลยุทธ์
  - ข. เป้าหมายตลาด
  - ค. อัตรากำลังคน
2. การยื่นคำขอสินเชื่อของลูกค้า
3. การพิจารณาคำขอสินเชื่อของลูกค้า
4. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขและระยะเวลาในการชำระหนี้
5. การจัดทำเอกสารสัญญาและหลักประกัน
6. การจ่ายเงินกู้

---

¹⁰ เจริญ เจษภูวาลย์, ระบบการควบคุมภายในของธนาคาร & สถาบันการเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร:2526), หน้า 118.

7. การควบคุมติดตามดูแลสินเชื่อ
8. การชำระหนี้คืน หรือการไม่ชำระหนี้คืน

ธนาคารที่ประสบความสำเร็จในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะทางด้านการบริหารสินเชื่อนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการบริหารงานสินเชื่อของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ เทคนิคที่ธนาคารชั้นนำของโลกได้คิดค้นและนำมาใช้กันอยู่ในยุคปัจจุบัน พอประมวลได้ ดังนี้¹¹

การควบคุมกระบวนการบริหารงานสินเชื่อ (Risk Asset Management Process)

การกำหนดโครงสร้างการจัดองค์การ

การควบคุมการจัดองค์การมีส่วนสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

- ก. โครงสร้างการจัดองค์การ (Organizational Structure)
- ข. การมอบอำนาจปฏิบัติงาน

ทั้งสองส่วนนี้ ถ้าได้จัดไว้เหมาะสมและได้ส่วนสัมพันธ์กันก็จะช่วยให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

หากพิจารณาลักษณะการดำเนินงานทั้งระบบ ในส่วนที่เป็นเรื่องของการอำนวยสินเชื่อ ก็อาจพิจารณากำหนดโครงสร้างการจัดองค์การในลักษณะนี้ได้ คือ

1. กลุ่มงานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายสินเชื่อ (Credit Policy Supervision)
กลุ่มงานนี้จะมีหน้าที่ด้านกำหนดนโยบายการอำนวยสินเชื่อตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติในการปล่อยสินเชื่อ
2. กลุ่มงานที่ทำหน้าที่ด้านบริหารสินเชื่อ (Line Management)
กลุ่มงานนี้จะรับหน้าที่จัดการเกี่ยวกับการอำนวยสินเชื่อตามนโยบายของกลุ่มงานแรกที่ส่งมาให้ปฏิบัติ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

3. กลุ่มงานควบคุม (Controller Group)

กลุ่มงานนี้จะทำหน้าที่ด้านตรวจสอบ สอบทาน และวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามนโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร

อำนาจในการอนุมัติสินเชื่อ

การควบคุมโดยการกำหนดการอนุมัติสินเชื่อเป็นการตีกรอบขอบเขตของอำนาจที่จะมอบหมายให้แก่แต่ละตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ปล่อยสินเชื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของธนาคาร และจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

หลักการที่นิยมนำมาใช้ในภาคปฏิบัติ จะกำหนดตัวเกณฑ์การมอบอำนาจการอนุมัติสินเชื่ออยู่ 4 ตัวเกณฑ์ด้วยกัน คือ¹²

- ก. วงเงินอนุมัติสินเชื่อแต่ละรายของลูกค้า
- ข. วงเงินอนุมัติสินเชื่อแต่ละประเภทของลูกค้า
- ค. วงเงินอนุมัติสินเชื่อรวมทุกรายลูกค้าและทุกลักษณะสินเชื่อ
- ง. ข้อตกลงการทำสัญญาสินเชื่อระหว่างลูกค้ากับธนาคาร

การจัดชั้นสินเชื่อ (Classification of Credit)

การจัดชั้นสินเชื่อ เป็นเรื่องของการประเมินคุณภาพหนี้ โดยการจำแนกลักษณะหนี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ก. ประเภทหนี้ที่ดี
- ข. ประเภทหนี้ที่ไม่ดี

การจัดชั้นสินเชื่อ จะเป็นการช่วยให้ผู้บริหารสินเชื่อได้ทราบคุณภาพหนี้ของลูกค้าซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาใช้กับหนี้รายนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 122.

ส่วนการประเมินคุณภาพสินเชื่อ จะช่วยกลุ่มงานด้านควบคุมหรือกลุ่มนโยบายให้ทราบถึงคุณภาพของกระบวนการบริหารงานทั้งหมดว่าดีเลวประการใด จุดใดตกอยู่ในภาวะอันตรายหรือจุดใดมีสัญญาณอันตรายก็จะได้จัดมาตรการป้องกัน ควบคุม ติดตามหรือเยียวยาตามความเหมาะสมต่อไป

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความของการจัดชั้นสินเชื่อตามหลักสากลไว้ดังนี้¹³

หนี้ต่ำกว่ามาตรฐาน (Substandard)

หมายถึง หนี้ที่มีการเลี้ยงโดยไม่สมควร เช่น

- 1) หนี้ที่ถึงกำหนดชำระแล้ว ไม่มีหรือมีหลักประกันไม่คุ้มหนี้ ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เนื่องจากขาดช่องทางทางการเงิน
- 2) หนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว มีหลักประกันคุ้มหนี้ แม้ว่าธนาคารจะต่ออายุสัญญาให้แต่ลูกหนี้ได้ค้างชำระดอกเบี้ยเป็นเวลานานเกิน 6 เดือน
- 3) หนี้ที่มีหลักประกันพอคุ้มหนี้ แต่ความสามารถในการชำระหนี้อ่อน
- 4) หนี้ซึ่งเดิมได้จัดชั้นเป็น “หนี้สงสัย” หรือ หนี้สูญ แต่ธนาคารสามารถเรียกให้ลูกหนี้หาหลักประกันมาวางคุ้มหนี้ แต่ฐานะทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ยังไม่เป็นที่มั่นใจได้ว่า ธนาคารจะเรียกให้ชำระหนี้คืนได้โดยไม่ต้องใช้เวลานาน

หนี้จัดชั้นสงสัย (Doubtful)

หมายถึง หนี้ที่ไม่มีหลักประกัน หรือมีหลักประกันแต่ไม่คุ้มหนี้ และค้างชำระดอกเบี้ยเกิน 1 ปี และมีกรณีแวดล้อมที่แสดงให้เห็นว่า หนี้ส่วนใหญ่จะเก็บไม่ได้ในที่สุด เช่น

- 1) หนี้ที่ธนาคารติดต่อลูกหนี้ไม่ได้ หรือตามตัวลูกหนี้ไม่พบ

¹³ ธนาคารแห่งประเทศไทย.

2) หนี้ที่มีหลักประกันไม่คุ้มหนี้ หรือหลักประกันที่วางไว้ต่อธนาคารไม่สมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย และถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้ว คาดได้แน่นอนว่าจะไม่สามารถชำระหนี้ให้ธนาคารได้อย่างครบถ้วน

3) หนี้ที่ลูกหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้อ่อน ได้ขอผิดชำระหนี้ไว้แต่ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามกำหนด

4) หนี้ที่ถึงกำหนดชำระแล้ว และมีกรณีแวดล้อมแสดงว่าอาจจะต้องดำเนินการคดี หรือกำลังดำเนินคดีบังคับชำระหนี้อยู่

5) หนี้ที่ศาลสั่งเป็นบุคคลล้มละลาย และธนาคารได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว และคาดว่าส่วนแบ่งที่ได้รับไม่เพียงพอกับหนี้ค้างชำระ

หนี้จัดชั้น “หนี้สูญ” (Loss)

หมายถึง หนี้ส่วนที่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินคืนได้ เช่น

1) หนี้ที่ขาดอายุความ หรือหมดสิทธิเรียกร้องแล้ว หรือหนี้ที่ไม่มีหลักฐานจะฟ้องเรียกทรัพย์สินจากลูกหนี้ได้

2) ลูกหนี้ล้มละลาย และได้มีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินครั้งสุดท้ายแล้ว

3) ลูกหนี้ถึงแก่กรรมแล้ว แต่ไม่มีมรดกชำระหนี้ได้

4) หนี้ที่ลูกหนี้เลิกกิจการหรือชำระบัญชีแล้ว แต่ไม่มีทรัพย์สินจะชำระหนี้ได้

หลักเกณฑ์การจัดชั้นหนี้เชื่อตามนัยดังกล่าวนั้น มีข้อที่ควรคำนึงว่างานการจัดชั้นหนี้เชื่อ นั้น เป็นงานที่ละเอียดอ่อนและค่อนข้างซับซ้อน ในการปฏิบัติมักจะพบปัญหาอยู่เนื่อง ๆ ว่า จะจัดชั้นลูกหนี้เข้าชั้นหนี้เชื่อใดจึงจะถูกต้อง เหมาะสมที่สุด ธนาคารที่มีความก้าวหน้าที่สุดในเรื่องการควบคุมสินเชื่อ นั้น จะมีการตั้งเกณฑ์มาตรฐานของ Acceptable Risk ของสินเชื่อแต่ละประเภทไว้ด้วยว่า อัตราเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อประเภทใดประเภทหนึ่ง นั้น ฝ่ายบริหารจะยอมรับว่าจะยอมให้มีได้ไม่เกิน กี่ % ของยอดหนี้รวมของสินเชื่อประเภทนั้น ๆ ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า ในการให้กู้ยืมเงินนั้น เรื่องความเสียหายหรือความสูญเสียจากการไม่ได้รับชำระหนี้ต้นเงินหรือดอกเบี้ยคือนั้น เป็นเรื่องปกติธรรมดาที่จะต้องเกิดขึ้น

ส่วนรูปแบบของการกระทำความผิดของสถาบันการเงิน จะขอล่าวในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.3 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของเงินออมประชาชนเป็นจำนวนมาก รัฐจึงต้องออกกฎหมายควบคุมการดำเนินธุรกิจนี้ ให้มีประสิทธิภาพและมั่นคง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบสถาบันการเงิน และเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น อาจสรุปความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยสถาบันการเงิน ได้ดังนี้

ก. ความเสียหายเกี่ยวกับนโยบายการเงิน การหมุนเวียนของเงินทุน การสร้างเครดิตทางการเงิน เหล่านี้อาจต้องเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เคร่งครัดขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นอีก ย่อมส่งผลอีกด้านถึงสภาพคล่องของการดำเนินธุรกิจ การค้าที่ต้องการสภาพคล่องทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ

ข. ความเสียหายในเรื่องความเชื่อถือศรัทธา ของประชาชนที่มีต่อสถาบันการเงิน โดยเฉพาะสถาบันการเงินที่มีกฎหมายบัญญัติควบคุมไว้แล้ว ก็ยังคงมีช่องว่างให้มีการกระทำละเมิดกฎหมายจนเกิดความเสียหายขึ้นได้ ทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะลงทุนในสถาบันการเงิน แต่กลับลงทุนในแหล่งเงินนอกระบบ ซึ่งกฎหมายควบคุมไม่ถึง

ค. ความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทองของเจ้าของเงินออมคือ ประชาชน ซึ่งมีจำนวนมาก จะได้รับความเดือดร้อนจากการที่ต้องประสบปัญหาการขาดทุน หรือสูญเสียประโยชน์ อย่างที่ไม่มีโอกาสจะได้กลับคืนมาอีกภายในเวลาอันสั้น

ง. ความเสียหายต่อความมั่นคง ทางเศรษฐกิจของประเทศ สถาบันการเงินจะควบคุมระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม การที่สถาบันการเงินหลายแห่งต้องปิดกิจการลง จนเกิด วิกฤตการณ์ทางการเงินในประเทศ ย่อมทำให้เป็นการเสียภาพลักษณ์ ในสายตาของนักลงทุน ต่างชาติ

จ. ความเสียหายถึงเสถียรภาพการดำรงอยู่ของสถาบันการเงิน อาจต้องปิด กิจการ หรือถูก take over ไปเพราะแม้สถาบันการเงินนั้นจะฟื้นตัว ในภายหลังก็ตามความนิยมของประชาชนก็คงลดลง ทำให้บริษัทไม่สามารถประสบความสำเร็จในกิจการได้อีก

บทที่ 3

บทบาทของสถาบันการเงินกับเศรษฐกิจของประเทศ

3.1 ความหมายของสถาบันการเงินในประเทศไทย

สถาบันการเงิน หมายถึง¹ สถาบันที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง (Intermediary) ในการระดมเงินออมจากบุคคลทั่วไป แล้วนำไปให้กู้ยืมแก่บุคคลและธุรกิจที่มีความต้องการใช้เงิน ซึ่งหน้าที่นี้มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะเป็นผลให้เงินออมของประเทศซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญถูกรวบรวมเข้ามาอยู่ในแหล่งเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า “ตลาดการเงิน” (Financial Market) อันก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรทุนไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน ตลาดการเงิน (Financial Market) ได้กลายเป็นหัวใจหรือแหล่งระดมทุนที่สำคัญ เนื่องจากตลาดการเงินมีสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระดมเงินออม/เงินทุน จากภาคครัวเรือน และหน่วยธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ และนำเงินทูลนั้นไปให้กู้ยืมแก่ผู้ขาดแคลนเงินทุนซึ่งได้แก่ภาคธุรกิจ ประชาชน รวมถึงภาครัฐที่ต้องการเงินทุนไปใช้จ่ายในการสร้างสาธารณูปโภค ตลาดการเงินจึงนับเป็นแหล่งรวบรวมเงินทุนที่สำคัญของประเทศแล้วจัดสรรสู่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ

3.2 ประเภทของตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน (Financial Market) อาจจำแนกออกได้เป็น ตลาดเงิน (Money Market) และ ตลาดทุน (Capital Market)²

---

¹ ตลาดหุ้น ในประเทศไทย, (ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ : 2536,) หน้า 4

² สุริยะ เจียมประชนารากร, สถาบันการเงินและตลาดหลักทรัพย์ (ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ : 2536), หน้า 4.

3.2.1 ตลาดเงิน (Money Market)

เป็นแหล่งกลางที่จะระดมเงินทุน และจัดสรรเงินทุนระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี) โดยตลาดเงินจะระดมเงินออม จากผู้ที่มีเงินเหลือใช้ชั่วคราว เพื่อให้กู้ยืมแก่ ผู้ที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินล่วงหน้าชั่วคราว ซึ่งอาจจะนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ในการดำเนินธุรกิจ

ตลาดเงิน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ตลาดเงินทั่วไป ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน โดยให้กู้ยืมในรูปเงินเกินบัญชีธนาคาร และตัวต่าง ๆ และการขายเอกสารเครดิตระยะสั้น
- 2) ตลาดหลักทรัพย์รัฐบาล โดยรัฐบาลออกตั๋วเงินคลังจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ซื้อ
- 3) ตลาดเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินกู้ยืม โดยมีหลักทรัพย์รัฐบาลประกัน และการรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินบางประเภท
- 4) ตลาดเงินระหว่างธนาคารเป็นการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกัน การชำระหนี้ก็เป็นแบบชำระเมื่อทวงถาม (Call Loan) กระทำกันในสำนักหักบัญชี (Clearing House)

3.2.2 ตลาดทุน (Capital Market)

เป็นแหล่งกลางระดมเงินทุนและจัดสรรเงินทุนระยะยาว โดยออกพันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ ตลาดทุนมักระดมเงินออม เพื่อให้กิจการกู้ยืมหรือใช้เงินทุนที่ถาวร โดยที่

- 1) พันธบัตรรัฐบาล เป็นหลักทรัพย์ของรัฐบาลที่ออกจำหน่ายเป็นงวด ๆ โดยมีกำหนดเวลาการไถ่ถอนและอัตราดอกเบี้ยไว้แน่นอน จำนวนที่ออกและระยะเวลาที่แล้วแต่ความจำเป็นของรัฐบาล โดยมีธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน สถาบันการเงินธุรกิจเอกชน และประชาชนทั่วไป
- 2) หุ้นกู้ เป็นหลักทรัพย์ภาคเอกชน ซึ่งเป็นเอกสารแสดงภาวะหนี้สินของบริษัท บริษัทจะนำหุ้นกู้ออกขายเมื่อต้องการเงินทุนระยะยาว หุ้นกู้มีกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนคืน และอัตราดอกเบี้ยไว้แน่นอน วิธีขาย บริษัทอาจจะออกจำหน่ายโดยตรงเอง หรืออาจจะขายผ่านสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ประกันการขาย (Underwriter) ก็ได้

3) หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ เป็นหลักทรัพย์ภาคเอกชน ซึ่งแสดงความเป็นเจ้าของกิจการ ปกติระยะเวลาในการคืนทุนไม่มีการกำหนดแน่นอน ให้ผลตอบแทนในรูปเงินปันผล วิธีการขาย บริษัทจะออกจำหน่ายโดยตรงเอง หรืออาจจะขายผ่านสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ประกัน การขาย (Underwriter) ก็ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

องค์ประกอบในตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน

Financial

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์ฯ และ ก.ล.ต.

ตลาดเงิน

Money Market

ตลาดทุน

Capital Market

- **สถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ในตลาดการเงิน**

- ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน
- บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์
- บริษัทประกันชีวิต
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.)
- บริษัทเครดิตฟองซิเอร์
- บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม
- สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร

- **ศูนย์กลางการซื้อขายตราสารทางการเงินที่เป็นระบบ**

- ตลาดซื้อคืนพันธบัตร
- ตลาดให้กู้ยืมของธนาคารแห่งประเทศไทย
- ตลาดกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงิน
- ตลาดหลักทรัพย์ฯ (SET)
- ตลาดรองตราสารหนี้ (BDC)
- ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์กรุงเทพ (BSDC)

- **ตราสารการเงินที่สำคัญในตลาดการเงิน**

- เช็ค บัตรเงินฝาก ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน
- ตัวเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ
- พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย
- พันธบัตรกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน
- หุ้นสามัญ หุ้นกู้

ความสำคัญของการออมและการลงทุน

การออมและการลงทุนมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างน้อย

3 ประการ คือ

1. ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้าและประชาชนจะมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้นจำเป็นต้องอาศัยการสะสมทุนเป็นสำคัญ และการสะสมทุนก็ขึ้นอยู่กับทั้งการออมและการลงทุน ดังนั้น ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจึงต้องอาศัยการออมและการลงทุน ถ้ามีการทำเพียงการออมอย่างเดียวไม่มีการลงทุน การสะสมทุนก็เกิดขึ้นไม่ได้ เศรษฐกิจจะซบเซา เกิดภาวะตกต่ำโดยทั่วไป แต่ตรงกันข้ามถ้ามีการลงทุนโดยไม่มีการออมก็จะทำให้เกิดเงินเฟ้อ เพราะการลงทุนก็จะดำเนินต่อไปไม่ตลอด

2. ทำให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

การที่เศรษฐกิจจะมีเสถียรภาพได้จำเป็นต้องทำให้การออมกับการลงทุนพอสอดคล้องกัน ปกติผู้ออมและผู้ลงทุนมีจำนวนมากมาย และกระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการยากที่เงินออมจะเปลี่ยนเป็นเงินทุนได้ทั้งหมดโดยอัตโนมัติ จำเป็นต้องอาศัยกลไกบางอย่างที่จะทำให้เงินออมกลับไปเป็นเงินทุน ตลาดการเงินจึงเป็นกลไกอันหนึ่งที่สามารถช่วยได้ แม้จะไม่ทั้งหมดก็ตาม

3. ทำให้เกิดการควบคุมปริมาณการออมและการลงทุน

จุดสำคัญที่จะก่อให้เกิดการลงทุนขึ้นได้จะต้องมีตัวกลางที่จะทำให้ผู้ออมพบกับผู้ลงทุน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สถาบันการเงินทั้งหลายในตลาดการเงินจะทำหน้าที่ระดมเงินจากผู้มีเงินออมนำไปให้ผู้ประสงค์จะลงทุนแต่ขาดเงินทุนไปใช้ประโยชน์ในการเศรษฐกิจ

3.3 ประเภทของสถาบันการเงิน

ตามความหมายของสถาบันการเงินข้างต้นในทางวิชาการ รายชื่อต่อไปนี้คือ สถาบันการเงิน

- (1) ธนาคารพาณิชย์
- (2) บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

- (3) ธนาคารออมสิน
- (4) ธนาคารอาคารสงเคราะห์
- (5) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- (6) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- (7) บริษัทประกันชีวิต
- (8) สหกรณ์ออมทรัพย์
- (9) สหกรณ์การเกษตร
- (10) ไร่รับจำนำ
- (11) สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

แต่อย่างไรก็ดี ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ของสถาบันการเงิน พ.ศ.2523 ได้บัญญัติธุรกิจที่ถือเป็น “สถาบันการเงิน” ได้ดังนี้³

- ธนาคารพาณิชย์
- บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์
- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- สหกรณ์ออมทรัพย์
- ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์
- บริษัทประกันชีวิต
- สถาบันการเงินระหว่างประเทศที่ไทยเป็นสมาชิก
- ธนาคารที่จดทะเบียนและตั้งอยู่ในต่างประเทศ
- สถาบันการเงินอื่นที่จดทะเบียนและตั้งอยู่ในต่างประเทศ

ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะสถาบันการเงินภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 และสถาบันการเงินภายใต้พระราชบัญญัติ

---

³ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ของสถาบันการเงิน พ.ศ.2523.

การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ซึ่งฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแล สถาบันการเงินดังกล่าวได้แก่ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และธนาคารพาณิชย์ และจะเรียกโดยรวมว่า “สถาบันการเงิน”

3.3.1 ความหมายของธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522

ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2526 ได้ให้นิยามเกี่ยวกับธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ไว้ดังนี้⁴

- 1) กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์
- 2) กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
- 3) กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค
- 4) กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ
- 5) กิจการเงินทุนอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะสั้น รวมทั้งการเป็นผู้รับรอง ผู้รับอาวัล หรือผู้สอดเข้าแก้หน้าในตัวเงินเป็นทางค้าปกติ

“กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะปานกลาง หรือระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือ พาณิชยกรรมเป็นทางค้าปกติ

---

⁴ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2526.

“กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และทำการดังต่อไปนี้เป็นทางค้าปกติ

- 1) ให้กู้เงินเพื่อให้ใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าโดยชำระราคาเป็นงวด ๆ หรือโดยเช่าซื้อ
- 2) ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนเพื่อให้ใช้ในการซื้อสินค้าจากกิจการที่มีใช้ของตนเอง
- 3) ให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากกิจการซึ่งจำหน่ายสินค้านั้น เมื่อได้ตกลงจะให้เช่าซื้อหรือให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าซึ่งยึดได้จากผู้เช่าซื้อรายอื่น
- 4) รับโอนโดยมีค่าตอบแทนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการจำหน่ายสินค้า

“กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชนและทำการดังต่อไปนี้เป็นทางค้าปกติ

- 1) ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัย
- 2) ให้กู้ยืมเงินเพื่อให้ใช้ในการจัดหาที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัย สำหรับจำหน่ายแก่ประชาชนหรือให้ประชาชนเช่าซื้อ หรือ
- 3) จัดหาที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัยมาจำหน่ายแก่ประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนเช่าซื้อ

“จัดหาเงินทุนจากประชาชน” หมายความว่า ความรวมถึงกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนด้วย

“บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงิน และเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยด้วยหรือไม่ก็ได้

“ให้กู้ยืมเงิน” เฉพาะที่เกี่ยวกับธุรกิจเงินทุน หมายความว่า ความรวมถึงรับซื้อ ปล่อย หรือรับช่วงซื้อลดตัวเงินตราสารเปลี่ยนมือได้ หรือตราสารการเครดิต

“ให้กู้ยืมเงินระยะสั้น” หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันให้กู้ยืม

“**ให้กู้ยืมระยะปานกลาง**” หมายความว่า ให้กู้ยืมมีกำหนดชำระคืน เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้เกินหนึ่งปี แต่ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ให้กู้ยืม

“**ให้กู้ยืมเงินระยะยาว**” หมายความว่า ให้กู้ยืมมีกำหนดชำระคืน เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้เกินห้าปีนับแต่วันที่ให้กู้ยืม

“**เงินกองทุน**” หมายความว่า

- 1) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้ำมูลค่าหุ้นที่บริษัทได้รับ และเงินที่บริษัทได้รับจากการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของบริษัทนั้น
- 2) ทุนสำรอง
- 3) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นงวดการบัญชี ตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของบริษัท แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้
- 4) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากจัดสรร
- 5) เงินสำรองจากการตีราคาสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น และ
- 6) เงินที่บริษัทได้รับเนื่องจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ระยะยาวเกินห้าปี ที่มีสิทธิด้อยกว่าเจ้าหนี้สามัญ

เงินกองทุนตาม (1) (2) (3) และ (4) ให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกก่อน และให้หักค่าแห่งกึ่งดิวลิตตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ชนิด ประเภท และการคำนวณเงินกองทุนตาม (5) หรือ (6) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

เงินกองทุนตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) ให้หักเงินตามตราสารใน (6) ของธนาคารพาณิชย์ และบริษัทอื่นที่บริษัทนั้นถือไว้และสินทรัพย์อื่นใด ทั้งนี้ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

“**ธุรกิจหลักทรัพย์**”.....(ยกเลิก)

“**กิจการนายหน้า ซื้อขายหลักทรัพย์**”.....(ยกเลิก)

- “กิจการค้าหลักทรัพย์”.....(ยกเลิก)
 “กิจการที่ปรึกษาการลงทุน”.....(ยกเลิก)
 “กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์”.....(ยกเลิก)
 “กิจการจัดการลงทุน”.....(ยกเลิก)

“หลักทรัพย์” หมายความว่า

- 1) ตั๋วเงินคลัง
- 2) พันธบัตร
- 3) หุ้นหรือหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้นหรือหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้ หรือใบสำคัญแสดงการเข้าซื้อซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้
- 4) ใบสำคัญแสดงสิทธิในเงินปันผลหรือดอกเบี้ยจากหลักทรัพย์
- 5) ตราสารหรือ หลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการจัดการลงทุนไม่ว่าในหรือนอกประเทศเป็นผู้ออก

“ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์” หมายความว่า ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ประเภทดังต่อไปนี้

- 1) กิจการเครดิตฟองซิเออร์
- 2) กิจการรับซื้อฝาก
- 3) กิจการอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“กิจการเครดิตฟองซิเออร์” หมายความว่า กิจการให้กู้ยืมเงินโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นทางค้ำปกติ

“กิจการรับซื้อฝาก” หมายความว่า กิจการรับซื้ออสังหาริมทรัพย์ ตามสัญญาขายฝากเป็นทางค้ำปกติ

“บริษัท” หมายความว่า บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเออร์

“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชน จำกัด ตามกฎหมายว่าด้วย บริษัทมหาชน จำกัด

“บริษัทเงินทุน” .....(ยกเลิก).....

“บริษัทเครดิตฟองซิเอร์” หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

“สำนักงานสาขา” หมายความว่ารวมถึง สำนักงานใด ๆ ซึ่งแยกออกจากสำนักงานใหญ่ของบริษัทไปประกอบการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ของบริษัท

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

“ผู้จัดการ” หมายความว่ารวมถึง รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ และผู้ซื้อดำรงตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นด้วย

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน

3.3.2 สถาบันการเงินตาม พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ได้ให้ความหมาย ได้ดังนี้⁵

“การธนาคารพาณิชย์”

หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายปริวรรตต่างประเทศ

⁵ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505

“ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์

“บริษัทมหาชนจำกัด” หมายความว่า บริษัทมหาชน จำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน จำกัด

“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทมหาชน จำกัดด้วย

“เงินกองทุน” หมายความว่า

- 1) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้มมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับและเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกไปสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้น
- 2) ทุนสำรอง
- 3) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้
- 4) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร
- 5) เงินสำรองจากการตีราคาสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น และ
- 6) เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับเนื่องจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ระยะยาวเกินห้าปีที่มีสิทธิด้อยกว่าเจ้าหนี้สามัญ

เงินกองทุนตาม (1) (2) (3) และ (4) ให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกก่อนและให้หักค่ากู้ดิวลิต์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

เงินกองทุนตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) ให้หักเงินตามตราสารใน (6) ของบริษัทเงินทุน และธนาคารพาณิชย์นั้นถือไว้และสินทรัพย์อื่นใด ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

“ให้สินเชื่อ” หมายความว่า ให้กู้ยืมเงิน ชื้อ ชื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพัน ตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต

“บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่ธนาคารพาณิชย์ออกให้แก่ ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงินและเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืน เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

3.4 วิวัฒนาการของสถาบันการเงินไทย⁶

3.4.1 วิวัฒนาการและการกำกับควบคุมในส่วนของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ไทยเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป เมื่อ พ.ศ.2440 เพื่อทอดพระเนตรกิจการต่าง ๆ ของประเทศเหล่านั้น เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงประเทศซึ่งยังล้าหลังอยู่มาก ในการนี้ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เสนาบดีกระทรวงการคลัง ได้ตามเสด็จไปด้วย เมื่อสิ้นภารกิจเสด็จกลับพระนคร ทรงมีพระราชดำริที่จะปรับปรุงการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าดังอารยประเทศ จึงทรงมีพระราชประสงค์จะจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ของไทยขึ้น เพราะในขณะนั้นได้มีธนาคารพาณิชย์ของอังกฤษ 2 ธนาคาร คือ ธนาคารฮ่องกง และเซี่ยงไฮ้ (Hongkong & ShangHai Corp.) เป็นธนาคารแรกที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2431 และธนาคารชาร์เตอร์ (The Chater Bank Ltd.) ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นธนาคารที่สอง ใน พ.ศ. 2437 และต่อมา พ.ศ. 2440 ก็มีพระบรมราชานุญาตให้ตั้งธนาคารแห่งอินโดจีน (Banque de L' Indochine Ltd.) ของฝรั่งเศสเป็นธนาคารที่สาม เมื่อทรงเห็นว่าธนาคารต่างชาติได้เปิดดำเนินธุรกิจรองรับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเอื้ออำนวยประโยชน์แก่พวกตนที่เข้ามาทำการค้าขายอยู่ในประเทศไทย ไม่ได้อำนวยประโยชน์ให้แก่พ่อค้าคนไทย ในขณะที่เดียวกันก็ทรงเห็นว่าประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจในธุรกิจ

⁶ ชัยชาญ วิบูลศิลป์, เจาะวิกฤตสถาบันการเงินไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กันยายน 2541), หน้า 1.

ธนาคารพาณิชย์ เกรงว่าจะมีปัญหา จึงทรงให้เปิดกิจการที่เรียกว่า “บุคคัลย” (Book Club) เป็นการทดลองเมื่อ พ.ศ. 2447 และเมื่อกิจการได้รับความนิยมเชื่อถือมากขึ้น จึงได้ขอพระราชทานจัดตั้งเป็นแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกัถ (Siam Commercial Bank Co.,Ltd.) ซึ่งได้รับพระราชทานเปิดทำการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2449 และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด นับเป็นธนาคารพาณิชย์ไทยแห่งแรกที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และเจริญก้าวหน้ามีความมั่นคงมาจนกระทั่งปัจจุบัน

หลังจากมีการจัดตั้งแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกัถ แล้ว ได้มีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์อื่นอีกหลายธนาคาร กลุ่มผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเดียวกัน คือ พ่อค้าชาวจีน กับพวกขุนนาง กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2450 พระสรรพการที่รัฎฐกิจ ซึ่งเป็นเลขาธิการของกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย และเป็นผู้จัดการแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกัถ ฝ่ายไทย ได้จัดตั้งแบงก์มณฑลทุนจำกัถ และต่อมา พ.ศ. 2451 บริษัท อยู่เส็งเฮงได้ขยายกิจการบริษัทเป็นแบงก์จีนสยาม และบริษัท บางกอกซิติแบงก์ ทุนจำกัถ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2452 ต่อมาบริษัทบางกอกซิติแบงก์ ประสบปัญหาในการดำเนินงานต้องควบกิจการกับแบงก์จีนสยาม เป็นบริษัทแบงก์จีนสยาม ทุนจำกัถ เมื่อ พ.ศ. 2453 อย่างไรก็ตาม แบงก์จีนสยามเปิดดำเนินการอยู่ต่อไปอีก 3 ปี ก็เกิดวิกฤตการณ์ทำให้ต้องปิดกิจการไปเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2456

ในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือ พ.ศ. 2456 อยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีธนาคารพาณิชย์ไทยหลายธนาคารได้หยุดจ่ายเงินให้แก่ ลูกหนี้รวมทั้งผู้ฝากเงิน ในที่สุดต้องเลิกกิจการเนื่องจากการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ มีการทุจริตขึ้นภายในธนาคารนั้น ๆ ผู้ฝากเงินได้รับความเสียหาย ทั้งนี้เพราะทางการยังไม่มีมาตรการในการกำกับควบคุมที่ดีพอ ปล่อยให้ธนาคารพาณิชย์เหล่านั้นดำเนินธุรกิจตามลำพัง เป็นผลให้เกิดความเสียหายขึ้น จึงส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยขาดความเชื่อถือและเสื่อมไประยะหนึ่ง เริ่มฟื้นฟูใหม่ในราวปลาย พ.ศ. 2473 และต่อมาธนาคารแห่งเอเชีย จำกัด และธนาคารนครหลวงไทย จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเพิ่มอีกเมื่อ พ.ศ. 2482 และ พ.ศ. 2484 ตามลำดับ

ครั้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2485 ถึง พ.ศ. 2488 ระยะเวลาดังกล่าวนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้เข้าร่วมกับฝ่ายอักษะทำสงครามกับฝ่ายพันธมิตรและรุกรานประเทศแถบเอเชียหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย บีบบังคับให้ประเทศไทยเข้าเป็นพันธมิตรร่วมกับตน โดยที่เกรงว่าจะเสียเลือดเนื้อ และชีวิต รัฐบาลในสมัยนั้นจึงต้องยอมร่วมรบกับญี่ปุ่นโดยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร เป็นเหตุให้สาขานิติศาสตร์ของต่างประเทศ ยกเว้นของ

ญี่ปุ่นจำเป็นต้องปิดกิจการลงชั่วคราว ช่วงเวลานี้เองรัฐบาลก็สนับสนุนให้คนไทยที่ต้องการดำเนินธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ได้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ขึ้นใหม่เพิ่มอีก 5 ธนาคาร คือ

1. ธนาคารมณฑล จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2485 ต่อมาธนาคารแห่งนี้ได้ควบกับธนาคารเกษตร จำกัด แล้วภายหลังได้เปลี่ยนเป็นธนาคารกรุงไทย จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2509

2. ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยกรรม จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2487

3. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2487

4. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2488

5. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2488

ซึ่งเป็นผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่กับที่มีอยู่เดิมและยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ มีโอกาสดีในการทำธุรกรรมด้านเงินตราต่างประเทศ ต่างทำกำไรจากผลต่างของอัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากมีการค้าขายพืชผลเกษตรกรรมและสินค้าทั่วไปกับประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งหลายเหล่านี้ได้กำไรเป็นปึกแผ่นมั่นคงเจริญเติบโตในเวลาต่อมา

เมื่อเสรีจลิ่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ธนาคารพาณิชย์สาขาต่างประเทศที่ถูกปิดกิจการลงชั่วคราวก็กลับเปิดดำเนินกิจการต่อไป ภายหลังจากนั้นได้มีธนาคารพาณิชย์ไทยได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเพิ่มขึ้นอีกหลายธนาคาร เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ดังนี้⁷

1. ธนาคารแหลมทอง จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2491

2. ธนาคารสหธนาคาร จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2492

3. ธนาคารไทยท努 จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2492

4. ธนาคารเกษตร จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2493 ต่อมา พ.ศ.2509

ได้ควบเข้ากับธนาคารมณฑล จำกัด และเปลี่ยนเป็นธนาคารกรุงไทย จำกัด

5. ธนาคารศรีนคร จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2493

6. ธนาคารทหารไทย จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2500

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

7. ธนาคารมหานคร จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2503

8. ธนาคารเอเชียทรัสต์ จำกัด ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2508 ต่อมา พ.ศ. 2528 ได้เปลี่ยนเป็นธนาคารสยาม จำกัด และได้ถูกเลิกกิจการไปเมื่อ พ.ศ. 2536

หลังจากนั้น ทางการก็ไม่มีนโยบายที่จะให้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นอีกเพราะเห็นว่าธนาคารพาณิชย์ไทยมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการในระบบเศรษฐกิจของประเทศแล้ว รวมธนาคารพาณิชย์ไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 16 ธนาคาร อันเป็นผลจากความพยายามของกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ทรงเป็นผู้ริเริ่มให้มีธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นแห่งแรก แล้วต่อมาได้มีการ ร่วมแรงร่วมใจกันก่อตั้งเพิ่มขึ้นมาอีก นับได้ว่าธนาคารพาณิชย์ไทยได้ถือกำเนิดมาในอดีตอันยาวนาน และพัฒนาขึ้นมาโดยไม่หยุดยั้ง

การกำกับควบคุม

1. ระยะแรก พ.ศ. 2431 – 2471

ธุรกิจธนาคารพาณิชย์นั้น ก่อนมีพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยและความผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 เมื่อธนาคารพาณิชย์ใดได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งได้แล้ว ก็จะมีประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษให้ธนาคารพาณิชย์นั้น ๆ ถือปฏิบัติเสมือนเป็นเงื่อนไขของใบอนุญาต เช่น ในเรื่องขอบเขตการประกอบธุรกิจว่าทำอะไรได้บ้าง รายละเอียดต่าง ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีทุนจดทะเบียนเท่าใด บุคคลต่างด้าวจะถือหุ้นในธนาคารได้ไม่เกินกี่ส่วน เป็นต้น ประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษเช่นว่านี้ เป็นกฎหมายที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องปฏิบัติตามต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ธนาคารพาณิชย์ไทยในขณะนั้นประสบปัญหาในด้านการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพ มีการทุจริตเกิดขึ้นทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินเสียหาย จึงมีการตรากฎหมายดังกล่าวขึ้น แต่กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับแก่กิจการหลายประเภท เช่น กิจการธนาคาร กิจการเครดิตฟองซิเอร์ กิจการประกันภัย กิจการคลังสินค้า ฯลฯ ดังนั้น จึงมีกฎกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2472 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ วางเงื่อนไขอันเป็นการควบคุมกิจการธนาคารพาณิชย์ไทย (ไม่อาจใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์สาขาของต่างประเทศได้) มีสาระสำคัญโดยสังเขป คือ วางข้อกำหนดเกี่ยวกับเงินกองทุนขั้นต่ำสุดไม่น้อยกว่า 200,000 บาท ให้มีการตรวจบัญชีประจำปี กรรมการของธนาคารต้องเป็นคนไทยเท่านั้น กำหนดข้อห้ามมิให้ธนาคารทำธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการธนาคารพาณิชย์ ฯลฯ

2. ระยะที่สอง พ.ศ. 2480 – 2488

ต่อมาเมื่อกิจการธนาคารพาณิชย์เจริญขึ้น ทางกรมเริ่มเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องมีกฎหมายออกมาควบคุมกิจการธนาคารพาณิชย์ไทยโดยเฉพาะ จึงให้ตราพระราชบัญญัติควบคุมกิจการธนาคาร พ.ศ. 2480 ขึ้น โดยมีหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ⁸

ประการแรก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ฝากเงิน โดยกำหนดมาตรการต่าง ๆ ไว้มากขึ้นในต้วบทกฎหมาย เช่น ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้จัดตั้ง กำหนดทุนชำระแล้วอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท และจะต้องมอบหลักประกันไว้กับรัฐบาล เช่น

ถ้ามีทุนน้อยกว่า 300,000 บาท จะต้องวางหลักประกัน 50,000 บาท

ถ้ามีทุนน้อยกว่า 400,000 บาท จะต้องวางหลักประกัน 70,000 บาท

ถ้ามีทุนเกิน 400,000 บาทขึ้นไป จะต้องวางหลักประกัน 100,000 บาท

หลักประกันเช่นนี้ อาจเป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเห็นชอบ

นอกจากนี้ ยังมีข้อห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการต่าง ๆ ไว้ ซึ่งข้อห้ามต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการป้องกันความเสี่ยงและการผูกขาดตัดตอนในธุรกิจอื่นอันมิใช่บทบาทของธนาคารพาณิชย์จะพึงกระทำ ต่อมาได้รับการปรับปรุงแก้ไขนำมากำหนดไว้ในกฎหมายธนาคารพาณิชย์จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องกันเงินอย่างน้อยร้อยละ 10 ต่อปีจากกำไรสุทธิ เพื่อตั้งเป็นเงินสำรองจนกว่าเงินสำรองจะมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนทุนที่ชำระแล้ว

ประการที่สอง เพื่อให้ทราบฐานะการเงินของประเทศดีขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องยื่นรายงานลับต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยให้แสดงจำนวนสินทรัพย์และหนี้สินทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตลอดจนกำหนดเวลาที่จะต้องชำระ รวมทั้งปริมาณเงิน และความเคลื่อนไหวแห่งกิจการค้าซึ่งผ่านธนาคารพาณิชย์นั้น

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการที่ทันสมัยขึ้นกว่าเก่า มีมาตรการในการกำกับควบคุมธนาคารพาณิชย์ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น แต่ในขณะที่ประกาศใช้ประเทศไทยยังไม่มีธนาคารกลาง ต่อมา พ.ศ. 2485 จึงได้มีการจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้น จากนั้นธนาคารพาณิชย์ไทยได้เกิดขึ้นอีกหลายธนาคาร ขอบเขตการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ก็ขยายกว้างออกไป มาตรการในการกำกับควบคุมที่มีอยู่ก็เริ่มจะเห็นว่ายังไม่รัดกุมเพียงพอทันกับความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ หากไม่มีมาตรการการกำกับควบคุมตลอดจนการตรวจสอบที่ดีพอ ก็อาจทำให้ธุรกิจธนาคารพาณิชย์รวมทั้งประชาชนผู้ฝากเงินได้รับความเสียหายอันจะเป็นสาเหตุนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในระบบธนาคารพาณิชย์ จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ได้ประมาณ 3 ปี ด้วยการยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมกิจการธนาคาร พ.ศ. 2480 ซึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังยังเป็นผู้มีอำนาจกำกับควบคุมธนาคารพาณิชย์อยู่ แต่ในบางกรณีมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ควบคุมดูแลด้วยเป็นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักการเดิม สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้⁹

1. การจัดตั้ง

เมื่อผู้ขอจัดตั้งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็ต้องอนุญาต ผู้ขอจัดตั้งต้องเป็นนิติบุคคล จะเป็นบุคคลธรรมดาตามกฎหมายเดิมไม่ได้

2. ทุน และเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์

กำหนดให้ทุนชำระแล้วต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 250,000 บาท ต่อมาเมื่อประเทศประสบภาวะเงินเฟ้อสูง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2491 ให้ผู้ขอจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ไทยต้องมีทุนชำระแล้วอย่างต่ำเป็นเงิน 10 ล้านบาท ส่วนเงินสำรองนั้นกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศต้องกันเงินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี จากเงินกำไรสุทธิไว้เป็นเงินสำรอง และต้องไม่แจกกำไรกับผู้ถือหุ้นเป็นเงินปันผล เงินรางวัลหรือเงินอื่นใดในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนสูงกว่าร้อยละ 5 ของทุนชำระแล้ว จนกว่าเงินสำรองนั้นจะมีจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของทุนชำระแล้ว

3. เงินสดสำรองและสภาพคล่อง

⁹ พระราชบัญญัติควบคุมกิจการธนาคาร พ.ศ.2488.

พระราชบัญญัติฉบับนี้ บังคับให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองคงเหลือไม่ว่าเวลาใดอย่างน้อยเท่ากับร้อยละ 20 ของเงินฝากและไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของเงินสำรองที่กำหนดนี้ ต้องเป็นเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เหลือจากนั้นต้องเป็นธนบัตรหรือบัตรธนาคารหรือเหรียญกษาปณ์ที่ออกใช้ในประเทศไทย อย่างไรก็ตามเพื่อประโยชน์ในการปรับขยายเครดิตหรือการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ตามภาวะเศรษฐกิจ กฎหมายจึงได้ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะสั่งลดการดำรงเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ลงได้ชั่วคราวแต่ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9 ของยอดเงินฝาก

4. การตรวจสอบ

มีการกำหนดอำนาจการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ไว้ชัดเจนมากขึ้น โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้เป็นผู้ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ การตรวจสอบธนาคารพาณิชย์มีหลักเกณฑ์ว่าแต่ละธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการตรวจสอบปีละครั้งโดยไม่แจ้งล่วงหน้า ทั้งจะไม่มีกำหนดเวลาไว้แน่นอนเพื่อมิให้รู้ตัวล่วงหน้าเป็นการป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์เหล่านั้นทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปกปิดการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับ เมื่อตรวจสอบแล้วต้องทำรายงานเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง พร้อมข้อเสนอแนะของธนาคารแห่งประเทศไทย หากมีข้อบกพร่องรัฐมนตรีก็จะมีหนังสือแนะนำตักเตือนให้ธนาคารพาณิชย์นั้น ๆ แก้ไข แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ตรวจสอบเห็นว่าฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ใด ๆ อยู่ในลักษณะจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน เช่น มีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้ อัตราส่วนของเงินทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่ามาตรฐาน ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับหรือกฎหมาย เป็นเนื่องนิจดำรง เงินสดสำรองน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เกินกว่า 6 เดือน ซึ่งจะเป็นเหตุให้ธนาคารพาณิชย์นั้นอยู่ในฐานะไม่มั่นคงปลอดภัย หากปล่อยให้ดำเนินการต่อไปจะมีผลกระทบต่อผู้ฝากเงินและ เจ้าหน้าที่ยิ่งขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือจะสั่งให้ควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นก็ได้

3. ระยะเวลา พ.ศ. 2505 – 2528

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ใช้ยาวนานถึง 17 ปี ธุรกิจธนาคารได้ขยายตัวและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ไม่ว่าธุรกรรมด้านฝากเงิน การให้สินเชื่อ รวมทั้งธุรกรรมอื่น ด้านการเพิ่มสาขาของธนาคารพาณิชย์ก็กระจายออกไปตามภูมิภาคต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทางการโดยธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง

ได้มองเห็นว่ากฎหมายดังกล่าว เริ่มล้าสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองไป เพราะมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เช่น ยังไม่มีการใช้มาตรการให้ดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับธุรกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้สินเชื่อหรือการก่อภาระผูกพัน หรือแม้แต่กับสินทรัพย์ทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมาตรการนี้มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศและของสถาบันการเงิน ถ้าพึ่งแต่เงินทุนจดทะเบียนและเงินสำรองตามกฎหมายก็ยังเป็นมาตราที่ล้าสมัยและไม่เพียงพอ รวมทั้งอำนาจในการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ไม่มีบทบัญญัติควบคุมการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทยและต่างประเทศ ในเรื่องดอกเบี้ยมีกำหนดเพียงดอกเบี้ยเงินฝาก ไม่มีการกำหนดดอกเบี้ยเงินให้กู้ เป็นต้น ทางกรจึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยนักกฎหมาย นักการธนาคาร นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจและการคลัง การเงินและการธนาคาร เพื่อร่วมกันพิจารณาขยายร่างกฎหมายธนาคารพาณิชย์ใหม่ เพื่อให้มีมาตรการทางกฎหมายเพียงพอต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในที่สุดได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และยกเลิกฉบับ พ.ศ. 2488

ต่อมาสังคมเริ่มมีแนวคิดว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยอยู่ภายใต้ระบบผูกขาดของบุคคลไม่กี่ตระกูล ทั้ง ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งนับวันจะมีเงินออมของประชาชนพอกพูนมากขึ้น ทั้งเป็นกิจการที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ของสาธารณชน นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ควรจะมีบทบาทในการใช้เงินทุนนั้นไปในทางเอื้ออำนวยประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มากยิ่งขึ้น ลดการใช้เงินทุนนั้นไปเพื่อประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจของเจ้าของธนาคารพาณิชย์นั้นลง ทั้งเป็นการสมควรที่จะให้สาธารณชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่สามารถคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อยได้เพียงพอ และไม่ได้ให้อำนาจผู้ถือหุ้นควบคุมการบริหารงานของบริษัทอย่างใกล้ชิด เป็นเหตุให้เกิดปัญหาอยู่บ่อย ๆ หากปล่อยให้ไม่แก้ไขย่อมจะเป็นภัยต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในที่สุดจึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 เกิดขึ้น ซึ่งมีผลผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไขและประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 รวมถึงมาตรการอื่น ๆ ด้วย มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้¹⁰

1. การจัดตั้ง

ธนาคารพาณิชย์ที่จะตั้งขึ้นใหม่ ต้องจัดตั้งในรูปบริษัทมหาชน จำกัด เท่านั้น

¹⁰ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522.

2. การกระจายการถือหุ้น

กำหนดให้มีผู้ถือหุ้น 2 ประเภท คือ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จะถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ได้ไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อยจะต้องมีจำนวนรวมกันไม่ต่ำกว่า 250 ราย แต่ละรายถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 0.5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์นั้น รวมกันแล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

3. ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการต่าง ๆ

โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเดิมให้ครอบคลุมการกระทำต่าง ๆ ให้มากขึ้น และปิดกั้นช่องโหว่ที่มีอยู่ตามข้อกำหนดเดิมให้หมดไป

4. การกำกับควบคุม

ได้กำหนดมาตรการด้านการกำกับควบคุมธนาคารพาณิชย์ให้ชัดเจนขึ้น กว่าเก่า เช่น ในด้านบัญชี เดิมมีการบังคับให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศรายการย่อแสดงหนี้สิน และสินทรัพย์ ที่มีอยู่ในวันสุดท้ายของเดือนแต่ไม่ได้บังคับไว้ด้วยว่าจะต้องจัดแจ้งบัญชีที่จะประกาศนั้นให้ครบถ้วนถูกต้องตามความเป็นจริง จึงมีการกระทำที่เรียกว่า แต่งบัญชี แต่งตัวเลข เกิดขึ้น เป็นเหตุที่จะนำไปสู่ความเสียหายได้ง่าย จึงบังคับเพิ่มเติมไว้ และกำหนดคุณสมบัติ ต้องห้ามของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ไว้ชัดเจน

5. อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการสั่งการให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการต่าง ๆ หรือห้ามมิให้กระทำการใด เป็นการให้อำนาจรัฐมนตรีกว้างขวางขึ้น นอกเหนือจากอำนาจในการสั่ง ควบคุมตามพระราชบัญญัติฉบับเดิม

6. อำนาจของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์

มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจการธนาคารพาณิชย์สมัยใหม่

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประมาณสองเดือน ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะของธุรกิจประเภทนี้ พร้อม ๆ กันนั้น ก็เกิดวิกฤตการณ์

ของ บริษัท ราชากินทุน จำกัด เป็นบริษัทแรก ตามด้วยบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ธนกิจ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2524 และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์เสรีสาทรธนกิจ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2525 จากเหตุการณ์ที่กล่าวนี้ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญกับปัญหาความผันผวนต่าง ๆ ในช่วงระยะเดียวกัน ทำให้สภาพคล่องทางการเงินก็เกิดการตึงตัว และเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ผู้บริหารสถาบันการเงินหลายแห่งไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเงินฝากของประชาชนให้ถูกต้อง จึงเกิดปัญหาติดตามมาเป็นระยะ ๆ อีกหลายบริษัท เป็นเหตุให้ทางการต้องเข้าไปดูแลช่วยเหลือ แต่วิกฤตการณ์ของสถาบันการเงินได้ลุกลามออกไปอย่างรวดเร็ว

จะเห็นว่าเมื่อเริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติเกี่ยวกับสถาบันการเงินทั้งสองฉบับ ประเทศไทยก็ต้องเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินอย่างรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับเป็นกรณีศึกษาที่ทรงคุณค่า และเห็นว่าพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการประกอบกับภาวะการทางเศรษฐกิจและที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ไม่เพียงพอแก่การกำกับควบคุมการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินทั้งสองประเภท สมควรที่จะต้องแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบสถาบันการเงินในอันที่จะคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ส่วนรวม สาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มีดังนี้¹¹

สรุปสาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2528

1. ข้อห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการ

ตามมาตรา 12(2) มีการแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความที่กำหนดไว้จากเดิมที่ว่า “ห้ามไม่ให้สินเชื่อแก่กรรมการหรือค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือค้ำประกันการขาย ขายลด หรือขายช่วงลดตัวเงินของกรรมการ” เป็น “ห้ามมิให้สินเชื่อแก่กรรมการหรือประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมการหรือรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าทำหน้าที่ในตั๋วเงินที่กรรมการเป็นผู้สั่งจ่าย หรือผู้ออกตั๋วหรือผู้

¹¹ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2528.

สลักหลัง ทั้งนี้ ก็เพื่อเปิดช่องโหว่ที่กรรมการของธนาคารพาณิชย์บางคนบางแห่งได้หาช่องทางหลบเลี่ยงข้อห้ามตามกฎหมายเก่าซึ่งไม่ครอบคลุมทุกลักษณะ

2. มาตรการด้านบัญชี

การตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชีเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 นั้น ยังไม่เป็นมาตรการทางบัญชีที่เพียงพอ เพราะประการแรกตามข้อกำหนดของกฎหมายเก่านั้น ต้องกระทำเมื่อสิ้นงวดการบัญชี หมายถึงในรอบปี นับเป็นระยะเวลาสั้นเกินไป สถานะของสินทรัพย์ดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงไปมากเกิดปัญหาอื่นติดตามมาจนยากต่อการแก้ไข จึงกำหนดเสียใหม่ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องปิดบัญชีทุกงวดการบัญชีในรอบระยะเวลาหกเดือน

3. อำนาจสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (มาตรการพิเศษในการแก้ไขฐานะและการดำเนินงาน ฯลฯ) เพิ่มอำนาจให้รัฐมนตรีที่จะสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ระงับการดำเนินกิจการทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในกำหนด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขฐานะและการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินหรือระบบสถาบันการเงิน

4. การสั่งการให้แก้ไขฐานะหรือการดำเนินการที่อาจเป็นเหตุให้เกิดการเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน เป็นมาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งด้วยการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งการให้ธนาคารพาณิชย์แก้ไขฐานะหรือการดำเนินการ เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าธนาคารพาณิชย์ใดมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ที่แก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2528 มาตรา 24 ทวิ เพราะตามกฎหมายเดิมหากการตรวจสอบพบว่าฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ใดอยู่ในลักษณะอันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งได้สามประการ คือ จะสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาต หรือจะสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นก็ได้ แต่ถ้าเห็นสมควรเป็นประการอื่น ก็สั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นปฏิบัติการเพื่อแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้นเสียก่อนภายในกำหนดก็ได้ แล้วจึงจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือควบคุม

5. ความผิด และบทกำหนดโทษ

เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทกฎหมาย คำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งเป็นการที่จะต้องกระทำหรือข้อห้ามมิให้กระทำแล้ว เช่น กฎหมายเดิมที่กำหนดโทษปรับไว้ในบางลักษณะความผิดได้ใช้มาหลายปีแล้ว และอีกเหตุผลหนึ่ง จำนวนเงินค่าปรับซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับเก่าค่อนข้างจะน้อยไป ไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิดอันจะทำให้ผู้กระทำไม่ยำเกรงต่อโทษที่กำหนดไว้แต่เดิม นอกจากจะเพิ่มจำนวนค่าปรับให้สูงขึ้นแล้ว ในบางกรณีก็จำเป็นต้องมีโทษจำคุกด้วย ดังที่ได้แก้ไขมาตรา 44 มาตรา 46 จัดว่า เป็นต้น

6. การสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการสั่งห้ามเดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งเพิ่มเติมเป็นมาตรา 46 ทศ มีสาระสำคัญ 2 ประการคือ

(1) การให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลหรือทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมาย อาจถือได้ว่าเป็นของบุคคลนั้นโดยปรากฏหลักฐานว่ากระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 46 นว

(2) อำนาจในการสั่งห้ามมิให้บุคคลที่ปรากฏหลักฐานว่า กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นออกนอกราชอาณาจักร

4. ระยะที่สี่ พ.ศ. 2535 – ปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 และแก้ไขโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ พ.ศ. 2528 ซึ่งคิดว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งใหญ่ โดยเพิ่มมาตรการใหม่ ๆ เข้าไว้หลายประการ เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในธุรกิจประเภทนี้ จะได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ที่ใช้บังคับอยู่ให้พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งเพื่อรองรับแผนงานดังกล่าว ด้วยเหตุผลนี้จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ อีกครั้งใน พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้¹²

¹² พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535.

1. การให้สินเชื่อหรือลงทุนในกิจการของผู้อื่นหรือก่อภาระผูกพัน

ข้อห้ามในเรื่องการให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้รายใหญ่หรือลงทุนในกิจการของผู้อื่นหรือก่อภาระผูกพันเพื่อบุคคลใดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่งๆ เกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้ เป็นข้อห้ามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ในมาตรา 13

นอกจากนี้ในมาตรา 13 เดิม ไม่มีข้อกำหนดที่จะให้นำมาตรา 12 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณีดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดช่องโหว่ที่ลูกหนี้ผู้ขอสินเชื่อหรือขอให้ธนาคารก่อภาระผูกพันกับบุคคลต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 12 ทวิ ทั้งหกประเภท โดยไม่ต้องมานับรวมกับสินเชื่อหรือการลงทุนในกิจการของตนหรือให้ธนาคารก่อภาระผูกพันให้ตน ซึ่งความจริงแล้วบุคคลต่าง ๆ ทั้งหกประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นบุคคลเดียวกันนั่นเอง จึงปิดช่องโหว่นี้เสียด้วยการเพิ่มข้อความที่ให้นำมาตรา 12 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ เพราะข้อจำกัดตามมาตรา 13 นี้เป็นเรื่องสำคัญในการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ มิฉะนั้น ธนาคารพาณิชย์จะไม่ค่อยระมัดระวังในเรื่องการกระจายความเสี่ยง ไม่ควรให้สินเชื่อหรือลงทุนหรือก่อภาระผูกพันแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นจำนวนมากเกินไป แม้ในขณะที่ให้ไปนั้นจะเชื่อถือได้เพียงใดก็ตาม แต่ความเสี่ยงในทางธุรกิจย่อมมีอยู่เสมอ

2. ข้อกำหนดในเรื่องสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้

ในมาตรา 15 ทวิ วรรคแรก ในการปิดบัญชีทุกงวดการบัญชี ถ้าธนาคารพาณิชย์มีสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ หรือที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ธนาคารพาณิชย์นั้นต้องตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชี ส่วนสินทรัพย์ที่สงสัยนั้นให้กันเงินสำรองเมื่อสิ้นงวดการบัญชีนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

ดังนั้น เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงฐานะทางการเงินที่ตรงต่อความเป็นจริง และเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต มาตรา 15 ทวิ วรรคสอง จึงแก้ไขเพิ่มเติมให้เอาสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ในส่วนที่ไม่ได้กันเงินสำรองมานับรวมกับสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ในส่วนที่ไม่ได้ตัดบัญชีตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่ง

ประเทศไทยอีกด้วย เมื่อหักออกจากเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้นแล้ว หากเงินกองทุนเหลือต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงตามมาตรา 10

3.4.2 วิวัฒนาการและการกำกับควบคุมในส่วนของบริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

ความเป็นมาในระยะแรกระหว่าง พ.ศ. 2509 - พ.ศ. 2522

สถาบันการเงินที่เป็นบริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ นั้น เป็นธุรกิจการเงินที่เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศไทย โดยประมาณ พ.ศ. 2509 ได้มีกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจได้มองเห็นวิธีการที่จะระดมเงินจากประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดหาเงินทุนจากประชาชนเพื่อบุคคลอื่น กิจกรรมรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน ทำการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ รวมทั้งการเป็นตัวแทนหรือนายหน้าของกิจการดังกล่าว และในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายใดที่จะมาควบคุมดูแลกิจการดังกล่าวนี้ พวกพ่อค้านักธุรกิจจึงได้จัดตั้งในรูปบริษัทจำกัด แต่เป็นไปอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนในวงกว้างได้ง่าย

จะเห็นได้ว่า เพราะเหตุที่มีการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเงินที่มีโชธธนาคารพาณิชย์เหล่านี้มากขึ้น จนเกิดเป็นความวิตกของทางการว่า ธุรกิจเหล่านี้อาจก่อให้เกิดปัญหาที่ผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชนรุนแรงขึ้นได้ หากไม่มีการเข้าไปกำกับดูแลให้ใกล้ชิด เพราะนับวันที่ธุรกิจเหล่านี้ระดมเงินจากประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น จึงเป็นผลให้ต้องดำเนินการตรากฎหมาย (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58) ออกมาเป็นการรวมธุรกิจเหล่านี้ให้มาอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของทางการไว้ชั้นหนึ่งก่อน แต่ยังไม่มีความมาตรการที่เพียงพอในการกำกับควบคุม อย่างน้อยก็ได้จัดประเภทของธุรกิจเหล่านี้ไว้ซึ่งมีจำนวนมากให้เป็นสถาบันการเงินอีกประเภทหนึ่งนอกจากธนาคารพาณิชย์¹³

ความเป็นมาในระยะที่สองระหว่าง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2528

เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยในการเข้าไปควบคุมการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนที่เกิดปัญหาตามที่จำเป็นเพื่อดูแลรักษาทรัพย์สินของบริษัทมิให้เสีย

¹³ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58.

หาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินโดยรวมได้ง่าย ทั้งในขณะนั้น สัญญาณแห่งความเสียหายของการดำเนินธุรกิจของบริษัทเงินทุนแห่งหนึ่งกำลังบ่งบอกค่อนข้าง จะชัดเจนขึ้น จึงเตรียมการยกร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ขึ้น เพื่อวางกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้บริษัทเงินทุนเหล่านั้นถือปฏิบัติในการประกอบธุรกิจให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง เป็นผู้ควบคุมดูแล ทั้งนี้ มีหลักการทำนองเดียวกันกับพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 ทั้งนี้ที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบ ธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 ในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ทางกรโดยกระทรวงการคลังก็มี คำสั่งให้ควบคุมบริษัทราชาเงินทุน จำกัด และตั้งกรรมการควบคุมขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อดำเนินการแก้ไข ปัญหาในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 นั้นเอง นับเป็นวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับบริษัทเงินทุน เป็นครั้งแรก ต่อมา พ.ศ. 2526 ได้มีบริษัทเงินทุนอีกหลายบริษัทได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับฐานะ และการดำเนินงานติดตามมาอย่างรุนแรงขยายเป็นวงกว้างถึงขนาดที่หลายบริษัทได้เข้ามาร้องขอ ให้ทางการอันประกอบด้วย ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังเข้าช่วยเหลือแก้ไข ทำให้เห็นสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจนขึ้นว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 นั้นยังมีข้อบกพร่องอีกมาก ดังนั้น จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งมีผล บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2526

สาระสำคัญของการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2526 สรุปได้ดังนี้¹⁴

1. คำนิยาม

ตามมาตรา 4 เพิ่มคำว่า ผู้จัดการ ให้หมายรวมถึง รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ และผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นด้วย

และเพิ่มคำว่า สถาบันการเงิน ซึ่งหมายความว่าสถาบันการเงินตามกฎหมายว่า ด้วยดอกเบียการให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน กล่าวคือ ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ และสถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

¹⁴ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2526.

2. คณะกรรมการให้คำเสนอแนะแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในการออกข้อกำหนดและดำเนินการตามมาตรการใด ๆ

เพิ่มมาตรา 6 ทวิ กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งมีหน้าที่ให้คำเสนอแนะต่อธนาคารแห่งประเทศไทยในการออกข้อกำหนด และการดำเนินการตามมาตรการใด ๆ ที่เป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นรองประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าทางการไม่เคยสนใจที่จะดำเนินการให้มีคณะกรรมการชุดนี้ขึ้นเลย เพราะฉะนั้นในการออกข้อกำหนดและการดำเนินการตามมาตรการใด ๆ ที่เป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทยจึงกระทำกันอยู่แค่เฉพาะลำพังไม่กี่คนในฝ่ายที่มีหน้าที่โดยตรง ซึ่งอาจจะคิดได้ว่าเพื่อรักษาความลับโดยไม่คำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายก็ได้

3. ข้อห้ามมิให้บุคคลอื่นใช้ชื่อทำนองเดียวกับบริษัทเงินทุน

ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทเงินทุนใช้ชื่อ หรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า เงินทุน การเงิน การลงทุน เครดิต ทรัสต์ ไฟแนนซ์ หรือคำที่มีความหมายเช่นเดียวกัน เว้นแต่ธนาคารพาณิชย์หรือสำนักงานตัวแทนธนาคารต่างประเทศ ตามมาตรา 13

4. การรายงาน และคุณสมบัติต้องห้ามของผู้บริหารบริษัทเงินทุน

ตัดกรณีที่ไม่จำเป็นจะต้องให้บริษัทเงินทุนรายงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยทราบเป็นหนังสือภายในกำหนด ตามมาตรา 21 และปรับปรุงแก้ไขในเรื่องคุณสมบัติต้องห้ามของการเป็นผู้บริหารตามมาตรา 22(3) จากคำว่าเคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงาน หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทเงินทุน โดยเปลี่ยนถ้อยคำในตอนท้ายเป็นว่า ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ซึ่งหมายความรวมถึง ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เว้นแต่จะได้รับยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีความหมายกว้างกว่าเดิม และในมาตรา 22(5) จากคำว่าถูกถอดถอนจากการเป็นประธาน กรรมการ กรรมการผู้จัดการ ตามมาตรา 57 วรรคหนึ่ง โดยเพิ่มเติมข้อความว่า หรือมาตรา 57 ทวิ (1) ต่อท้าย กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวที่ถูกถอดถอนเพราะฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยในการแก้ไขฐานะและการดำเนินงานอย่างหนึ่งอย่างใด รวมถึงการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเกี่ยวกับการเพิ่มทุนหรือลดทุนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย จึงเป็นการสมควรที่จะต้องมียุติคุณสมบัติต้องห้ามมิให้เป็นผู้บริหารของบริษัทเงินทุนอีก

5. มาตรการทางบัญชี

เพิ่มเติมบทบัญญัติให้บริษัทเงินทุนจัดทำบัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สินให้ครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบันตามความเป็นจริง บัญชีนั้นให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตามมาตรา 22 ทวิ เพราะที่ผ่านมาพบว่าบริษัทเงินทุนหลายแห่งได้จัดทำบัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สินไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้องเป็นปัจจุบันและไม่ตรงต่อความเป็นจริงมากขึ้น เพราะเดิมไม่มีบทกฎหมายบังคับไว้เกี่ยวกับบัญชีโดยตรง ทั้งยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

และยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนซึ่งรับรองโดยผู้สอบบัญชีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบแล้วภายในกำหนดด้วย โดยให้ปิดไว้ในที่เปิดเผยที่สำนักงานของบริษัท และในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ รวมทั้งการประกาศรายการหรือเปิดเผยข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับบริษัทเงินทุนนั้นตามแบบและหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด นอกจากนี้ยังมีมาตรการควบคุมผู้สอบบัญชีเข้มงวดขึ้น กล่าวคือในกรณีที่บริษัทเงินทุนได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือทำบัญชีไม่ตรงกับความเป็นจริง กฎหมายกำหนดให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชีและแจ้งพฤติการณ์ไว้ในรายงานการสอบบัญชีและรายงานให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย ถ้าผู้สอบบัญชีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบ ผู้สอบบัญชีผู้นั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23

นอกจากนี้ ได้บัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 23 ทวิ ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์และเป็นมาตรการเพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน กล่าวคือ กรณีที่บริษัทเงินทุนมีสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ หรือสงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้บริษัทเงินทุนนั้นตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นออกจากบัญชี หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ดังกล่าวเมื่อสิ้นงวดการบัญชีนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ได้ และถึงแม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะอนุญาตดังกล่าว ถ้านำสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ในส่วนที่ไม่ให้ตัดออกจากบัญชี หรือสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ในส่วนที่ไม่ได้กันเงินสำรองมาหักออกจากเงินกองทุนของบริษัทเงินทุนนั้นแล้ว หากปรากฏว่าเงินกองทุนที่คงเหลือต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงตามมาตรา 29 (เงินกองทุนที่ต้องดำรงเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาระผูกพัน) แล้วให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการใด ๆ ให้บริษัทเงินทุนนั้นปฏิบัติจนกว่าจะได้ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคา

หรือเรียกคืนไม่ได้หมดสิ้นไปหรือกักเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้จนครบจำนวนแล้ว

6. อำนาจสั่งการให้บริษัทเงินทุนถือปฏิบัติในบางกรณี

มาตรา 22 ตี ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนถือปฏิบัติเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน การทำนิติกรรมใด ๆ ตลอดจนการตรวจสอบและควบคุมภายในได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการควบคุมมิให้ผู้บริหารของบริษัทเงินทุนกระทำการในสิ่งเหล่านี้ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทเงินทุนได้ เช่น ผู้บริหารอาจจะให้บุคคลซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ตามที่กฎหมายกำหนดมากู้ยืมเงินจากบริษัทเงินทุน เมื่อบุคคลผู้นั้นเบิกเงินที่กู้ยืมบริษัทจะจ่ายให้เป็นเงินสด แม้จะเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นการผิดปกติ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะไม่ต้องการให้ติดตามได้ว่าเงินจำนวนนั้นแท้ที่จริงแล้วไปเข้ากระเป๋าผู้บริหารทั้งสิ้น เช่นนี้จึงต้องวางข้อกำหนดไว้ให้จ่ายเป็นเช็คสั่งจ่ายในชื่อผู้กู้ยืมโดยเฉพาะเจาะจงเพื่อจะได้ตรวจสอบติดตามได้ เป็นต้น

7. อำนาจรัฐมนตรีสั่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยื่นรายงานการดำเนินกิจการของบริษัทเงินทุน

มาตรา 23 ตี ให้อำนาจรัฐมนตรีสั่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยื่นรายงานเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัทเงินทุนเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะ โดยมีรายการและระยะเวลาที่กำหนด โดยจะให้ชี้แจงข้อความเพื่ออธิบายความแห่งรายงานนั้นก็ได้ กรณีนี้เป็นเรื่องที่รัฐมนตรีต้องการจะทราบและติดตามการดำเนินกิจการ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่บริษัทเงินทุน เพื่อว่าหากมีความจำเป็นจะได้จัดการแก้ไขปัญหานั้นได้ทัน่วงที

8. การสั่งการให้บริษัทเงินทุนแก้ไขการกระทำ หรือให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำ

กรณีต่าง ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้เป็นเรื่องสำคัญต่อการประกอบธุรกิจเงินทุน การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอาจจะนำไปสู่ความเสียหายได้เช่นเดียวกันกับธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น มาตรา 26 จึงกำหนดว่าถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าบริษัทเงินทุนใด

- (1) จัดทำบัญชีไม่เรียบร้อยหรือไม่ทำให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร
- (2) จัดความสัมพันธ์ของระยะเวลาการกู้ยืมเงินจากประชาชน กับระยะเวลาในการเรียกคืนเงินให้กู้ยืมหรือลงทุนไม่เหมาะสม

(3) ให้กู้ยืมเงินแก่หรือลงทุนในกิจการที่บริษัทเงินทุน กรรมการ ผู้จัดการ หรือ พนักงาน หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทเงินทุนนั้นมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หรือให้ กู้ยืมเงินแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทเงินทุนนั้นในปริมาณเกินสมควร หรือมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดผิดไป จากปกติ หรือ

(4) กระทำการหรือไม่กระทำการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม ดังนี้

- ก. ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดเป็นเงื่อนไข
- ข. ให้กู้ยืมเงินเกินอัตราส่วนที่กำหนดหรือไม่มีหลักประกันเป็นปริมาณมาก
- ค. ไม่ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชีถึงขนาดที่จะ กระทบกระเทือนถึงฐานะของบริษัทเงินทุนนั้น
- ง. ไม่กั้นเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ ได้ถึงขนาดที่จะกระทบกระเทือนถึงฐานะของบริษัทเงินทุนนั้น
- จ. กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วย ความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้บริษัทเงินทุนนั้นแก้ไขการกระทำ ดังกล่าว หรือกระทำการ หรืองดกระทำการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรภายในเวลา ที่กำหนด

ถ้าบริษัทเงินทุนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สั่งการ ตาม (4) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานต่อรัฐมนตรี และให้รัฐมนตรีสั่งควบคุมบริษัทฯ เงินทุนนั้นหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้

9. การปฏิบัติของบริษัทเงินทุนเมื่อมีผลขาดทุน

มาตรา 26 ทวิ แบ่งระดับผลขาดทุนออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. **ระดับแรก** ถ้าบริษัทเงินทุนใดมีผลขาดทุนถึงจำนวนที่ทำให้เงินกองทุนลดลง เหลือสามในสี่ของทุนชำระแล้ว ไม่ว่าจะบริษัทเงินทุนนั้นตรวจพบเองหรือปรากฏจากการตรวจสอบ ของผู้สอบบัญชีหรือของธนาคารแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนนั้นจะกู้ยืมเงินหรือรับเงินจาก ประชาชนต่อไปไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะกำหนด เงื่อนไขเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงินหรือการลงทุน หรือเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

2. ระดับที่สอง ถ้าผลขาดทุนทำให้เงินกองทุนลดลงเหลือไม่เกินกึ่งหนึ่งของทุนซึ่งชำระแล้ว ให้บริษัทเงินทุนนั้นเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อขอความเห็นชอบภายในสิบสี่วันนับแต่บริษัทเงินทุนหรือผู้สอบบัญชีตรวจพบหรือวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งให้บริษัทเงินทุนนั้นทราบ

ถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ให้ความเห็นชอบในโครงการดังกล่าว บริษัทเงินทุนนั้นอาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง คำชี้ขาดของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

บริษัทเงินทุนที่มีผลขาดทุนในระดับที่สองนี้ต้องระงับการดำเนินกิจการทันที จนกว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความเห็นชอบในโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานหรือรัฐมนตรีจะได้มีคำชี้ขาดให้ดำเนินการตามโครงการนั้นได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ดำเนินกิจการบางอย่างได้

บทบัญญัติในเรื่องนี้ต้องแก้ไขเพิ่มเติมเนื่องจากในบางกรณี ฐานะที่แท้จริงของบริษัทเงินทุนมีผลขาดทุนแล้วในระดับหนึ่งระดับใดดังกล่าว แต่ยังคงปิดซ่อนเร้นด้วยการตกแต่งตัวเลขบัญชีจนมีผลขาดทุนเล็กน้อยไม่ถึงขั้นที่จะถูกบังคับใช้มาตรการนี้ หรือในบางกรณีร้ายยิ่งกว่านั้น สามารถตกแต่งตัวเลขให้ไม่มีผลขาดทุนด้วยซ้ำไป จึงต้องมีวิธีแก้ด้วยการปรับปรุงมาตรฐานทางด้านบัญชี และโดยตรวจสอบพบโดยธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

10. การปฏิบัติเมื่อบริษัทเงินทุนหยุดทำการจ่ายเงินที่มีหน้าที่ต้องชำระคืน

ปัญหานี้ได้เกิดขึ้นเมื่อเกิดวิกฤตการณ์แก่บริษัทเงินทุนในครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2522 และครั้งที่สองเมื่อ พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดโครงการ 4 เมษายน พ.ศ. 2527 เพราะบริษัทเงินทุนเหล่านั้นขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง แต่ในขณะนั้นยังไม่มีข้อกำหนดของกฎหมายให้บริษัทปฏิบัติอย่างไร ดังนั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน พ.ศ. 2522 เมื่อปลายปี พ.ศ. 2526 จึงได้เพิ่มมาตรา 26 ตรี บังคับใช้ให้บริษัทเงินทุนนั้นแจ้งให้รัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทยทราบทันที และห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี และให้บริษัทเงินทุนนั้นส่งรายงานเพิ่มเติมโดยละเอียด แสดงเหตุที่ต้องหยุดทำการจ่ายเงินภายในเจ็ดวันนับแต่วันหยุดจ่ายเงิน

เมื่อได้รับแจ้งแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ไปทำการสอบพฤติการณ์ เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการตามที่เห็นสมควรหรือจะสั่งควบคุมบริษัทเงินทุนหรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

11. การดำรงเงินทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้วเป็นสินทรัพย์

ในเรื่องนี้เป็นการเพิ่มเติมเพื่อให้บริษัทเงินทุนมีความมั่นคงเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง แต่การดำรงเงินทุนจดทะเบียนและเงินทุนซึ่งชำระแล้วไว้เป็นสินทรัพย์ตามชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีตามมาตรา 29 ทวิ ซึ่งจนขณะนี้ก็ยังไม่มี การดำเนินการในเรื่องนี้

12. ข้อห้ามของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

ข้อห้ามตามมาตรา 54 เดิม เป็นสาระสำคัญในการประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น แต่การแก้ไขใน พ.ศ. 2526 เกี่ยวกับมาตรา 54 มีเพียงจุดเดียว คือ มาตรา 54(1) เฉพาะในเรื่องข้อห้ามมิให้ลดทุนหรือเพิ่มทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

13. การเลิกบริษัทเมื่อรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา 64 ทวิ ในกรณีที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 57 วรรคสอง มาตรา 63 วรรคสอง หรือในกรณีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตทุกประเภทตามมาตรา 64 ให้บริษัทที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวเป็นอันเลิกบริษัทจำกัด

14. การเลิกบริษัทเมื่อมีผลขาดทุน

มาตรา 65 ทวิ กำหนดไว้ว่า เมื่อบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้มีผลขาดทุนจนถึงระดับที่ทำให้เงินกองทุนลดลงเหลือไม่เกินกึ่งหนึ่งของทุนซึ่งชำระแล้ว ให้บริษัทนั้นเป็นอันเลิกบริษัทจำกัด และให้ถือว่าใบอนุญาตของบริษัทนั้นถูกเพิกถอน เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) มิได้เสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 26 ทวิ วรรคสอง

(2) มิได้ปฏิบัติตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามมาตรา 26 ทวิ ภายในระยะเวลาตามเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(3) ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ให้ความเห็นชอบในโครงการตามมาตรา 26 ทวิ วรรคสอง และบริษัทไม่อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 26 ทวิ วรรคสาม

(4) รัฐมนตรีมีคำสั่งชี้ขาดยื่นตามการไม่ให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 26 ทวิ วรรคสาม

15. การชำระบัญชี

เมื่อมีการเลิกบริษัทตามข้อ 13 (มาตรา 64 ทวิ) และข้อ 14 (มาตรา 65 ทวิ) ให้มีการชำระบัญชี และให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี โดยการชำระบัญชีให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่การใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 66

16. การคุ้มครองการเปิดเผยความลับ

เดิมมาตรา 77 การคุ้มครองผู้ที่นำข้อมูลที่ได้ล่วงรู้กิจการของบริษัทใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย แล้วนำไปเปิดเผยนอกจาก

- (1) เปิดเผยตามหน้าที่
- (2) เปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน
- (3) เปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดี

ทั้งสามประการนี้ ผู้เปิดเผยจะไม่มีคามผิดแต่ที่แก้ไขใหม่ได้ขยายความคุ้มครองผู้เปิดเผยกิจการที่ได้ล่วงรู้มาจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวอีกประการหนึ่งคือ การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ เพราะทางการเกรงว่าเมื่อทางการซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการกระทำความผิดของบริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นต่อสาธารณชนแล้ว จะถูกบริษัทเหล่านั้นฟ้องร้องจึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการคุ้มครองถึงกรณีดังกล่าวนี้ด้วย

17. การกำหนดความผิดและโทษ

เดิมไม่ได้บัญญัติการกระทำความผิดในกรณีที่ให้ถ้อยคำเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ แต่กรณีขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง

ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีโทษจำคุกเพียงไม่เกิน 1 เดือน นอกจากนี้ ความผิดของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในบริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ส่วนใหญ่จะกระทำเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่มีบัญชีไว้โดยเฉพาะ คงมีแต่การกำหนดความผิดและโทษไว้สำหรับการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตลอดจนการฝ่าฝืนคำสั่ง ประกาศต่าง ๆ ของทางการที่ออกโดยอาศัยบทกฎหมายที่ให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งนี้จึงได้เพิ่มเติมบทกำหนดความผิดต่าง ๆ เพิ่มเติมไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ

1. ความผิดฐานเป็นผู้ให้ข้อมูลเท็จแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 73 ทวิ
2. ความผิดฐานเป็นผู้ชักชวน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 74
3. ความผิดฐานเป็นผู้ทำลายหรือทำให้เสียหาย ซึ่งตราหรือเครื่องหมายซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นตามมาตรา 74 ทวิ
4. ความผิดฐานเป็นผู้ทำให้เสียหายแก่ทรัพย์สิน หรือเอกสารที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึด อายัด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งตามมาตรา 74 ตริ
5. ความผิดของผู้บริหารซึ่งข้อโกงประชาชนตามมาตรา 75 ทวิ
6. ความผิดของผู้บริหารที่กระทำผิดหน้าที่โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท ตามมาตรา 75 ตริ
7. ความผิดของผู้บริหารที่ยักยอกทรัพย์สินโดยทุจริตตามมาตรา 75 จัตวา
8. ความผิดของผู้บริหารที่ทำให้ทรัพย์สินของบริษัทเสียหายตามมาตรา 75 เบญจ
9. ความผิดของผู้บริหารที่กระทำการเพื่อบริษัทให้เจ้าหน้าที่ได้รับการชำระหนี้ตามมาตรา 75 ฉ
10. ความผิดของผู้บริหารที่กระทำการหรือไม่กระทำการโดยทุจริตตามมาตรา 75 สัตต

11. ความผิดของผู้บริหารที่กระทำหรือยินยอมให้กระทำความผิดเพื่อลงให้บริษัท หรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ตามมาตรา 75 ัญญัติ

12. ความผิดของผู้สอบบัญชีบริษัทกรณีรับรองงบดุลหรือบัญชีอื่นใดไม่ถูกต้อง หรือรายงานเท็จตามมาตรา 75 นว

13. ความผิดของตัวการที่ใช้ให้บุคคลอื่นกระทำผิดตามมาตรา 75 ทศ

14. ความผิดของผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดตามมาตรา 75 เอกาทศ

15. อำนาจของพนักงานอัยการฟ้องเรียกทรัพย์สินในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาแทน ผู้เสียหายตามมาตรา 75 ทวาทศ

16. ความผิดของบุคคลผู้เปิดเผยความลับและข้อยกเว้นตามมาตรา 77

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ.2522 ในครั้งนั้น นอกจากมีวิกฤตการณ์ของบริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์เกิดขึ้นถึงสองครั้งในเวลาใกล้เคียงกัน นอกจากทำให้ทางการเห็นข้อบกพร่องของมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้กำกับควบคุมสถาบันการเงินประเภทนี้หลายประการแล้ว ยังจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งก็คือ อำนาจสั่งการในหลายกรณีรัฐมนตรีได้ให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งการหรือกำหนดได้เอง โดยลำพัง เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความสำคัญมาก จึงได้รับความเห็นชอบของรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีจะเป็นผู้ใช้อำนาจนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามความเหมาะสมและความรวดเร็วในการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม กาลเวลาได้ผ่านไปปีเศษ ก็มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งในปลาย พ.ศ. 2528

สาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2528 พอสรุปได้ดังนี้¹⁵

1. เรื่องสำนักงานผู้แทน

เดิมไม่มีการกล่าวถึงสำนักงานผู้แทนของต่างประเทศ ในการแก้ไขครั้งนี้จึงเพิ่มเติมมาตรา 10 ทวิ ว่า ผู้ใดจะกระทำการแทนบริษัทซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศโดยมีสำนักงานติดต่อกับบุคคลทั่วไปในราชอาณาจักร ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

2. ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องบังคับเองการถือหุ้นเกินสิบเปอร์เซ็นต์

เดิมตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 14 บุคคลใดจะถือหุ้นบริษัทเงินทุนใดเกินอัตรา ร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทเงินทุนนั้นมิได้ แต่ไม่มีข้อยกเว้นไว้ เหมือนกับพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 ที่กำหนดให้ผู้ถือหุ้นที่เป็นส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นและต่อมาในการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2528 ก็ได้เพิ่มผู้ถือหุ้นอีกประเภทหนึ่ง คือ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินเข้าไปอีก เพราะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ในคราวเดียวกัน เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกัน ที่ได้กล่าวถึงการแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับเรื่องนี้ก่อนแล้ว จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ในครั้งนี้ด้วยให้เหมือนกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ดังกล่าว

3. ข้อห้ามมิให้บริษัทเงินทุนกระทำการ

ข้อห้ามมิให้บริษัทเงินทุนกระทำการต่าง ๆ ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 เดิมนั้น นับว่าเป็นมาตรการที่ถูกต้องและสมควร แต่มีบางกรณีที่จะต้องปรับปรุงเพิ่มเติมจากบทบัญญัติเดิมบ้างเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ในเรื่องการลงทุนหรือเพิ่มทุนตามมาตรา 20(1) ต้องห้ามมิให้กระทำโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี รัฐมนตรีมีอำนาจเพียงอนุญาตหรือไม่อนุญาตเท่านั้น ซึ่งโดยปกติแล้ว รัฐมนตรีจะพิจารณาอนุญาตเสมอเพราะเป็นการเพิ่มเงินกองทุนให้มั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น แต่

¹⁵ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2528.

รัฐมนตรีไม่มีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในการอนุญาตนั้นเลย จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐมนตรี มีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ด้วยก็ได้ ตามที่เห็นเป็นการสมควรและเหมาะสมแก่กรณี

(2) ในการซื้อหรือมีหุ้นบริษัทเงินทุนอื่นตามมาตรา 20 (5) เดิมมีข้อยกเว้นอยู่สองประการคือ ประการแรกตาม (ก) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้ หรือการประกันการให้กู้ยืมเงินแต่ต้องจำหน่ายภายในหกเดือนนับแต่วันที่ได้มา ประการที่สองตาม (ข) เป็นการได้มาเนื่องจากการประกอบธุรกิจอื่นที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี การแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้จึงได้เพิ่มเติมข้อ (ค) เป็นกรณีที่ได้มาโดยได้รับผ่อนผันจากรัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้เป็นประการที่สาม

เหตุผลที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อ 5 (ค) เป็นข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งนี้ก็เพราะในสถานการณ์ที่บริษัทเงินทุนประสบปัญหาต้องมีการเพิ่มทุน ทางกรโดยธนาคารแห่งประเทศไทย อาจเห็นเป็นการสมควรที่จะให้บริษัทเงินทุนด้วยกันที่ประสงค์จะเข้าไปช่วยซื้อหุ้นเพิ่มทุนนี้ ไม่ว่าจะในรูปแบบใช้เม็ดเงินเข้าไปซื้อหรือแปลงหนี้เป็นทุน แต่การเข้าไปซื้อหุ้นเพิ่มทุนหรือมีหุ้นในกรณีเช่นนี้เป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย แต่ถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นควรก็อาจให้ความเห็นแนะนำ รัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุญาตให้เป็นกรณี ๆ ไปได้

(3) เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้บริษัทเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ได้รับการยกเว้นที่จะประกอบธุรกิจค้าประกันได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้บริษัทเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ทำธุรกิจด้านการก่อภาวะผูกพันได้มากขึ้น เป็นการขยายฐานแห่งรายได้ให้กว้างขึ้น

4. กรณีที่มีการลดทุน เพิ่มทุน ควบกิจการหรือรวมกิจการเข้ากับบริษัทอื่น

ตามโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนที่เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อมีผลขาดทุนตามมาตรา 26 ทวิ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2526 นั้น ไม่ได้กำหนดว่าถ้ามีกรณีลดทุน เพิ่มทุน ควบกิจการ หรือรวมกิจการกับบริษัทอื่นจะดำเนินการอย่างไร และด้วยวิธีใด ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการลดทุน เพิ่มทุน ควบกิจการหรือรวมกิจการตามโครงการดังกล่าวได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ จึงได้บัญญัติเพิ่มเติมเข้าไว้เป็นวรรคท้ายในมาตรา 26 ทวิ ว่ามีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการบังคับให้เป็นบริษัทมหาชน และการกำหนดจำนวนชั้นต่ำของทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้วของบริษัทเงินทุน และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1225 และ 1226 และมาตรา 1240 กล่าว

โดยสรุปก็คือ มาตรา 1225 การลดทุนให้ต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุนทั้งหมดไม่ได้ มาตรา 1226 ต้องโฆษณาความประสงค์จะลดทุนในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เจ็ดครั้งเป็นอย่างน้อย และต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาเจ้าหนี้ของบริษัทเพื่อเจ้าหนี้จะได้คัดค้านภายในกำหนดสามเดือนนับจากวันบอกกล่าว และมาตรา 1240 ในกรณีควบกิจการก็เช่นกัน ต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ของบริษัท เพื่อให้เจ้าหนี้คัดค้านได้ภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันบอกกล่าว ตามลำดับ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 มาตรา 154 และมาตรา 167 กล่าวคือ มาตรา 154 เป็นกรณีที่ต้องมีหนังสือแจ้งมติการลดทุนไปยังเจ้าหนี้ของบริษัททราบภายในกำหนดสิบสี่วันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ลงมติ โดยให้คัดค้านการลดทุนภายในสองเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมตินั้น และต้องโฆษณามตินั้นทางหนังสือพิมพ์ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันด้วย ส่วนการควบบริษัทตามมาตรา 167 ก็ต้องมีหนังสือแจ้งมติที่จะควบกับบริษัทอื่นไปยังเจ้าหนี้ของบริษัทและให้นำมาตรา 154 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

5. การสั่งให้บริษัทเงินทุนระงับการดำเนินกิจการ

ปกติการแก้ไขฐานะและการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนมีมาตรา 57 ตั้งแต่ขั้นที่บริษัทเงินทุนมีฐานะและการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนในระดับธรรมดาจนกระทั่งถึงระดับอย่างร้ายแรง โดยกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไว้เป็นขั้นเป็นตอนอย่างมีเหตุผลอันควรแก่สถานการณ์

คงจะเป็นเพราะมีบทเรียนจากวิกฤตการณ์ของสถาบันการเงินที่เกี่ยวกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2526 จึงหาวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาี้ กำหนดว่าเพื่อแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนหรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินหรือระบบสถาบันการเงิน ให้รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้บริษัทเงินทุนระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนด และในการนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่ว่ามีแล้ว การสั่งให้บริษัทเงินทุนระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนได้นั้น ต้องประกอบด้วยเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

(1) บริษัทเงินทุนนั้น ๆ ประสบปัญหาในเรื่องฐานะและการดำเนินงาน (อย่างร้ายแรง) เสียก่อน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยวิธีธรรมดาจะไม่ได้ผล หรือพยายามแก้ไขปัญหาลแล้วแต่ไม่ได้ผล ถ้าได้ผลก็ไม่มีเหตุจะมาใช้มาตรการนี้

(2) ถ้าปล่อยไว้ไม่รีบสั่งให้ใช้มาตรการดังกล่าวข้างต้น ก็จะทำให้เสถียรภาพทางการเงินหรือเสถียรภาพในระบบสถาบันการเงินของประเทศจะต้องเสียหาย ในเงื่อนไขข้อนี้ น่าจะชี้ให้เห็นว่าการเกิดปัญหาเช่นนี้ ไม่ได้เกิดแก่บริษัทเงินทุนแห่งเดียวหรือไม่กี่แห่ง แต่ต้องเป็นจำนวนมากพอที่จะกระทบเสถียรภาพทางการเงินหรือเสถียรภาพในระบบสถาบันการเงินได้

(3) อำนาจสั่งการของรัฐมนตรีต้องมีคำแนะนำจากธนาคารแห่งประเทศไทยว่ามีเหตุจำเป็นแต่ไหนเพียงใด ในฐานะเป็นผู้กำกับควบคุมดูแลอยู่ว่าควรให้ระงับการดำเนินกิจการ (กิจการของบริษัทเงินทุนเท่านั้น ไม่น่าจะรวมถึงกิจการในธุรกิจหลักทรัพย์ เพราะกฎหมายพูดไว้ชัดเจน) เป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น ในการนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งก็คือวิธีการแก้ไขฐานะและการดำเนินงานเพื่อให้กลับคืนสู่ภาวะปกติต่อไป ไม่ใช่ปิดกิจการตลอดไปได้ เพราะการปิดกิจการนี้ก็ด้วยเจตนาที่จะยับยั้งการตื่นตระหนกของผู้ฝากเงินหรือผู้ให้กู้เงินแก่บริษัทเงินทุนที่แหกกันมาถอนเงินจนก่อให้เกิดปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรง โดยในระหว่างถูกปิดกิจการไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนนี้ จะได้ดำเนินการแก้ไขฐานะและการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนนั้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น

6. ข้อห้ามมิให้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์กระทำการ

ข้อห้ามตามมาตรา 54 เดิม เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งในการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2526 ในมาตรา 54(1) ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้น ต่อมา พ.ศ. 2528 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรานี้ใน (7) อีกครั้งหนึ่ง เฉพาะในเรื่องจัดหาเงินทุนจากประชาชนโดยวิธีการออกหุ้นกู้ และการกู้ยืมเงินที่มีกำหนดระยะเวลาจ่ายคืน จากเดิมซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 3 ปี เป็นไม่ต่ำกว่า 1 ปี ทั้งนี้ ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าเปิดโอกาสให้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้มีวิธีการระดมทุนจากประชาชนได้คล่องตัวขึ้น เพราะระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 3 ปี นั้นนานเกินไปสำหรับธุรกิจนี้

7. การนำบทบัญญัติของบริษัทเงินทุนมาใช้บังคับแก่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์โดย
อนุโลม
- มาตรา 56 กำหนดให้นำกฎเกณฑ์ที่ใช้กับบริษัทเงินทุนมาปรับใช้กับบริษัท
เครดิตฟองซิเอร์เท่าที่สามารถจะเข้าร่วมกันได้ซึ่งเป็นหลักการธรรมดา
8. การสั่งการให้แก้ไขฐานะหรือการดำเนินการที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่
ประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งการสั่งควบคุมหรือเพิกถอนใบอนุญาต
- มาตรการนี้มีหลักการและกฎเกณฑ์เช่นเดียวกับการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการ
ดังกล่าวนี้กับธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการ
ประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไว้ในมาตรา 57 มาตรา 57 ทวิ มาตรา 57 ตริ โดยมีข้อความทำนอง
เดียวกัน
9. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่
- แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68(1) และ (3) ให้ครอบคลุมมากขึ้นตามเหตุการณ์ที่
เปลี่ยนแปลงไปทำนองเดียวกันกับที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์เมื่อ พ.ศ.
2528 ที่กล่าวมาในตอนต้น
10. การสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินและสั่งห้ามบุคคลออกนอกประเทศ
- เป็นมาตรการป้องกันการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดของ
ผู้บริหารและหลบหนีออกนอกประเทศด้วยหลักการและกฎเกณฑ์เดียวกันกับมาตรการที่ใช้กับ
ธนาคารพาณิชย์

ความเป็นมาในระยะที่สาม พ.ศ. 2535

แม้จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาเป็น
ระยะ ๆ ดังกล่าวแล้ว เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่เพราะเหตุที่การพัฒนา
ธุรกิจการเงินของสถาบันการเงินในโลกปัจจุบันเดินหน้าโดยไม่หยุดยั้ง นอกจากนี้ ประเทศไทย
ต้องเตรียมการต่อความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ต้องเดินหน้าไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการเงินใน

ภูมิภาคดังกล่าวแล้ว จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนใน พ.ศ. 2535 อีก สรุปลงสาระสำคัญได้ดังนี้¹⁶

1. ในเรื่องคำนิยาม

ตามมาตรา 4 มีการแก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปอีกสองคำ คือ "บัตรเงินฝาก" กับคำว่า "เงินกองทุน" ซึ่งใช้ถ้อยคำในการให้ความหมายอย่างเดียวกันกับคำนิยามในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2535 นั้นเอง นอกจากนี้ยังได้มีการยกเลิกนิยามคำว่า "ธุรกิจหลักทรัพย์" "กิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์" "กิจการค้าหลักทรัพย์" "กิจการที่ปรึกษาการลงทุน" "กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์" "กิจการจัดการลงทุน และ "บริษัทหลักทรัพย์" ตลอดจนคำว่าธุรกิจหลักทรัพย์ออกจากคำนิยาม "ใบอนุญาต" ด้วย เพราะได้มีการแยกธุรกิจหลักทรัพย์ออกไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้กำกับ ดูแลธุรกิจประเภทนี้ต่อไปแทนธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยเหตุผลที่ว่าธุรกิจหลักทรัพย์เป็นเรื่องของตลาดทุน ไม่ใช่เรื่องของตลาดเงินที่จะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของธนาคารกลางตามหลักสากล

2. ยกเลิกอำนาจของรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการขอใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์

ได้มีการแก้ไขมาตรา 7(3) ในเรื่องอำนาจของรัฐมนตรีที่จะออกกฎกระทรวง กำหนดกิจการอื่นใดให้เป็นธุรกิจเงินทุนหรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ โดยตัดคำว่าธุรกิจหลักทรัพย์ ออก รวมทั้งการตัดมาตรา 8 วรรคสอง ในเรื่องของการจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาตของบริษัทหลักทรัพย์ออกไปทั้งวรรค

3. จำนวนหุ้นของผู้มีสัญชาติไทยและกรรมการเป็นผู้มีสัญชาติไทย

หลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 17 วรรคหนึ่ง และวรรคสองเดิม เป็นเรื่องบังคับให้กระจายการถือหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นรายย่อยไว้ด้วย ด้วยเจตนาที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการบริหารงานของบริษัทเงินทุน เพื่อให้ได้ผลในทางปฏิบัติ การแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้ จึงตัดความในวรรคหนึ่งและวรรคสองออกไป คงเหลือความในวรรคท้ายที่ว่า "บริษัทเงินทุนต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

¹⁶ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ (ฉบับที่ 2) (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535.

และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด" ซึ่งคงไว้อย่างเดิม และเพิ่มเติมข้อยกเว้นโดยต่อข้อความตอนท้ายไว้ว่า "แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนนั้น รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นหรือกรรมการเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้น จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้"

การเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลต่างด้าวเข้ามาถือหุ้นเกินจำนวนที่กำหนดไว้ในตอนต้นได้

4. สาระสำคัญของบัตรเงินฝาก

เมื่อเพิ่มธุรกิจรับฝากเงินที่จะต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ให้บริษัทเงินทุนกระทำได้ จึงต้องบัญญัติถึงวิธีการออกบัตรเงินฝากไว้ว่าต้องมีสาระสำคัญอะไรบ้าง ในทำนองเดียวกับตั๋วแลกเงินหรือตั๋วสัญญาใช้เงินเท่าที่จะนำมาปรับใช้ได้ตามมาตรา 27 ทวิ นอกจากนั้นมาตรา 27 ตริ ยังบัญญัติให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้แก่บัตรเงินฝากโดยอนุโลมหลายบทมาตราดังกล่าวไว้แล้ว ในเรื่องบัตรเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีความอย่างเดียวกัน

5. การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาวะผูกพัน

มาตรา 29 เดิมกำหนดให้บริษัทเงินทุนต้องดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับ 1. สินทรัพย์เสี่ยง และ 2. จำนวนเงินที่รับรองและหรือรับอวัลตั๋วเงิน ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ซึ่งจะกำหนดอัตราไว้ต่างกัน แต่ที่แก้ไขใหม่นั้นใช้คำว่าสินทรัพย์โดยไม่มีคำว่าเสี่ยงอยู่ด้วยเพราะสินทรัพย์ทุกชนิดของสถาบันการเงินเป็นสินทรัพย์เสี่ยงอยู่แล้ว ซึ่งอัตราความเสี่ยงนี้จะไม่เท่ากัน ทั้งนี้โดยอาจจะรวมหนี้สินหรือภาวะผูกพันซึ่งไม่หมายความเพียงเฉพาะเงินที่รับรองและหรือรับอวัลตั๋วเงินเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการค้ำประกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่บริษัทเงินทุนกระทำได้ด้วย ซึ่งอัตราส่วนตามบทบัญญัติใหม่นี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีได้กำหนดให้บริษัทเงินทุนต้องดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงแต่ละประเภทต่างกันคือ บางประเภทกำหนดไว้ร้อยละ 0 คือ ไม่มีความเสี่ยงเลย เช่น เงินสด เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น บางประเภทกำหนดไว้ร้อยละ 20 บางประเภทกำหนดไว้ร้อยละ 50 และบางประเภทที่มีความเสี่ยงสูงก็กำหนดไว้ร้อยละ 100 เต็ม เป็นต้น

6. ห้ามให้กู้ยืมหรือลงทุนหรือก่อภาระผูกพันให้บุคคลใดเกินอัตราที่กำหนด

ส่วนในด้านการให้กู้ยืมเงิน หรือลงทุนในกิจการของผู้อื่น หรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ มาตรา 35 ห้ามมิให้เกินจำนวนเงินหรืออัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดยในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และในวรรคสอง การกระทำดังกล่าวต้องนับรวมกับจำนวนที่กระทำต่อบุคคลรวม 5 ประเภทที่ถือได้ว่าอยู่ในสถานภาพเดียวกันกับบุคคลนั้นด้วย ทั้งนี้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้รวมภาระผูกพันหรือการจ่ายเงินตามภาระผูกพันเข้าไปกับการให้กู้ยืมหรือลงทุนในกิจการของบุคคลหนึ่งบุคคลใดอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ ด้วย ส่วนการกำหนดอัตราส่วนของธุรกรรมเหล่านี้กับเงินกองทุนนั้น เนื่องจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องเงินกองทุนใหม่ให้มี 2 ชนิด คือ เงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนชั้นที่ 2 จึงกำหนดใหม่ว่าจะกำหนดให้เป็นอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดก็ได้

นอกจากนี้ ยังเพิ่มความสามารถในวรรคสามของมาตรานี้ให้มีการควบคุมการให้กู้ยืมเงินหรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันตามวรรคแรกไว้อีกระดับหนึ่งว่าถ้าบุคคลนั้น เป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด จำนวนเงินที่ให้กู้ยืมหรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันรวมกันจะต้องไม่เกินอัตราส่วนกับทุนหรือเงินกองทุนของบุคคลนั้นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทย และในการผ่อนผันนั้น จะกำหนดเฉพาะธุรกิจเงินทุนบางประเภทโดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

7. ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับบริษัทหลักทรัพย์

ตั้งแต่มาตรา 39 ถึงมาตรา 49 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับบริษัทหลักทรัพย์ได้ถูกยกเลิกไป เพราะมีการแยกธุรกิจหลักทรัพย์ออกไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

8. อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา 68(3) จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมให้ชัดเจนว่าในการเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดฐานประกอบธุรกิจเงินทุน (มาตรา 11) หรือเครดิตฟองซิเออร์ (มาตรา 50) โดยไม่ได้รับอนุญาต

ได้อีกกรณีหนึ่ง ความว่า หรือมีหลักฐานหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อตรวจสอบได้ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ โดยตัดความผิดฐานประกอบธุรกิจหลักทรัพย์โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 39 ออก

9. บทกำหนดโทษ

นอกจากจะมีบทกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนมาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นแล้ว ยังมีการปรับปรุงอัตราโทษให้สูงขึ้นทั้งโทษปรับและโทษจำคุกตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 70 มาตรา 71 มาตรา 72 มาตรา 73 มาตรา 75

3.5 บทบาทของสถาบันการเงินกับระบบเศรษฐกิจ (Roles of Financial Institutions in Economics System)

ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วไป เงินทุนนับเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายการผลิตและเพิ่มผลผลิตในระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ ถ้าเงินทุนมีจำนวนจำกัด ก็จะไม่สามารถที่จะเอื้ออำนวยให้ระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพหรืออาจจะมีเงินทุน แต่ไม่มีการนำเอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นสถาบันการเงิน (Financial Institutions) จึงเข้ามามีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยสถาบันการเงินจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำหรับการรวบรวมเงินออมไปยังผู้ลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ กันเพื่อตอบสนองความต้องการเงินทุนที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นสถาบันการเงิน จึงเป็นแหล่งเงินทุนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เพราะถ้าหากไม่มีสถาบันการเงิน ย่อมจะมีผลทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างสะดวกและคล่องตัวในการจัดหาเงินทุนเพื่อประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อสถาบันการเงินเป็นตัวกลางทางการเงินของประเทศที่จัดตั้งขึ้นภายในขอบเขตที่กำหนดของสถาบันการเงินแต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะของหน้าที่การดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป โดยที่สถาบันการเงินประเภทต่าง ๆ อาจจะทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง

พร้อม ๆ กันไปได้ สำหรับหน้าที่ของสถาบันการเงิน (The Function of Financial Institution) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ¹⁷

สถาบันการเงินเป็นศูนย์กลางทางการเงินของระบบเศรษฐกิจ สถาบันการเงินจะเป็นแหล่งกลางทางการเงิน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กู้และผู้ให้กู้สามารถที่จะตอบสนองความต้องการ ต่อกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องรู้กันมาก่อน ซึ่งการทำหน้าที่ของสถาบันการเงินดังกล่าวนี้ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ก็คือ ผู้กู้สามารถที่จะกู้ยืมได้โดยไม่ต้องรู้จักผู้ออมมาก่อน และ ผู้กู้สามารถที่จะยืมเงินเป็นจำนวนมากกว่าที่ผู้ออมแต่ละรายจะให้กู้ได้ โดยสถาบันการเงินสามารถที่จะรวบรวมเงินออมจากรายเล็ก ๆ เป็นเงินกู้จำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันการเงินย่อมที่จะให้ความปลอดภัยได้ดีกว่าเงินของผู้ออม กล่าวคือ การที่เจ้าของเงินกู้ได้ให้ผู้กู้ทำการกู้ยืมเงินไปโดยตรง มักจะเกิดความเสี่ยงมากกว่าการให้ผู้กู้ โดยผ่านสถาบันการเงิน ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันการเงินทำธุรกิจการเงินโดยเฉพาะมาตลอดย่อมจะมีผลทำให้สถาบันการเงินมีประสบการณ์และความชำนาญงานมากกว่าบุคคลธรรมดา ประกอบกับสถาบันการเงินมีเงินทุนไหลเข้าออกอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ขาดตอนและสถาบันการเงิน ย่อมจะมีเงินทุนและขนาดของเงินมากเพียงพอที่จะจ้างผู้ที่มีความรู้ความชำนาญพิเศษทางด้านการเงิน ธุรกิจเข้ามาเป็นผู้บริหาร ตลอดจนสถาบันการเงินสามารถที่จะกระจายเงินกู้ออกไปได้หลายทางด้วยกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการลดความเสี่ยงลงได้มากและในขณะเดียวกัน

สำหรับการทำหน้าที่ดังกล่าวของสถาบันการเงินนั้น ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างน้อยที่สุด 3 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. สถาบันการเงินช่วยให้เงินออมถูกนำไปลงทุนได้มากขึ้น ซึ่งถ้าหากเงินออมถูกทิ้งไว้เฉย ๆ ย่อมจะไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแต่ประการใด แต่ถ้าหากเงินออมถูกนำมาใช้โดยผ่านสถาบันการเงิน ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้สำหรับการลงทุนก็จะก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ ตลอดจนการจ้างงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากสถาบันการเงินมีโอกาที่จะระดมเงินออมได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะสถาบันการเงินเป็นสถาบันการเงินที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในด้านธุรกิจการเงินมากที่สุด

---

¹⁷ สุริยะ เจียมประชาชนรากร, สถาบันการเงินและตลาดหลักทรัพย์ (ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ : 2536), หน้า 15.

2. สถาบันการเงินช่วยให้มีการใช้เงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า คือเงินออมที่สถาบันการเงินระดมมาได้นั้นย่อมจะถูกนำไปใช้ในการให้กู้แก่ผู้ที่มีประสิทธิภาพ ในการลงทุน ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีประสิทธิภาพในการผลิต ย่อมสามารถที่จะใช้เงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อการผลิตและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

3. สถาบันการเงินช่วยให้มีการแข่งขันมากขึ้นในตลาดการเงิน กล่าวคือ ถ้าหากแต่ละประเทศต่างก็มีสถาบันการเงินมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังจะมีผลทำให้เกิดการแข่งขันในตลาดการเงินมากขึ้นเท่านั้นและก็จะส่งผลทำให้โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินต่างๆยิ่งจะใกล้เคียงกันมากขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการลดโอกาสที่ผู้กู้จะถูกเอารัดเอาเปรียบ โดยผู้ให้กู้มากเกินไปจนความจำเป็น ดังนั้นเมื่อผู้กู้เสียดอกเบี้ยน้อยลงจึงส่งผลทำให้เกิดการลงทุนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น และเมื่อการลงทุนมีมากขึ้น ย่อมจะก่อให้เกิดการขยายตัวของผลผลิตและรายได้ ตลอดจนการจ้างงาน

สำหรับประเภทของสถาบันการเงินในตลาดเงิน และตลาดทุนนั้น จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางด้านการเงินที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงินภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถาบัน กล่าวคือ บางสถาบันอาจจะทำหน้าที่เป็นทั้งตลาดเงินและตลาดทุน เช่น ธนาคารกลาง และธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนบริษัทเงินทุน เป็นต้น ในขณะที่บางสถาบันอาจจะทำหน้าที่ในตลาดใดตลาดหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น บริษัทประกันชีวิตและประกันภัย และกองทุนรวม เป็นต้น ดังนั้น สถาบันการเงินทั้งในตลาดเงินและตลาดทุน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

4.1 แนวความคิดเรื่องความรับผิดทางอาญา

4.1.1 แนวความคิดเรื่องความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล

ปัญหาข้อถกเถียงของนักนิติศาสตร์เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล ว่าจะต้องรับผิดเพียงใดหรือไม่นั้น ได้มีการโต้เถียงกันมาเป็นระยะเวลานาน ทั้งในประเทศคอมมอนลอร์ และประเทศซีวิลลอร์ โดยได้มีความเห็นแยกกันออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่านิติบุคคลไม่อาจมีความรับผิดทางอาญาได้ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นไปในทางตรงกันข้ามคือ เห็นว่านิติบุคคล อาจมีความรับผิดในทางอาญาได้ สำหรับเหตุผลที่นักนิติศาสตร์ทั้ง 2 ฝ่าย นำขึ้นมาเป็นข้อถกเถียง ได้แก่¹

4.1.1.1 เหตุผลของฝ่ายที่เห็นด้วยว่านิติบุคคลไม่ควรถูกต้องรับผิดทางอาญา มีดังนี้

(1) นิติบุคคลถูกสมมุติขึ้นโดยกฎหมาย ไม่มีตัวตน ไม่มีจิตใจ โดยสภาพจึงจะมีการกระทำหรือมีเจตนาในการกระทำที่เป็นหลักแห่งความรับผิดทางอาญาอย่างบุคคลธรรมดาไม่ได้ เพราะเจตนาตามกฎหมายอาญาหมายถึงเจตนาของบุคคลธรรมดาเท่านั้น² การให้นิติบุคคลรับผิดในทางอาญา จึงเป็นการขัดกับสภาพของนิติบุคคล

(2) นิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์ ดังนั้น นิติบุคคลจะประกอบกิจการใด จะต้องกระทำภายในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ (intra vires) เท่านั้น กฎหมายมิได้บัญญัติความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลไว้แต่อย่างใด

---

¹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2521), หน้า 507-509.

² หยุด แสงอุทัย, บันทึกท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1144/2495, หน้า 1194.

(3) การลงโทษนิติบุคคลในทางอาญา ขัดต่อหลักที่ว่า โทษเป็นสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลที่กระทำผิด (le personalite des peines)³ เช่น การลงโทษปรับนิติบุคคลย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อผู้ที่มีได้กระทำผิดด้วย

(4) เจตนารมณ์ของโทษตามกฎหมายอาญามาตรา 18 คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิ้น จะเห็นว่าลักษณะของโทษ 5 ประการ เป็นทางกำหนดโทษที่ใช้สำหรับบุคคลธรรมดาเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ เพื่อการทดแทน การข่มขู่ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และเพื่อมิให้มีโอกาสในการกระทำความผิดอีก การลงโทษนิติบุคคลย่อมไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ในทางอาญาได้ เพราะมีโทษบางอย่างที่จะใช้บังคับกับนิติบุคคลไม่ได้ เช่น โทษที่กระทำต่อร่างกาย อันได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก และกักขัง เป็นต้น

4.1.1.2 เหตุผลของฝ่ายที่เห็นด้วยว่านิติบุคคล ควรต้องรับผิดทางอาญา มีดังนี้

(1) กฎหมายได้รับรองฐานะของนิติบุคคล นิติบุคคลจึงอาจมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ สิทธิและหน้าที่ ความรับผิดชอบ ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย

(2) ถ้าหากจะถือว่านิติบุคคลไม่ควรมีความรับผิดชอบทางอาญาแล้ว ก็ย่อมจะเป็นผลให้นิติบุคคลมีเสรีภาพถึงขนาดที่จะทำอะไรก็ได้ โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะต้องรับผิดทางอาญา

(3) กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในทางเพ่ง และผู้แทนได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคล โดยการกระทำนั้นเป็นการกระทำผิดทางอาญา ก็ต้องถือว่านิติบุคคลยังต้องรับผิด จะถือว่าไม่เป็นการกระทำภายในขอบวัตถุประสงค์ (intra vires) เพื่อไม่ต้องรับผิดทางอาญาโดยสิ้นเชิงไม่ได้

(4) การให้นิติบุคคลรับผิดทางอาญา จะเป็นการป้องกันมิให้นิติบุคคล แสวงหาประโยชน์ที่มีขอบด้วยกฎหมาย (received the fruits of the illegetimate enterprise)⁴ และเป็น การเพิ่มความเคร่งครัดในการดำเนินงานของนิติบุคคลให้มีความระมัดระวังยิ่งขึ้น

³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล: การศึกษาทางกฎหมาย เปรียบเทียบโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 6.

(5) วัตถุประสงค์ในการออกกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็กฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญาก็ตาม ย่อมใช้บังคับแก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย แม้โทษบางประการจะไม่สามารถลงแก่นิติบุคคลได้ ก็ยังมีโทษปรับและริบทรัพย์สิน ที่สามารถนำมาใช้บังคับได้ ส่วนโทษประหารชีวิตก็อาจเทียบได้กับการยกเลิกนิติบุคคลนั่นเอง และนอกจากนั้น ศาลอาจใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น สั่งห้ามดำเนินกิจการหรือสั่งเลิกประกอบกิจการได้⁵

จากความเห็นข้างต้น จะพบว่า นิติบุคคลเกิดขึ้นโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย มีสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ทำให้ความรับผิดของนิติบุคคลน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้สิทธิหรือปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของตนในทางแพ่งเท่านั้น แต่เนื่องจากกิจการของนิติบุคคลกว้างขวางยิ่งขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องใช่วิธีบังคับความรับผิดของนิติบุคคลโดยวิธีการทางอาญาก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในบางกรณีก็ไม่เป็นการเพียงพอที่จะใช้วิธีการทางแพ่งบังคับแก่นิติบุคคลเพียงอย่างเดียว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดทางอาญาและกำหนดโทษที่จะลงกับนิติบุคคลไว้⁶ และในปัจจุบัน นิติบุคคลที่กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก คือนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนบริษัท (Corporation)

ในกรณีของประเทศไทย ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล นักกฎหมายส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า นิติบุคคลควรต้องมีความรับผิดในทางอาญา ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ในการประกอบการค้าพาณิชย์สมัยใหม่มักจะประกอบกิจการในรูปของนิติบุคคล ถ้าจะถือว่านิติบุคคลไม่อาจรับผิดทางอาญาได้ ก็จะทำให้เกิดผลสะท้อนที่ไม่พึงปรารถนาแก่สังคม⁷ แต่ถึงแม้ว่านักกฎหมายจะเห็นพ้องต้องกันว่า นิติบุคคลควรต้องมีความรับผิดทางอาญา แต่ก็ยังมีปัญหาที่สับสนอยู่ คือ นิติบุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาภายในขอบเขตเช่นใด เพราะประมวลกฎหมายอาญาของไทยมิได้บัญญัติถึง

⁴ ervin Hacker, *supra* note 1, p.98.

⁵ ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล, “ความรับผิดทางอาญานิติบุคคล”, *วารสารกฎหมาย* ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (2520), หน้า 127.

⁶ จิตติ ติงศภัทิย์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1*. พิมพ์ครั้งที่ 6 (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2521), หน้า 507-509.

⁷ วิโรจน์ บริรักษ์จรรยาอัคร, “ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล”, *ดุลพาน*, ปีที่ 9 (2505), หน้า.768-769.

ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลไว้โดยตรง จะมีเฉพาะตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ บางฉบับเท่านั้นที่จะบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลได้โดยชัดแจ้ง⁸

จากการยอมรับความคิดเห็นในเรื่องการรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ทำให้นิติบุคคลต้องถูกลงโทษตามวิธีการทางกฎหมาย การลงโทษจึงถือเป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่ใช้บังคับผู้ที่กระทำความผิด โดยวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญากับนิติบุคคล เพื่อ

- ก. ป้องกันมิให้นิติบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงเจตนา หรือกระทำการมากเกินไป
- ข. มิให้บุคคลธรรมดาอาศัยนิติบุคคลเป็นช่องทางในการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทางอาญา ในการดำเนินงาน หรือกระทำกิจการต่าง ๆ
- ค. ก่อให้เกิดมีการควบคุมการดำเนินกิจการของนิติบุคคล อันเป็นประโยชน์แก่สมาชิกของนิติบุคคลและป้องกันการกระทำความผิด

4.1.2 แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของสถาบันการเงิน

แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของสถาบันการเงิน มาจากพื้นฐานในเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล กล่าวคือ เป็นที่ยอมรับว่านิติบุคคลสามารถมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ สถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ จึงต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาเช่นกัน แต่เนื่องจากสถาบันการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การออกกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางอาญาของสถาบันการเงิน มีลักษณะเป็นกฎหมายที่กำหนดการกระทำที่เป็นความผิด โดยประสงค์ให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดและต้องรับโทษ กล่าวคือ ลักษณะของการกระทำไม่ได้เป็นความผิดในตัวเอง แต่กฎหมายบัญญัติให้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและ ในขณะนั้นบทบัญญัติกฎหมาย ที่ใช้บังคับแก่สถาบันการเงิน ได้กำหนดความรับผิดชอบของสถาบันการเงินออกเป็น 2 ส่วน คือ

ก. ความผิดต่อการกำกับดูแลและโทษ

กฎหมายได้บัญญัติให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามกฎหมาย โดยกำหนดให้กระทำตามที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหาร, การดำรงสภาพคล่องของเงินทุนและ การประกอบธุรกิจ

⁸ เช่น พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.2499.

ซึ่งทั้ง 3 กรณี ถือเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐจะต้องเข้ามาควบคุมกำกับดูแล โดยการออกบทบัญญัติในทางกฎหมายมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัด พร้อมกำหนดบทลงโทษไว้ ถ้าหากมีการฝ่าฝืน เพื่อใช้เป็นมาตรการควบคุมในสถาบันการเงินประกอบกิจการโดยชอบธรรมถูกต้องตามกฎหมายที่รองรับไว้

ข. ความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยทุจริตและอัตราโทษ

นอกจากความผิดที่ผู้บริหารของสถาบันการเงิน จะต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้บริหารสถาบันการเงินที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว ปัญหาอีกส่วนหนึ่งคือ เจตนาทุจริต หรือ ความไม่ซื่อสัตย์ของผู้บริหาร ซึ่งแต่เดิมไม่มีกฎหมายบัญญัติความผิดและกำหนดโทษจากการกระทำ ความผิดโดยทุจริตของผู้บริหาร แต่ต่อมาได้พัฒนากฎหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และเพื่อคุ้มครองสาธารณชน จึงได้บัญญัติความผิดจากการกระทำโดยเจตนาทุจริตของผู้บริหารให้รับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เช่น

- (ก) กรณีผู้บริหารหลอกลวงประชาชน ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ
- (ข) ผู้บริหารครอบครองทรัพย์สินของบริษัท หรือของคนอื่นที่รวมอยู่ด้วย แล้วเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเอง
- (ค) ผู้บริหารเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า ซึ่งทรัพย์สินที่ครอบครอง เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนทั่วไป เป็นต้น

4.1.3 แนวความคิดเรื่องการลงโทษนิติบุคคล

การลงโทษเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้⁹ ตามหลักกฎหมายอาญา คือประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย¹⁰

⁹ Walter C. Reckless, Criminal Behavior 1 ed, (Mc Gram – Hill Book Company Inc., 1940), P.256.

¹⁰ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 6 (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 13.

ในการศึกษาเรื่องโทษที่จะลงกับนิติบุคคลในทางอาญานั้น จำเป็นที่จะต้องเข้าใจเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษให้ถ่องแท้เสียก่อน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษ แบ่งได้ดังนี้

ก. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อการแก้แค้น ซึ่งมีหลักว่า ผู้ใดกระทำการโดยมิชอบได้รับผลตอบแทนจากการกระทำนั้น¹¹ กล่าวคือ ใครกระทำความผิดต่อบุคคลอื่นไม่ว่าทางร่างกายหรือทรัพย์สิน บุคคลนั้นจะได้รับการกระทำในสิ่งนั้นกลับไปยัง ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน (lex talionis) อัตราการลงโทษตามกฎหมายนี้ มักจะไม่ระบุว่าโทษอันเป็นผลร้ายที่ได้รับนั้นเป็นประการใด เนื่องจากการลงโทษโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย กล่าวคือ เป็นความพอใจของผู้เสียหาย การได้ลงโทษเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำขึ้น ให้เขารู้สึกว่าได้รับการชดใช้แล้ว (paid) โดยผู้กระทำความผิด¹² และเป็นการลงโทษเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย (fairness)

ข. การลงโทษเพื่อการข่มขู่

การลงโทษเพื่อการข่มขู่ เป็นการลงโทษเพื่ออนาคต กล่าวคือ เป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ตัวผู้กระทำความผิดให้เข็ดหลาบ ไม่กล้าจะกระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งยังเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็น ไม่กล้าเลียนแบบหรือกระทำความผิดตาม

ค. การลงโทษเพื่อการคุ้มครองและป้องกัน (Prevention of crime)

การลงโทษเพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคม เป็นการพัฒนาไปอีกระดับหนึ่งของการลงโทษเพื่อการข่มขู่ กล่าวคือ นอกจากลงโทษโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 574 .

¹² ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคหนึ่งว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 6.

ความผิดซ้ำอีกในอนาคต ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปรับปรุง (Reformation) ผู้กระทำความผิดหรือตัวอาชญากร ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในสังคม อย่างมีประโยชน์¹³

ง. การลงโทษเพื่อแก้ไขปรับปรุง (Reformation)

การลงโทษเพื่อการแก้ไขปรับปรุง เป็นการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ในอนาคต คล้ายกับการลงโทษเพื่อการข่มขู่ แต่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การลงโทษเพื่อการแก้ไขปรับปรุงนั้น ส่งผลเฉพาะตัวผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดเมื่อได้รับโทษแล้วจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกลับตัวเป็นคนดีเพื่อกลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้ง โดยไม่เกิดปมด้อยว่าตนได้เคยกระทำความผิดและได้รับโทษ¹⁴

จะเห็นว่า การลงโทษเพื่อการแก้ไขปรับปรุงนั้นเป็นความคิดสมัยใหม่ มุ่งฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น มีการลงโทษปรับแทนจำคุก หรือ การควบคุมความประพฤติแทนการจำคุกในความผิดที่ไม่ร้ายแรง

จากการศึกษาเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษ จะเห็นว่าโทษทางอาญาเป็นวิธีการทางกฎหมาย การลงโทษ จึงถือเป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด ฉะนั้นเมื่อนำวัตถุประสงค์ของการลงโทษมากำหนดใช้กับนิติบุคคลจึงควรพิจารณาถึงผลรับ ที่นิติบุคคลได้รับภายหลังจากการลงโทษ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ กล่าวคือ ต้องพิจารณาถึงสิ่งที่นิติบุคคลหวงแหน และผลของการลงโทษกระทบต่อสิ่งนั้นโดยตรง จึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสิ่งที่นิติบุคคลหวงแหน คือ สิ่งที่นิติบุคคลถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ได้แก่

1. เสรีภาพในการมีสินทรัพย์และทรัพย์สิน สินทรัพย์สินของนิติบุคคลเป็นเครื่องมือแสดงถึงความมั่นคงของกิจการ

¹³ อภิวัชรณ โภธิบุญ, “ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล : ศึกษาเฉพาะโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 47.

¹⁴ สหธน รัตน์ไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527) , หน้า 60.

2. เสรีภาพในการประกอบกิจการ กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง การมีอิสระภาพในการประกอบกิจการ (Free Trade) ถือว่าเป็นสิ่งที่นิติบุคคลต้องการมากที่สุด

3. เสรีภาพในการมีเกียรติยศชื่อเสียง กล่าวคือ ในภาวะการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยชื่อเสียงเกียรติยศเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความมั่นคงและมั่นใจต่อบุคคลทั่วไป

จากที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์การลงโทษในข้างต้น จะเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษบุคคลธรรมดาและวัตถุประสงค์ของการลงโทษนิติบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นหากจะบังคับใช้โทษตามกฎหมายที่มีอยู่ มาปรับใช้กับนิติบุคคล ถึงแม้จะสามารถใช้บังคับกับนิติบุคคลได้เป็นบางประเภท เช่น โทษปรับและริบทรัพย์สิน ก็ยังไม่สามารถใช้กับนิติบุคคลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้วจะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำ ความผิดของนิติบุคคลไม่ได้ผลเท่าที่ควร

4.2 ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับ

4.2.1 ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับนิติบุคคล

ตามหลักกฎหมายไทย เมื่อพิจารณาจากบทลงโทษตามประมวลกฎหมาย มาตรา 18¹⁵ โดยเจตนารมณ์แล้วมุ่งประสงค์ต่อบุคคลธรรมดาที่กระทำความผิดอาญาเป็นสำคัญ ส่วนนิติบุคคลนั้น กฎหมายอาญามีได้บัญญัติบทลงโทษไว้โดยตรง ดังนั้นนิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบอาญาเป็นการทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา หรือรับผิดชอบเฉพาะในกรณีกฎหมายบัญญัติให้รับผิดชอบนั้น ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่

ก. มาตรการลงโทษทางอาญา

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 บัญญัติว่า โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน

จากสภาพและสถานะของนิติบุคคลที่ไม่มีตัวตน ในการที่จะนำมาลงโทษได้ทุกกรณี กฎหมายจึงเปิดช่องให้ลงโทษนิติบุคคล เท่าที่ทำได้ ทำให้ลักษณะของการลงโทษนิติบุคคล จึงมีเพียงโทษปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งแยกได้ดังนี้

โทษปรับ (Fine)

โทษปรับ เป็นโทษที่กำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษต่อบุคคลธรรมดา กล่าวคือ เป็นการให้ผลร้ายต่อทรัพย์สินของผู้ถูกลงโทษ ให้ผู้ถูกลงโทษจะต้องเสียค่าปรับเป็นจำนวนตามที่ศาลพิจารณาในความผิดนั้น ๆ นอกจากนี้การลงโทษปรับยังมีผลกระทบต่อทรัพย์สินเงินทองหรือกระทบต่อเศรษฐกิจการเงินของบุคคลที่กระทำความผิด โดยเฉพาะนิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลมีความหวังเงินทองของตน เพราะเงินทองถือเป็นสภาพคล่องของการดำเนินกิจการ เมื่อเงินทองลดลง สภาพคล่องของการดำเนินกิจการก็จะลดลง อันจะส่งผลให้นิติบุคคลนั้นขาดความน่าเชื่อถือ และมีผลต่อการดำเนินธุรกิจต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง การลงโทษปรับนิติบุคคลมักจะเป็นการปรับจำนวนเล็กน้อย เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่นิติบุคคลมีโอกาสดำเนินกิจการ และไม่สามารถบรรเทาความเสียหายได้ ซึ่งนับว่ายังไม่เป็นมาตรการลงโทษที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากช่องในการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำโดยนิติบุคคล หรือบ่อเกิดของการกระทำผิดที่เกิดจากนิติบุคคลยังคงเพิ่มขึ้นทุกวัน¹⁶ เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค หรือพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมของไทย ซึ่งบางครั้งโทษปรับที่ศาลสั่งนั้นกำหนดให้ลงโทษปรับถึง 100,000 บาท แต่ส่วนใหญ่จะปรับเพียง 10,000 บาท จึงมีปัญหายู่ว่าการกำหนดโทษปรับเพียงเท่านี้จะเพียงพอสำหรับลงโทษนิติบุคคลหรือไม่ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษของนิติบุคคล เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันภัยต่อสาธารณชน และเป็นการปรามหรือข่มขู่มิให้นิติบุคคลกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้เขียนเห็นว่า เจตจำนงที่แท้จริงของการกำหนดโทษปรับนั้น เมื่อนำมาบังคับใช้กับบุคคลธรรมดา หากจะนำมาบังคับใช้กับนิติบุคคลก็ควรจะมีการปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น เพิ่มค่าปรับให้สูงขึ้น หรือ ปรับปรุงบทลงโทษในเรื่องค่าปรับใหม่ กล่าวคือ โทษปรับมีทั้งกำหนดจำนวน

¹⁶ Don Hanna, Corporate Criminal Liability The Criminal Law Quarterly no.31, (1988-1989), pp.474-475.

แน่นอน และไม่กำหนดแน่นอน โทษปรับที่เหมาะสมกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือโทษปรับแบบ Relative คือไม่กำหนดค่าปรับขั้นสูง แต่ปรับให้ใกล้เคียงกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

โทษริบทรัพย์สิน (Forfeiture of the penalty or crime forfeiture)

โทษริบทรัพย์สิน มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับโทษปรับ คือไม่เป็นการกระทบถึงร่างกายผู้กระทำผิด เพียงแต่กระทบถึงทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งการลงโทษวิธีนี้มีมักถูกนำมาใช้ในอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือการกระทำความผิดโดยนิติบุคคลที่มุ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

การริบทรัพย์สินกฎหมายแบ่งออกเป็น การริบโดยเด็ดขาด¹⁷ และการริบที่อยู่ในดุลยพินิจของศาล¹⁸

1) การริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดบังคับให้ริบ ศาลจะใช้ดุลยพินิจไม่ได้ ได้แก่

ก. ทรัพย์สินที่ผู้ใดทำ หรือมีไว้เป็นความผิด กล่าวคือ ทรัพย์สินนี้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอยู่ในตัวเอง หรือเป็นความผิดในตัวเอง ทำให้กฎหมายต้องบัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้งว่า ห้ามไม่ให้ทำหรือไม่ให้มี

ข. ทรัพย์สินที่ให้อันมีลักษณะเป็นสินบน หรือเพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิดหรือเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

2) การริบทรัพย์สินที่อยู่ในดุลยพินิจของศาล ได้แก่ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยกระทำความผิด ทรัพย์สินเหล่านี้โดยสภาพแล้ว มิใช่มีลักษณะเป็นอาวุธหรือเป็นอุปกรณ์ที่เป็นอันตราย หากแต่ผู้กระทำได้ใช้ทรัพย์สินดังกล่าวโดยเจตนาที่จะกระทำความผิดทำให้เกิดความเสียหายต่อความสงบสุขของประชาชนในสังคม

¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33,34

ข. มาตรการอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญา

โดยทั่วไป กฎหมายมักจะลงโทษปรับนิติบุคคลเป็นโทษหลัก และโทษริบทรัพย์สินเป็นโทษรอง ดังนั้นโทษปรับจึงเป็นโทษที่มีความสำคัญในการบังคับใช้กับนิติบุคคลที่กระทำผิดอาญา แต่อย่างไรก็ตามนอกจากการลงโทษนิติบุคคลทางอาญาแล้ว กฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ก็ได้บัญญัติลักษณะที่เป็นผลร้ายสำหรับนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลนั้นก่อความเสียหาย ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายหลายวิธีคือ¹⁹

ก. การชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นการลงโทษ (Punitive Damages) ตามปกติค่าสินไหมทดแทน มักจะถูกกำหนดขึ้นตามความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ซึ่งในกรณีนี้ ความเสียหายที่แท้จริง จึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน แต่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการเงิน ได้สร้างความเสียหายแก่ประชาชนและสังคมอย่างมหาศาล ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนในส่วนของ Punitive Damages จึงสามารถกำหนดให้สูงกว่าความเสียหายที่เป็นรูปธรรมเพื่อใช้เป็นค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด

ข. การลบล้าง เลิกล้ม หรือตัดสิทธิ์ (Dissolution or Disqualification) เป็นการฟ้องร้องเพิกถอนใบอนุญาต หรือขอให้เลิกล้มการเป็นนิติบุคคล เพื่อเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชน จากการกระทำละเมิดของนิติบุคคลในอนาคต

ค. คำสั่งของศาลที่เป็นการห้าม (Injunction) หรือให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ละเมิดต่อสาธารณชนเกิดขึ้นอีก เพราะบางกรณีการลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลบางกรณีไม่สามารถข่มขู่ หรือขัดขวางการกระทำของนิติบุคคลได้ ดังนั้นการมีข้อจำกัดในการห้ามกระทำการจึงน่าจะเป็นการยับยั้ง หรือขัดขวางการกระทำผิดได้ดีกว่า

ง. วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยการคุมความประพฤตินิติบุคคล (Probation for Juristic Person) เป็นกรณีที่ศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

¹⁹ ดวงกมล พรรณลาภ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527). หน้า 75.

ควบคุมและสอดส่อง ดูแลความประพฤติของนิติบุคคล หลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว หรือเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำคำพิพากษาต่อไป

4.2.2 ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงิน

แต่เดิมมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สถาบันการเงินที่กระทำผิด คือ การลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ซึ่งมักไม่ค่อยได้ผล โดยเฉพาะการดำเนินคดีต่อผู้บริหารของสถาบันการเงิน เพราะผู้บริหารสถาบันการเงินส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจร่วมกัน ทำให้ไม่มีการดำเนินคดีอาญากับผู้บริหารที่กระทำทุจริต และที่สำคัญในระหว่างการดำเนินพิจารณาคดีที่มีระยะเวลานานพอสมควรนั้น ผู้บริหารของสถาบันการเงิน ก็ยังสามารถดำเนินกิจการบริหารต่อไปได้อีก ทำให้มีการฉวยโอกาสเพื่อให้ได้ผลประโยชน์มากที่สุด จนเกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือเป็นโอกาสที่ผู้บริหารจะปกปิดหลักฐานทำให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ ดังนั้น จำเป็นที่รัฐต้องเข้ามามีบทบาท ในการควบคุมกำกับดูแลสถาบันการเงิน ให้ประกอบธุรกิจภายในขอบเขตของกฎหมายเป็นสำคัญ รวมทั้งกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อใช้บังคับต่อสถาบันการเงิน

ก. มาตรการลงโทษทางอาญา

1. ความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษนิติบุคคลโดยตรง

สำหรับการกระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้นิติบุคคลมีความผิดและได้รับโทษโดยตรง คือ กฎหมายที่กำหนดให้นิติบุคคลมีความผิดตามการกระทำนั้น ๆ ไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งออกมาในรูปของพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันวินาศภัย พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2501 พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติค้ากำไรเกินควร พ.ศ.2480 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน พ.ศ.2535²⁰ และพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 เป็นต้น

2. ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้นิติบุคคลมีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่ง

²⁰ เช่น หมวดที่ 17 บทกำหนดโทษ มาตรา 200 “บริษัทใดฝ่าฝืนมาตรา 66 ต้อง ระวังโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท” ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนผู้ถือหุ้นในการกระทำของนิติบุคคลนั้น ๆ

โดยเฉพาะความผิดประเภทนี้มีใช้ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดและลงโทษนิติบุคคลโดยตรง แต่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติตัวผู้รับผิดที่มีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะให้ต้องรับผิด และให้ลงโทษนิติบุคคล เช่น นิติบุคคลรับผิดเมื่อเป็นผู้ถือประทานบัตร และกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ.2461²¹ มาตรา 60(1)(2) กำหนดตัวผู้กระทำความผิดให้ขยายความรวมถึงนิติบุคคลด้วย เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 841-842/2469 ได้พิพากษาให้นิติบุคคลต้องรับโทษทางอาญา คำพิพากษาฎีกาที่ 73/2531 นิติบุคคลรับผิดในฐานะตัวการเนื่องจากอาวุธปืนที่มีใช้นิติบุคคลได้รับอนุญาตให้ส่งเข้ามา จึงอยู่ในความครอบครองของนิติบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ย่อมต้องมีความผิดฐานมีปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต²² หรือการที่กำหนดให้นิติบุคคลและกรรมการผู้มีอำนาจของนิติบุคคลนั้นร่วมกันรับผิดชอบในการก่อสร้างอาคารผิดไปจากแบบแปลน อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 84/2539 และ 373/2536²³

3. ความผิดที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ลงโทษนิติบุคคลโดยตรงและกฎหมายไม่ได้กำหนดให้นิติบุคคลมีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะความผิดประเภทนี้ เป็นกรณีที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ลงโทษนิติบุคคลโดยตรงและเป็นความผิดที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาผู้กระทำผิดให้มีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่ง ความผิดประเภทนี้ ศาลได้วินิจฉัยในคดีต่าง ๆ ว่า “ผู้ใด” หมายความว่ารวมถึงนิติบุคคลด้วย เช่น พิพากษาวานิติบุคคลมีความรับผิดทางอาญา ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่ง

²¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่องการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคล : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. (พ.ย.2537).

²² จิตติ เจริญจำ, “ตัวแทนของนิติบุคคลต้องรับผิดฐานมีปืนด้วย,” วารสารอัยการ, ปีที่ 14 ฉบับที่ 165 (พ.ย.,2534) : 33.

²³ รชฎ เจริญจำ, “นิติบุคคลเจ้าของต้องร่วมรับผิดสร้างอาคารผิดแบบ,” วารสารอัยการ, ปีที่ 20 ฉบับที่ 23 (2540) : 176.

สาธารณชน ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 637/2509²⁴ หรือ พิพากษานิติบุคคลมีความผิดฐานเลียนเครื่องหมายการค้าตามคำพิพากษาฎีกาที่ 787-788/2506²⁵

ข. มาตรการควบคุมกำกับดูแล

ด้วยเหตุผลเพื่อความมั่นคงและเสถียรภาพของสถาบันการเงิน ทำให้รัฐบาลเข้ามาบทบาทในทางข้อกำหนดกฎหมายเฉพาะของสถาบันการเงินนั้น เพื่อควบคุมกำกับดูแลสถาบันการเงินไม่ให้กระทำการในทางที่จะกระทบถึงประโยชน์ของสาธารณชน หรือกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่

1. มีการกำกับควบคุมการประกอบธุรกิจทางการเงิน เช่น ผู้ที่ประกอบธุรกิจเงินทุนจะต้องมีลักษณะเป็น “บริษัทจำกัด” ที่จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

2. มีการกำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน โดยกำหนดเงื่อนไขของการดำเนินงาน เช่น กำหนดคุณลักษณะของผู้ที่จะเป็นกรรมการ หรือผู้มีอำนาจจัดการสถาบันการเงิน, กำหนดข้อห้ามกระทำการบางอย่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภท กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการตรวจสอบรายงานในการกำหนดอัตราส่วนของวงเงินและสัดส่วนการให้สินเชื่อ ตลอดจนบทกำหนดโทษสำหรับสถาบันการเงินที่ฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าว

²⁴ เนติบัณฑิตยสภา, บริษัทกระทำการที่ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงเศรษฐกิจกระทำการที่ไม่ได้รับอนุญาตจึงเป็นความผิดให้ปรับนิติบุคคลจำเลยจำนวน 3,000 บาท คำรับสารภาพมีประโยชน์ให้ลดโทษปรับคนละ 2,000 บาท ,หน้า 599.

²⁵ เนติบัณฑิตยสภา, เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนนิติบุคคล การที่ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยกระทำไปในอำนาจหน้าที่ทางการค้า ถือได้ว่าเป็นเจตนาและการกระทำของห้างหุ้นส่วน ฉะนั้นห้างหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบอาญาด้วย โดยศาลพิพากษาให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 274 ให้ปรับนิติบุคคลจำเลยเป็นจำนวน 2,000 บาท และริบของกลาง,หน้า 1341.

3. กำหนดบทเฉพาะกาล ในการควบคุมพฤติกรรมที่ต้องห้ามบางอย่างแต่ไม่ถึงขนาดที่มีผลเป็นความผิดอาญา และต้องรับโทษ เพียงแต่เป็นความร่วมมือในการกระทำที่ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

จากลักษณะของมาตรการควบคุมกำกับดูแล จะเน้นในเรื่องการประกอบธุรกิจและเสถียรภาพของสถาบันการเงินเป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อแยกลักษณะของมาตรการที่ควบคุมกำกับดูแลได้ดังนี้

ก. มาตรการป้องกัน

เพื่อควบคุมระดับความเสี่ยงของสถาบันการเงิน เช่น ดำรงเงินกองทุนให้เพียงพอควบคุมอัตราดอกเบี้ย และเพื่อบังคับให้สถาบันการเงินดูแลส่วนที่เกี่ยวกับเสถียรภาพของสถาบันการเงินให้มากที่สุด จึงมีมาตรการที่กฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ถ้าฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษโดยตรง เพราะทางสถาบันการเงินไม่สามารถดำรงอยู่ได้ย่อมเกิดความเสียหายที่มีมูลค่ามหาศาล จึงเป็นหน้าที่ของรัฐต้องวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคต

ข. มาตรการคุ้มครอง

เป็นการสร้างความมั่นใจในระบบสถาบันการเงิน ให้ประชาชนกล้าที่จะลงทุนในธุรกิจทางการเงิน เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การซื้อขายโดยหลักทรัพย์, การจัดสรรหุ้นแก่ประชาชนโดยทั่วไป, การประกันเงินฝาก เป็นต้น ลักษณะของมาตรการคุ้มครองนี้ กำหนดไว้ให้ปฏิบัติตามถ้าฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษเช่นเดียวกับมาตรการป้องกัน

ค. มาตรการฟื้นฟูสถาบันการเงิน

เป็นกรณีที่รัฐเข้ามาบริหาร เพื่อแก้ไขปัญหาของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาสภาพคล่องโดยการเข้ามาจัดสรรดำเนินการในสถาบันนั้น ให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ที่ได้รับความเสียหายจากสถาบันการเงิน โดยการเจรจาหาสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงอื่นเข้ามาถือหุ้น เพื่อพยุงฐานะและภาพลักษณ์ของสถาบันการเงินดังกล่าว ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่กระทบต่อระบบการเงินโดยรวม

4.2.3 ความรับผิดทางอาญาและทางแพ่งของผู้บริหารนิติบุคคล

4.2.3.1 ความรับผิดของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ ไว้ดังนี้²⁶

ก. ความรับผิดทางอาญา

(1) ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์กระทำความผิดดังต่อไปนี้ กรรมการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของธนาคารพาณิชย์ (มาตรา 46 ทวิ)²⁷

(1.1) ธนาคารพาณิชย์ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเรื่องดังต่อไปนี้²⁸

- เปิดสาขาโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 7)
- ดำรงเงินสดสำรองพิเศษไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนด

(มาตรา 11ด)

-ไม่แจ้งให้รัฐมนตรีทราบทันที หรือยังคงทำกิจการใด ๆ ต่อไป
เมื่อหยุดทำการจ่ายเงิน (มาตรา 18)

- จำหน่ายหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นแก่บุคคลใด ซึ่งทำให้บุคคลนั้นถือหุ้นเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ (มาตรา 5 ตีรวรรคหนึ่ง)

- มีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด หรือมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด (มาตรา 5 เบญจ)

²⁶ พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505.

²⁷ พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 46 ทวิ .

²⁸ พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 .

ร้อยละห้า หรือให้บุคคลนั้นออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นส่วนที่เกิน (มาตรา 5 ฉ)

- จ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใดให้แก่บุคคลที่ถือหุ้นเกิน
- ตั้งสำนักงานผู้แทนโดยมิได้รับอนุญาต (มาตรา 7 ทวิ)
- ประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่น (ตามมาตรา 9 ทวิ)
- ดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าอัตราส่วนที่กำหนด(มาตรา 10)
- ดำรงเงินสดสำรองต่ำกว่าอัตราส่วนที่กำหนด (มาตรา 11)
- ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องต่ำกว่าอัตราส่วนที่กำหนด(มาตรา

11 ตริ)

ฯลฯ

(1.2) ธนาคารพาณิชย์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไข หรือคำสั่งที่รัฐมนตรีกำหนด ตามมาตรา 5 วรรคสี่, มาตรา 5 ทวิ, มาตรา 6, มาตรา 7, มาตรา 12(6), มาตรา 13 ตริ, มาตรา 21, มาตรา 23 และมาตรา 25

(1.3) ธนาคารพาณิชย์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือเงื่อนไข หรือคำสั่งที่ธนาคารกำหนดตามมาตรา 7 ทวิ, มาตรา 7 ตริ, มาตรา 12(4)(ก)หรือ(5), มาตรา 13, มาตรา 15 ทวิ, มาตรา 17 วรรคหนึ่ง, มาตรา 22 วรรค 2 , มาตรา 24 ทวิ และมาตรา 24 ตริ

(2) ความผิดของผู้บริหารสถาบันการเงิน (1) ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา 46 อัญญัติ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตรวจพบการกระทำความผิด หรือเกินกำหนดห้าปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ (มาตรา 46 ตริ)

(3) ความผิดของผู้บริหารสถาบันการเงิน (1) นั้น คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบคดีเป็นอันเลิกกัน (มาตรา 46 อัญญัติ)

ข. ความรับผิดทางแพ่ง

(1) เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าธนาคารพาณิชย์ได้มีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนหรือกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 24 ทวิ (กรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ อาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ (มาตรา 24 ตริ)

(2) ในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ กรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในธนาคารพาณิชย์กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามบทบัญญัติในหมวด 1 หมวด 3 หมวด 4 หมวด 5 หรือ หมวด 7 ของลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือ มาตรา 40 มาตรา 41 หรือ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ พ.ศ.2499 หรือมาตรา 243 หรือมาตรา 244 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2521 เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์คืนหรือราคาหรือค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหาย (มาตรา 46 นว)

4.2.3.2 ความรับผิดของผู้บริหารนิติบุคคลของบริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ได้กำหนดความรับผิดของผู้บริหารบริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ไว้ดังนี้²⁹

ก. ความรับผิดทางอาญา

(1) ในกรณีที่บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์กระทำผิดดังต่อไปนี้ กรรมการ หรือผู้จัดการของบริษัท หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทมีความผิดต่อระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของบริษัท (มาตรา 75)

(1.1) บริษัทฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเรื่องดังต่อไปนี้

-มีสำนักงานสาขาโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 10)

²⁹ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 .

- หนึ่ง) -มีทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วต่ำกว่ากำหนด (มาตรา 14 วรรค
- ทวิ) -ไม่จัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินให้ครบถ้วนถูกต้อง (มาตรา 22
- ทวิ) -ไม่ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชี (มาตรา 23
- (มาตรา 37) -ไม่เปิดทำการตามเวลาและหยุดทำการตามวันที่ยกเว้นกำหนด
- ไม่มีข้อสงวนสิทธิให้ผู้กู้ในการชำระเงินคืนก่อนกำหนด(มาตรา 55)

ฯลฯ

(1.2) บริษัทฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา 9, มาตรา 10, มาตรา 20(1)(2)(4)(6) หรือ (11), มาตรา 22 ตริ, มาตรา 23 ทวิ, มาตรา 26 วรรคสอง, มาตรา 26 ทวิ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง, มาตรา 29 ทวิ, มาตรา 35 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม, มาตรา 54 (1(4)(5)(6) หรือ (9), มาตรา 55 หรือมาตรา 57 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

(2) ผู้บริหารข้อโกงประชาชน (มาตรา 75 ทวิ)

(3) ผู้บริหารกระทำผิดหน้าที่โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินบริษัท (มาตรา 75 ตริ)

(4) ผู้บริหารยกยอกทรัพย์โดยทุจริต (มาตรา 75 จัตวา)

(5) ผู้บริหารทำให้ทรัพย์สินของบริษัทเสียหาย (มาตรา 75 เบญจ)

(6) ผู้บริหารกระทำการเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ (มาตรา 75 ฉ)

(7) ผู้บริหารกระทำการหรือไม่กระทำการโดยทุจริต (มาตรา 75 สัตต)

(8) ผู้บริหารกระทำหรือยินยอมให้กระทำความผิดเพื่อลวงให้บริษัท หรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ (มาตรา 75 อัญญา)

(9) ความผิดของผู้บริหารตามมาตรา 75 นั้น คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบ คดีเป็นอันล้มเลิก (มาตรา 79)

ข. ความรับผิดทางแพ่ง

(1) เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าบริษัทใดมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 57 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 57 ตรี กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ (มาตรา 57 ทวิ)

(2) ในความผิดตามมาตรา 75 ทวิ มาตรา 75 ตรี มาตรา 75 จัตวา มาตรา 75 เบญจ มาตรา 75 ฉ มาตรา 75 สัตต มาตรา 75 อัญญา เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคาหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนผู้เสียหาย (มาตรา 75 ทวาทศ)

(3) ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่าผู้บริหารกระทำความผิดตามมาตรา 75 ทวิ มาตรา 75 ตรี มาตรา 75 จัตวา มาตรา 75 เบญจ มาตรา 75 ฉ มาตรา 75 สัตต มาตรา 75 อัญญา และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าหากปล่อยเนิ่นช้าไว้อาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้บริหาร(มาตรา 75 เตรส)

4.3 วิกฤตการณ์ทางการเงินในอดีตกับแนวทางแก้ไข³⁰

4.3.1 วิกฤตการณ์ในส่วนธนาคารพาณิชย์

³⁰ ชัยชาญ วิบูลศิริ, เจาะวิกฤตสถาบันการเงินไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (2541), หน้า 61.

ธนาคารบางกอกซิติแบงก์

ธนาคารบางกอกซิติแบงก์ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2452 เป็นธนาคารพาณิชย์ไทย ธนาคารแรกในประวัติศาสตร์ที่มีปัญหา หลังจากเปิดกิจการดำเนินงานได้เพียงปีเดียวเพราะเศรษฐกิจภายในประเทศที่ตกต่ำ เมื่อธนาคารบางกอกซิติแบงก์ประกอบปัญหา แบงก์จีนสยาม ได้เข้ามาช่วยเหลือ โดยการควบกิจการตั้งเป็นบริษัทแบงก์จีนสยาม ทุนจำกัดขึ้น แต่ก็ไม่สามารถเร่งรัดหนี้สินได้ ทำให้ในที่สุดก็ล้มละลาย ปิดกิจการไปเมื่อ พ.ศ. 2456 เหตุการณ์นี้ก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง

ธนาคารไทยพัฒนา จำกัด

ครั้น พ.ศ. 2512 ธนาคารไทยพัฒนา จำกัด ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ก็ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือมีหนี้เสียสะสมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดขึ้นโดยการกระทำของกรรมการในธนาคารนั่นเอง จนในที่สุดทางการโดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ช่วยกันให้กู้ยืมเงินเพื่อเสริมสภาพคล่อง รวมทั้งการเพิ่มทุน

ธนาคารเอเชียทรัสต์ จำกัด

หลังจากนั้น พ.ศ. 2527 ก็เกิดวิกฤตการณ์ธนาคารเอเชียทรัสต์ จำกัด กล่าวคือ ผู้บริหารของธนาคารได้อาศัยจุดอ่อนของกฎหมายดำเนินการดักตวงผลประโยชน์ให้ตนกับพรรคพวกโดยปราศจากความรับผิดชอบ ด้วยวิธีการกู้ยืมเงินมาจากต่างประเทศแล้วไม่ลงบัญชี มีสินทรัพย์ด้อยคุณภาพและเสียหายจำนวนมาก ผลการดำเนินงานขาดทุน และทวีความรุนแรงขึ้น จนผู้ฝากเงินพากันถอนเงินเพราะขาดความเชื่อถือ เมื่อหมดหนทาง ผู้บริหารจึงขอให้ทางการเข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งทางการได้เข้าไปประสานหนี้สินและสินทรัพย์ จนเกิดสภาพคล่องดีขึ้นบ้าง แต่ยังคงมีผลขาดทุน เนื่องจากมีสินทรัพย์เสียหายจำนวนมาก แต่เมื่อทางการได้เข้าไปช่วยเหลือแก้ปัญหาแล้ว ผู้บริหารระดับสูงของธนาคารนี้ ได้หลบหนีออกนอกประเทศและนี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เมื่อ พ.ศ. 2528 เรื่อง คำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และห้ามมิให้เดินทางออกนอกประเทศ ในบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดตามมาตรา 46 นว ไว้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา 46 ทศ

ธนาคารมหานคร จำกัด (มหาชน)

ครั้นมาถึงช่วง พ.ศ. 2526 - 2527 ธนาคารพาณิชย์ต่างมีปัญหาทางการเงินอีกครั้งหนึ่ง เพราะประสบผลขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจด้านการเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก ซึ่งเกิดจากการเก็งกำไรของผู้บริหาร และการให้สินเชื่อที่หละหลวม ในลักษณะที่เป็นการเอื้ออำนวยแก่ธุรกิจของผู้บริหารและพรรคพวก จนเกิดความเสียหายและมีสินทรัพย์ด้อยคุณภาพจำนวนมากทางการโดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปของเงินฝากจำนวนหนึ่ง เพื่อช่วยให้ธนาคารสามารถเร่งเพิ่มทุนได้สำเร็จ นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังให้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำจำนวนหนึ่ง เพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะไปชดเชยของสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ พร้อมทั้งแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงตัวแทนทางการเข้าร่วมบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด หลังจากทางการได้ให้ความช่วยเหลือดังกล่าว ฐานะและผลการดำเนินงานของธนาคารดีขึ้นเป็นลำดับ

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

ธนาคารแห่งนี้ก็มีปัญหาค้างค้ำสะสม เนื่องมาจากมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สินทรัพย์ด้อยคุณภาพมีปริมาณสูง ทางการได้ให้ความช่วยเหลือในขั้นแรกโดยการให้กู้ยืมเงินไม่มีดอกเบี้ย แต่มีพันธบัตรเป็นประกันจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ธนาคารได้ดอกผลไปชดเชยภาระค่าใช้จ่ายเหล่านั้น และผ่อนชำระคืนในภายหลัง

ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)

ธนาคารแห่งนี้ก็ประสบปัญหาพอกพูนสะสมมาในอดีต เนื่องจากการบริหารงานของธนาคารเอง เพราะในอดีตการบริหารงานของธนาคารนี้ก่อให้เกิดหนี้เสียสะสมมาหลายปีและมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้มีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (สินทรัพย์ด้อยคุณภาพ) เพิ่มขึ้นทุกที ทำให้เกิดปัญหาในการหารายได้และเงินกองทุนติดลบ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย จึงกำหนดให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของผู้บริหาร และแต่งตั้งตัวแทนของทางการ เข้าเป็นกรรมการ แต่ปรากฏว่าฐานะการดำเนินงานของธนาคารก็ยังไม่ดีขึ้น เพราะยังมีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก

4.3.2 วิกฤตการณ์ในส่วนของบริษัทเงินทุน³¹

บริษัทราชาเงินทุน

ในระยะแรกบริษัทราชาเงินทุน จำกัด ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์ ได้ทำธุรกิจด้านเงินทุนเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาได้นำหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จากนั้นก็เริ่มขยายงานด้านซื้อขายหลักทรัพย์และให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นธุรกิจที่สำคัญของบริษัท ซ้ำร้ายประธานของบริษัทผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจบริหารหลักทรัพย์ โดยเฉพาะการซื้อขายหุ้นบริษัทราชาเงินทุนฯ ที่มีบริษัทในเครือ คือ บริษัทไฮยีน บริษัทมาร์เก็ตติ้ง และบริษัทอีคอนไทย จำกัด มีประธานกรรมการบริษัทคนเดียวกัน ในขณะที่บริษัทได้กู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนมาแล้ว ก็ได้ให้กู้ยืมไปในรูปแบบต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่จะให้กู้เงินเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะให้กู้ยืมเพื่อซื้อหุ้นของบริษัทราชาเงินทุนฯ เองสูงมาก ด้วยวิธีให้บริษัทในเครือทั้งสาม กู้ยืมโดยไม่มีหลักประกันเพียงพอ นอกจากนี้ยังให้พนักงานกู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทอีกด้วย ผลจากการนี้ ราคาหุ้นของบริษัทได้พุ่งสูงขึ้น จากราคาที่ตราไว้หุ้นละ 10 บาท จนถึงหุ้นละ 2,470 บาท จะเห็นได้ว่าการบริหารงานของบริษัทดังกล่าว เป็นการดำเนินการเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการเก็งกำไรในราคาหุ้นของบริษัทเอง เมื่อการบริหารงานเป็นไปดังกล่าวประกอบกับบริษัทในเครือมีฐานะทางทรัพย์สินที่จะใช้หนี้ได้เพียงน้อยนิด ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในบริษัทฯ ทำให้ราคาหุ้นตกลงในเวลาต่อมา ประกอบด้วย ระบบการเงินอยู่ในภาวะตึงตัวเพราะเศรษฐกิจโดยรวมของโลก และภายในประเทศ ได้ถูกระทบโดยวิกฤตการณ์น้ำมันในตลาดโลก บริษัทจึงขาดสภาพคล่องรุนแรงในเดือนเมษายน 2522 บริษัทราชาเงินทุนฯ ตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ และถูกเพิกถอนใบอนุญาตในเวลาต่อมา

ผลกระทบของบริษัทราชาเงินทุนฯ ส่งผลกระทบหลายด้าน มีผู้ถือตัวสัญญาใช้เงินได้รับความเสียหายหลายพันราย เพราะทางการได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถือตัวสัญญาใช้เงินเพียงร้อยละ 20 ของจำนวนหน้าตัว ทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินเกิดความไม่เชื่อมั่นในการฝากเงิน

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

กับบริษัทเงินทุน จึงพากันถอนเงินฝากจากบริษัทเงินทุนอื่น โดยเฉพาะบริษัทเงินทุนที่ไม่มีธนาคารพาณิชย์หนุน

การที่ประชาชนผู้ฝากเงินเกิดความไม่มั่นใจในการฝากเงิน จึงพากันไปถอนเงินจากบริษัทเงินทุนเป็นจำนวนมาก ทำให้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ธนไทย บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์นครนกิจ ฯลฯ ต้องประสบปัญหาอย่างรุนแรง

วิกฤตการณ์ทางการเงินบริษัทเงินทุน ครั้งที่ 2 (2526)

วิกฤตการณ์ทางการเงินครั้งที่สอง เกิดขึ้นเมื่อปลาย พ.ศ.2526 คือ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์พัฒนาเงินทุนฯ ได้ประสบปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรง ไม่มีเงินจ่ายคืนแก่ผู้ถือตัว แม้ว่าระยะแรกทางการได้ขอความช่วยเหลือจากธนาคารพาณิชย์ แต่เพราะเหตุที่มีความเสียหายจำนวนมากยากที่ทำการฟื้นได้ ทางกรจึงเพิกถอนใบอนุญาต เหตุที่มีความเสียหายจำนวนมากไม่อาจที่จะแก้ไขเยียวยาได้เพราะได้มีการให้กู้ยืมแก่กรรมการและบริษัทในเครือเป็นจำนวนมากโดยไม่มีหลักประกัน รวมทั้งให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้ที่มีฐานะทางการเงินไม่มั่นคง นอกจากนี้ผู้บริหารทำการธุรกิจเอง เพื่อให้ได้เงินไปใช้ในกิจการที่ไม่ถูกต้อง มีการสร้างลูกหนี้ปลอม แข่งขันในด้านการปล่อยสินเชื่อเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันก็แข่งขันกันระดมทุนจากประชาชนโดยใช้อัตราดอกเบี้ยสูงและไม่คำนึงถึงภาระในการจ่ายคืน

กล่าวโดยสรุป สาเหตุสำคัญของการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ปี พ.ศ. 2526 คือ

1.เกิดจากปัจจัยภายนอก

ก. มีบริษัทเงินทุนส่วนหนึ่งได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนักจากวิกฤตการณ์พ.ศ. 2522 ได้ประคับประคองฐานะของตน โดยหวังว่าถ้าภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น จะสามารถหารายได้มาชดเชยความเสียหาย แต่บริษัทเหล่านี้มิได้แก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง

ข. สถาบันการเงินเหล่านี้ ยังได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ผันผวนมากในช่วงเวลาดังกล่าว เช่น วิกฤตการณ์น้ำมันโลก

ค.กลุ่มผู้บริหารทำการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้ได้เงินไปใช้ใน กิจการของตนเองและพวกพ้อง

2.เกิดจากปัจจัยภายใน

สถาบันการเงินหลายแห่งมีการบริหารงานอย่างไร้ประสิทธิภาพ และไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย มีการแสวงหาผลประโยชน์โดยเรียกดอกเบี้ย และผลตอบแทนต่าง ๆ เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มีการให้กู้ยืมแก่กรรมการ และบริษัทในเครือเป็นจำนวนมากโดยไม่มีหลักประกัน และให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้ที่มีฐานะการเงินไม่มั่นคงเพียงพอ

ปัญหาที่เกิดขึ้น ทางการได้พยายามแก้ไขปัญหาย่างเต็มที่เพื่อเรียกความเชื่อมั่นของประชาชนกลับมา โดยใช้วิธีการทั้งในด้านการปรับปรุงการบริหาร และให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ บทกฎหมายสองฉบับนี้ เสมือนเป็นกรอบกติกาที่กำหนดขึ้นให้สถาบันการเงินทั้งสองประเภทถือปฏิบัติในการประกอบธุรกิจของตน เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมีเสถียรภาพในระบบสถาบันการเงินของประเทศ เหตุผลสำคัญในการปรับปรุงมี 2 ประการ คือ

ประการแรก

ธุรกิจการให้บริการทางการเงินได้เจริญก้าวหน้า พัฒนารูปแบบของการให้บริการต่าง ๆ อย่างไม่หยุดยั้งตามความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เมื่อธุรกิจการให้บริการนี้ได้พัฒนาไปโดยไม่หยุดยั้งเช่นนี้ ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงกรอบกติกาให้สามารถควบคุมดูแลไม่ให้เสียหาย

ประการที่สอง

สถาบันการเงินเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยบริหารงานผ่านทางคณะผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้น ๆ ถ้าผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความสำนึกรับผิดชอบดูแลผลประโยชน์ของประชาชนผู้ฝากเงิน สถาบันการเงินนั้น ๆ ก็จะไม่มีปัญหา แต่ถ้าผู้บริหารแม้จะเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถหากปราศจากความสำนึกรับผิดชอบ คิดหาผลประโยชน์จากเงินฝากของประชาชน หรือแม้แต่จากส่วนของผู้ถือหุ้นในสถาบันการเงินนั้น ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า

4.4 สภาพและความสำคัญของปัญหา

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำโดยสถาบันการเงิน เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐต้องตื่นตัวหามาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันปราบปรามให้การกระทำผิดดังกล่าวลดลง และสามารถเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสถาบันการเงินมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถาบันการเงินจะมีมูลค่ามหาศาล ส่งผลกระทบถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และเครดิตทางการค้าของประเทศ

สาเหตุที่เกิดวิกฤตการณ์ของสถาบันการเงินในปัจจุบัน

ปัญหาวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับสถาบันการเงินในอดีตที่ผ่านมา จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันตลอดแทบทุกกรณีเกิดจากฝีมือของผู้บริหารสถาบันการเงินนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่มีประสิทธิภาพ แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องด้วยวิธีการหลีกเลียงหรือฝ่าฝืนกฎหมาย และบางครั้งก็กระทำการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง

กฎหมายต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กำกับควบคุมสถาบันการเงินจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การกำกับดูแล เพื่อให้สถาบันการเงินทั้งระบบได้มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพในการให้บริการทางการเงินแก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการกำกับควบคุมที่ดีย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในระบบสถาบันการเงิน ด้วยเหตุนี้ในวิกฤตการณ์ของสถาบันการเงินที่เกิดขึ้นมาในอดีต แต่ละครึ่งจะเป็นอุทธานหรมณ์ให้ทางการต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ โดยเฉพาะมาตรการในการกำกับควบคุมเพื่อให้ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้น ด้วยการปิดช่องโหว่ของกฎหมาย แต่ปัจจุบันก็ยังมีวิกฤตการณ์ประเภทนี้เกิดขึ้นอย่างเสมอ ๆ และรุนแรง สาเหตุที่สำคัญมาจาก³²

1. การละเลยไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด
2. การกระทำที่หลีกเลียงกฎหมาย
  - การปกป้องค่าเงินบาทและใช้เงินตราต่างประเทศจากทุนสำรองเงินตรา
3. การบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อใช้กฎหมายกลบเกลื่อนความผิดพลาดของตน
4. การเลือกปฏิบัติในการดำเนินการกับผู้บริหารของสถาบันการเงิน

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

ซึ่งจะขอกว่า การเลือกปฏิบัติในการดำเนินการกับผู้บริหารของสถาบันการเงิน ดังนี้

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 46 ทวิ บัญญัติว่าในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดกระทำความผิดตาม

มาตรา 42 กรณีฝ่าฝืนเรื่องการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 7 กรณีลดทุนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามมาตรา 12(1) หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 5 วรรคสี่ หรือมาตรา 6

มาตรา 43 กรณีฝ่าฝืนการดำรงเงินสดสำรองพิเศษตามมาตรา 11 ฉ และกรณีการฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการใด ๆ ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์หยุดทำการจ่ายเงินและหรือไม่แจ้งให้รัฐมนตรีทราบทันทีตามมาตรา 18

มาตรา 44 กล่าวโดยสรุป ก็คือ ฝ่าฝืนมาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 5 ตีวรรคหนึ่ง มาตรา 5 เบญจ มาตรา 5 ฉ มาตรา 7 ทวิ มาตรา 9 ทวิ มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 11 ตี มาตรา 12(2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) หรือ (9) มาตรา 12 ตี มาตรา 12 จัตวา มาตรา 13 มาตรา 13 จัตวา มาตรา 14 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง มาตรา 15 ทวิ มาตรา 16 หรือมาตรา 17 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา 12(4) (ก) หรือ (5) มาตรา 13 มาตรา 15 ทวิ มาตรา 17 วรรคหนึ่ง มาตรา 22 วรรคสอง มาตรา 24 ทวิ หรือมาตรา 24 ตี

มาตรา 45 กรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา 5 ตี วรรคสอง ที่ไม่ระบุจำนวนหุ้นที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะถือได้ทั้งสิ้นโดยชอบด้วยกฎหมายไว้ในคำชี้ชวน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 7 ตี เรื่องย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 15 วรรคสอง ในเรื่องไม่เสนอประกาศรายการย่อเกี่ยวกับบัญชีต่อธนาคารแห่งประเทศไทย และปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานภายในวันที่สี่สิบเอ็ดของเดือนถัดไป และให้ลงในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับด้วย

กรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้นหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของธนาคารพาณิชย์นั้นด้วย

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 75 บัญญัติว่า ในกรณีที่บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกรณีตั้งสำนักงานผู้แทนของบริษัทต่างประเทศในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 10 กรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดในเรื่องทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้ว ตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง กรณีฝ่าฝืนเรื่องการทำบัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สินตามมาตรา 22 ทวิ กรณีฝ่าฝืนการประกาศงบดุล บัญชีกำไรขาดทุน การเปิดเผยข้อมูล และผู้สอบบัญชีตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม กรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ให้ยื่นรายงานหรือเอกสารใดตามมาตรา 24 กรณีฝ่าฝืนคำร้องขอของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ขอให้ผู้เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือแสดงเอกสารหลักฐานตามมาตรา 25 กรณีฝ่าฝืนวันเวลาทำการและวันหยุดตามมาตรา 37 หรือกรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดในเรื่องทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้ว ของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามมาตรา 53

กรรมการหรือผู้จัดการของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสามแสนบาท เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของบริษัทนั้นด้วย

และวรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามในการลดทุน เพิ่มทุน ซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์และขอยกเว้นการรับหุ้นของบริษัทเงินทุนเป็นประกัน การซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดเกินกำหนด การซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทเงินทุนอื่น การประกอบกิจการอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต การให้กรรมการกู้ยืมเงิน การย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาโดยไม่ได้รับอนุญาต การจ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นแก่กรรมการ การขายหรือให้อสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์แก่กรรมการหรือซื้อทรัพย์สินจากกรรมการ การโฆษณา การทำสัญญาหรือยินยอมให้บุคคลอื่นเป็นผู้บริหารงานของบริษัทเงินทุนตามมาตรา 20 กรณีฝ่าฝืนการปิดบัญชี การตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ การกั้นเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ตามมาตรา 23 ทวิ กรณีฝ่าฝืนการปฏิบัติเมื่อบริษัทเงินทุนมีผลขาดทุนตามมาตรา 26 ทวิ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสี่ กรณีฝ่าฝืนการปฏิบัติเมื่อบริษัทเงินทุนหยุดทำการจ่ายเงินที่มีหน้าที่จะต้องชำระคืนตามมาตรา 26 ตรี วรรคหนึ่ง กรณีฝ่าฝืนเรื่องการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามมาตรา 28 กรณีฝ่าฝืนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาระผูกพันตามมาตรา 29 กรณีฝ่าฝืนการปฏิบัติเกี่ยวกับดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการ ผลประโยชน์ และหลักประกันที่บริษัทเงินทุนต้องเรียกตามมาตรา 30 กรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีเพื่อการพัฒนาประเทศ และแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตามมาตรา 32 กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามเรื่องการให้กู้ยืมหรือลงทุนหรือก่อภาระผูกพันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม

ฝ่าฝืนข้อห้ามของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ในเรื่องการลดทุน เพิ่มทุน การให้กู้ยืมเงิน ให้กรรมการ กู้ยืมเงิน การประกอบอาชีพอื่น การซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ การซื้อหรือมีหุ้นในบริษัท จำกัดเกินกำหนด การจัดหาเงินทุนจากประชาชน การย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขา การโฆษณา ตามมาตรา 54 รวมทั้งกรณีฝ่าฝืนการชำระหนี้และราคาที่เขาซื้อก่อนกำหนดเวลาในสัญญาตาม มาตรา 55

หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติเงื่อนไขหรือคำสั่งที่หนดของทางการในกรณีต่าง ๆ ที่พระราช บัญญัตินี้ให้อำนาจไว้ตามมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 20(1) (2) (4) (6) หรือ (11) มาตรา 22 ตริ มาตรา 23 ทวิ มาตรา 26 วรรคสอง มาตรา 26 ทวิ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา 29 ทวิ มาตรา 35 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม มาตรา 54(1) (4) (5) (6) หรือ (9) มาตรา 55 หรือมาตรา 57 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

กรรมการหรือผู้จัดการของบริษัทนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของ บริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของบริษัทนั้นด้วย³³

มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ ก็เพื่อกำกับควบคุมการ ดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินให้มีความมั่นคง มีเสถียรภาพ และเป็นหลักประกันในความ ปลอดภัยแก่เงินฝากของประชาชนด้วย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นขึ้นในระบบสถาบันการเงิน หากมี การฝ่าฝืนสถาบันการเงินนั้น ๆ จะต้องได้รับโทษแล้วแต่ลักษณะความร้ายแรงของความผิด แต่ จะเป็นโทษที่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายดังกล่าว หากว่าสถาบันการเงินนั้น รับผิดและยอมรับการเปรียบเทียบปรับ เว้นแต่ในกรณีที่สถาบันการเงินที่ถูกกล่าวหาจะไม่รับผิด ซึ่งหมายถึงต้องการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความผิดตามกระบวนการยุติธรรม แต่ในกรณีหลังนี้แทบจะ ไม่เกิดขึ้น เพราะสถาบันการเงินเหล่านั้นจะยอมรับผิดและให้เปรียบเทียบปรับเสมอ

³³ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ (ฉบับที่ 2), (ฉบับที่ 3), พ.ศ.2535.

5. ปัญหาสาเหตุที่เกิดจากผู้บริหารของสถาบันการเงิน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า วิกฤตการณ์เกี่ยวกับสถาบันการเงินของประเทศ ทุก ๆ ครั้ง ในอดีตเกิดจากฝีมือผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้น ๆ เป็นต้นเหตุสำคัญ หนี้เสีย หนี้สูญ หรือหนี้ที่ถูกจัดชั้นสงสัยเป็นจำนวนไม่น้อย มักจะเกิดจากการให้กู้ยืมหรือการให้สินเชื่อ แก่ธุรกิจที่ผู้บริหารสถาบันการเงินมีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วย จึงได้มีการแก้กฎหมายปิดทางมิให้มีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า พอแก้ไขปิดช่องโหว่ที่เกิดขึ้นไปครั้งหนึ่ง แล้ว ครั้งต่อไปผู้บริหารบางคนที่มีความเชี่ยวชาญในการหลีกเลี่ยงกฎหมายก็พยายามหาวิธีการ ใหม่ เพื่อมิให้การกระทำของตนขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ เมื่อเกิดความเสียหายและตรวจพบ อีก ก็จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายปิดช่องโหว่ต่อไป ไม่รู้จบสิ้น หากเป็นเช่นนี้ จำเป็นเหลือ เกินที่จะต้องใคร่ครวญถึงมาตรการในการแก้ไขปัญหาย่างรอบคอบระมัดระวัง เพื่อมิให้เกิด ความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศโดยส่วนรวม

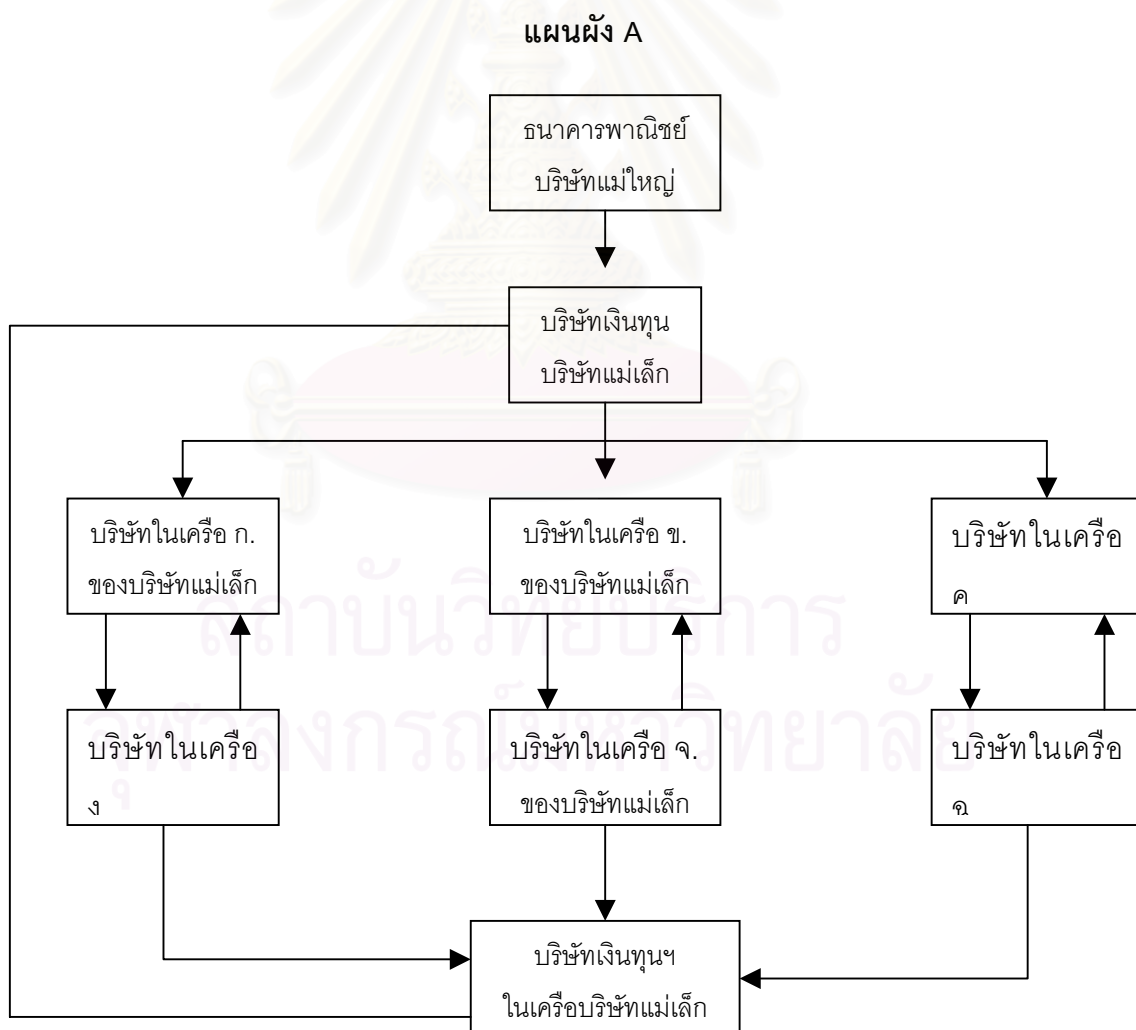
เพื่อประโยชน์ในการศึกษา จะขอกล่าวพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารของสถาบันการเงินที่ ได้กระทำลงในรูปแบบที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้³⁴

1. การจัดตั้งบริษัทในเครือ

การจัดตั้งบริษัทในเครือยุคปัจจุบันไม่จำเป็นที่จะต้องเอาตัวเอง คู่สมรส บุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะหรือนิติบุคคลที่ตนเอง บุตร และคู่สมรสดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นอยู่มาเกี่ยวข้องให้ เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยจะกำหนดโครงสร้างการถือหุ้นของนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นมาให้มี บุคคลหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามาถือหุ้นเพียงส่วนน้อยเพื่อไม่ให้เข้าข้อห้ามของกฎหมายได้ โดยไม่ยากด้วยการนำเอาบุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในทางธุรกิจบ้าง ขอยืมชื่อของบุคคลที่ไม่มี ส่วนได้ส่วนเสียมาถือหุ้นแทนบ้าง และใช้พนักงานของตนเข้ามาเป็นผู้มีอำนาจจัดการในนิติบุคคล ที่จัดตั้งขึ้นนั้น ดำเนินกิจการไปตามคำสั่งของผู้บริหารจากสถาบันการเงินนั่นเอง เพราะฉะนั้น อัตราส่วนการถือหุ้นของตนเอง คู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องของ บริษัทในเครือที่จัดตั้งขึ้นมาจะมีอยู่เพียงส่วนน้อยหรือไม่มีเลย โดยเฉพาะผู้บริหารจะไม่ปรากฏ ชื่อเป็นผู้ถือหุ้นเลยก็มี บริษัทในเครือในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์

³⁴ ชัยชาญ วิบูลศิลป์, เจาะวิกฤตสถาบันการเงินไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: เอร่าวิถ์การพิมพ์, 2541), หน้า 158.

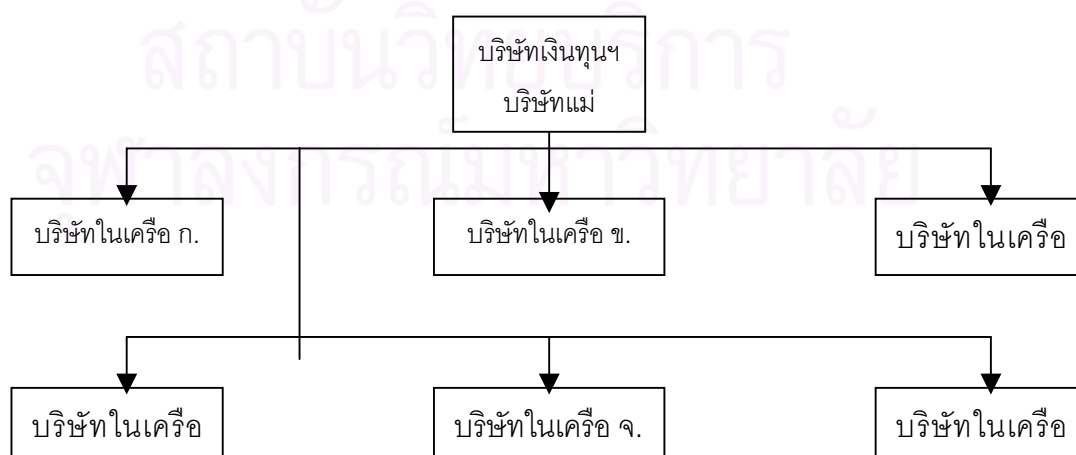
ของผู้บริหารสถาบันการเงิน แต่ยังมีบริษัทในเครือของสถาบันการเงินอีกประเภทหนึ่งที่สถาบันการเงินได้จัดตั้งขึ้นกลุ่มละหลาย ๆ บริษัท โดยโครงสร้างผู้ถือหุ้นของบริษัทต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีทางที่จะสามารถไปถึงสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่ได้ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงจะไม่เข้าไปถือหุ้นอยู่ด้วยเลย นอกจากผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือให้บริษัทในเครือที่จัดตั้งขึ้นมาถือหุ้นไว้ด้วยกันเองเป็นส่วนใหญ่ และอาจจะมีพนักงานของบริษัทแม่เข้าไปร่วมถือหุ้นและเป็นผู้บริหารของบริษัทในเครือนั้น ๆ ลักษณะของกลุ่มบริษัทในเครือเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์ให้กับบริษัทแม่ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งสองกรณีนี้ไม่มีทางที่กฎหมายจะถือได้ว่าการกระทำของบริษัทในเครือเป็นการกระทำของบริษัทแม่ได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ขอให้พิจารณาตัวอย่างแผนผังโครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มบริษัทในเครือกับบริษัทแม่ โครงสร้างผู้ถือหุ้นรวมทั้งความสัมพันธ์ในทางผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจทั้งในและต่างประเทศกับผู้บริหารของสถาบันการเงินดังนี้

คำอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์และการถือหุ้นตามแผนผัง A

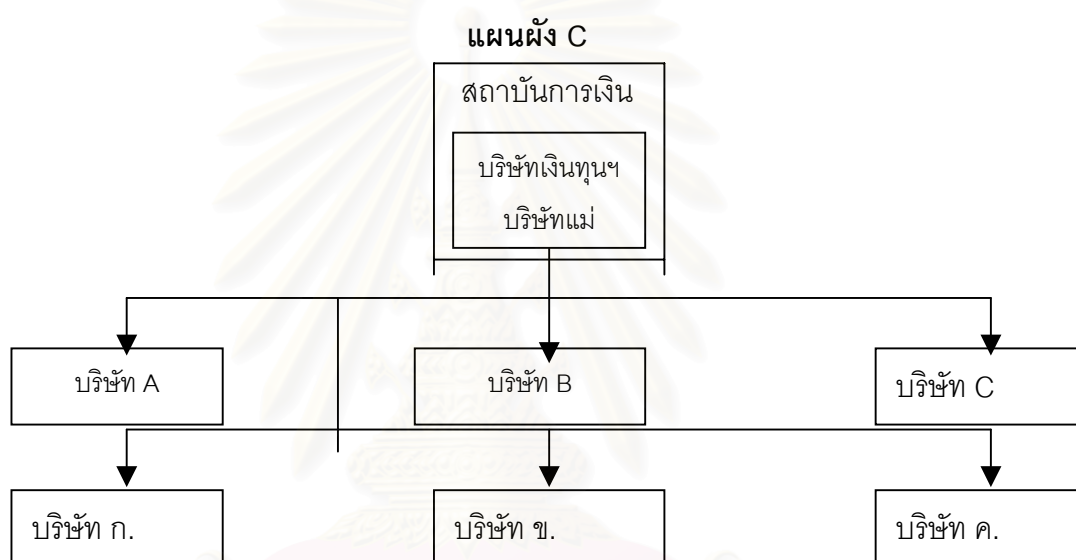
ธนาคารพาณิชย์บริษัทแม่ใหญ่ถือหุ้นในบริษัทเงินทุนฯ บริษัทแม่เล็กไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดหรือถ้าเกินก็จะได้รับอนุญาต แต่จะมีผู้บริหารหรือพนักงานเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเงินทุนฯ บริษัทแม่เล็กด้วย ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วก็คือถือหุ้นไว้แทนนั่นเอง (Nominee) ซึ่งตามกฎหมายไม่สามารถนับรวมเป็นบุคคลเดียวกันได้ และธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นบริษัทแม่ใหญ่จะส่งพนักงานของตนเข้าไปควบคุมดูแลการบริหารงาน บริษัทเงินทุนฯ ซึ่งเป็นบริษัทแม่เล็กจัดตั้งบริษัทในเครือขึ้นมาอีกทอดหนึ่งเป็นบริษัท (Holding company) หรือบริษัทประกอบธุรกิจอื่นใด หรือไม่ประกอบธุรกิจอะไรเป็นหลักนอกจากกู้เงินเอามาเล่นหุ้นเพื่อพยุງราคาในกลุ่มสถาบันการเงินของตน โดยบริษัทเงินทุนฯที่เป็นบริษัทแม่เล็กนี้จะเข้าไปถือหุ้นในบริษัทในเครือ ก. ข. และ ค. บริษัทละประมาณ 9% ของจำนวนหุ้นทั้งหมดของแต่ละบริษัทในเครือนั้น และให้พนักงานของบริษัทเงินทุนฯ แม่เล็กเข้าไปถือหุ้นในกลุ่มบริษัทในเครือทุกบริษัท ๆ ละเล็กน้อยหรือคนละหุ้น ในฐานะผู้เริ่มกิจการ ส่วนหุ้นที่เหลือก็จับคู่กันระหว่างบริษัทในเครือ ก. กับ . ง. บริษัทในเครือ ข. กับ จ. บริษัทในเครือ ค. กับ ฉ. ถือหุ้นไขว้กันเองบริษัทละเกิน 90% และบริษัทในเครือเหล่านี้ควบคุมการบริหารโดยพนักงานของบริษัทเงินทุนแม่เล็กหรือไม่ก็ลูกหลานญาติพี่น้องของผู้บริหารบริษัทเงินทุนแม่เล็ก ส่วนบริษัทเงินทุนฯที่เป็นบริษัทในเครือบริษัทเงินทุนฯ แม่เล็กนั้นคงมีบริษัทเงินทุนฯ แม่เล็กนั่นเองเข้าไปถือหุ้นใหญ่โดยได้รับอนุญาตให้ถือได้ แต่ในขณะที่เดียวกันจะมีพนักงานของบริษัทแม่เล็กเข้ามาถือหุ้นและเป็นผู้บริหารอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีบริษัทในเครือ ง. จ. และ ฉ. ต่างเข้าไปถือหุ้นในบริษัทเงินทุนฯ ในเครือด้วย บริษัทละ 8-9% ของจำนวนหุ้นของบริษัทเงินทุนฯ ในเครือ

แผนผัง B

คำอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์และการถือหุ้นตามแผนผัง B

บริษัทเงินทุนฯ ที่เป็นบริษัทแม่จัดตั้งกลุ่มบริษัทในเครือขึ้นภายในประเทศ หรือบางราย ถ้าผู้บริหารมีสายสัมพันธ์กับต่างประเทศก็อาจจะมีในต่างประเทศด้วย ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะมีบริษัท เงินทุนฯ แม่เข้าถือหุ้นไม่เกินอัตราตามกฎหมายและมีบุคคลที่มีความเกี่ยวพันในทางธุรกิจอื่นหรือญาติพี่น้องเข้ามาถือหุ้นแทน มากน้อยแล้วแต่ความสำคัญของบริษัทในเครือนั้น ซึ่งไม่อาจนับรวมเป็นบุคคลเดียวกันได้ตามกฎหมาย และในขณะเดียวกันก็ส่งผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้นมากำกับควบคุมการบริหารงานตามความประสงค์ของผู้บริหารระดับสูงของบริษัทเงินทุนฯ แม่

คำอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้บริหารกับกลุ่มธุรกิจทั้งในและนอกประเทศตามแผนผัง C

กลุ่มผู้บริหารของสถาบันการเงินจะมีความสัมพันธ์ทางผลประโยชน์ในกลุ่มธุรกิจทั้งที่อยู่ต่างประเทศ (ธุรกิจ A, ธุรกิจ B และธุรกิจ C) และในประเทศ (บริษัท ก. บริษัท ข. และบริษัท ค. ซึ่งมีบางบริษัทหรือบางธุรกิจไม่ได้ประกอบธุรกิจอะไรจริงจัง บางบริษัทมีทุนจดทะเบียนหนึ่งหมื่นบาทแต่ขอสินเชื่อได้เป็นพันล้านบาท) อาจจะมีผู้บริหารของสถาบันการเงินบางคนไปมีส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่มธุรกิจบางราย หรือหลายราย โดยการไปมีส่วนในการถือหุ้นบ้าง หรือผู้บริหารบางรายอาจไม่เข้าไปถือหุ้นด้วย แต่เป้าหมายอยู่ที่การมีผลประโยชน์ร่วมกันในธุรกิจที่บรรดากลุ่มธุรกิจเหล่านี้ไปขอสินเชื่อหรือให้ก่อภาระผูกพันเพื่อตนด้วยวิธีใช้ทรัพย์สินที่มีราคาต่ำกว่าจำนวนเงินที่ขอสินเชื่อไปหลายเท่าตัว แต่ตีราคาไว้สูงแล้วใช้เงินนั้นไปหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ และปล่อยทิ้งหนี้กับหลักประกันราคาถูกไว้ให้สถาบันการเงินแก้ไขปัญหาเอาเอง

การจัดตั้งบริษัทในเครือตามแผนผัง A และ B นั้น ถ้าเป็นการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการทำธุรกิจที่สถาบันการเงินไม่อาจกระทำได้ตามกฎหมาย ไม่มีเจตนาในการที่จะตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งดูดซับเงินจากสถาบันการเงินซึ่งเป็นบริษัทแม่หรือบริษัทเงินทุนในเครือบริษัทแม่ในลักษณะที่ไม่สมควรแล้วก็ไม่น่ารังเกียจ แต่ตามความเป็นจริงที่ปรากฏบ่อยครั้งที่มีมักจะใช้บริษัทในเครือเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการถ่ายเทเงินจากสถาบันการเงินที่บริษัทแม่เข้าไปถือหุ้่นอยู่บ้างตามแผนผัง A หรือจากสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่เสียเองตามแผนผัง B ทั้งนี้โดยไม่มีหลักประกัน หรือมีหลักประกันราคาต่ำผิดปกติแต่ตีราคาหลักประกันไว้สูงเกินความเป็นจริงมาก แล้วใช้เงินนั้นไปทำธุรกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่ หรือหนักไปกว่านั้นก็เพื่อประโยชน์ของผู้บริหารเอง ทุกอย่างทำกันอย่างมีระบบและเป็นกระบวนการซึ่งยากแก่การป้องกัน เปรียบเสมือนเชื้อโรคซึ่งพัฒนาความต้านทานต่อยาที่ได้ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการบำบัดรักษาได้ผลไประยะหนึ่ง พอนานเข้าเจ้าเชื้อโรคนั้นก็พัฒนาตัวเองขึ้นต่อต้านยานั้น ยาชนิดที่เคยใช้ได้ผลก็ไร้ประสิทธิภาพในการรักษาโรคนั้นได้อีกต่อไป ต้องหาวิธีผลิตยาตัวใหม่ออกมาอีก เช่นเดียวกันกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดกฎหมายของสถาบันการเงิน เมื่อได้รับปรุงมาตรการในการป้องกันและปราบปรามครั้งหนึ่งก็ใช้ได้ผลอยู่ระยะหนึ่ง สถาบันการเงินที่ผู้บริหารขาดความสำนึกต่อหน้าที่ก็จะหาวิธีใหม่ต่อไป และเป็นอยู่อย่างนั้นไม่มีวันจบสิ้น

ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบริษัทในเครือตามแผนผัง A หรือ B หรือว่าเป็นกลุ่มธุรกิจตามแผนผัง C จะมีพฤติการณ์ในการไปขอสินเชื่อหรือกู้ยืมหรือประกันหนักก่อภาระผูกพันให้กับตนแล้วกลุ่มบริษัทในเครือหรือกลุ่มธุรกิจเหล่านี้จะนำเงินที่ได้มาจากสถาบันการเงินไปหาประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

(1) นำเงินไปเล่นหุ้น

(2) นำเงินไปซื้อหุ้นเพื่อครอบงำกิจการ กรณีนี้เกิดประโยชน์ร่วมกันหลายฝ่าย ที่เห็นได้ง่ายก็คือสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่หรือผู้ที่ให้เงินไปจะเป็นที่ปรึกษาให้บริการจัดทำหรือวิเคราะห์โครงการเพื่อการลงทุน หรือเป็นที่ปรึกษาในการจัดซื้อกิจการ หรือที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเงินซึ่งจะได้รับค่าธรรมเนียมในการนี้ด้วยในอัตราที่ค่อนข้างสูง ส่วนบริษัทในเครือเมื่อซื้อหุ้นเพื่อครอบงำ กิจการมาแล้วจะกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่หรือไม่ก็ตาม ส่วนใหญ่จะไม่ได้คิดทำธุรกิจหรือลงทุนอะไรจริงจัง

(3) นำไปซื้อหุ้นเพิ่มทุนของสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่ เมื่อสถาบันการเงินไม่อาจหาหนทางพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนฯ มีการเพิ่มทุนแต่ละครั้ง หากการเพิ่มทุนมีจำนวนเงินไม่มากจนเกินไป สถาบันการเงินเหล่านี้ก็สามารถจะเพิ่มทุนได้โดยไม่ลำบาก โดยเฉพาะสถาบันการเงินที่มี

ผลประกอบการดี (โดยไม่ต้องตกแต่งบัญชีหรืองบดุล) ติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว ก็จะได้รับความสะดวกจากประชาชนหรือแม้ในแวดวงธุรกิจที่จะเข้าไปซื้อหุ้นเพิ่มทุนนั้น แต่ถ้าเมื่อใดที่มีการเพิ่มทุนของสถาบันการเงินที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในการบริหาร มีผลประกอบการที่แท้จริงไม่ดี หรือที่มีการขยายตัวเติบโตรวดเร็วเกินไปก็อาจจะทำให้การเพิ่มทุนมีปัญหาเกิดขึ้นได้

2. การให้กู้ยืมหรือการให้สินเชื่อ การก่อภาระผูกพันแก่ธุรกิจที่ผู้บริหารสถาบันการเงินมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องอย่างผิดปกติ

เมื่อมีการจัดตั้งบริษัทในเครือรูปแบบใหม่ที่ไม่อาจสาวถึงความสัมพันธ์ที่กฎหมายให้ถือเสมือนว่าอยู่ในฐานะเดียวกันกับกรรมการ จึงไม่ต้องกังวลในเรื่องการให้สินเชื่อแก่กรรมการ หรือประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมการ หรือรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าในตัวเงินที่กรรมการเป็นผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วหรือผู้สลักหลัง หรือในกรณีการให้สินเชื่อหรือลงทุนในกิจการของผู้อื่นหรือก่อภาระผูกพันเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกันเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ โดยให้นับรวมรายการของบุคคลอื่นที่กฎหมายให้ถือเสมือนว่าอยู่ในฐานะเดียวกันด้วยเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนที่กำหนดตามมาตรา 12(2) และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ หรือในกรณีการให้กู้ยืมเงินแก่กรรมการ การรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าในตัวเงินที่กรรมการ หรือบุคคลที่ให้ถือเสมือนว่าอยู่ในฐานะเดียวกันกับกรรมการเป็นผู้สั่งจ่ายผู้ออกตั๋วหรือสลักหลัง หรือประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมการหรือบุคคลที่ถือเสมือนว่าอยู่ในฐานะเดียวกันกับกรรมการ หรือกรณีการให้กู้ยืมเงินหรือลงทุนในกิจการของผู้อื่น หรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกันเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ โดยให้นับรวมรายการของบุคคลอื่นที่กฎหมายให้ถือเสมือนว่าอยู่ในฐานะเดียวกันเกินจำนวนเงินหรืออัตราส่วนกับเงินกองทุนที่กำหนดตามมาตรา 20(7) และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ดังนั้นการปล่อยเงินให้บริษัทในเครือหรือกลุ่มธุรกิจเหล่านี้จึงกระทำมิได้สะดวกขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาที่จะต้องพิจารณามีว่าการปล่อยเงินให้บริษัทในเครือหรือกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีนอกมีในหรือไม่เพียงใด มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือมติของคณะกรรมการด้วยความซื่อสัตย์ ระวังระมัดระวังผลประโยชน์ของประชาชนและของสถาบันการเงินนั้นตามวิสัยของผู้มีวิชาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจเพียงใด มีการวิเคราะห์ฐานะของลูกหนี้ ความเป็นไปได้ของโครงการหรือธุรกิจที่จะนำเงินไปใช้ ความสามารถในการชำระหนี้คืน หลักประกันได้มีการตรวจสอบและประเมินราคาที่แท้จริงหรือไม่เพียงใด ในที่สุดแล้วเมื่อหนี้เหล่านี้กลายเป็นหนี้จัดชั้นหนี้สงสัย หรือกลายเป็นหนี้สูญไป เมื่อทางการเข้าไป

ตรวจสอบก็จะพบข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้ที่สถาบันการเงินไม่ถือปฏิบัติต่อกลุ่มลูกค้าเหล่านั้น เหมือนกับลูกค้าทั่วไป แถมยังปฏิบัติต่อกลุ่มลูกค้าเหล่านี้ในลักษณะพิเศษผิดปกติเสียด้วยซ้ำ เช่น บริษัทบางบริษัทมีการจดทะเบียนไม่ก็หมีนบาท แต่ขอกู้เงินได้ถึง 1,000 ล้านบาทเศษ เพื่อเอาไปซื้อหุ้น โดยนำที่ดินมาเป็นหลักประกันตราค่าไว้สูงเกือบเท่าจำนวนเงินกู้ แต่ในความเป็นจริง ราคาเพียงไม่กี่สิบล้านบาท อย่างนี้ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องให้เห็นเจตนาได้ค่อนข้างชัดเจน

3. การแต่งบัญชี สร้างรายการทางบัญชีเพื่อให้มีกำไร

ตัวอย่างเช่น มีการรับรู้ดอกเบียจากลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะเรียกคืนไม่ได้เข้าเป็นรายได้ในงวดบัญชีหนึ่งงวดบัญชีใด ซึ่งถือว่าการสร้างรายการทางบัญชีซึ่งไม่ถูกต้องและตรงต่อความเป็นจริง เพราะแท้ที่จริงแล้ว ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเหล่านี้ไม่ได้ชำระดอกเบี้ยเลย แต่สถาบันการเงินนั้นยังฝ่าฝืน เพราะในงวดบัญชีหนึ่งมีระยะเวลาหกเดือน ถ้ามีลูกหนี้ประเภทนี้มากมายและยอดหนี้มีจำนวนสูงดอกเบี้ยก็จะมีจำนวนมากเป็นเงาตามตัว การบันทึกเข้าเป็นรายได้ในงวดบัญชีหนึ่ง ๆ จึงไม่ตรงต่อความเป็นจริง ทั้ง ๆ ที่ทางการได้มีการประกาศสั่งห้ามไว้แล้ว

หรือในกรณีซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อสร้างกำไรให้กับสถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่ด้วยการให้บริษัทในเครือกู้ยืมเงินไปก่อนจำนวนหนึ่ง แล้วบริษัทในเครือก็นำเงินนั้นมาซื้อหลักทรัพย์ที่สถาบันการเงินซึ่งเป็นบริษัทแม่ได้ลงทุนไว้ โดยบวกกำไรให้มากขึ้น ถ้าหลักทรัพย์ที่เป็นหุ้นมีจำนวนมากก็มีกำไรมาก แต่จริง ๆ แล้วเงินที่นำมาซื้อก็คือเงินจากสถาบันการเงินนั่นเอง เป็นการสร้างรายการทางบัญชีให้มีกำไรโดยไม่ตรงต่อความเป็นจริงอีกเหมือนกัน

4. การสร้างลูกหนี้ปลอม

ผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้นสร้างลูกหนี้ปลอมขึ้นมาจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีตัวตนด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

ประการแรก เพื่อนำเงินที่ให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้ปลอมนั้นไปชำระหนี้เก่าที่ลูกหนี้เดิมค้างชำระอยู่เพื่อให้ดูว่าธุรกรรมด้านนี้มีการเคลื่อนไหว หรือ

ประการที่สอง เพื่อนำเงินที่ให้กู้ยืมนั้นไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวของผู้บริหาร หรือ

ประการสุดท้าย ด้วยความประสงค์ต่อผลทั้งประการแรกและประการที่สองรวมกัน เพราะถึงอย่างไรก็จะทำในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กล่าวในประการแรกแล้ว ก็บวกจำนวนเงินอีกส่วนหนึ่งเข้าไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้บริหารตามวัตถุประสงค์ประการที่สองไปด้วยกันเสียเลย

วิธีการกระทำดังกล่าว ในบางกรณีก็จะเอาหลักฐานการขอสินเชื่อที่ลูกหนี้ได้ชำระคืนแล้วมาประกอบการขอสินเชื่อใหม่ที่ปลอมขึ้น หรือนำเอาหลักฐานประกอบการขอสินเชื่อจากบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริง แต่ไม่เคยมาขอสินเชื่อหรือกู้เงินจากสถาบันการเงินนั้น แล้วปลอมคำขอสินเชื่อของบุคคลนั้นขึ้น กรณีหลังนี้มีทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล บางครั้งนิติบุคคลที่มีชื่อเสียงในแวดวงธุรกิจขนาดใหญ่ก็เคยโดนมาแล้ว

พฤติกรรมที่กล่าวมาเป็นลำดับมักจะเกิดขึ้นมาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำนึกความรับผิดชอบของผู้บริหารบางคนที่มีต่อสถาบันการเงินอันตนได้รับมอบหมายความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ รวมไปถึงเงินฝากของประชาชนนั้น มีสภาพเป็นอย่างไร ซึ่งเชื่อได้ว่าผู้บริหารที่มีลักษณะเช่นนี้ หรือที่คนทั่วไปให้สมญานามว่า “นักเล่นกลทางการเงิน” นั้นแม้มีอยู่ไม่มากแต่ก็สามารถทำความเสียหายให้กับสถาบันการเงินที่ตนเกี่ยวข้องได้มากและอาจจะไปกระทบต่อระบบของสถาบันการเงินเป็นส่วนรวมได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

วิเคราะห์มาตรการของต่างประเทศที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

5.1 แนวคิดในการวางมาตรการต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

สืบเนื่องมาจากการที่นิติบุคคลมีการประกอบธุรกิจการค้ากันอย่างกว้างขวาง และประสบกับปัญหาความเสียหายที่เกิดจากนิติบุคคลประกอบธุรกิจต่าง ๆ มากมาย ลำพังเพียงใช้วิธีการทางแพ่งลงโทษแก่นิติบุคคลเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอในการปราบปรามหรือข่มขู่ มิให้นิติบุคคลกระทำผิดได้ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับความรับผิดชอบของนิติบุคคลโดยวิธีการทางอาญากว่าคือ มีการวางมาตรการลงโทษต่ออาชญากรรมประเภทนี้ นอกเหนือจากมาตรการทางแพ่ง

5.2 ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล

5.2.1 ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในระบบคอมมอนลอว์

ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)¹ นั้น ประสบปัญหาในการลงโทษนิติบุคคล เนื่องจากไม่อาจพิจารณาความผิดของนิติบุคคลได้ ด้วยเหตุที่นิติบุคคลไม่มีตัวตน ไม่มีชีวิตจิตใจ จึงไม่สามารถที่จะกระทำหรือไม่สามารถที่จะแสดงเจตนาในการกระทำอาชญากรรมได้ ทั้งในการพิจารณาคดี นิติบุคคลก็ไม่สามารถไปปรากฏตัวต่อหน้าศาลหรือเป็นผู้แสดงเจตนาด้วยตัวเอง เหมือนเช่น บุคคลธรรมดา และก็มีโอกาสที่จะถูกลงโทษในอันเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพ เช่น จำคุก กักขังได้

¹หลักความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในคอมมอนลอว์(Common Law) นั้น คือหลักว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดอาญาได้จะต้องประกอบด้วยการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย หรือการกระทำที่แสดงออกภายนอกนั้นผิดกฎหมาย (actus reas) และจะต้องมีส่วนจิตใจที่ถูกดำเนินได้ ซึ่งการพิจารณานี้เป็นไปตามหลักที่ว่า Actus non facit reum nisi mens sit rea (The act does not constitute guilt the mind be guilty) โปรดดูรายละเอียด สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล: ศึกษากฎหมายเปรียบเทียบโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527).

ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา เห็นด้วยกับหลักดั้งเดิมของระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ที่เห็นว่า นิติบุคคลไม่อาจถูกฟ้องคดีได้² โดยเห็นว่ามีอุปสรรคในเรื่องเจตนาของนิติบุคคล อันนำมาซึ่ง ปัญหาในการสอบสวน นอกจากนี้ศาลสูงของสหรัฐอเมริกายังเห็นว่า นิติบุคคลไม่มีความรับผิดชอบในความผิดที่อาศัยเจตนาในการกระทำความผิดอีกด้วย เพราะโดยสภาพนิติบุคคลไม่มีตัวตน ไม่สามารถเคลื่อนไหว และยังเห็นว่านิติบุคคลไม่สมควรมีความรับผิดชอบทางอาญาเพราะเหตุผลในการ ลงโทษ กล่าวคือ³

1. การกำหนดโทษอาญาโดยการลงโทษปรับต่อบริษัทหรือนิติบุคคลนั้น มักจะไม่ได้ผล เพราะการลงโทษปรับนิติบุคคลมีผลเพียงทำให้จำนวนเงินหรือผลกำไร (Profit diminishing) ของนิติบุคคลลดลงเท่านั้น เนื่องจากนิติบุคคลมักจะใช้วิธีการผลักภาระจำนวนเงินที่เสียค่าปรับไปยังผู้ บริโภค
2. การลงโทษนิติบุคคลเป็นการลงโทษต่อผู้ถือหุ้นในทางอ้อม กล่าวคือ หุ้นของบริษัทหรือนิติบุคคลที่มีขนาดใหญ่จะกระจายอยู่กับผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมาก และผู้ถือหุ้นเหล่านี้จะต้องได้รับ ผลกระทบจากการลงโทษนิติบุคคลนั้นไปด้วย ซึ่งเป็นการลงโทษผู้บริสุทธิ์ในทางอ้อม นั่นเอง
3. การให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาและได้รับโทษนั้น อาจเป็นการเปิดโอกาสให้ บริษัทหรือนิติบุคคลเป็นจำเลยแทนผู้กระทำความผิดที่แท้จริงอันได้แก่ ผู้แทนนิติบุคคลหรือ กรรมการผู้บริหารนิติบุคคล ฉะนั้นจึงควรลงโทษต่อผู้กระทำความผิดโดยตรงจึงจะถูกต้องกว่า
4. การฟ้องคดีอาญาต่อบริษัทหรือนิติบุคคลไม่เกิดประโยชน์ที่จะแสดงให้เห็นชัดเจนต่อ สาธารณชนที่มีความเสียหายอันเกิดจากบริษัทหรือนิติบุคคลนั้น
5. การกำจัดผู้กระทำความผิดซึ่งแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์ ของกฎหมายอาญาและโดยกรณีการปรับนั้น โดยทั่ว ๆ ไป จะไม่สัมพันธ์กับการได้แสวงหา ประโยชน์และอาจจะเป็นการลงโทษผู้ถือหุ้นยิ่งกว่าการลงโทษผู้แสวงหาประโยชน์โดยผิดกฎหมาย

² J. Michael and H. Wechsler, Criminal Law and Its Administration, (The Foundations Press, Second Edition, 1940), P.745.

³ ประสิทธิ์ โสวิไลกุล, “ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล,” วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2, (2520) : 124 – 147.

ในสหรัฐอเมริกา ประสบปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยผู้บริหารนิติบุคคล กล่าวคือ สถาบันการเงินหรือบริษัทอสังหาริมทรัพย์ ล่มสลายหรือต้องเลิกกิจการ อันเนื่องมาจากผู้บริหารนิติบุคคลร่วมกันฉ้อโกงประชาชน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินในสหรัฐอเมริกา จนในที่สุดอเมริกาต้องมีการบัญญัติเพิ่มโทษโดยการแก้ไขกฎหมายมาตรา 1344 แก้ไขเพิ่มเติม (U.S.C. 1344) Bank Fraud) บัญญัติให้เพิ่มโทษขึ้นจาก 10,000 เหรียญสหรัฐ เป็น 1,000,000 เหรียญสหรัฐ และให้เพิ่มโทษจำคุกขึ้นสูงจาก 5 ปี เป็น 30 ปี⁴

จึงเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่า นิติบุคคลสามารถมีความรับผิดชอบทางอาญา และรับโทษทางอาญาได้ และในสหรัฐอเมริกาก็เริ่มเห็นความสำคัญของการกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาและสมควรที่จะกำหนดให้นิติบุคคลต้องรับโทษในความผิดนั้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดการกระทำผิดทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้กระทำความผิดมีแรงจูงใจในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้รับแก้ไขปัญหาในเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล และการลงโทษนิติบุคคลอย่างรีบด่วน โดยมีผู้กล่าวหลักการที่ใช้เป็นมาตรการในการควบคุมการกระทำความผิดของนิติบุคคลไว้เป็น 3 แนว คือ⁵

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและทัศนคติในการดำเนินกิจการของนิติบุคคลโดยสมัครใจ (Voluntary Change in both corporate attitudes and structure) ซึ่งเป็นเรื่องของการที่นิติบุคคลสมัครใจที่จะดำเนินการทางธุรกิจโดยสุจริต หรือที่เรียกว่า "Business ethics"

2. ภาครัฐมีความแน่วแน่และตั้งใจจริงที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของนิติบุคคล (The Strong intervention of the political state to force change in Corporate attitudes and structure) กล่าวคือ รัฐได้มีส่วนในการผลักดันให้นิติบุคคลได้ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างของนิติบุคคลให้มีแนวทางที่ถูกต้องในการประกอบธุรกิจ เช่น รัฐกำหนดให้มีบุคลากรผู้ที่จะกำกับดูแล

⁴ ประธาน วัฒนวานิชย์, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : แนวความคิดและแนวทางการจัดการศึกษา," เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ โดย ภาควิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วันที่ 27 พฤษภาคม 2536 : 1-32.

⁵ Marshall B. Clinard and Peter C. Yeayer, Corporate Crime : The First Comprehensive account of illegal practices among American's top Corporations, (The Free Press a Division of Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 1980), pp.299-300.

นิติบุคคลอย่างเหมาะสม มีการกำหนดโทษที่ลงแก่นิติบุคคล และรวมถึงการใช้มาตรการทางการปกครองให้เสมือนเป็นสภาพบังคับ (Sanction) กับนิติบุคคลด้วย

3. การใช้มาตรการทางกฎหมายที่จะยับยั้งหรือลงโทษ หรือการกระทำของผู้บริโภค ในการกีดกันนิติบุคคลไม่ให้กระทำความผิด (Legal measures to defer or to Punish; or consumer action) ซึ่งกลุ่มผู้บริโภคอาจจะใช้วิธีการเลิกซื้อสินค้าหรือไม่ใช้บริการของนิติบุคคล ผู้ซึ่งกระทำความผิด เป็นต้น

เมื่อสหรัฐอเมริกา ยอมรับว่านิติบุคคลควรมีความรับผิดชอบทางอาญา จึงมีการตรากฎหมาย ขึ้นมาบัญญัติให้นิติบุคคลรับผิดชอบทางอาญา เพื่อใช้ในมลรัฐต่าง ๆ แต่ในช่วงแรกจะมีปัญหาในเรื่องของการลงโทษว่าจะลงโทษในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสม แต่ต่อมาก็กำหนดรูปแบบการลงโทษโดยการคำนึงถึง The Forms of Organizational Sanctions⁶ อันเป็นเรื่องของรูปแบบการลงโทษแบบใด

รูปแบบการลงโทษ

ก. โทษปรับ

เป็นโทษหลักที่ใช้มากที่สุดในการลงโทษแก่นิติบุคคล กล่าวคือ โทษปรับเป็นโทษที่กระทำต่อทรัพย์สินของนิติบุคคลโดยตรง ซึ่งสืบเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยรวม (The purposes of Criminal Punishment)⁷ อันประกอบด้วย

1. Deterrence การปราม เพื่อให้รู้สึกสำนึกผิด (rehabilitation)
2. Proportionality การลงโทษตามสัดส่วนของการกระทำความผิด
3. Public Protection and Rehabilitation การลงโทษเพื่อป้องกันสังคมและให้สำนึกผิดในสิ่งที่ได้กระทำไป
4. Compensation to Victims การลงโทษเพื่อทดแทนผู้เสียหาย

⁶ Jeffrey S.Parker, "Criminal Sentencing Policy for Organizations : the unifying Approach of Optimal Penalties," American Criminal Law Review, V26 No 513 (1989), : pp.571

⁷ ibid., pp.554-568.

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปการปรับและการกำหนดค่าปรับ โดยเฉพาะสำหรับนิติบุคคล นั้น สหรัฐอเมริกามักคำนึงถึงสภาพความรุนแรงของการกระทำความผิด และฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับไป เพราะทฤษฎีดั้งเดิมของการปรามการกระทำความผิด จะมุ่งพิเคราะห์จากประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดเป็นสำคัญ (Classic deterrence) โดยมุ่งหมายมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการกระทำของตน ต่อมาได้มีผู้เสนอ⁸ ทฤษฎีค่าสูงสุดของการปรามปราม (Optimal Deterrence model) โดยเห็นว่าการลงโทษจะต้องก่อให้เกิดภาระแก่สังคมน้อยกว่าการปล่อยให้มีกรกระทำเช่นนั้นต่อไป หากลงโทษแล้วเป็นภาระแก่สังคมมากขึ้น ก็ไม่ควรลงโทษเสียเลยจะดีกว่า

ตามสถิติการลงโทษปรับนิติบุคคลในสหรัฐอเมริกา หากเป็นคดีที่มีการชดใช้ทางแพ่ง อยู่ด้วยโทษปรับจะเป็นเพียง 0.76 แห่งมูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ถ้าไม่มีคดีแพ่งควบคู่กันก็จะปรับประมาณ 1.02 เท่า ของมูลค่าความเสียหาย มีข้อสังเกตว่าการกำหนดค่าปรับต่ำเกินไป บางครั้งก็ไม่มีผลในการปรามผู้กระทำความผิด แต่ถ้าลงโทษปรับสูง โดยหวังผลในการปราม ก็อาจจะไม่เกิดประโยชน์มากนัก เนื่องจากนิติบุคคลมีโอกาสดังกล่าวจะผลัดภาระไปยังผู้บริโภค หรือมีความระมัดระวังเงินไปจนเลิกที่จะมีการแข่งขันทางการค้า ซึ่งต่อมาในระยะหลัง สหรัฐอเมริกาได้แก้ปัญหากการลงโทษปรับในทางกฎหมายต่อนิติบุคคลในทางรุนแรงขึ้น เช่น⁹ ในความผิดฐานฉ้อโกง จะมีโทษปรับ 5,000 – 10,000 เหรียญ หรือ 3 เท่าของความเสียหาย หรือความผิดฐานหลอกลวงและได้เครดิตไปจากสถาบันการเงินเดิมในปี 1984 ปรับไม่เกิน 10,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี แต่ 4 ปีต่อมา ก็มีการแก้ไขเป็นปรับไม่เกิน 1,000,000 เหรียญสหรัฐ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การปรับนิติบุคคลในสหรัฐในปัจจุบันมีการปรับสูงกว่าการปรับบุคคลธรรมดา มาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรามนิติบุคคลให้เกิดความเกรงกลัวไม่กระทำความผิดอีก

ข. การคุมประพฤติ (Probation)

⁸ Gray Becker, "Crime and Punishment : An Economic Approach, 76 Journal of Political Economy (1968).

⁹ Judy L. Whalley, "Crime and Punishment Criminal Antitrust Enforcement in the 1990," Antitrust Law Journal V.59, (1990), pp. 158-160.

การคุมประพฤติ เป็นการนำผู้กระทำผิดที่รอการลงโทษอาญา เข้ามาอยู่ในการสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ ในสหรัฐอเมริกา การลงโทษโดยคุมประพฤติ (Corporate Probation) เป็นโทษหลัก แต่ใช้น้อยกว่าการลงโทษปรับ นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีการให้นิติบุคคลบริการสังคมหรือช่วยเหลือสังคมที่เรียกว่า Community Services โดยแทรกไว้ในเรื่องของการคุมประพฤติ ซึ่งรูปแบบการลงโทษโดยใช้มาตรการควบคุมประพฤตินั้นมีวิธีการ ดังนี้

1. อาจกำหนดให้นิติบุคคลต้องกระทำการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามสมรรถนะของนิติบุคคลนั้น ๆ หรือที่เรียกว่า เงื่อนไขการบริการสังคม (Community Services) เช่น การทำางานใด ๆ ให้แก่ชุมชนหรือบริจาคเงินเป็นค่าตอบแทนให้แก่ปฏิบัติงานเพื่อชุมชน หรือแม้แต่จ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทนให้พนักงานคุมประพฤติแทนรัฐ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสำนึกและตระหนักถึงความรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลแทนกระทำผิดอันมีผลกระทบต่อส่วนรวมและผิดกฎหมาย มิใช่ถูกลงโทษโดยการปรับแล้วเรื่องยุติลงเท่านั้น¹⁰

2. อาจกำหนดเงื่อนไข ห้ามมิให้นิติบุคคลกระทำการหรือกิจการใดที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการกระทำความผิดที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดอีก และอาจกำหนดเงื่อนไขให้มีการจัดระบบการตรวจสอบหรือรายงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายได้โดยถูกต้องต่อไป

3. อาจกำหนดให้มีการจัดโครงสร้างในการบริหารงานนิติบุคคลใหม่ เพื่อก่อให้เกิดระบบการบริหารใหม่ที่จะไม่ก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก

---

¹⁰ เช่น คดี United States V. Mitsubishi International Corp., 677 Fed 785 (9th cir.1982) จำเลยในคดีนี้เป็นบริษัทกระทำความผิดฝ่าฝืนระเบียบอัตราค่าระวางทางรถไฟ ซึ่งออกโดยพระราชบัญญัติ Elkins Act ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับอย่างสูงไม่เกิด 20,000 ดอลลาร์ ของทุกจำนวนแห่งความเสียหาย ศาลรอการลงโทษ แต่จำนวนปรับ 100 ดอลลาร์ แห่งค่าเสียหาย กำหนดให้คุมประพฤติโดยกำหนดเงื่อนไขพิเศษให้ผู้บริหารของบริษัท คือจำเลยมาช่วยพัฒนางานในโครงการ Community Alliance Program เป็นเวลา 1 ปี และให้นำเงินมาช่วยในโครงการดังกล่าว 10,000 ดอลลาร์ สำหรับแต่ละความผิด โปรดดูรายละเอียดใน เสมอแชน เนียม, “มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยอาศัยการบริการสังคม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 87 .

4. อาจกำหนดให้นิติบุคคลจ่ายเงินช่วยเหลือทางศีลธรรมได้ เช่น การให้จำเลย จ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้กับองค์การสาธารณกุศล ศาลจะลดจำนวนเงินค่าปรับให้ตามส่วน ดังคดี United States V. William Anderson Co., 698 Fed 911 (8 th Cir. 1982) เป็นต้น¹¹

ค. โทษริบทรัพย์

การริบทรัพย์ ถือเป็นกรลงโทษนิติบุคคลประเภทหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเองก็สามารถริบได้เสมอ แต่หากกรณีเป็นทรัพย์สินของบุคคลที่สาม¹² กฎหมายสหรัฐอเมริกาให้ริบทรัพย์ของบุคคลที่สามที่ถูกนำมาใช้เป็นการกระทำผิด โดยถือหลักว่า ถ้าผู้นั้น ประมาทไม่จัดหาทางป้องกันตามที่สมควร จนทำให้มีผู้เอาทรัพย์สินของตนไปใช้ในการกระทำความผิด ในกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization (Rico) อันเป็นกรณี ความผิดฐานฟอกเงิน หรือหลอกลวง หรือการค้ายาเสพติด และ Continuing Criminal Enterprise (CCE) ซึ่งเนื้อหาของกฎหมาย มีการนำบทสันนิษฐานมาใช้ว่า ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างกระทำผิดและหลังจากนั้นภายในเวลาอันควร เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด และให้ริบด้วยถ้าไม่มีที่มาที่น่าเชื่อถือ ซึ่งให้ริบรวมทั้งประโยชน์ต่าง ๆ (Proceeds and benefit) ที่ออกงายจากทรัพย์สินเหล่านั้นด้วย ซึ่งในหลายประเทศขณะนี้ก็นำโทษริบทรัพย์มาใช้อย่างกว้างขวาง สำหรับคดีอาญาทางเศรษฐกิจ รวมทั้งประเทศไทยได้นำความคิดนี้มาใช้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

ง. การแจ้งผู้เสียหาย (Notice to Victim)

การแจ้งผู้เสียหาย เป็นมาตรการที่กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษแจ้งความไปยังผู้เสียหายให้ทราบถึงลักษณะของความผิดที่ถูกลงโทษ ความมุ่งหมายของวิธีการนี้เพื่อให้บรรดาผู้เสียหายได้ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและจัดการช่วยเหลือตนเองได้ทัน

จ. การชดเชยความเสียหาย (Restitution)

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

¹² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, “โทษริบทรัพย์”, 12 วารสารกฎหมาย (2531), : 88-89.

การชดใช้ความเสียหาย อาจจะเป็นการคืนทรัพย์สินที่ทำให้สูญหายหรือเสียหายหรือเป็นค่าทดแทน หรือในกรณีเป็นความเสียหายต่อร่างกาย หรือชีวิต เช่น กรณีละเมิดศาล หรือในกรณีเป็นความเสียหายต่อร่างกาย หรือชีวิต ก็อาจจะมีการให้ทำงานด้านการใช้เงิน หากผู้เสียหายยินยอม หรือในกรณีที่มีการคุมประพฤติ ศาลจะกำหนดให้การทำงานไม่ชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงื่อนไขทางการเพิกถอนการคุมประพฤติได้

จ. การประกาศโฆษณาความผิดต่อสาธารณชน (Publicity)

จุดมุ่งหมายของการประกาศโฆษณาต่อสาธารณชน เพื่อทำให้นิติบุคคลที่กระทำความผิดต้องสูญเสียชื่อเสียงในทางเศรษฐกิจ วิธีการนี้จะกระตุ้นเตือนให้ผู้ถือหุ้น ผู้มีอำนาจจัดการนิติบุคคล ให้ความสำคัญธุรกิจ การดำเนินงานของนิติบุคคลอย่างระมัดระวังยิ่งขึ้น

ข. คำสั่งที่เป็นการป้องกัน (Preventive Order)

คำสั่งที่เป็นการป้องกัน คือการกำหนดให้มีคำสั่งหรือระเบียบในทางป้องกันการกระทำต่าง ๆ ที่น่าจะก่อความเสียหายได้ เข้ามาสู่การลงโทษ เพื่อเป็นการบังคับ หรือสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในตัวนิติบุคคลในทางที่ป้องกันการกระทำผิด

ข. การภาคทัณฑ์นิติบุคคล (Corporate Probation)

การภาคทัณฑ์นิติบุคคล คือ การที่ศาลกำหนดเงื่อนไขที่เป็นโทษต่อผู้กระทำความผิดไว้ในคำสั่งภาคทัณฑ์ ซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นทางลงโทษนิติบุคคล โดยเป็นวิธีการที่ให้ประโยชน์ในทางมุ่งหวังหรือคาดหมายซึ่งคาดว่านิติบุคคลจะมีพฤติกรรมที่ดี แก้ไขและบังคับให้นิติบุคคลกระทำในรูปแบบ และภายในกฎเกณฑ์

ฉ. คำสั่งที่เกี่ยวกับระเบียบภายใน (Internal Discipline Order)

เป็นกรณีที่บังคับเอาแก่นโยบายของนิติบุคคล ในรูปแบบของการจัดวางระเบียบภายในหรือระบุดังกล่าวของนิติบุคคล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนความผิดที่ได้กระทำโดยนิติบุคคล และนิติบุคคลต้องยินยอมต่อศาลในการที่ออกคำสั่งดังกล่าว ถ้านิติบุคคลไม่ยินยอมโดยปราศจากข้อแก้ตัวที่มีเหตุผลเพียงพอ ศาลสามารถลงโทษได้

จากลักษณะของโทษทางอาญาที่กล่าวมาในข้างต้น อาจสรุปลักษณะของมาตรการทางกฎหมายในลักษณะ ได้ดังนี้

(1) มาตรการลงโทษทางอาญา อันได้แก่ มาตรการลงโทษในกรณีห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือนิติบุคคล กระทำความผิด เช่น การลงโทษปรับ ริบทรัพย์สิน เป็นต้น

(2) มาตรการอื่นที่ไม่ใช่โทษ แต่เป็นมาตรการเพื่อตำหนิผู้กระทำความผิดให้รู้สำนึกในการกระทำความผิดนั้น เช่น การคุมประพฤติ การแจ้งผู้เสียหาย การภาคทัณฑ์นิติบุคคล คำสั่งในทางป้องกัน การโฆษณาความผิดต่อสาธารณะ เป็นต้น

(3) มาตรการเยียวยาความเสียหาย เป็นมาตรการชดเชยทางแพ่งที่นำมาใช้ร่วมกับการลงโทษทางอาญา เพื่อเป็นการแก้ไขความเดือดร้อนของผู้เสียหาย เช่น ค่าชดเชยทดแทนความเสียหายจากละเมิด หรือคืนทรัพย์สินที่ถูกทำให้สูญหายไป เป็นต้น

ที่กล่าวมาแล้วเป็นรูปแบบของการลงโทษที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้ทั้งกับนิติบุคคล ธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งมีโทษที่เป็นโทษทางอาญา หรือ มาตรการทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการนำเอามาตรการอื่น ๆ มาร่วมใช้เพื่อให้การลงโทษบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่กำหนดไว้ เช่น มาตรการทางแพ่ง¹³ เป็นต้น

ผลที่นิติบุคคลได้รับหลังการลงโทษ

ในสหรัฐได้มีการตรากฎหมายในปี 1984 เพื่อลงโทษกับนิติบุคคล โดยมีเป้าหมายสำหรับการกระทำผิดของนิติบุคคลโดยเฉพาะ ซึ่งโทษโดยทั่วไป นิติบุคคลจะถูกปรับเป็น 2 เท่าของอัตราโทษปรับสำหรับบุคคลธรรมดา แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 1987 สหรัฐอเมริกา ได้มีกำหนดโทษปรับให้สูงขึ้นกว่าเดิมมาก ทั้งนี้ เพื่อหวังผลในการปรามการกระทำผิดของนิติบุคคล ให้เกรงกลัวและไม่ก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก และผลของการลงโทษก็คือ ทำให้การกระทำผิดโดยนิติบุคคลลดน้อยลง¹⁴ นอกจากนี้หากมีการฝ่าฝืนการลงโทษ เช่น ฝ่าฝืน

¹³ Marshall B. Clinard & Peter C. Yeager, Corporate Crime, pp. 330-333 .

¹⁴ Judy L. Whalley, "Crime and Punishment Criminal Antitrust Enforcement in the 1990s," pp. 158-160.

เงื่อนไขหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประพตติก็จะมีภาระลงโทษปรับหรือลงโทษจำคุกบุคคลที่รับผิดชอบตามคำพิพากษาทันที ทำให้ผลในปรามการกระทำผิดโดยนิติบุคคลได้ผลในระดับหนึ่ง

5.2.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ในระบบซีวิลลอว์ (civil law) การวินิจฉัยความรับผิดชอบของนิติบุคคลนั้น จะพิจารณาตามโครงสร้างทางอาญามีได้¹⁵ เพราะนิติบุคคลไม่มีความชั่วหรือจิตใจที่รู้สึกผิดชอบได้ เพราะเป็นบุคคลที่สมมุติขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม นิติบุคคลก็มีความรับผิดชอบได้ โดยใช้นโยบายทางอาญา (Criminal Policy) โดยมีเหตุผลประกอบการลงโทษคือ การลงโทษนิติบุคคลเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดที่แท้จริง หรือเมื่อนิติบุคคลมีสิทธิต่าง ๆ มากขึ้น ก็ย่อมมีการกระทำผิดมากขึ้น เมื่อวินิจฉัยความรับผิดชอบตามโครงสร้างทางอาญาไม่ได้ ก็จำเป็นต้องหันมาใช้นโยบายทางอาญา มาเพื่อลงโทษ

ฉะนั้น กล่าวโดยสรุป ในระบบ civil law การให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ และลงโทษนิติบุคคลหรือไม่อย่างไรนั้น เห็นว่านิติบุคคลไม่มีความรับผิดชอบทางอาญาเป็นการทั่วไปแต่อย่างใด แต่นิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อมีกฎหมายพิเศษบัญญัติหรือบัญญัติไว้ในกฎหมายพิเศษต่าง ๆ เช่น Act 1459 (Corporation Law) หรือ Public Service Law¹⁶ ให้รับผิดชอบหรือมีการบัญญัติมาตรการลงโทษไว้ เท่านั้น ซึ่งประเทศต่าง ๆ ในซีวิลลอว์ ก็มีความคิดในทำนองนี้ เช่น¹⁷

ก. กฎหมายเยอรมัน

คำพิพากษาเยอรมันและตำรากฎหมาย ได้ถือว่านิติบุคคลไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา เพราะถ้าพิจารณาในกฎหมายอาญา การกระทำของนิติบุคคลนั้น ความจริงคือ การกระทำของบุคคลแต่ละคนนั่นเอง แต่ก็มีตำราบางเล่ม เห็นควรว่าให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาได้เมื่อมีกฎหมายพิเศษบัญญัติไว้

¹⁵ โครงสร้างทางอาญา คือ 1.องค์ประกอบความผิด 2.ความผิด 3.ความชั่ว โปรดดู คณิศร นนทร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525), หน้า 1-3.

¹⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล:การศึกษากฎหมายเปรียบเทียบโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศไทย”, หน้า 79 .

¹⁷ หยุด แสงอุทัย, บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1144/2495, หน้า 1193 -1197.

ข. กฎหมายอียิปต์

ถือว่านิติบุคคลไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญาได้เช่นเดียวกัน โดยอ้างว่านิติบุคคลไม่มีตัวตน

ค. กฎหมายเชคโกสโลวาเกีย

ถือว่านิติบุคคลไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา เพราะการกระทำผิดได้ ผู้กระทำ ต้องมีความเชื่อในทางจิตวิทยา

ง. กฎหมายออสเตรเลีย

คำพิพากษาและตำรากฎหมายออสเตรเลียได้ถือว่านิติบุคคลไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา โดยถือว่าเป็นการถูกต้องกับจุดประสงค์ของกฎหมายอาญามากกว่าที่จะถือว่าบุคคลที่ลงมือกระทำผิดอาญาแล้วเป็นผู้รับผิดชอบในทางอาญา

จ. กฎหมายสวิส

คำพิพากษาศาลสูงสวิส ถือว่านิติบุคคลไม่สามารถรับผิดชอบในทางอาญาได้ ทั้งนี้ โดยให้เหตุผลว่าประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติในเรื่องเกณฑ์ความผิดและลงโทษไว้ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น จึงจะกระทำผิดอาญาได้ ทั้งนี้เพราะเป็นข้อกฎหมายอาญาว่า จะมีความรับผิดชอบอาญาได้ต้องมีความชั่ว "Pas de peine sans culpabilite" แต่นิติบุคคลอาจจะกระทำชั่วได้ไม่

อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่สามารถพิจารณาความผิดอาญาของของนิติบุคคลตามโครงสร้างความผิดอาญาได้ แต่มีได้หมายความว่า นิติบุคคลจะไม่ต้องมีความรับผิดชอบในทางอาญาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะปัญหาเรื่องความรับผิดชอบในทางอาญาของนิติบุคคลเป็นปัญหาพิเศษ ที่ส่วนใหญ่รัฐถือว่าเป็นนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ที่จะต้องลงโทษนิติบุคคล และประการสำคัญก็คือ การลงโทษนิติบุคคลในทางอาญาก็เพื่อเป็นการป้องกันรัฐ และสังคมจากอิทธิพลของบรรดานิติบุคคลทั้งหลายที่มีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจ ก่อให้ประเทศต่าง ๆ มีการตรากฎหมายพิเศษออกมา

เพื่อกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในกฎหมายปกครอง ตลอดจนบทกำหนดโทษแก่นิติบุคคลมาตรการต่าง ๆ ในทางปกครอง จะใช้ในความผิดที่เรียกว่า Administrative offense เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมราคาสินค้า หรือกฎหมายเกี่ยวกับการผูกขาดตัดทอนในทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งจะพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นความผิด เกี่ยวกับเศรษฐกิจทั้งสิ้น (offense in economic life)

ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ โดยมีการบัญญัติความผิดให้อยู่ในกฎหมายหลักโดยชัดแจ้ง เช่นเดียวกับกฎหมายอาญา ทั้งนี้เพื่อต้องการลงโทษนิติบุคคลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลกระทำความผิดหรือดำเนินธุรกิจด้วยความระมัดระวังและทำประโยชน์ให้กับสังคมมากขึ้น ซึ่งในการกำหนดการลงโทษนั้นก็จะต้องให้เหมาะสมกับสภาพของนิติบุคคลด้วย ดังประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ฉบับปี 1994 ที่บัญญัติเรื่องการลงโทษนิติบุคคลอย่างชัดเจน โดยกำหนดโทษทางอาญาที่จะลงกับนิติบุคคลไว้ในประมวลอาญาภาค 1 article 131 – ลักษณะ 3 เขต 1 เช่น การลงโทษปรับ แต่อย่างไรก็ตามการลงโทษนิติบุคคลตามกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสนั้น บัญญัติไว้เป็นหลัก ที่เรียกว่า โทษชั้นอุกฤษ และมัจยโทษ ตามมาตรา 131 – 137 และโทษอื่น ๆ อันถือเป็นลหุโทษ สำหรับนิติบุคคลตามมาตรา 131 – 140 ของประมวลอาญาที่แก้ไขใหม่¹⁸ ซึ่งจะกล่าวเป็นลำดับ ดังนี้

รูปแบบการลงโทษนิติบุคคล

ประเทศฝรั่งเศสได้นำรูปแบบการลงโทษมาใช้กับนิติบุคคลอย่างได้ผล อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ¹⁹

1. โทษชั้นอุกฤษและมัจยโทษ ตาม ม.131-137

¹⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลการศึกษาเปรียบเทียบทางนิติวิธีในประเทศคอมมอลลอร์ และซีวิลลอร์, “วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 25, ฉบับที่ 4, (2538) : 684.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 707.

ก. โทษปรับ ได้กำหนดว่า ถ้าจะลงโทษปรับนิติบุคคลให้นำเอาโทษปรับสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดามาใช้ โดยต้องปรับสูงขึ้น 5 เท่า (มาตรา 131-136)

ข. โทษกำหนดไว้เป็นพิเศษสำหรับนิติบุคคลซึ่งสามารถเทียบได้กับโทษที่ลงกับบุคคลธรรมดาสรุปได้ดังนี้ (มาตรา 131-135)

(1) โทษโดยการยกเลิกกิจการของนิติบุคคล (Dissolution) ซึ่งใช้กับนิติบุคคลในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงจริง ๆ

(2) โทษโดยการห้ามประกอบกิจการต่าง ๆ หรือยกเลิกใบอนุญาตต่าง ๆ (Interdiction d' excrecr une activated) วิธีนี้เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการต่าง ๆ ของนิติบุคคล ภายในระยะเวลาที่กำหนด แล้วแต่วัตถุประสงค์ของศาลว่าจะห้ามประกอบกิจการเป็นเวลานานเท่าใด

(3) ลงโทษโดยการให้นิติบุคคลถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ของศาล (Placement sous Surveillance Judiciaier) การลงโทษวิธีนี้ ก็เป็นการทำให้นิติบุคคลขาดอิสระภาพในการประกอบกิจการ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี เช่นเดียวกับการลงโทษโดยการห้ามประกอบกิจการต่าง ๆ

(4) ลงโทษโดยการสั่งห้ามมิให้นิติบุคคลนั้นมีสิทธิเข้าประมูลงานของรัฐ (Exclusion des marches publics) วิธีนี้เป็นการลงโทษโดยสั่งห้ามไม่มีกำหนดระยะเวลาหรือกำหนดไว้ไม่เกิน 5 ปี โดยทั่วไปแล้วนิติบุคคลตั้งขึ้นมา ก็เพื่อกำไรต่าง ๆ และต่อจะได้รับความเชื่อถือมากหากได้รับความไว้วางใจให้ประมูลงานของรัฐ ดังนั้นถ้าหากนิติบุคคลถูกลงโทษโดยการห้ามมิให้มีสิทธิในการเข้าประมูลงานของรัฐ ก็อาจทำให้นิติบุคคลดังกล่าวสูญเสียความไว้วางใจจากประชาชน และอาจมีผลให้การประกอบกิจได้ผลกำไรลดลง

(5) ลงโทษโดยการสั่งห้ามระดมทุนจากมหาชน (Interdiction de faire appel public a l' epargne) โดยกำหนดเวลาไว้ไม่เกิน 5 ปี หรือไม่กำหนดระยะเวลา ซึ่งมาตรการนี้เป็นการห้ามระดมทุนจากมหาชน ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินที่ให้กู้ยืมเงินหรือการระดมทุนจากประชาชนทั่วไป เพื่อก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเงินทุนหมุนเวียนของนิติบุคคล

(6) ลงโทษโดยการริบทรัพย์สิน (Confiscation) เป็นมาตรการการลงโทษที่ใช้กับนิติบุคคล โดยการริบทรัพย์สินที่ใช้หรือจะใช้กระทำความผิดหรือที่ได้มาจากการกระทำความผิด

(7) ลงโทษโดยการห้ามมิให้ออกเช็คหรือการใช้บัตรเครดิตต่าง ๆ (Interdiction d'émettre des cheques) การใช้มาตรการนี้เป็นการบังคับให้นิติบุคคลมีการดำเนินธุรกิจที่ลำบากขึ้น เนื่องจากทำให้การใช้จ่ายและการหมุนเวียนเงินทุนในระบบการเงินมีความลำบากอันเป็นผลร้ายต่อการประกอบธุรกิจของนิติบุคคลนั้น

(8) ลงโทษโดยการประกาศคำพิพากษาหรือแจกจ่ายคำพิพากษา (Affichage de la decision) มาตรการนี้เป็นการประกาศโฆษณาถึงการกระทำความผิดของนิติบุคคล ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของนิติบุคคลนั้น ๆ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือสื่ออื่น ๆ ให้ประชาชนรับรู้หรือทราบ เพื่อป้องกันและระมัดระวัง มิให้ตกเป็นเหยื่อของนิติบุคคลที่ประกอบกิจการนั้น ๆ

2. โทษชั้นลหุโทษ ตามมาตรา 131-140

ก. โทษปรับ ได้กำหนดว่าต้องเป็นอัตราสูงสุดเท่ากับห้าเท่าของโทษปรับที่กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งกระทำความผิด (มาตรา 131-141)

ข. โทษจำกัดสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-142 เป็นโทษในกรณีกระทำความผิดซึ่งศาลอาจเลือกเปลี่ยนโทษเป็นโทษจำกัดสิทธิต่าง ๆ ตามที่กำหนด โดยใช้ดุลยพินิจได้

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การลงโทษนิติบุคคลในทางอาญาประเทศฝรั่งเศสได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับแก้ไขใหม่ ค.ศ.1992 โดยบัญญัติเรื่องความรับผิดทางอาญาและโทษที่จะมีแก่นิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่าได้มีการบัญญัติรูปแบบมาตรการการลงโทษที่ต่างไปจากบุคคลธรรมดา ส่งผลให้การลงโทษเกิดความเป็นธรรม ระหว่างผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล

ผลที่นิติบุคคลได้รับหลังการลงโทษ

ในเรื่องของความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลและการลงโทษนิติบุคคลของประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้กฎหมาย (civil law) โดยทั่วไปนิติบุคคลไม่มีความรับผิดทางอาญา เว้นแต่จะ

บัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะให้มีความรับผิดชอบ ซึ่งการกำหนดโทษของนิติบุคคลก็จะมีการบัญญัติรูปแบบมาตรการในการลงโทษที่ต่างไปจากบุคคลธรรมดา จึงนับได้ว่ามาตรการลงโทษนิติบุคคลของประเทศฝรั่งเศส เป็นมาตรการลงโทษที่ใช้ได้ผล และสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ทำให้นิติบุคคลเกิดความระมัดระวังในการประกอบกิจการ มิให้มีผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสาธารณะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

กล่าวโดยสรุป ในเรื่องของความผิดทางอาญาของนิติบุคคลและการลงโทษนิติบุคคล ประเทศในระบบคอมมอนลอว์ (Common law) และในประเทศ (Civil law) พบว่าประเทศทั้งสองระบบ ประสบปัญหาในเรื่องของการกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญานิติบุคคลควรจะต้องรับผิดชอบทางอาญาได้หรือไม่ ซึ่งก็มีข้อถกเถียงกันมากมาย แต่เนื่องจากโดยสภาพเศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้า ในการประกอบกิจการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มักจะกระทำในรูปของนิติบุคคล ใช้นิติบุคคลในการก่อให้เกิดการกระทำผิดโดยนิติบุคคลปรากฏมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศทั้งสองระบบจึงหาทางคลี่คลายปัญหาจากการกระทำผิดของนิติบุคคล โดยการหันมายอมรับให้นิติบุคคลมีการรับผิดชอบทางอาญาได้ โดยคำนึงถึงหลักการนิติวิธี ในระบบกฎหมายแต่ละระบบและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เช่น ให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญที่ล้าสมัยให้ทันต่อเหตุการณ์ กล่าวคือมีการแก้ไขบทบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลเสียใหม่ และมีการกำหนดโทษสำหรับลงแก่นิติบุคคลที่เหมาะสมนั้น และท้ายที่สุดประเทศที่อยู่ทั้งในระบบคอมมอนลอว์ (Common law) และซีวิลลอว์ (Civil law) ต่างก็ได้แก้ปัญหานี้ในเรื่องการลงโทษนิติบุคคลไปตามแนวทางและหลักกฎหมายของตนเองอย่างเป็นระบบ มีหลักการที่สำคัญอยู่เบื้องหลังในการพิจารณา และมีกำหนดแก้ไขสนองตอบต่อหลักนิติวิธี และสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษอย่างแท้จริง

5.3 วิเคราะห์มาตรการที่ควรนำมาปรับปรุงเพื่อบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไทยคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะไม่ประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เช่น

(1) ในการดำเนินคดีโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้เห็นได้กระจ่างแจ้งว่าจำเลยกระทำความผิดจริง เพราะพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ที่จำเลย

(2) ข้อจำกัดในการรับฟังพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์

(3) อิทธิพลทางการเงิน หรืออิทธิพลทางการเมืองทำให้ไม่สามารถสาวไปถึงผู้บงการที่อยู่เบื้องหลังได้

(4) ความล้าสมัยของกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดได้ เช่น การนำเอาประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ดังนั้นมาตรการบังคับใช้กฎหมายตามหลักปฏิบัติที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันจึงมักจะไม่ประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเห็นสมควรให้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์ที่มีอยู่ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากล เพื่อสัมฤทธิ์ผลในการบังคับใช้กฎหมายดังต่อไปนี้

5.3.1 มาตรการทางด้านกฎหมายสารบัญญัติที่ใช้กับผู้กระทำความผิด

(1) **โทษปรับ** โทษปรับเป็นโทษที่บังคับกับทรัพย์สิน และเป็น 1 ใน 5 โทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ซึ่งได้แก่ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ และ (5) ริบทรัพย์สิน โทษทั้ง 5 สถานนี้ สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้คือ

โทษที่บังคับต่อชีวิต คือ โทษประหารชีวิต

โทษที่บังคับต่อเสรีภาพ คือ โทษจำคุก

โทษที่บังคับต่อทรัพย์สิน คือ โทษปรับและริบทรัพย์สิน

กลับมาพิจารณา "โทษปรับ" โทษปรับแต่เดิมมีการบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการทดแทนโทษที่มุ่งแก้แค้นทดแทนในระบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ปัจจุบันโทษปรับเป็นการลงโทษแก่เศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด และเป็นโทษที่เข้าแทนโทษที่บังคับต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โดยกฎหมายเห็นว่าถ้าผู้กระทำความผิดไม่ควรถูกลงโทษถึงขนาดตัดรอนเสรีภาพก็ให้ลงโทษต่อทรัพย์สิน คือโทษปรับแทน

การกำหนดโทษปรับตามกฎหมายในอดีตที่ผ่านมาปกติใช้ระบบการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว แต่การบังคับใช้โทษปรับเช่นนี้มีประสิทธิภาพอยู่ในสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง และกลายเป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ให้ผลตอบแทนสูง ดังนั้น หลายประเทศจึงได้วางหลักเกณฑ์โทษปรับให้เหมาะสม

สมกับการกระทำความผิด เช่น โทษปรับนิติบุคคล ให้เพิ่มเป็น 10 เท่าของการปรับบุคคลธรรมดา หรือการปรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจต้องให้ใกล้เคียงกับผลตอบแทนจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เพื่อมิให้อาชญากรรมพวกนี้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิด

(2) **โทษริบทรัพย์สิน** เนื่องจากโทษริบทรัพย์สินโดยปกติแล้วเป็นโทษประเภทที่ 5 ของมาตรา 18 ซึ่งจะต้องมีการพิสูจน์ความผิดก่อนจึงจะดำเนินการริบทรัพย์สินได้ แต่เนื่องจากอิทธิพลของผู้ประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้การพิสูจน์ความผิดทำได้ยาก เมื่อพิสูจน์ความผิดไม่ได้ การริบทรัพย์สินก็ไม่สามารถดำเนินไปได้ ดังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า "การริบทรัพย์สินทางแพ่ง" (Civil Forfeiture) ขึ้น เพื่อริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดทางอาญา แต่พิสูจน์ที่มาที่ไปของเงินเท่านั้น

การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่ง (Civil Forfeiture)

การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่ง เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สิน (In Rem) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา โดยฟ้องตัวทรัพย์สินเป็นจำเลยในคดีโดยตรง (Action In Rem) ประเด็นในการพิจารณาคดีคือ ตัวทรัพย์สินนั้นมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ศาลจะไม่พิจารณาความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ถูกริบอาจเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งจึงแยกการดำเนินการตามกฎหมายจากการจับตัวบุคคลมาดำเนินคดีอาญา และไม่เป็นเงื่อนไขการลงโทษทางอาญา การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งเริ่มต้นโดยการยึดทรัพย์สินที่อยู่ในเขตอำนาจศาล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเหตุอันควรสงสัย (Probable Cause) ว่าเป็นทรัพย์สินโดยมิชอบ กระบวนการนี้รัฐมีภาระแสดงให้เห็นถึงเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด เพื่อให้เชื่อว่าทรัพย์สินนั้นสามารถริบได้ ภาระในการแสดงให้เห็นเหตุอันควรสงสัยเป็นมาตรฐานเดียวกับที่ใช้ในการจับ ค้น หรือยึด กล่าวคือ เมื่อบุคคลใด ๆ อ้างว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่ถูกยึด ผู้อ้างสิทธิ์ (claimant) ต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และมีภาระในการพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของรัฐการฟังพยานหลักฐานใช้หลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Preponderance of Evidence) ถ้าฝ่ายใดนำพยานหลักฐานเข้ามาสู้ให้ศาลเห็นว่า พยานหลักฐานของฝ่ายตนนั้นน่าเชื่อถือกว่าฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายชนะคดี หากศาลพิพากษาให้ริบทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกเป็นของรัฐนับแต่เวลาที่ทรัพย์สินนั้นได้ใช้กระทำความผิด

(3) **การนำเอาหลักสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) มาใช้** เนื่องจาก

อิทธิพลของผู้ประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้มาจากผลตอบแทนทางการเงินที่มีมูลค่ามหาศาล มักจะมีการนำไปปิดบังอำพรางคดี ไม่ว่าจะเป็นการติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือใช้อำนาจครอบงำพยาน ทำให้มีการสาวไปถึงบุคคลดังกล่าวได้ยากมาก ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจึงได้มีการนำเอาความรับผิดชอบตั้งแต่ขั้นสมคบมาใช้กับผู้กระทำ ความผิด

การสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) ความหมายของ "หลักการสมคบกันกระทำความผิด" หลักการสมคบกันกระทำความผิด มีที่มาแห่งรากศัพท์เดิมในภาษาละติน (Latin) คือ "Conspirare" หมายความว่า การมีชีวิตร่วมกัน (to breathe together)²⁰ โดยลำดับต่อมาได้มีการพัฒนาความหมายของหลักการสมคบกันกระทำความผิด ดังนี้

ก. การสมคบกันกระทำความผิดของ Lord Denman ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

"การสมคบกันกระทำความผิดต้องประกอบด้วย การตกลงร่วมกันตั้งแต่บุคคล 2 คนขึ้นไป เพื่อกระทำการมิชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการชอบด้วยกฎหมายโดยใช้วิธีการที่มิชอบด้วยกฎหมาย"²¹

ข. การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า "บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นได้สมคบกัน เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมายสหรัฐอเมริกา หรือตัวแทนของบุคคลใด ลักษณะใด หรือเพื่อการอันเป็นวัตถุประสงค์ใดและบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือมากกว่าในจำนวนนั้นได้กระทำการใด ๆ เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ของการสมคบ บุคคลนั้นจะต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าวัตถุประสงค์ของการสมคบดังกล่าว เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดลหุโทษ บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินอัตราชั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น"²²

ค. การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า

²⁰ Goldstein, Joseph, Alan M. Dershowitz and Richard D. Schwartz, Criminal Law : Theory and Process. (New York : The Free Press Co., 1974), P.906 .

²¹ Miller Justin, Handbook of Criminal Law. (Minnesota : West Publishing Co., 1934), P.109.

²² 18 U.S.C.S. 371.

"บุคคลใดจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลหนึ่งคน หรือบุคคลจำนวนมากกว่านั้น โดยได้ร่วมกันกระทำความผิด ถ้าบุคคลดังกล่าวมีเจตนาร่วมกันในการส่งเสริมหรือสนับสนุนในการกระทำโดยบุคคลนั้นได้"

1. ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยบุคคลดังกล่าวได้เตรียมการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดหรือการร่วมกันกระทำความผิด

2. ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยการวางแผนการ หรือกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิด หรือได้ร่วมกันกระทำความผิด²³

ดังนั้น หลักการสมคบกันกระทำความผิด มีความหมายโดยใจความสำคัญคือ การตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อกระทำการอันชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้วิธีการที่มีชอบต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือว่าบุคคลดังกล่าวมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ในประเทศไทย ได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดสองประเภท²⁴ โดยสำคัญคือ

ก. การสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย Common Law คือ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การสมคบกันกระทำความผิดซึ่งมีโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
2. การสมคบกันกระทำความผิดในการหลอกลวงและข้อโกง
3. การสมคบกันกระทำความผิดในการละเมิดซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากการข้อโกง
4. การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อการกีดกัน ขัดขวาง บิดเบือน หรือหลีกเลียงต่อกระบวนการยุติธรรม
5. การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อทำลาย และเกิดความเสียหายต่อความสงบสุขหรือฝ่าฝืนต่อประโยชน์แห่งสาธารณะ

²³ The Model Penal Code S.5.03.

²⁴ ไททยา สามิบัติ, "การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย". (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 35.

ข. การสมคบกันกระทำความผิดตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็น 2 ประเภท โดยสำคัญ²⁵ คือ

ก. การสมคบกันกระทำความผิด ที่ต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Trye Conspiracies) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. บุคคลสองคนหรือมากกว่าขึ้นไป ได้ตกลงร่วมกันที่จะกระทำความผิดใด ๆ และ
2. จำเลยได้สมคบกันกระทำความผิด โดยรู้และเจตนาร่วมกันที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ และ
3. ในระหว่างที่ได้มีการสมคบกันจะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ

ข. การสมคบกันกระทำความผิด โดยไม่มีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (None Overt Act Trye Conspiracies) คือ การสมคบกันกระทำความผิดที่มีต้องการการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) ในการกระทำความผิดอาทิเช่น การสมคบกันเพื่อจำหน่ายหรือครอบครองสาร การสมคบกันเพื่อแทรกแซงการค้าระหว่างรัฐ หรือการสมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง เป็นต้น

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law ระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา มีประเด็นที่สัมพันธ์คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันตามลำดับ กล่าวคือ

ประเด็นที่สัมพันธ์และคล้ายคลึง คือ หลักการสมคบกันกระทำความผิด ต้องประกอบด้วย การตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งมีความรู้และเจตนาร่วมกัน ที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38.

ประเด็นที่แตกต่างกัน คือ การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act) โดยในประเทศอังกฤษ การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อกระทำการละเมิด หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มิได้มีข้อกำหนดต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง ประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีในส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อกระทำ การละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้กำหนดให้มีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีในความผิดบางประเภทที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ และในปัจจุบันมีแนวโน้มการนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกมาประกอบการฟ้องร้อง และดำเนินคดีในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

(4) พยายามต้องรับโทษเท่ากับความสำเร็จ โดยปกติแล้วเมื่อมีการกระทำความผิดและความผิดนั้นกระทำไปไม่ตลอด หรือตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุถึงผล ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษฐานพยายามกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด ผู้ใดพยายามกระทำความผิดผู้นั้นต้องระวางโทษ สองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น"

เนื่องจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเงิน ได้สร้างความเสียหายให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศมาโดยตลอด และมักจะเป็นการกระทำความผิดซึ่งตรวจพบ และหาพยานหลักฐานได้ยาก ดังนั้นแนวปฏิบัติในนานาอารยประเทศก็คือ กำหนดให้ความรับผิดชอบพยายามมีโทษเท่ากับความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดประเภทนี้ได้วิธีทางหนึ่ง

5.3.2 มาตรการด้านกฎหมายวิธีสบัญญัติ

(1) การขยายหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐาน เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าการรับฟังพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของประเทศไทยยังคงถือหลัก "Best Evidence Rule" คือ ให้น้ำหนักในการรับฟังกับพยานเอกสารหรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิด สำหรับพยานแวดล้อมกรณี หรือพยานวัตถุที่ได้มาจาก เทป หรือข้อมูลจากคอมพิวเตอร์บางประเภท มักจะให้น้ำหนักน้อยเพราะศาลมองว่าเป็นพยานหลักฐานที่สร้างขึ้นได้ง่าย ตามความเป็นจริงแล้วพยานหลักฐานที่ได้มาจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน มักจะมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำ

ความผิด หรือถูกทำลายทั้งการจะมีการดำเนินคดี เพราะฉะนั้นการปรับปรุง หลักเกณฑ์ในการรับ ฟังพยานหลักฐานจึงถือได้ว่าจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของอาชญา กรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินได้อีกทางหนึ่ง

(2) การผลักระการพิสูจน์ให้กับจำเลย (Reverse Burden of Proof) หลัก เกณฑ์ที่ปฏิบัติกันมาอย่างช้านานแล้ว ในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยก็คือ โจทก์มีหน้าที่ นำสืบการกระทำความผิดของจำเลยและภาระการพิสูจน์ในส่วนนี้ตกอยู่แก่โจทก์ ซึ่งในทางปฏิบัติ แล้วสำหรับคดีอาญาทั่วไป ความยุ่งยากซับซ้อนไม่มีมากก็อยู่ในวิสัยของโจทก์หรือเรียกกันในทาง กฎหมายว่า "อัยการโจทก์" จะสามารถกระทำได้ แต่สำหรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะ อย่างยิ่งที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงินแล้ว ทั้งพยานหลักฐาน และความลึกซึ้งในการประกอบ อาชญากรรม จำเลยจะเก็บงำไว้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมากสำหรับโจทก์ในการล้วงลึกออก มาเพื่อตีแผ่ให้ศาลเห็น และถ้าโจทก์ไม่สามารถสืบให้ศาลเห็นถึงขั้นที่ศาลพึงพอใจ ศาลก็มักจะ พิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป จำเลยก็จะกลับไปกระทำความผิดขึ้นมาอีกด้วยความย่ำใจ ว่ากฎหมายบ้านเมืองไม่สามารถลงโทษตนได้ ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้หลายประเทศโดย เฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์การผลักระการพิสูจน์ให้กับจำเลย (Reverse Burden of Proof) ขึ้นมา หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็คือ กฎหมายจะบัญญัติให้โจทก์เพียงนำ สืบให้เข้าเงื่อนไขเท่านั้นว่า พฤติการณ์ของจำเลยต้องตามกฎเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นความผิด จากนั้น เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องนำเอาพยานหลักฐานทั้งหมดที่ตนปิดบังอำพรางไว้ออกมาตีแผ่ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ถ้าจำเลยพิสูจน์ไม่ได้จำเลยก็ต้องรับผิดตามข้อกล่าวหาของ โจทก์ไป

(3) การนำวิธีการ class action มาใช้ในการดำเนินคดี กับผู้กระทำความผิดทาง การเงิน ซึ่งก็สืบเนื่องมาจาก อาชญากรรมทางการเงิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก มีผู้ เสียหายมากมาย การนำวิธีการ class action จะเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินคดีในเรื่อง เดียวกันแต่มีผู้เสียหายหลายราย และลดภาระค่าใช้จ่ายโดยรวมของระบบการดำเนินคดีด้วย

5.3.3 การนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เพื่อคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ

เป็นที่ทราบกันว่า มาตรการทางอาญาที่ใช้กับผู้กระทำความผิดมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ซึ่งแบ่งออกเป็น (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ และ (5) ริบทรัพย์สิน
2. วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 ซึ่งแบ่งออกเป็น (1) กักกัน (2) ห้ามเข้าเขตกำหนด (3) เรียกประกันทัณฑ์บน (4) คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และ (5) ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

โทษนั้นมุ่งปรับปรุงแก้ไขและตอบแทนการกระทำความผิด ในขณะที่เดียวกันวิธีการเพื่อความปลอดภัยก็มุ่งคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิด และธรรมชาติประการหนึ่งของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็คือ การคร่ำหวอดอยู่ในธุรกิจที่ตนมีอิทธิพลอยู่มาอย่างช้านานจนเห็นช่องทาง หรือแนวทางในการกระทำความผิดขึ้นมา ดังนั้น การตัดบุคคลเหล่านี้ออกจากวงจรที่ตนเองมีอิทธิพลอยู่จึงเป็นแนวทางในการป้องกันมิให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นในระยะยาวได้ วิธีการนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 50 ของประมวลกฎหมายอาญา คือการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง แต่ต้องปรับปรุงข้อความเพื่อให้เหมาะสม คือ

มาตรา 50 เมื่อศาลพิพากษาลงโทษผู้ใด หรือไม่ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิด หรือจะกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดขึ้นมาอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษา ห้ามการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพนั้น มีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปี นับแต่วันนั้นโทษ หรือพิพากษายกฟ้องไปแล้วก็ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุปและเสนอแนะ

บทสรุป

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สภาพสังคมปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมในอดีตอย่างสิ้นเชิง มีการพัฒนารุดหน้าในด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ตลอดจนมีการประกอบธุรกิจกันอย่างลับซับซ้อน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ นี้เอง ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องกำหนดวิถีทางในการดำรงชีวิตประจำวันของคนในสังคม ทำให้วิถีทางในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการประกอบอาชญากรรม ซึ่งในอดีตการกระทำความผิดหรือการประกอบอาชญากรรม จะมีลักษณะที่ไม่รุนแรง ไม่ซับซ้อน และไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถพิเศษของผู้กระทำความผิดมาเป็นส่วนประกอบ เรียกว่า อาชญากรรมธรรมดาทั่วไป (street crime) เช่น การฆาตกรรม การลักทรัพย์ เป็นต้น แต่ในสังคมปัจจุบัน รูปแบบของการประกอบอาชญากรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีลักษณะการดำเนินการเป็นองค์กร ซึ่งเรียกว่า องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการกระทำความผิด ดังจะเห็นได้จากอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีตต่างปรากฏให้เห็นอย่างหลากหลายในปัจจุบัน เช่น อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White Collar Crime) ซึ่งมีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime), อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime), อาชญากรรมทางการสั่งการพาณิชย์ (Commercial Crime), อาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crime) เป็นต้น

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำโดยสถาบันการเงิน ก็เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่แฝงมากับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ และจากความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจของสังคม และความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ได้มีผู้ให้นิยามเอาไว้มากมาย แต่พอจะสรุปลักษณะความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ได้ว่า "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นอาชญากรรมซึ่งประกอบขึ้น โดยบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การทำงาน มีความรู้ ความสามารถมีสถานภาพ มีชื่อ เสียง และผลของการประกอบอาชญากรรม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างกว้างขวาง" กล่าวโดยสรุป ผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ

1. กระทบต่อเศรษฐกิจของชาติโดยส่วนรวม เนื่องจากการกระทำประเภทนี้เป็นการกระทำของบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญพิเศษในวิชาเฉพาะ ทำให้การกระทำผิดกระทำได้อย่างมีแบบแผนและไร้ร่องรอย และทำให้รัฐต้องสูญเสียทรัพยากรไปมากมาย หากประเทศใดไม่รักษาทางแก้ไข ปล่อยให้อาชญากรรมประเภทนี้เฟื่องฟูอยู่ต่อไป ปัญหาที่จะตามมาก็คือ เกิดปัญหาการว่างงาน คอรัปชั่น รวมตลอดถึงการแข่งขันทางการค้า เพื่อแสวงหาผลตอบแทนให้มากที่สุด โดยไม่เกรงกลัวต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ในไม่ช้าเศรษฐกิจของประเทศชาติก็จะถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ เพราะนอกจากรัฐจะเสียประโยชน์โดยตรงจากการสูญเสียทรัพยากรแล้ว ต่างชาติยังไม่กล้ามาลงทุน ก่อให้เกิดการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจของประเทศชะงัก เกิดความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง

2. กระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง ก่อให้เกิดความอ่อนแอของเสถียรภาพทางการเมือง ประเทศใดที่มีสภาพเศรษฐกิจย่ำแย่ แน่ใจว่าการเมืองย่อมแคลนคลอนไปด้วย ในกรณีที่รัฐบาลของประเทศใดไม่อาจปราบปรามอาชญากรรมทางธุรกิจลงได้ ปล่อยให้มีการกระทำได้อย่างเหิมเกริม บ้านเมืองก็เกิดความเดือดร้อน สูญเสียบรรยากาศการลงทุน การพัฒนาการทางเศรษฐกิจชะงักงัน เกิดภาวะคนว่างงานมาก บริษัทหรือโรงงานต่าง ๆ ต้องปิดกิจการเพราะไม่อาจทนเอาเปรียบทางการค้าด้วยวิธีทุจริต รัฐต้องขึ้นภาษี เรียกเก็บภาษีเพิ่ม เพราะนำมาใช้หมุนเวียนในประเทศ สินค้าขึ้นราคา ค่าครองชีพสูง สังคมก็เกิดโจรผู้ร้ายมากมาย ความผิดอาญาประเภทฉ้อโกงเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว เกิดปัญหาคอรัปชั่นในวงราชการเพิ่มขึ้น ประชาชนรู้สึกว่าขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อประเทศชาติเกิดความระส่ำระสายขึ้นเช่นนี้ รัฐบาลเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ประชาชนก็เบื่อหน่ายไม่ไว้วางใจเรียกร้องให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลในที่สุดอาจเป็นโดยการปฏิวัติของทหาร หรือโดยการยุบสภาของสมาชิกสภาหรือโดยการชุมนุมเรียกร้องโดยพลังนักศึกษาและมวลชนก็ได้ โดยประชาชนมองเห็นว่าการที่รัฐไม่ขจัดปัญหาที่เกิดจากความผิดทางธุรกิจดังกล่าวนี้ อาจเป็นเพราะรัฐบาลขาดประสิทธิภาพไม่มีสมรรถภาพในการปกครองประเทศ เมื่อปล่อยให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นโดยไม่มีทางแก้ไขก็ต้องมาถึงจุดที่เสถียรภาพของรัฐบาลอ่อนแอ เมื่อนโยบายทางการเมืองไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามผู้บริหาร ทำให้เจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายก็ปฏิบัติไม่ถูก ทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล

3. กระทบต่อความมั่นคงของนักลงทุนและการตลาด

4. กระทบต่อความเชื่อถือ และเครดิตทั้งชาติและผู้ค้าขาย ชาติใดที่มีสภาพเศรษฐกิจทุจริต เสถียรภาพทางการเมืองสั่นคลอนย่อมไม่มีชาติใดให้ความเชื่อถือ ขาดเครดิต ทั้งในฐานะ

รัฐบาลและเอกชน เช่น รัฐบาลจะขอกู้เงินจากธนาคารต่างชาติก็ลำบากเพราะการที่ธนาคารใดจะให้เครดิตใคร เขาจะต้องเชื่อนั่นได้ว่าเงินที่ปล่อยให้กู้นั้นมีโอกาสที่จะได้ใช้คืนตามกำหนดเวลา เขาต้องพิจารณาโครงการก่อน ถ้าเห็นว่ากู้นั้นไปลงทุนในประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมืองอ่อนแอแล้ว เขาก็อาจเห็นว่าเป็นการเสี่ยงเกินไป เป็นโครงการที่ไม่น่าเชื่อถือ เพราะผลสำเร็จอาจปรากฏได้ยาก จึงไม่ปล่อยเงินกู้ให้

จะเห็นได้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ หมุนเวียนต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะเมื่อความเจริญของโลกในด้านวิทยาการเทคโนโลยีแผนใหม่เจริญกว้างขวางขึ้น ทำให้การค้าระหว่างประเทศ การคมนาคม ขนส่งสื่อสารรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จนดูคล้ายกันโลกแคบลงทุกที แต่ในทางกลับกันอาชญากรรมกลับดูเหมือนว่าจะขยายพื้นที่ในการทำมาหากินกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติมากมายมหาศาล

จากเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว จะพบที่ผ่านมาประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินมาแล้วหลายครั้ง ครั้งที่สำคัญ คือ

1. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2522 (ราชาเงินทุน)
2. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2526
3. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2527
4. วิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ปี 2540 (คดียีบีซี)

ซึ่งในแต่ละครั้งจะส่งผลให้สถาบันการเงิน โดยเฉพาะบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต้องปิดกิจการลงหลายแห่ง มีผู้เสียหายจำนวนมาก และทรัพย์สินเงินทองที่สูญเสียมูลค่ามหาศาล ตลอดจนทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อสถาบันการเงินโดยทั่วไป แม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินมาแล้วหลายครั้ง ด้วยการรักษาผลประโยชน์สาธารณะชนให้มากที่สุด แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีการกระทำอาชญากรรมทางการเงินอยู่โดยทั่วไป ปัจจัยสำคัญเนื่องมาจาก

1. ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ซึ่งได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้กับปัญหาทุกกรณีได้อย่างครอบคลุม และมีการหลบเลี่ยงมาตรการทางกฎหมายได้

2.มาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้ มีการบังคับใช้ได้อย่างจำกัดขอบเขต กล่าวคือ โดยปกติสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่ง มาตรการที่บังคับใช้ โดยเฉพาะเรื่องโทษทางอาญา มีเพียงปรับ ริบทรัพย์สิ้น และจำคุก กรณีบุคคลธรรมดาได้รับผิดด้วย ปัญหาในการปฏิบัติที่ดี การปรับนิติบุคคลที่กระทำผิด บางครั้งไม่มีผลทำให้เป็นการหยุดยั้งการกระทำผิดนั้นได้ เพราะผลตอบแทนจากการกระทำผิดดังกล่าวมีมูลค่าเพียงพอที่มาชำระค่าปรับส่วนหนึ่งได้อย่างสบาย

3.กระบวนการออกกฎหมาย โดยเฉพาะขั้นตอนการออกกฎหมายที่ล่าช้า ทำให้มาตรการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร ส่งผลให้กฎหมายออกมาบังคับใช้หลังจากเกิดปัญหาและความเสียหายมากแล้ว

4.อิทธิพลของอาชญากร ลักษณะทางอาชญากรเศรษฐกิจ จะเป็นผู้มีฐานะดี มีชื่อเสียงโด่งดัง และมักจะเป็นผู้กระทำการหรือลงมือกระทำเอง ทำให้สามารถหลุดพ้นไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้

5.จรรยาบรรณของนักธุรกิจ จรรยาบรรณมีบทบาทสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรักษา โดยเฉพาะธุรกิจทางการเงิน

จะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมาทางการได้แก้ไขกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์, พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพในประเทศและให้ทันต่อความเจริญของบ้านเมือง แต่วิกฤตการณ์ที่เกิดจากสถาบันการเงินก็ยังคงเกิดอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า

ในกรณีของประเทศอเมริกา ได้มีการกำหนดรูปแบบการลงโทษโดยคำนึงถึง The Forms of Organizational Sanctions อันเป็นเรื่องของรูปแบบการลงโทษนิติบุคคล ว่าควรจะมีรูปแบบใด เช่น

ก.โทษปรับ สหรัฐอเมริกาจะคำนึงถึงสภาพความรุนแรงของการกระทำผิด เพราะฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรามนิติบุคคลให้เกิดความเกรงกลัวไม่กระทำความผิดอีก

ข. การคุมประพฤติ สหรัฐอเมริกา จะลงโทษนิติบุคคลโดยการคุมประพฤตินิติบุคคล โดยจะมีหลายวิธีด้วยกัน แล้วแต่ความผิดที่นิติบุคคลกระทำ

ค. โทษริบทรัพย์ สหรัฐอเมริกาถือว่า ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างกระทำผิดและหลังจาก นั้นภายในเวลาอันสมควร เป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิด

ในกรณีของประเทศฝรั่งเศส ก็ได้มีการกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญา โดย กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ฉบับปี 1994 และบัญญัติเรื่องการลงโทษนิติบุคคล ไว้อย่างชัดเจน

จะพบว่าประเทศทั้งสอง ต่างก็ประสบกับปัญหาในการกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบ ทางอาญา เนื่องจากโดยสภาพเศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้า ในการประกอบกิจการต่าง ๆ ในชีวิต ประจำวัน มักจะกระทำในรูปของนิติบุคคลบริหารงานผ่านผู้บริหารของนิติบุคคลนั้น ๆ ก่อให้เกิด การกระทำผิดโดยใช้นิติบุคคลเป็นฐานการกระทำผิดปรากฏมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งสองประเทศ จึงหาทางคลี่คลายปัญหา โดยการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญที่ล้ำสมัยให้ทันต่อเหตุการณ์ กล่าว คือมีการแก้ไขบทบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลใหม่ และมีการกำหนดโทษ สำหรับลงแก่นิติบุคคลที่เหมาะสม จนทำที่สุด ต่างก็ได้แก้ปัญหาในเรื่องการลงโทษนิติบุคคลให้ เป็นไปตามแนวทางและหลักกฎหมายของตนเองอย่างมีระบบ มีการกำหนดการสนองตอบต่อหลัก นิติวิธี และสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษอย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทย คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะไม่ประสบความสำเร็จใน การบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้อาจมาจากองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เช่น

1. ในการดำเนินคดีก็ที่ไม่สามารถนำสืบให้กระจ่างแจ้งว่า จำเลยกระทำความผิดจริง เพราะพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ที่จำเลย
2. ข้อจำกัดในการรับฟังพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเล็กรทอ นิกส์
3. อิทธิพลทางการเงิน หรืออิทธิพลทางการเมือง ทำให้ไม่สามารถล้วงไปถึงผู้บงการที่อยู่ เบื้องหลัง
4. ความล้าสมัยของกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความ ผิดได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ลักษณะทางอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถบังคับใช้ได้กับทุกกรณี และยังไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดที่อาศัยรูปแบบเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนและทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำโดยสถาบันการเงิน ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะมาตรการทั้งมาตรการในทางอาญา และมาตรการอื่น ที่ควรนำมาบังคับใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อสัมฤทธิ์ผลในการบังคับใช้กฎหมายดังต่อไปนี้

1. โทษปรับ ควรใช้โทษแบบ Relative โดยปรับไม่มีอัตราขั้นสูง แต่ให้ปรับในอัตราที่ใกล้เคียงกับประโยชน์ที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำผิด ทั้งนี้เป็นไปตามหลักทฤษฎีดั้งเดิมของการปรามการกระทำผิด ที่ต้องการมุ่งพิเคราะห์จากประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำผิดเป็นสิ่งสำคัญ (Classic Deterrence) กล่าวคือ มุ่งหมายมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิดของตน

2. ในกรณีที่ยังมีการกระทำฝ่าฝืนคำสั่ง เพราะผลตอบแทนจากการฝ่าฝืนสูงกว่าอัตราค่าปรับ ในกรณีเช่นนี้ก็ให้ใช้ระบบ Day Fine แก่ผู้กระทำความผิด โดยคำนวณรายได้ของผู้กระทำความผิดในแต่ละวันคูณกับจำนวนวันที่จะถูกปรับแล้วเฉลี่ยปรับเป็นรายวัน

3. Punitive Damage คือ การลงโทษเป็นการตักเตือน หรือการใช้ความเสียหายในเชิงลงโทษ เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่น่านำมาใช้ในการกระทำผิดต่อกฎหมายเศรษฐกิจ มาตรการนี้เป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสูงกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความเสียหายที่แท้จริง บางครั้งก็เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary Damage) เช่น นาย ก. กระทำละเมิดต่อ นาย ข. ความเสียหายคือ 1 ล้านบาท ศาลอาจลงโทษให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบ โดยอาจใช้ค่าเสียหาย 2 ล้านบาทก็ได้

4. Corporate Probation (การคุมประพฤตินิติบุคคล) เป็นที่ยอมรับกันว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของกรณีฝ่าฝืนกฎหมายเศรษฐกิจเป็นเรื่องของนิติบุคคลกระทำความผิด ดังนั้นจึงได้มีการนำเอาเรื่องการคุมประพฤตินิติบุคคลมาใช้ เพื่อให้พนักงานของรัฐสามารถเข้าไปตรวจสอบการทำงานของนิติบุคคลและอาจจะกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้นิติบุคคลกระทำ เช่น บริจาคเงินเพื่อทำสาธารณ

ใด ๆ แก่องค์กรบริการชุมชน เพื่อให้นิติบุคคลมีส่วนรับผิดชอบในการตอบแทนคืนให้กับสังคม มิใช่เพียงแต่ปรับเป็นเงินจำนวนหนึ่งแล้วก็เลิกกันไป ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขของการคุ้มครองประพฤติก็น่าจะมีการลงโทษปรับ หรือลงโทษจำคุกบุคคลที่รับผิดชอบตามคำพิพากษาทันที

5.มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ริบทรัพย์สินเป็นที่รู้จักกันในส่วนของโทษทางอาญาสถานหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 แต่เนื่องจากพัฒนาการของการกระทำผิดอาญาทางเศรษฐกิจ ซึ่งซับซ้อนมากขึ้น พิสูจน์ความผิดได้ยากขึ้น นำไปสู่ข้อจำกัดในการใช้โทษริบทรัพย์สินทางอาญา 2 ประการด้วยกัน คือ

1) เนื่องจากลักษณะสำคัญของความผิดเศรษฐกิจก็คือ มุ่งประสงค์ต่อผลตอบแทนเป็นเงินได้มหาศาล และเงินได้เหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างอิทธิพลทั้งในวงราชการและวงการเมือง ทำให้การพิสูจน์ความผิดของบุคคลไม่ได้ การดำเนินการริบทรัพย์สินทางอาญาจึงดำเนินไปไม่ได้เช่นกัน

2) ตามแนวปฏิบัติจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกริบก็คือ ถ้าทรัพย์สินนั้นได้มีการแปรสภาพไปแล้ว ศาลจะไม่พิพากษาริบ ดังนั้นจึงมีการนำเอาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดไปแปรสภาพในตลาดหลักทรัพย์ ธุรกิจสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจที่มีเงินสดหมุนเวียนจำนวนมาก เช่น โรงแรม หรือภัตตาคาร ธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตรา ทำให้ทรัพย์สินที่มีการแปรสภาพนั้น ไม่สามารถถูกริบได้

จากข้อจำกัดของการริบทรัพย์สินในคดีเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรนำมาตรการการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) มาใช้บังคับกับความผิดในบางลักษณะ ซึ่งยากจะพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำ เช่น ความผิดทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การฟอกเงิน อาชญากรรมทางการเงิน และกระบวนการอาชญากรรม เป็นต้น กล่าวคือ

การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) เป็นกระบวนการพิจารณาทรัพย์สินตามหลัก decdand เป็นการพิจารณาต่อทรัพย์สิน (In Rem) หมายความว่ากระบวนการพิจารณาคดีที่ดำเนินการโดยตรงต่อทรัพย์สินซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาล ในกระบวนการนี้เป็นการพิจารณาคดีต่อทรัพย์สิน โดยไม่มีการพิจารณาถึงความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน คำพิพากษาในกระบวนการนี้มีผลต่อกรรมสิทธิในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิด หรือผู้ใดได้ และคำพิพากษามีผลผูกพันบุคคลภายนอกรวมทั้งผู้อ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์สิน แม้จะไม่ทราบทรัพย์สินของตนถูก

ฟ้องเพื่อรับด้วย และศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี คือ ศาลซึ่งทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาล เป็นเรื่องเขตอำนาจศาลเหนือทรัพย์สิน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรรมสิทธิ์อำนาจเหนือบุคคล

ดังนั้น กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่ง จึงเหมาะสมกับลักษณะความผิดทางเศรษฐกิจ เพราะเป็นการลงโทษทางด้านทรัพย์สินแก่ผู้กระทำผิด แม้ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดได้ก็ตาม

6. การลงโทษเพื่อชดเชยแก่สังคม (Community Service) ในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่เดิมการชดใช้ความเสียหายเป็นมาตรการต่อเนื่องจากการบังคับโทษประหาร ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายในปี 1987 ได้นำหลักการชดใช้ความเสียหาย (Restitution) มาใช้เป็นหลักทั่วไปของความผิด โดยให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างกับมาตรการนี้มาใช้ หรือใช้แต่เพียงบางส่วนก็ได้ โดยศาลจะต้องระบุเหตุผลไว้ในคำพิพากษาด้วย

การชดใช้ความเสียหายอาจจะกระทำโดยการคืนทรัพย์สินที่ทำให้สูญหาย หรือเสียหาย หรือเป็นค่าตอบแทน หรือในกรณีที่เป็นการชดใช้ความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ซึ่งก็คือค่าเสียหายเพื่อการละเมิด ในกรณีนี้ศาลจะบังคับให้ชดใช้แก่ผู้ที่ให้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไปแล้วก็ได้ เงื่อนไขของการชดใช้อาจจะกระทำโดยให้ไปทำงานบริการสังคม การออกเงินทุนช่วยเหลือชุมชน การทำงานโดยไม่ได้รับข้อตอบแทนในโรงพยาบาล หรือสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ และในกรณีที่มีการคุมประพฤติ ศาลอาจจะกำหนดให้การฝ่าฝืนไม่ชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงื่อนไขของการเพิกถอนการคุมประพฤติก็ได้

7. มาตรการแจ้งแก่ผู้เสียหาย (Notice to Victim) เนื่องจากการทำความผิดทางเศรษฐกิจ เป็นการหลอกให้ผู้เสียหายหลงเชื่อ และเข้าใจผิดตามที่ถูกหลอก จึงยอมเสียทรัพย์สินเงินทองให้แก่ผู้กระทำผิดไป ดังนั้นการที่บังคับให้ผู้กระทำผิดต้องแจ้งกลวิธีในการหลอกแก่ผู้เสียหาย และประชาชนโดยทั่วไปจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาการถูกหลอกในอนาคตได้อีกส่วนหนึ่ง ใน *ประเทศสหรัฐอเมริกา* การแจ้งแก่ผู้เสียหายเป็นการลงโทษที่เป็นมาตรการเสริมจากโทษประหาร และใช้เฉพาะคดีการทำความผิดที่เกิดจากการหลอกลวง (Fraud) โดยเห็นว่ามาตรการนี้เป็นประโยชน์ที่จะกำหนดให้ผู้ถูกลงโทษ แจ้งข้อความไปยังผู้เสียหาย ให้ทราบถึงลักษณะของความผิดที่ถูกลงโทษตามคำพิพากษา การแจ้งนี้อาจจะแจ้งโดยทางไปรษณีย์ ทางหนังสือพิมพ์ หรือสื่อโฆษณาชนิดต่าง ๆ ตามที่เห็นว่าเหมาะสมแก่กรณี แต่ค่าใช้จ่ายของผู้ถูกลงโทษในการแจ้งดังกล่าวจะต้องไม่เกิน 20,000 เหรียญสหรัฐ ความมุ่งหมายของวิธีการนี้ก็เพื่อให้ผู้ต้องได้รับความ

เสียหาย ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น กรรมวิธีในการหลอกลวง จะได้จัดการแก้ไข ช่วยเหลือตัวเอง โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงกับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

8.มาตรการทางด้านกฎหมายวิธีพิจารณา และพยานหลักฐาน เป็นที่เข้าใจถึงข้อผิดพลาดที่ผ่านมาแล้วว่า เราไม่สามารถควบคุมการกระทำ ความผิดทางเศรษฐกิจได้ด้วยการนำเอาโทษทางอาญามาใช้กับกฎหมายเศรษฐกิจทุกฉบับ หากแต่ว่าสัมฤทธิ์ผลในการควบคุมการกระทำ ความผิดลักษณะนี้อยู่ที่ความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมาย การปราบปรามการกระทำ ความผิด การใช้มาตรการส่งเสริม หรือมาตรการทางแพ่งในการจัดการกับทรัพย์สินซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการกระทำ ความผิดประเภทนี้ トラบใดที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงยังคงอยู่ トラบนั้น ความผิดก็ยังคงเกิดขึ้น การสาวไปถึงผู้กระทำความผิด ซึ่งบงการอยู่เบื้องหลังเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจที่จะกระทำ ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายที่เสนอแนะให้มีการปรับปรุง ก็คือ

1) นำเอาหลักสมคบกันกระทำผิด (conspiracy) มาใช้กับความผิดทางเศรษฐกิจ เพื่อตัดการกระทำ ความผิดที่จะเกิดขึ้นต่อไป เพราะกฎหมายเอาผิดตั้งแต่ขั้นสมคบแล้ว นอกจากนั้น ยังใช้หลักเกณฑ์การสมคบ เพื่อสาวไปถึงเบื้องหลังได้อีกด้วย

2) ให้ถือว่าการพยายามกระทำความผิด ผู้กระทำต้องรับโทษเท่ากับความผิด สำเร็จ เพื่อแก้ปัญหาคำพิพากษณ์ขั้นตอนการพยายามกระทำความผิด กับขั้นตอนความผิดสำเร็จ ว่า แยกออกจากกันตรงไหน เพราะในความผิดเศรษฐกิจนั้นเป็นการยากยิ่งที่จะแยกขั้นตอนทั้งสอง ออกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการวินิจฉัยความรับผิดชอบ และการบังคับโทษ

3) นำเอาหลักผลภาระการพิสูจน์ (Reverse Burden of Prove) มาใช้กับความผิดเศรษฐกิจ ในคดีอาญาโดยทั่วไปภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดตกอยู่ที่อัยการโจทก์ ซึ่งจะต้องพิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดจริง แต่สำหรับคดีเศรษฐกิจแล้วเป็นการยากยิ่งที่จะทำเช่นนั้น เพราะ

(ก) คดีเศรษฐกิจ เป็นคดีที่มีลักษณะไม่เป็นรูปธรรม ซับซ้อน และต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเข้าใจลักษณะความผิด

(ข) พยานหลักฐาน คดีเศรษฐกิจ มักจะอยู่ในความครอบครองของจำเลย

(ค)พยานหลักฐานที่เก็บโดยระบบเทคโนโลยี ยิ่งเป็นการยากในการตรวจ

สอบ

ดังนั้นแนวทางแก้ไขในปัญหานี้ ก็คือ ให้อัยการโจทก์นำสืบให้เข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด จากนั้นจำเลยมีภาระการพิสูจน์ว่า จำเลยไม่ผิดอะไร จำเลยจะได้นำหลักฐานทั้งหมดที่ตนเก็บงำไว้มาตีแผ่ให้เห็นว่าตนเองมิได้กระทำความผิดตามที่มีการกล่าวหา มาตรการนี้เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศแม้แต่ประเทศที่เคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

9. มาตรการคุ้มครองสังคม โดยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรการที่ใช้กับการกระทำความผิดและคุ้มครองสังคมมีอยู่ 2 มาตรการ คือ

1. โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18
2. วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามมาตรา 39

มาตรการทั้ง 2 มีความแตกต่างกันกล่าวคือ “โทษ” นั้น พิจารณาจากการกระทำของบุคคลเป็นเกณฑ์ บุคคลจะได้รับโทษมากน้อยเท่าใดต้องคำนึงจากการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเมื่อรับโทษครบถ้วนแล้ว แม้ยังมีลักษณะที่มีอันตรายต่อสังคมอยู่ก็ไม่สามารถควบคุมตัวผู้นั้นต่อไปได้ ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น เป็นมาตรการที่มุ่งคุ้มครองสังคม และเป็นมาตรการที่ส่วนใหญ่แล้วใช้ต่อจากโทษ และวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เห็นว่าเหมาะสมในการตัดโอกาสการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเศรษฐกิจ ก็คือ การห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 เพราะการกระทำความผิดประเภทนี้ ร้อยละ 90 มาจากโอกาสที่ตนเองประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ

มาตรา 50 เมื่อศาลพิจารณาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบหรือวิชาชีพและเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพนั้น หรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะทำผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

คดีเศรษฐกิจมีจำนวนที่ศาลพิพากษาลงโทษน้อย เนื่องจากอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นเพื่อให้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 50 บรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสังคมจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายเศรษฐกิจ เห็นสมควรแก้ไขมาตรานี้ ดังนี้

มาตรา 50 เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดหรือไม่ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิด หรือจะกระทำความผิด โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพนั้น หรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพมีกำหนด 5 ถึง 10 ปี นับแต่วันพ้นโทษหรือนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาไม่ลงโทษก็ได้

โดยสรุปมาตรการทั้ง 9 มาตรการที่เสนอแนะนำนี้คาดว่าจะสามารถเสริมมาตรการบังคับใช้กฎหมายสำหรับความผิดเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- คณะกรรมการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. 2530.
- จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2521.
- จิตติ เจริญฉ่ำ. ตัวแทนของนิติบุคคลต้องรับผิดชอบมีป็นด้วย. วารสารอัยการ ปีที่ 14 ฉบับที่ 165 (พฤศจิกายน 2534).
- เจริญ เจษฎาวัลย์. ระบบการควบคุมภายในของธนาคาร & สถาบันการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. 2526.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. โทษริบทรัพย์. วารสารกฎหมาย (2531).
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. โทษอาญาทางเศรษฐกิจ. วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2536).
- ชัยชาญ วิบูลศิลป์. เจาะวิกฤตสถาบันการเงินไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เอร่าวัน การพิมพ์, 2541.
- ณรงค์ ใจหาญ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคหนึ่งว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ดวงกมล พรรณลาภ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2537.
- ตลาดหุ้นในประเทศไทย. มิถุนายน 2540.
- ประธาน วัฒนพาณิชย์. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : แนวความคิดและแนวทางการจัดการศึกษา. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- ประธาน วัฒนพาณิชย์. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลงความหมายขอบเขตและมาตรการแก้ไข. วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2536) : 421-460.
- ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ.2543).

ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล. ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (2520) : 124-127.

พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ. กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2535.

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 พ.ศ.2528.

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2526.

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522 พ.ศ.2528.

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505.

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522.

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535.

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522.

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535.

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535.

รชฎ เจริญจำ. นิติบุคคลเจ้าของต้องร่วมรับผิดชอบสร้างอาคารผิดแบบ. วารสารอัยการ ปีที่ 20 ฉบับที่ 23 (2540) : 176.

รายงานการบรรยายศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.

รายงานการสัมมนาอาชญากรรมทางธุรกิจ. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

วิโรจน์ บริรักษ์จรรยาอัคร. ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล. ดุลพินิจ ปีที่ 9 (2505) : 768-769.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ, วารสารกฎหมายธุรกิจ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม 2531) : 31-40.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime). สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.

ไวยยา สามีบัติ. การนำหลักการสมคบกันกระทำผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

- สहन รัตนไพจิตร. ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- เสมอแห แสนเนียม. มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยอาศัยการบริการสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล : การศึกษากฎหมายเปรียบเทียบโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลและศึกษาเปรียบเทียบทางนิติวิธีในประเทศคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์. วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 4 (2538) : 684-707.
- สุริยะ เจียมประชาชนรากร. สถาบันการเงินและตลาดหลักทรัพย์. 2536.
- อภิวรรณ โพธิ์บุญ. ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล : ศึกษาเฉพาะโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- เอกสารการสัมมนา. การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน. 12-14 พฤษภาคม 2538 ณ ห้องประชุมใหญ่ ธนาคารกรุงเทพฯ (มหาชน) สำนักงานใหญ่.

ภาษาอังกฤษ

- Don Hanna. Corporate Criminal Liability. The Criminal Law Quarterly no.31, 1988-1989.
- D.E.A., Law Applicable To Criminal Forfeiture Proceeding.
- Edwin H. Sutherland. White-Collar Crime. The Uncut Version, Gilbert and Colin Goff C Yale University Press, New Haven and London (1983).
- Ervin Hacker. Supra note1.
- Goldstein. Joseph. Alan M. Dershowitz and Richard D. Schwartz. Criminal Law : Theory and Process. New York : The Free Press Co., 1974.
- Gray Becker. Crime and Punishment : An Economic Approach. 76 Journal of Political Economy ,(1968).

Jeffrey S. Parker. Criminal Sentencing Policy for Organizations : the unifying Approach of Optimal Penalties. American Criminal Law Review, V26 No513 (1989),:554-571.

Judy L. Whalley. Crime and Punishment Criminal Antitrust Enforcement in the 1990. Antitrust Law Journal V.59,1990.;158-160.

J. Michael and H. Wechsler. Criminal Law and Its Administration. The Foundations Press, (Second Edition), 1940.

Marshall B. Clinard and Peter C. Yeayer. Corporate Crime : The First Comprehensive account of illegal practices among American's top Corporations. The Free Press Division of Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 1980.

Miller Justin. Handbook of Criminal Law. Minnesota West Publishing Co., : (1934).

Noval Morris and Colin Harsward. Studies in Criminal Law. University Press, Oxford, 1964.

Principle of Criminology, 7 ed Philadelphia, J.B.Lippincott Co, 1966.

The Model Penal Code S.5.03.

Victoria Police Force Detective Training School Conspiracy.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติ
การธนาคารพาณิชย์
พ.ศ.2505

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2505
เป็นปีที่ 17 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป*

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๘๘

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตัวแลกเปลี่ยนหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ

“ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

“บริษัทมหาชนจำกัด” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดด้วย

“เงินกองทุน” หมายความว่า

(๑) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้มมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับและเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้น

(๒) ทุนสำรอง

(๓) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น หรือ ตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์ และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

(๔) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร

(๕) เงินสำรองจากการตีราคาสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น และ

(๖) เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับเนื่องจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ระยะยาวเกินห้าปี ที่มีสิทธิด้อยกว่าเจ้าหนี้สามัญ

เงินกองทุนตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกก่อน และให้หักค่าแห่งกู้ดวิลล์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ชนิด ประเภท และการคำนวณเงินกองทุนตาม (๕) หรือ (๖) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

เงินกองทุนตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) ให้หักเงินตามตราสารใน (๖) ของบริษัทเงินทุน และธนาคารพาณิชย์อื่นที่ธนาคารพาณิชย์นั้นถือไว้และสินทรัพย์อื่นใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด”

“ให้สินเชื่อ” หมายความว่า ให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้ เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงิน ตามภาระผูกพัน ตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต

“บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่ธนาคารพาณิชย์ ออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงินและเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืน เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

“มาตรา ๕” ภายใต้บังคับ มาตรา ๕ จัตวา และมาตรา ๕ เบญจ ธนาคารพาณิชย์ นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศจะตั้งขึ้นได้ก็แต่ในรูปบริษัทมหาชนจำกัด และโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด และจะดำเนินการเพื่อจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว ให้บริษัทมหาชนจำกัดนั้นแจ้งการจดทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาต

ในการให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง และการอนุญาตตามวรรคสามรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้”

“มาตรา ๕ ทวิ บุคคลใดจะถือหุ้นธนาคารพาณิชย์ใดเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์นั้นมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ถือหุ้นเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น แต่ในกรณีที่มิใช่เหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันให้มีการถือหุ้นเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไปด้วยก็ได้

หุ้นธนาคารพาณิชย์ที่บุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ถืออยู่ ให้นับรวมเป็นหุ้นของบุคคลตามวรรคหนึ่งด้วย

- (๑) คู่สมรสของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
- (๒) บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
- (๓) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เป็นหุ้นส่วน
  - (๔) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (๑) (๒) เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ หรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบร่วมกันเกินร้อยละสามสิบของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น
  - (๕) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น
  - (๖) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) หรือบริษัทจำกัดตาม (๕) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

“มาตรา ๕ ตริ ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ใดจำหน่ายหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นแก่บุคคลใดซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๕ ทวิ

ทุกครั้งที่มีการซื้อหุ้นให้เข้าชื่อชื่อหุ้น ให้ธนาคารพาณิชย์ระบุจำนวนหุ้นที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะถือหุ้นได้ทั้งสิ้นโดยชอบด้วยมาตรา ๕ ทวิ ไว้ให้ทราบในคำซื้อหุ้น”

มาตรา ๕ จัตวา หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิของธนาคารพาณิชย์ต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าของหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ต้องไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้น เว้นแต่เพื่อเป็นการปฏิบัติตามมาตรา ๕ ทวิ หรือมาตรา ๕ เบญจ หรือตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

“มาตรา ๕ เบญจ ธนาคารพาณิชย์ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทย ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะ

หรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ใด รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันให้มีจำนวนหุ้นหรือกรรมกรเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

“มาตรา ๕ ฉ เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดได้หุ้นของธนาคารพาณิชย์ใดมาและการได้มานั้นเป็นเหตุให้ถือหุ้นเกินจำนวนที่จะถือได้ตามมาตรา ๕ ทวิ บุคคลนั้นจะยกเอาการถือหุ้นในส่วนที่เกินจำนวนดังกล่าวขึ้นใช้ยื่นต่อธนาคารพาณิชย์นั้นมิได้ และธนาคารพาณิชย์นั้นจะจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใดให้แก่บุคคลนั้นหรือบุคคลนั้นออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมของผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นส่วนที่เกินมิได้

มาตรา ๕ สัตต เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา ๕ ทวิ มาตรา ๕ เบญจ และมาตรา ๕ ฉ ให้ธนาคารพาณิชย์ตรวจสอบทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกราวก่อนจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใด และก่อนการประชุมผู้ถือหุ้น แล้วแจ้งผลการตรวจสอบต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามรายการและภายในเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และในกรณีที่พบว่าผู้ถือหุ้นรายใดถือหุ้นเกินจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๕ ทวิ ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อดำเนินการจำหน่ายหุ้นส่วนที่เกินนั้นเสีย

มาตรา ๕ อัฐฐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๕ ทวิ มาตรา ๕ ตรี มาตรา ๕ จัตวา มาตรา ๕ เบญจ มาตรา ๕ ฉ และมาตรา ๕ สัตต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ”

“มาตรา ๖ การประกอบการธนาคารพาณิชย์โดยตั้งเป็นสาขาของธนาคารที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

สาขาของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทยตามจำนวน ชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

สินทรัพย์ที่ต้องดำรงตามวรรคสองต้องจัดหาดังด้วย (๑) เงินที่นำเข้ามาจากสำนักงานใหญ่และหรือสาขาอื่นนอกประเทศไทยของธนาคารต่างประเทศนั้น (๒) เงินสำรองต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้หรือ (๓) เงินกำไร

สุทธิแต่ละงวดการบัญชีของสาขาอันได้โอนเป็นส่วนของสำนักงานใหญ่แล้วและไม่ต้องส่งออก
 ทั้งนี้ เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกแล้ว

ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่า สินทรัพย์ ตามวรรคสองเป็นเงินกองทุน

มาตรา ๗

มาตรา ๗ ธนาคารพาณิชย์นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาต
 ให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์อาจเปิดสาขาได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี คำขออนุญาต
 ต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ในการนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้

มาตรา ๗ ทวิ

“มาตรา ๗ ทวิ ผู้ใดจะกระทำการแทนธนาคารต่างประเทศโดยมีสำนักงานติดต่อกับ
 บุคคลทั่วไปในราชอาณาจักร หรือธนาคารพาณิชย์ใดนอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศ จะ
 ตั้งสำนักงานเพื่อกระทำการแทนธนาคารพาณิชย์ไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องได้รับ
 อนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไข
 ให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้”

มาตรา ๗ ตริ เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้รับอนุญาตให้ตั้งสำนักงานใหญ่หรือสำนักงาน
 สาขา ณ ที่ใดแล้ว จะย้ายสำนักงานนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย
 ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้”

มาตรา ๘ ห้ามมิให้บุคคลนอกจากธนาคารพาณิชย์ประกอบการธนาคารพาณิชย์

มาตรา ๙ ห้ามมิให้บุคคลนอกจากธนาคารพาณิชย์ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า
 “ธนาคาร” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน

“มาตรา ๙ ทวิ นอกจากการธนาคารพาณิชย์แล้ว ธนาคารพาณิชย์อาจกระทำธุรกิจ
 ที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ
 เช่นการเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอาวัลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน การออกเช็คเดอริออฟ
 เครดิต หรือการค้าประกันหรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่ง
 ประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดมิได้”

มาตรา ๙ ตี ธนาคารพาณิชย์จะรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้

บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) คำบอกชื่อว่าเป็นบัตรเงินฝาก
- (๒) ชื่อธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (๓) วันที่ออกบัตรเงินฝาก
- (๔) จังหวัดที่ออกบัตรเงินฝาก
- (๕) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งที่แน่นอนพร้อมด้วยดอกเบี้ย (ถ้ามี)

(๖) วันถึงกำหนดจ่ายเงิน

(๗) สถานที่จ่ายเงิน

(๘) ชื่อของผู้ฝากเงิน หรือคำจัดแจงว่าให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ

(๙) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรเงินฝาก

มาตรา ๙ จัตวา ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๙๙ ถึงมาตรา ๙๐๗ มาตรา ๙๑๑ มาตรา ๙๑๓ (๑) และ (๒) มาตรา ๙๑๔ ถึงมาตรา ๙๑๖ มาตรา ๙๑๗ วรรคหนึ่ง และ วรรคสาม มาตรา ๙๑๘ ถึงมาตรา ๙๒๒ มาตรา ๙๒๕ มาตรา ๙๒๖ มาตรา ๙๓๘ ถึงมาตรา ๙๔๒ มาตรา ๙๔๕ มาตรา ๙๔๖ มาตรา ๙๔๘ มาตรา ๙๕๙ มาตรา ๙๖๗ มาตรา ๙๗๑ มาตรา ๙๗๓ มาตรา ๙๘๖ มาตรา ๙๙๔ ถึงมาตรา ๑๐๐๐ มาตรา ๑๐๐๖ ถึงมาตรา ๑๐๐๘ มาตรา ๑๐๑๐ และมาตรา ๑๐๑๑ มาใช้บังคับแก่บัตรเงินฝากโดยอนุโลม"

"มาตรา ๑๐ ให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาระผูกพันตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้สูงขึ้น จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้"

"มาตรา 11 ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองเป็นอัตราส่วนกับเงินฝากและหรือเงินกู้ยืมตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๑ ทวิ ไม่ต่ำกว่าอัตราส่วนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

อัตราส่วนที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละห้า และไม่เกินร้อยละห้าสิบของเงินฝาก และหรือเงินกู้ยืมแล้วแต่กรณี และจะกำหนดให้เป็นอัตราส่วนกับเงินฝากและหรือเงินกู้ยืม ประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทรวมกันหรือแยกกันก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการดำรงเงินสดสำรองตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงนั้นก็ได้

“มาตรา ๑๑ ทวิ เงินฝากหรือเงินกู้ยืมซึ่งธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงเงินสดสำรองให้ได้อัตราส่วน ได้แก่เงินฝาก และหรือเงินกู้ยืม ดังต่อไปนี้

- (๑) ยอดรวมเงินฝากทั้งหมด
- (๒) เงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม
- (๓) เงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้
- (๔) ยอดรวมเงินกู้ยืมทั้งหมด
- (๕) เงินกู้ยืมแต่ละประเภท การคำนวณยอดเงินฝากหรือเงินกู้ยืมตามวรรคหนึ่ง

ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีจะกำหนดให้คำนวณรวมกับยอดเงินให้เบิกเกินบัญชีที่ยังไม่ได้จ่ายไป โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของเงินฝากหรือเงินกู้ยืมอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๑ ทริ ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๑ จัตวา เป็นอัตราส่วนกับยอดเงินฝาก และหรือยอดเงินกู้ยืมทั้งหมดหรือแต่ละประเภท ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

อัตราที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าและไม่เกินร้อยละห้าสิบของยอดเงินฝาก และหรือยอดเงินกู้ยืมทั้งหมดหรือแต่ละประเภท แล้วแต่กรณี

การกำหนดให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องแต่เพียงบางประเภทหรือทุกประเภทก็ได้ และจะกำหนดอัตราส่วนของแต่ละประเภทในอัตราใดก็ได้

มาตรา ๑๑ จัตวา สินทรัพย์สภาพคล่องได้แก่

- (๑) เงินสด
- (๒) เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (๓) เงินฝากสุทธิที่ธนาคารพาณิชย์อื่น
- (๔) หลักทรัพย์รัฐบาลไทยที่ปราศจากภาวะผูกพัน

(๕) หุ่นกู่หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้าประกันต้นเงินและดอกเบียและ
ปราศจาก

ภาวะผูกพัน

(๖) สินทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตรา ๑๑ เบญจ การดำรงเงินสดสำรองตามมาตรา ๑๑ ให้ได้อัตราส่วนกับเงินฝาก
และหรือเงินกู้ยืม แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
กำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

การกำหนดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๑ ทวิ วรรคสอง และมาตรา ๑๑ ตริ วรรคหนึ่ง
ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และถ้ามีผลเป็นการเพิ่มอัตราส่วนเงินสดสำรองและอัตราส่วน
สินทรัพย์สภาพคล่อง จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

มาตรา ๑๑ ฉ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพของเงินตรา
รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินสดสำรองพิเศษไม่ต่ำกว่าอัตราที่รัฐมนตรี
กำหนดไว้ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต่างหากจากการดำรงเงินสดสำรองตามมาตรา ๑๑

การกำหนดอัตราตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดเป็นอัตราส่วนกับเงินฝากและหรือเงินกู้ยืม
ตามมาตรา ๑๑ ทวิ ทั้งหมดหรือแต่ละประเภท เฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้นจากยอดเงินดังกล่าวเมื่อสิ้น
วันใดวันหนึ่ง และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

"มาตรา ๑๒ ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

(๒) ให้สินเชื่อแก่กรรมการ หรือประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมการหรือรับรอง รับอาวัล
หรือสอดเข้าแก้หน้าในตัวเงินที่กรรมการเป็นผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วหรือผู้สลักหลัง

(๓) รับหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นประกัน หรือรับหุ้นของธนาคารพาณิชย์จาก
ธนาคารพาณิชย์

(๔) ซื้อหรือมีไว้เป็นประจำซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่

(ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับพนักงานและลูกจ้างของ
ธนาคารพาณิชย์นั้นโดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการให้ความเห็นชอบ
นั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

(ข) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้ หรือจากการประกันการให้สินเชื่อ หรือจากการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้แก่ธนาคารพาณิชย์นั้นจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

“(๕) ชื่อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเกินร้อยละสิบ ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้ว ทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือชื่อหรือมีหุ้นมูลค่ารวมกันทั้งสิ้นเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใดหรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้”

(๖) ชื่อหรือมีหุ้นธนาคารพาณิชย์อื่น เว้นแต่เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือการประกันการให้สินเชื่อ แต่ต้องจำหน่ายภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ได้มา หรือเป็นการได้มาโดยได้รับผ่อนผันจากรัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

(๗) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่กรรมกร พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น เป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับ หรือเนื่องจากการกระทำหรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ นอกจากบำเหน็จ เงินเดือน เงินรางวัล และเงินเพิ่มอย่างอื่นบรรดาที่พึงจ่ายตามปกติ

(๘) ขายหรือให้อสังหาริมทรัพย์ใด ๆ หรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแก่กรรมการหรือชื่อทรัพย์สินจากกรรมการ ทั้งนี้ รวมถึงบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมการตามมาตรา ๑๒ ทวิ ด้วย เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๙) กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นการเป่าเปียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน หรือเป็นการผูกขาดหรือจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

“มาตรา ๑๒ ทวิ การให้สินเชื่อแก่หรือการประกันหนี้ใด ๆ ของบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ หรือการรับรอง รับอวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าในตั๋วเงินที่บุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ เป็นสิ่งจ่ายหรือออกตัวหรือผู้สลักหัว ให้ถือว่าเป็นการให้สินเชื่อ หรือการประกัน หรือการรับรอง รับอวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าแก่กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๒) ด้วย

- (๑) คู่สมรสของกรรมการ
- (๒) บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของกรรมการ
- (๓) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่กรรมการหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เป็นหุ้นส่วน
- (๔) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดรวมกันเกินร้อยละสามสิบของทุนทั้งหมด ของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น
- (๕) บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น
- (๖) บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) หรือบริษัทจำกัดตาม (๕) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น"

มาตรา ๑๒ ตี ธนาคารพาณิชย์ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา ๑๒ (๔) (ข) ภายในห้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะขยายระยะเวลาให้หรือให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นสถานที่ตามมาตรา ๑๒ (๔) (ก)

มาตรา ๑๒ จัตวา ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติหรือลักษณะดังต่อไปนี้เป็นที่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์

- (๑) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๒) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริต
- (๓) เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ หรือองค์การหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ฐานทุจริตต่อหน้าที่
- (๔) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับการยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทย
- (๕) ถูกถอดถอนจากธนาคารพาณิชย์ตามคำแนะนำของรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๕
- (๖) เป็นข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นข้าราชการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย เว้นแต่เป็นกรณีของธนาคารพาณิชย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือเป็นกรณีที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

"(๘) เป็นผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด ซึ่งตนหรือบุคคลตามมาตรา ๑๒ ทวิ ถือหุ้นอยู่ เว้นแต่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่มีอำนาจลงนามผูกพันธนาคารพาณิชย์ด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น"

"มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อหรือลงทุนในกิจการของผู้อื่นหรือก่อภาระผูกพันเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใดหรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้ต่ำลงให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

"มาตรา ๑๓ ทวิ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๓ ไม่ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ธนาคารพาณิชย์

(๑) ให้กู้ยืมเงินโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(๒) ให้กู้ยืมเงินโดยมีประกันด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลไทยหรือหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินมูลค่าแห่งหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์นั้นได้ตราคารับไว้เป็นประกัน

(๓) ให้สินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือ

(๔) รับอวัลต์เงิน รับรองตั๋วเงิน ออกเช็คเตอร์หรือฟิเดริต ที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงิน หรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตั๋วเงิน ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การกำหนดตามมาตราหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ ตริ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศหรือเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดการดังต่อไปนี้ได้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเสนอ

- (๑) ให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อในกิจการประเภทใด ๆ ไม่น้อยกว่าอัตราที่กำหนด
- (๒) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อในกิจการใด ๆ เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเกินอัตราที่

กำหนด

การกำหนดตาม (๑) ทุกครั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีอัตราที่กำหนด ตาม (๑) รวมกันทั้งสิ้นทุกประเภทของกิจการ ต้องไม่เกินร้อยละยี่สิบของยอดเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในวันสิ้นปีก่อนหน้านั้น

การกำหนดตาม (๒) ให้กำหนดเป็นร้อยละของยอดเงินให้สินเชื่อในแต่ละกิจการของ ธนาคารพาณิชย์นั้นในขณะใดขณะหนึ่งก็ได้

การกำหนดตามมาตรานี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและจะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและระยะเวลาเพื่อปฏิบัติการไว้ด้วยก็ได้

“มาตรา ๑๓ จัตวา ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฝากเงิน การกู้ยืมเงิน หรือการซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งจะกำหนดตามประเภทของเงินฝากหรือเงินกู้ยืม ประเภท ของบุคคล ประเภทของเอกสารการรับฝากเงินหรือการกู้ยืมเงินหรือประเภทของตราสารก็ได้

“มาตรา ๑๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติใน เรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) ดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้
- (๒) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้
- (๓) ค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้
- (๔) เงินมัดจำที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียก
- (๕) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียก

บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใดที่อาจกำหนดเป็นเงินได้ ที่ผู้ฝากเงินหรือบุคคลอื่น ได้รับจากธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นเนื่องจากการฝากเงิน หรือธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นได้รับ เนื่องจากการประกอบ ธุรกิจนั้นของธนาคารพาณิชย์ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลด หรือค่าบริการตามความใน (๑) หรือ (๒) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้สินเชื่อที่ธนาคารแห่ง

ประเทศไทยกำหนดตาม (๓) ไม่ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ตาม (๒)

การกำหนดตามมาตรานี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

มาตรา ๑๕ ให้ธนาคารพาณิชย์จัดแจ้งบัญชีแสดงหนี้สินและสินทรัพย์ให้ครบถ้วนถูกต้องตามความเป็นจริง และประกาศรายการย่อตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยแสดงหนี้สินและสินทรัพย์ที่มีอยู่ในวันทำงานวันสุดท้ายของทุกเดือน หรือในวันอื่นที่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศตามวรรคหนึ่งให้เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยหนึ่งฉบับ และให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานภายในวันที่ยี่สิบเอ็ดของเดือนถัดไป และให้ลงในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับด้วย เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

"มาตรา ๑๕ ทวิ ให้ธนาคารพาณิชย์ปิดบัญชีทุกงวดการบัญชีในรอบระยะเวลาหกเดือน ถ้าธนาคารพาณิชย์ใดมีสินทรัพย์ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้หรือที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ดังกล่าวออกจากบัญชีหรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ดังกล่าวเมื่อสิ้นงวดการบัญชีนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่นในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้"

"ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ถ้านำสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ในส่วนที่ไม่ได้ตัดออกจากบัญชีหรือสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ในส่วนที่ไม่ได้กันเงินสำรองมาหักออกจากเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้นแล้ว หากปรากฏว่าเงินกองทุนที่คงเหลือมีจำนวนต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงตามมาตรา ๑๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการใด ๆ ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นถือปฏิบัติจนกว่าจะได้ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นหมดสิ้นไป หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นจนครบจำนวนแล้ว"

"มาตรา ๑๖ ภายในสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีให้ธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา ๕ ประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่แล้ว ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้น

ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับและเสนอต่อรัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทย ภายในสี่สิบเอ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

งบดุลตามวรรคหนึ่งจะต้องมีการรับรองของผู้สอบบัญชี ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความเห็นชอบในแต่ละปีบัญชี และต้องมีใช้กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น

ให้ธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา ๖ ประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของธนาคารในต่างประเทศที่ธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นสาขา ภายในเวลาสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของธนาคารต่างประเทศนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุขัดข้องอันสมควร ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้น"

"มาตรา ๑๗ ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำการตามเวลา และหยุดทำการตามวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้เปิดทำการหรือหยุดทำการในเวลาหรือวันอื่นจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

ให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศเวลาทำการและวันหยุดทำการดังกล่าวไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงาน"

"มาตรา ๑๗ ทวิ เพื่อแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินหรือระบบสถาบันการเงิน ให้รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนด และในการนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้"

มาตรา ๑๘ ธนาคารพาณิชย์ใดหยุดทำการจ่ายเงิน ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นแจ้งให้รัฐมนตรีทราบทันที และห้ามมิให้ทำกิจการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี แล้วให้รายงานโดยละเอียดแสดงเหตุที่ต้องหยุดทำการจ่ายเงินภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่หยุดทำการจ่ายเงิน

“มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นในธนาคารพาณิชย์ใด เป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นในธนาคารพาณิชย์อื่นอีกในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ เว้นแต่ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นตำแหน่งที่ปรึกษากฎหมาย หรือตำแหน่งที่ไม่มีหน้าที่ปฏิบัติหรือให้ความเห็น เกี่ยวแก่การดำเนินการของธนาคารพาณิชย์

(๒) ได้รับการผ่อนผันจากรัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย โดย ในการผ่อนผันต้องกำหนดเป็นระยะเวลาไม่เกินสามปี และจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไปด้วยก็ได้”

“มาตรา ๒๐ ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งให้เลิกสาขาตามที่ได้ อนุญาตไปแล้ว แล้วแต่กรณี หรือจะสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นก็ได้ แต่ถ้าเห็นสมควรรัฐมนตรี จะสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นปฏิบัติการเพื่อแก้ไขให้เป็นไปตามเงื่อนไขเสียก่อนภายในเวลาที่รัฐ มนตรีกำหนดก็ได้

มาตรา ๒๑ ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งธนาคาร พาณิชยนั้นมิให้แจกหรือจำหน่ายเงินกำไรทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยให้นำเงินกำไรนั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วนไปเพิ่มทุนสำรองหรือไปเพิ่มสินทรัพย์ที่ต้องดำรงตามมาตรา ๖ แล้วแต่กรณี และ รัฐมนตรีจะสั่งห้ามมิให้ธนาคารพานิชยนั้นให้กู้ยืมหรือลงทุน หรือให้ทำได้ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ จน กว่าธนาคารพานิชยนั้นจะปฏิบัติถูกต้องด้วยก็ได้

“มาตรา ๒๒ ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ใด

(๑) ดำรงเงินสดสำรองไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดเป็นเงื่อนไข

(๒) ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดเป็นเงื่อนไข

(๓) รับฝากเงินหรือกู้ยืมเงินหรือก่อภาระผูกพันโดยไม่ลงบัญชีให้ถูกต้องและครบถ้วน หรือสร้างรายการให้สินเชื่อไม่ตรงต่อความเป็นจริง

(๔) ให้สินเชื่อหรือลงทุนเกินอัตราที่กำหนด หรือให้สินเชื่อในลักษณะที่สังเกตเห็นได้ว่า จะเรียกคืนไม่ได้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(๕) ให้สินเชื่อแก่หรือลงทุนในกิจการที่ธนาคารพาณิชย์ หรือกรรมการของธนาคาร พาณิชยนั้นมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หรือให้สินเชื่อแก่ผู้ถือหุ้นของธนาคารพานิชยนั้นในปริมาณ เกินสมควรหรือมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดพิเศษผิดไปจากปกติ

(๖) ไม่ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชี

(๗) ไม่กั้นเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้

(๘) กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดขึ้น

เพื่อพิทักษ์รักษาประโยชน์ของประชาชน

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นกระทำหรืองดเว้นกระทำการ หรือแก้ไขการดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 23 รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ยื่นรายงานลับมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้จะให้นั้นตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราวและจะทำให้คำชี้แจงข้อความเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานนั้นก็ได้ รายงานลับและคำชี้แจงให้นั้นต่อธนาคารแห่งประเทศไทย

“มาตรา ๒๔ รัฐมนตรีมีอำนาจตั้งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์เพื่อตรวจสอบและรายงานกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์หรือจะมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ก็ได้ แต่ไม่ว่าในกรณีใด ๆ รัฐมนตรีจะตั้งหรือมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ให้ทำการตรวจเพื่อทราบกิจการหรือทรัพย์สินของเอกชนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะที่มีหรือปรากฏอยู่ในธนาคารพาณิชย์ใด ๆ มิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๓๕ (๓)”

“มาตรา ๒๔ ทวิ เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่า ธนาคารพาณิชย์ใดมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าวได้ภายในระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในการนี้จะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนด้วยก็ได้

ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดไม่เพิ่มทุนหรือลดทุนภายในกำหนดเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องให้ธนาคารพาณิชย์ใดเพิ่มทุนหรือลดทุน เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์นั้นสามารถพยุงฐานะและการดำเนินการต่อไปได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะสั่งให้ธนาคารพาณิชย์เพิ่มทุนหรือลดทุนทันทีก็ได้โดยให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น”

“ในการเพิ่มทุนหรือลดทุนตามวรรคสองหรือวรรคสาม หรือการเสนอขายหุ้นเพิ่มทุน มิให้นำมาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ และมาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๕๐ มาตรา ๑๓๖ วรรคสอง (๒) มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๙ และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ”

“มาตรา ๒๔ ตริ เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าธนาคารพาณิชย์ใดมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนหรือกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา ๒๔ ทวิ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งถอดถอนบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นแต่งตั้งบุคคลอื่นโดยความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าวแทนภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันถอดถอน

ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดไม่ถอดถอนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือถอดถอนแล้วไม่แต่งตั้งบุคคลอื่นเข้าดำรงตำแหน่งแทนตามวรรคสอง ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรียมีอำนาจสั่งถอดถอนบุคคลดังกล่าวหรือแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปดำรงตำแหน่งแทน

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ใดซึ่งหากปล่อยเนิ่นช้าอาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรียมีอำนาจสั่งถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์นั้น และแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปดำรงตำแหน่งแทนได้ทันทีตามที่เห็นสมควร

ให้ผู้ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งตามวรรคสามหรือวรรคสี่อยู่ในตำแหน่งเป็นเวลาไม่เกินสามปี และมีให้นำความในมาตรา ๑๒ จัตวา (๘) มาใช้บังคับ และให้บุคคลดังกล่าวได้รับค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรียกำหนด โดยให้จ่ายจากทรัพย์สินของธนาคารพาณิชย์นั้น และในระหว่างเวลาที่บุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งอยู่ ผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์จะมีมติเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้

บุคคลซึ่งถูกถอดถอนตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือดำเนินการใด ๆ ในธนาคารพาณิชย์นั้นไม่ได้ไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อม และต้องอำนวยความสะดวกและให้ข้อเท็จจริงแก่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งแทนหรือตามที่อยู่ตรวจการธนาคารพาณิชย์กำหนด

ให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ให้ถอดถอนหรือแต่งตั้งตามมาตรานี้เป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น"

"มาตรา ๒๕ เมื่อรัฐมนตรีได้รับรายงานการตรวจสอบของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์และเห็นว่าฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์อยู่ในลักษณะอันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ แต่ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการแก้ไขการบริหารงาน รวมทั้งย้ายหรือถอดถอนกรรมการหรือพนักงานของธนาคารพาณิชย์ตามคำแนะนำของรัฐมนตรีภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด รัฐมนตรีจะยังไม่สั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นหรือยังไม่สั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ ในการนี้รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติตามก็ได้"

มาตรา ๒๖ เมื่อปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์ใดหยุดทำการจ่ายเงิน ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลที่รัฐมนตรีเห็นสมควรเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวนพฤติการณ์ และเมื่อได้รับรายงานการสอบสวนจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นได้

มาตรา ๒๗ ในการสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์ใด ให้รัฐมนตรีแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้ธนาคารพาณิชย์นั้นทราบและเปิดเผยไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้น กับทั้งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา ๒๘ ในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ใด ให้รัฐมนตรีตั้งกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคน คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่จัดดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้นได้ทุกประการ และให้ประธานกรรมการเป็นผู้แทนของธนาคารพาณิชย์นั้น

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่พนักงานควบคุมธนาคารพาณิชย์คนหนึ่งหรือหลายคนให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งได้

การตั้งคณะกรรมการและการแต่งตั้งกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๙ เมื่อรัฐมนตรีได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่ธนาคารพาณิชย์ใด ห้ามมิให้กรรมการและพนักงานของธนาคารพาณิชย์กระทำการกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้นอีกต่อไป เว้นแต่จะได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์

มาตรา ๓๐ เมื่อรัฐมนตรีได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่ธนาคารพาณิชย์ใด ให้กรรมการพนักงานและลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นจัดการอันสมควรเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินและประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์ไว้ และรับรายงานกิจการและมอบสินทรัพย์พร้อมด้วยสมุดบัญชีเอกสาร ตวงตราและสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ให้แก่คณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์โดยมิชักช้า

มาตรา ๓๑ เมื่อธนาคารพาณิชย์ใดถูกควบคุม ให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือเอกสารของธนาคารพาณิชย์นั้นแจ้งการครอบครองให้คณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์ทราบโดยมิชักช้า

มาตรา ๓๒ เมื่อคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกควบคุมสมควรจะดำเนินกิจการของตนเองได้ ให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรก็ให้สั่งเลิกการควบคุมและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา ๓๓ เมื่อคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ ให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรก็ให้สั่งเลิกธนาคารพาณิชย์นั้น และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา ๓๔ เมื่อรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งเลิกธนาคารพาณิชย์ ให้มีการชำระบัญชี และให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีธนาคารพาณิชย์นั้น

การชำระบัญชีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีบริษัทจำกัด เว้นแต่การใดที่เป็นอำนาจและหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐมนตรี

“มาตรา ๓๕ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๖ ให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณีมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์ ผู้สอบบัญชีของธนาคารพาณิชย์ และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด มาให้ถ้อยคำหรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชีเอกสารหรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารพาณิชย์

(๒) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ หรือในสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งเอกสาร หลักฐานหรือข้อมูลเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์

(๓) เข้าไปตรวจสอบฐานะหรือการดำเนินงานในสถานที่ประกอบธุรกิจของลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์รวมทั้งสั่งให้ลูกหนี้หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธนาคารพาณิชย์กระทำการตามมาตรา ๒๒ (๓) (๔) หรือ (๕)

ในการดำเนินการตาม (๓) ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ก่อน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าของหรือบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร”

“มาตรา ๓๕ ทวิ ให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา ๗ ทวิ หรือมาตรา ๘ เพื่อตรวจสอบได้ และให้มีอำนาจยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดีได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าของหรือบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตามสมควร

มาตรา ๓๖ เพื่อประโยชน์แห่งมาตร ๒๘ ให้คณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานควบคุมธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับมอบอำนาจ มีอำนาจสั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้แสดงหรือส่งสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตราและหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกควบคุม

มาตรา ๓๗ กรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์ พนักงานควบคุมธนาคารพาณิชย์และผู้ชำระบัญชีอาจได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๓๘ ค่าใช้จ่ายและเงินค่าตอบแทนในการควบคุมหรือชำระบัญชีธนาคารพาณิชย์ใด ให้จ่ายจากสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์นั้น

“มาตรา ๓๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ ทวิ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ธนาคารพาณิชย์ใดไม่ตรวจสอบทะเบียนผู้ถือหุ้นหรือไม่แจ้งแก่ผู้ถือหุ้นอันเป็นการฝ่าฝืนมาตร ๕ สัตต หรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องบอกให้แจ้งในการยื่นรายงานลับ หรือให้คำชี้แจงตามมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๔๒ ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๑๒ (๑) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๕ วรรคสี่ หรือมาตรา ๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๔๓ ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ ฉ หรือมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท”

“มาตรา ๔๔ หนาคารพานิชยไดฝาดฝืนหรือไมปฏิบัติตามมาตรา ๕ ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕ เบญจ มาตรา ๕ ฉ มาตรา ๗ ทวิ มาตรา ๙ ทวิ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๑ ตริ มาตรา ๑๒ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) มาตรา ๑๒ ตริ มาตรา ๑๒ จัตวา มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ ทวิ มาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ หรือฝาดฝืนหรือไมปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือคำสั่งของรัฐมนตรีตามมาตรา ๕ ทวิ มาตรา ๕ เบญจ หรือฝาดฝืนไมปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือคำสั่งของหนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา ๑๒ (๔) (ก) หรือ (๕) มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ ทวิ มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒ วรรคสอง มาตรา ๒๔ ทวิ หรือมาตรา ๒๔ ตริ ต้องระวางโทษปรับไมเกินสามแสนบาท”

มาตรา ๔๕ หนาคารพานิชยไดไมปฏิบัติตามมาตรา ๕ ตริ วรรคสอง มาตรา ๗ ตริ หรือมาตรา ๑๕ วรรคสอง หรือฝาดฝืนหรือไมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่หนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ตามมาตรา ๗ ทวิ หรือมาตรา ๗ ตริ ต้องระวางโทษปรับไมเกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๔๖ ความผิดตามมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๔๕ ถ้าเป็นกรณีการทำความผิดต่อเนื่องให้ปรับอีกไมเกินวันละสามพันบาท สำหรับการทำความผิดตามมาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๔๓ หรือให้ปรับอีกไมเกินวันละสองพันบาท สำหรับการทำความผิดตามมาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๔๕ แล้วแต่กรณี ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝาดฝืนอยู่”

มาตรา ๔๖ ทวิ ในกรณีที่หนาคารพานิชยใดกระทำความผิดตามมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๔๕ กรรมการของหนาคารพานิชยนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของหนาคารพานิชยนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไมเกินหนึ่งปี หรือปรับไมเกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการทำความผิดของหนาคารพานิชยนั้นด้วย

มาตรา ๔๖ ตริ ความผิดตามมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๔๖ ทวิ ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา ๔๖ ฉกฏสฎ ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่มีผู้ตรวจการหนาคารพานิชยตรวจพบการทำความผิด หรือเกินกำหนดห้าปีนับแต่วันทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

“มาตรา ๔๖ จัตวา ผู้ใดฝาดฝืนมาตรา ๒๔ ตริ วรรคห้า มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไมเกินหนึ่งปี หรือปรับไมเกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๔๖ เบญจ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๓๕ หรือขัดขวางมิให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ หรือสอบสวนและตรวจสอบตามมาตรา ๓๕ หรือให้ถ้อยคำหรือแสดงสมุด บัญชี เอกสาร และหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์หรือส่งสำเนาสิ่งเหล่านั้นตามมาตรา ๓๕ อันเป็นเท็จ หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๓๕ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

“มาตรา ๔๖ ฉ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานควบคุมธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับมอบอำนาจซึ่งสั่งตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ สัตต ผู้ใดได้ล่วงรู้กิจการของธนาคารพาณิชย์ใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยของธนาคารพาณิชย์จะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยนอกจากตามหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ อัฐ ความผิดตามมาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ หรือมาตรา ๔๖ ทวิ ให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้”

“มาตรา ๔๖ นว ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ กรรมการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในธนาคารพาณิชย์ กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามบทบัญญัติในหมวด ๑ หมวด ๓ หมวด ๔ หมวด ๕ หรือหมวด ๗ ของลักษณะ ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.๒๔๙๙ หรือมาตรา ๒๔๓ หรือมาตรา ๒๔๔ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๒๑

(๒) ในการสอบบัญชีของธนาคารพาณิชย์ ผู้สอบบัญชีผู้ใดกระทำความผิดตาม มาตรา ๒๖๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิด เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.๒๕๙๙

(๓) ผู้ใดเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตาม (๑) หรือ (๒) ให้ถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในความผิดตามมาตรานี้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สินหรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนผู้ได้รับความเสียหายด้วย ในการนี้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๖ ทศ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๔๖ นว และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าหากปล่อยนิ่งช้ำไว้อาจเกิดความเสียหายแก่ ประโยชน์ของประชาชนให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้น หรือทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น แต่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เกิน กว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลให้คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งขยายระยะเวลาออกไปอีกตามคำขอของธนาคารแห่งประเทศไทย ก็ได้

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรมา บังคับใจโดยอนุโลม

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลดังกล่าวจะหลบหนีออกนอก ราชอาณาจักรเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยร้องขอให้ศาลมีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกจาก ราชอาณาจักรไว้ก่อนได้ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน เมื่อผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย หรือบุคคลที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมอบหมายแจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจทราบ ให้ อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนเป็นการชั่วคราวได้ เป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน จนกว่าศาลอาญาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญาหรือของอธิบดีกรมตำรวจที่สั่งตามวรรคสี่ ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท"

มาตรา ๔๗ ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๑) ความในวรรคสองของมาตรา ๖ ไม่ใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ ซึ่งประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๒) ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ ให้ถือว่าสินทรัพย์ที่ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศดำรงอยู่ในประเทศไทยตามชนิดที่รัฐมนตรีกำหนดเป็นเงินกองทุน

มาตรา ๔๘ ในระหว่างเวลาที่ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๔ (๑) ยังไม่ใช้บังคับให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๘๘ มาใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์

มาตรา ๕๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส.ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทย์บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติ
การธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ.๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับ
ที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ถึงมาตรา ๒๑ (เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการ
ธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว)

มาตรา ๒๒ บุคคลใดถือหุ้นธนาคารพาณิชย์ร่วมกันเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา
๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
นี้ อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงมีสิทธิถือหุ้นนั้นได้ต่อไป แต่ถ้าจำหน่ายหุ้น
นั้นไปเท่าใดก็ให้คงมีสิทธิถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดได้เท่าจำนวนหุ้นที่เหลือนั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ทายาทโดยธรรม ซึ่งได้รับมรดกในหุ้นนั้นในวัน
หรือหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

บทบัญญัติมาตรา ๕ ฉ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถือหุ้นซึ่งถือหุ้นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

มาตรา ๒๓ ธนาคารพาณิชย์ใดที่จัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์อยู่แล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไปได้ และถ้าธนาคารพาณิชย์นั้นได้ออกหุ้นซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๕ จัตวา และหรือมีผู้ถือหุ้นหรือกรรมการซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๕ เบญจ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นดำเนินการแก้ไขเสียให้ถูกต้องตามมาตรา ๕ จัตวา หรือมาตรา ๕ เบญจ แล้วแต่กรณีภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยต้องดำเนินการตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องดำเนินการให้มีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยราย โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

(๒) ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องดำเนินการให้มีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าสองร้อยราย โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

(๓) ภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องดำเนินการให้มีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าสองร้อยห้าสิบราย โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) ถ้ามีเหตุจำเป็นและสมควร รัฐมนตรีจะขยายระยะเวลาให้คราวละไม่เกินหกเดือนก็ได้ แต่เมื่อครบระยะเวลาทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๔ ภายในห้าปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ธนาคารพาณิชย์ใดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับประสงค์จะเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่ ถ้าธนาคารพาณิชย์นั้นยังมิได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ธนาคารพาณิชย์ออกหนังสือชี้ชวนให้ประชาชนเข้าซื้อหุ้นได้ ในการออกหนังสือชี้ชวนดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยหนังสือชี้ชวน ในกรณีเพิ่มทุนตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) หุ่นที่ออกในการเพิ่มทุนนั้น ธนาคารพาณิชย์ต้องดำเนินการขายให้แก่บุคคลธรรมดา ซึ่งไม่เป็นผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าของจำนวนหุ้นที่ออกใหม่ และจะขายให้แก่แต่ละคนเกินร้อยละศูนย์จุดห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดไม่ได้

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ห้ามมิให้บริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น และบทบัญญัติว่าด้วยการเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเพิ่มทุนตามมาตรา

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๒๕ ธนาคารพาณิชย์ใดไม่ดำเนินการแก้ไขหุ้นหรือกรรมการให้ถูกต้องตามมาตรา ๕ จัตวา หรือมาตรา ๕ เบญจ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี ภายในระยะเวลาตามมาตรา ๒๓ กำหนดหรือที่รัฐมนตรีผ่อนผันต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ถ้าเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องให้ปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาท ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๖ ธนาคารพาณิชย์ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๗ ความผิดตามมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ ให้คณะกรรมการตามมาตรา ๔๖ อัญญา แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจเปรียบเทียบได้ และให้นำมาตรา ๔๖ ตี ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๘ สำนักงานที่ได้ตั้งขึ้นแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเพื่อกระทำการแทนธนาคารพาณิชย์หรือธนาคารต่างประเทศในการติดต่อกับบุคคลทั่วไปตามมาตรา ๗ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ ถ้าประสงค์จะดำเนินการต่อไป ให้ธนาคารพาณิชย์หรือธนาคารต่างประเทศหรือผู้จัดตั้งสำนักงานนั้นแล้วแต่กรณียื่นคำขอรับอนุญาตให้ถูกต้องภายในเวลาสามเดือนนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๙ ธนาคารพาณิชย์ใดมีหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทจำกัดอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเกินจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๑๒ (๕) หรือถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์อื่นอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๒ (๖) แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นยื่นคำขอผ่อนผันต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในการผ่อนผันธนาคารแห่งประเทศไทย จะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

มาตรา ๓๐ ธนาคารพาณิชย์ใดให้สินเชื่อหรือค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตัวเงิน แก่หรือเพื่อกรรมการหรือบุคคลตามมาตรา ๑๒ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ที่กระทำได้โดยชอบอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ธนาคารพาณิชย์นั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๒ (๒) และมาตรา ๑๒ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๑ อสังหาริมทรัพย์ใดที่ธนาคารพาณิชย์มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และต้องจำหน่ายไปตามมาตรา ๑๒ ตริ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ธนาคารพาณิชย์จำหน่ายเสียภายในเก้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกมาเป็นของธนาคารพาณิชย์หรือภายในระยะเวลาที่ได้รับการขยาย

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยังมิได้ออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ หรือออกประกาศแล้วแต่ประกาศดังกล่าวยังไม่ีผลใช้บังคับ ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ไปพลางก่อน

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ตามวรรคหนึ่ง คำว่า "เงินกองทุน" ตามประกาศดังกล่าวให้หมายความถึงเงินกองทุนตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

มาตรา ๓๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส. โหดระกิตย์

รองนายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

การธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า "เงินกองทุน" ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"เงินกองทุน" หมายความว่า

(๑) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้ำมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับและเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้น

(๒) ทุนสำรอง

(๓) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

(๑) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร

(๕) เงินสำรองจากการตีราคาสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น และ

(๖) เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับเนื่องจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ระยะยาว เกินห้าปีที่มีสิทธิด้อยกว่าเจ้าหนี้สามัญ

เงินกองทุนตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชี ออกก่อน และให้หักค่าแห่งกิวต์วิลด์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนด

ชนิด ประเภทและการคำนวณเงินกองทุนตาม (๕) หรือ (๖) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

เงินกองทุนตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) ให้หักเงินตามตราสารใน (๖) ของ บริษัทเงินทุนและธนาคารพาณิชย์อื่นที่ธนาคารพาณิชย์นั้นถือไว้และสินทรัพย์อื่นใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๔ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “บัตรเงินฝาก” ระหว่างคำว่า “ให้สินเชื่อ” และ คำว่า “รัฐมนตรี” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒

“บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่ธนาคารพาณิชย์ ออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงินและเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ เบญจ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ พ.ศ.๒๕๒๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ เบญจ ธนาคารพาณิชย์ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙ ตริ และมาตรา ๙ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

“มาตรา ๙ ตี ธนาคารพาณิชย์จะรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้

บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) คำบอกชื่อว่าเป็นบัตรเงินฝาก
- (๒) ชื่อธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (๓) วันที่ออกบัตรเงินฝาก
- (๔) จังหวัดที่ออกบัตรเงินฝาก
- (๕) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งที่แน่นอนพร้อมด้วยดอกเบี้ย (ถ้ามี)
- (๖) วันถึงกำหนดจ่ายเงิน
- (๗) สถานที่จ่ายเงิน
- (๘) ชื่อของผู้ฝากเงิน หรือคำจัดแจ้งว่าให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ
- (๙) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรเงินฝาก

มาตรา ๙ จัตวา ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๙๙ ถึงมาตรา ๙๐๗ มาตรา ๙๑๑ มาตรา ๙๑๓ (๑) และ (๒) มาตรา ๙๑๔ ถึงมาตรา ๙๑๖ มาตรา ๙๑๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม มาตรา ๙๑๘ ถึงมาตรา ๙๒๒ มาตรา ๙๒๕ มาตรา ๙๒๖ มาตรา ๙๓๘ ถึงมาตรา ๙๔๒ มาตรา ๙๔๕ มาตรา ๙๔๖ มาตรา ๙๔๘ มาตรา ๙๔๙ มาตรา ๙๕๙ มาตรา ๙๖๗ มาตรา ๙๗๑ มาตรา ๙๗๓ มาตรา ๙๗๖ มาตรา ๙๙๔ ถึงมาตรา ๑๐๐๐ มาตรา ๑๐๐๖ ถึงมาตรา ๑๐๐๘ มาตรา ๑๐๑๐ และมาตรา ๑๐๑๑ มาใช้บังคับแก่บัตรเงินฝากโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาระผูกพันตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้สูงขึ้น จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ พ.ศ.๒๕๒๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) ชื่อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือชื่อหรือมีหุ้นมีมูลค่าหุ้นรวมกันทั้งสิ้นเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใดหรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อหรือลงทุนในกิจการของผู้อื่นหรือก่อภาระผูกพันเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใดหรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้ต่ำลง จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

ให้นำความในมาตรา ๑๒ ทวิ มาใช้บังคับแก่การกระทำตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

“มาตรา ๑๓ จัตวา ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฝากเงิน การกู้ยืมเงิน หรือการซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งจะกำหนดตามประเภทของเงินฝากหรือเงินกู้ยืม ประเภทของบุคคล ประเภทของเอกสารการรับฝากเงินหรือการกู้ยืมเงินหรือประเภทของตราสารก็ได้"

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ถ้านำสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ในส่วนที่ไม่ได้ตัดออกจากบัญชีหรือสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ในส่วนที่ไม่ได้กันเงินสำรองมาหักออกจากเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้นแล้ว หากปรากฏว่าเงินกองทุนที่คงเหลือมีจำนวนต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงตามมาตรา ๑๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการใด ๆ ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นถือปฏิบัติจนกว่าจะได้ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นหมดสิ้นไป หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นครบจำนวนแล้ว"

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ พ.ศ.๒๕๒๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔๔ ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕ ตี วรรคหนึ่ง มาตรา ๕ เบญจ มาตรา ๕ ฉ มาตรา ๗ ทวิ มาตรา ๙ ทวิ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๑ ตี มาตรา ๑๒ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) มาตรา ๑๒ ตี มาตรา ๑๒ จัตวา มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๓ จัตวา มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ ทวิ มาตรา ๑๖ หรือ มาตรา ๑๗ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือคำสั่งของรัฐมนตรีตามมาตรา ๕ ทวิ มาตรา ๗ มาตรา ๑๒ (๖) มาตรา ๑๓ ตี มาตรา ๑๗ ทวิ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ หรือ มาตรา ๒๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา ๑๒ (๔) (ก) หรือ (๕) มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ ทวิ มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒ วรรคสอง มาตรา ๒๔ ทวิ หรือมาตรา ๒๔ ตี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท"

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยังมิได้ออกประกาศตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ (๕) หรือมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้หรือออกประกาศแล้วแต่ประกาศดังกล่าวยังไม่ีผลใช้บังคับ

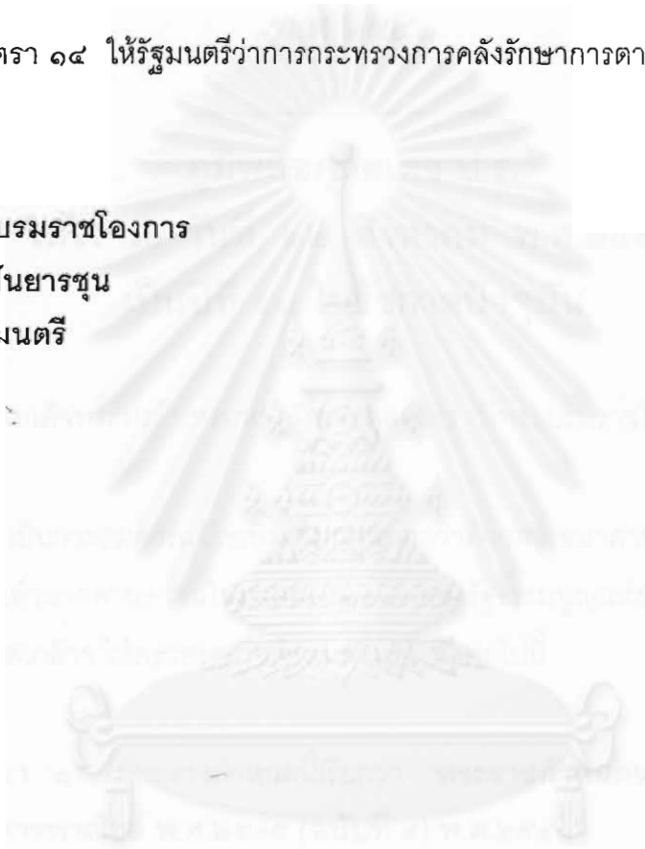
ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติตามประกาศซึ่งออกตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒ และมาตรา ๑๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ พ.ศ.๒๕๒๘ ไปพลางก่อน

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๐๒-๒๕๕๒-๑๑๑๑ โทรสาร ๐๒-๒๕๕๒-๑๑๑๑

พระราชกำหนดการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๔๑

พระราชกำหนด

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

(ฉบับที่ ๔)

พ.ศ.๒๕๔๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๑

เป็นปีที่ ๕๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๔๑”

มาตรา ๒ พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

“มาตรา ๓ ทวิ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นบทนิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” ระหว่างบทนิยามคำว่า “บัตรเงินฝาก” และบทนิยามคำว่า “รัฐมนตรี” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

(๑) บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

(๒) นิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๘ ทวิ มาตรา ๓๘ ตี มาตรา ๓๘ จัตวา มาตรา ๓๘ เบญจ มาตรา ๓๘ ฉ และมาตรา ๓๘ สัตต แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕

“มาตรา ๓๘ ทวิ ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่ หรือสถาบันการเงิน

มาตรา ๓๘ ตี การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา ๓๐๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๓๘ จัตวา ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะควบกิจการกับธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินหรือโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน ให้คณะกรรมการธนาคารพาณิชย์นั้นจัดทำโครงการแสดงรายละเอียดการดำเนินงานเสนอต่อรัฐมนตรี ถ้ารัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบกับโครงการดังกล่าว ให้รัฐมนตรีประกาศการให้ความเห็นชอบในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ในประกาศดังกล่าวจะกำหนดระยะเวลาดำเนินการและเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

ในการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ถ้าธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติดังต่อไปนี้ ให้ได้รับยกเว้นมิให้นำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาใช้บังคับ แล้วแต่กรณี

(๑) มาตรา ๒๓๗ มาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๑๘๕ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ มาตรา ๑๒๒๖ และมาตรา ๑๒๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๒ มาตรา ๑๐๒ ประกอบกับมาตรา ๓๓ วรรคสอง มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) มาตรา ๙๔ (๒) มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินเนื่องในการควบกิจการหรือโอนกิจการ

ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลใดในการดำเนินการตามวรรคสอง ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการต้องร่วมกันรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

มาตรา ๓๘ เบญจ เมื่อได้มีการประกาศให้ความเห็นชอบของรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๘ จัตวา แล้ว ให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินที่จะควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการ จัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาการควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการ ในการนี้มีให้นำบทกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินนั้นมาใช้บังคับ และให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินนั้นงดรับลงทะเบียนการโอนหุ้นเมื่อพ้นเจ็ดวันนับแต่วันที่มิประกาศการให้ความเห็นชอบของรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๘ จัตวา จนถึงวันประชุมผู้ถือหุ้น และเรียกประชุมผู้ถือหุ้นโดยจัดส่งหนังสือนัดให้ผู้ถือหุ้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ต้องไม่เกินสิบสี่วัน ทั้งนี้ ให้โฆษณาค่าบอกกล่าวนัดประชุมในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันประชุมด้วย ในการประชุมถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุม ให้ถือว่าการควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมีหุ้นในธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินใดไม่ต่ำกว่าร้อยละเก้าสิบ เมื่อได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๘ จัตวา แล้ว ให้ถือว่า การให้ความเห็นชอบของรัฐมนตรีเป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และการควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายโดยไม่ต้องดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

ห้ามมิให้บุคคลใดฟ้องธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินตามมาตรา ๓๘ จัตวา เป็นคดีล้มละลายในระหว่างการดำเนินการเพื่อควบกิจการหรือโอนกิจการตามที่ได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๘ จัตวา

ให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินตามมาตรา ๓๘ จัตวา ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรต่าง ๆ บรรดาที่เกิดจากการควบกิจการหรือการโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยจะกำหนดเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรายก็ได้

คณะกรรมการของสถาบันการเงินที่ควบกันแล้วมีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนการควบกิจการได้ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๘ จัตวา

มาตรา ๓๘ ฉ ในการควบกิจการของธนาคารพาณิชย์เข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน หรือโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน หากมีการโอนสินทรัพย์ที่มีหลักประกันอย่างอื่นที่มีสิทธิจำนอง สิทธิจำนำ หรือสิทธิอันเกิดขึ้นแต่การค้ำประกัน ให้หลักประกันนั้นตกแก่ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการแล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๘ สัตต ในการควบกิจการของธนาคารพาณิชย์เข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน หรือโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกันหรือรับโอนกิจการ แล้วแต่กรณีเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถ้ามค้านพยานที่สืบมาแล้วและคัดค้าน

พยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้น แล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของนั้นตามคำพิพากษานั้น"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

๑๑

ทย

ภาคผนวก ข.

การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์
และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์

พ.ศ. ๒๕๖๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และประกาศอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ “ธุรกิจเงินทุน” หมายความว่า ธุรกิจการจัดหาเงินลงทุน และใช้เงินนั้นในการประกอบ กิจการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งจำแนกประเภทได้ดังต่อไปนี้

- (๑) กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์
- (๒) กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
- (๓) กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค

(๔) กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ

(๕) กิจการเงินทุนอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะสั้น รวมทั้งการเป็นผู้รับรอง ผู้รับอ่าวัด หรือผู้สอดเข้าทำหน้าที่เงินเป็นทางค้าปกติ

“กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะปานกลาง หรือระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรมหรือพาณิชย์กรรมเป็นทางค้าปกติ

“กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และทำการดังต่อไปนี้ เป็นทางค้าปกติ

- (๑) ให้กู้ยืมเงินเพื่อให้ใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าโดยชำระราคาเป็นงวด ๆ หรือโดยให้เช่าซื้อ
- (๒) ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนเพื่อให้ใช้ในการซื้อสินค้าจากกิจการที่มีไซ้ของตนเอง
- (๓) ให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากกิจการซึ่งจำหน่ายสินค้านั้น เมื่อได้ตกลงจะให้เช่าซื้อ หรือให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าซึ่งยึดได้จากผู้เช่าซื้อรายอื่น
- (๔) รับโอนโดยมีค่าตอบแทนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการจำหน่ายสินค้า

“กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ” หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชนและทำการดังต่อไปนี้ เป็นทางค้าปกติ

- (๑) ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และหรือบ้านที่อยู่อาศัย
- (๒) ให้กู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการจัดหาที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัยสำหรับจำหน่ายแก่ประชาชนหรือให้ประชาชนเช่าซื้อ หรือ
- (๓) จัดหาที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัยมาจำหน่ายแก่ประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนเช่าซื้อ

“จัดหาเงินทุนจากประชาชน” หมายความว่า รวมถึง กู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนด้วย

“บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงิน และเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

คำว่า “จัดหาเงินทุนจากประชาชน” เพิ่มโดย พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุน...ฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๓

คำว่า “บัตรเงินฝาก” เพิ่มโดย พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุน...ฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๓

“ให้กู้ยืมเงิน” เฉพาะที่เกี่ยวกับธุรกิจเงินทุน หมายความว่ารวมถึงรับซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตัวเงิน ตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารการเครดิต

“ให้กู้ยืมเงินระยะสั้น” หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืน เมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันให้กู้ยืม

“ให้กู้ยืมเงินระยะปานกลาง” หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้เกินหนึ่งปี แต่ไม่เกินห้าปีนับแต่วันให้กู้ยืมเงิน

“ให้กู้ยืมเงินระยะยาว” หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้เกินห้าปีนับแต่วันให้กู้ยืม

“เงินกองทุน” หมายความว่า

(๑) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้มมูลค่าหุ้นที่บริษัทได้รับ และเงินที่บริษัทได้รับจากการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของบริษัทนั้น

(๒) ทุนสำรอง

(๓) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของบริษัท แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

(๔) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากจัดสรร

(๕) เงินสำรองจากการตีราคาสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น และ

(๖) เงินที่บริษัทได้รับเนื่องจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ระยะยาวเกินห้าปี ที่มีสิทธิด้อยกว่าเจ้าหนี้สามัญ

เงินกองทุนตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกก่อน และให้หักค่าแห่งกู้ดวิลล์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ชนิด ประเภท และการคำนวณเงินกองทุนตาม (๕) หรือ (๖) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

เงินกองทุนตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) ให้หักเงินตามตราสารใบ (๖) ของธนาคารพาณิชย์ และบริษัทอื่นที่บริษัทนั้นถือไว้และสินทรัพย์อื่นใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

- “ธุรกิจหลักทรัพย์” .....(ยกเลิก)
 “กิจการนายหน้า ซื้อขายหลักทรัพย์” .....(ยกเลิก)
 “กิจการค้าหลักทรัพย์” .....(ยกเลิก)
 “กิจการที่ปรึกษาการลงทุน” .....(ยกเลิก)
 “กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์” .....(ยกเลิก)
 “กิจการจัดการลงทุน” .....(ยกเลิก)

“หลักทรัพย์” หมายความว่า

- (๑) ตั๋วเงินคลัง
- (๒) พันธบัตร
- (๓) หุ้นหรือหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้นหรือหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้หรือใบสำคัญแสดงการเข้าซื้อซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้
- (๔) ใบสำคัญแสดงสิทธิในเงินปันผลหรือดอกเบี้ยจากหลักทรัพย์
- (๕) ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการจัดการลงทุน ไม่ว่าจะในหรือนอกประเทศเป็นผู้ออก
- (๖) ตราสารอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์” หมายความว่า ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ประเภทดังต่อไปนี้

- (๑) กิจการเครดิตฟองซิเออร์
- (๒) กิจการรับซื้อฝาก
- (๓) กิจการอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“กิจการเครดิตฟองซิเออร์” หมายความว่า กิจการให้กู้ยืมเงินโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นทางค้ำปกติ

“กิจการรับซื้อฝาก” หมายความว่า กิจการรับซื้ออสังหาริมทรัพย์ ตามสัญญาขายฝากเป็นทางค้ำปกติ

คำว่า “ธุรกิจหลักทรัพย์”, “กิจการนายหน้า ซื้อขายหลักทรัพย์”, “กิจการค้าหลักทรัพย์”, “กิจการที่ปรึกษาการลงทุน”, “กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์”, “กิจการจัดการลงทุน” ยกเลิกโดย พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๓

คำว่า “หลักทรัพย์” แก้ไขโดยแล้วโดย พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ.๒๕๒๖ 1 โย ม.๓

“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

“บริษัท” หมายความว่า บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

“บริษัทเงินทุน” หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน

“บริษัทหลักทรัพย์” .....(ยกเลิก).....

“บริษัทเครดิตฟองซิเอร์” หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

“สำนักงานสาขา” หมายความว่า สำนักงานใด ๆ ซึ่งแยกออกจากสำนักงานใหญ่ของบริษัทไปประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ของบริษัท

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

“ผู้จัดการ” หมายความว่า รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ และผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นด้วย

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่สถาบันการเงินหรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

มาตรา ๖ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“มาตรา ๖ ทวิ” ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นรองประธานกรรมการ และผู้ทรง

คำว่า “บริษัทหลักทรัพย์” ยกเลิกโดย พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ม.๓

คำว่า “ผู้จัดการ” และ “สถาบันการเงิน” ต่อท้ายคำว่า “ใบอนุญาต” นี้ วางเพิ่มเติมตาม พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ.๒๕๒๖ นัย ม.๔

“มาตรา ๖ ทวิ” บัญญัติเพิ่มเติมตาม พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ.๒๕๒๖ นัย ม.๕

คุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่ให้คำแนะนำต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ในการออกข้อกำหนด และการดำเนินมาตรการใด ๆ ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัตินี้"

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจ

(๑) แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่
 (๒) ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราตามบัญชี ห้ายพระราชบัญญัตินี้
 (๓) ออกกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่นใดให้เป็นธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิต ฟองซิเออร์"

(๔) ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการหรือแบบบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๕) ออกประกาศตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงตาม (๓) ให้ระบุความหมายของกิจการที่กำหนดด้วย และจะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการประกอบกิจการนั้นไว้ด้วยก็ได้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๗ "(๓)" แก้ไขโดยตัดคำว่า ธุรกิจหลักทรัพย์ ออกตาม พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจฯ ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา

หมวด ๑

การจัดตั้งบริษัทและการขอรับใบอนุญาต

มาตรา ๘ การประกอบธุรกิจเงินทุน หรือการประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ จะกระทำต่อเมื่อได้จัดตั้งในรูปบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

.....(ยกเลิก)

การจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ตามวรรคหนึ่งและวรรคสองจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีในการให้ความเห็นชอบ รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

การควบบริษัทเข้ากันให้ถือว่าเป็นการจัดตั้งบริษัทจำกัด

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ และเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙ ในการออกใบอนุญาตตามมาตรา ๘ รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

เงื่อนไขที่กำหนดในวรรคหนึ่ง เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน รัฐมนตรีจะแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมก็ได้ และจะกำหนดให้เงื่อนไขที่แก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมนั้นมีผลบังคับเมื่อระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งได้ล่วงพ้นไปแล้วก็ได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๐ บริษัทอาจมีสำนักงานสาขาได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด

ในการอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

“มาตรา ๑๐ ทวิ ผู้ใดจะกระทำการแทนบริษัทซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศโดยมีสำนักงานติดต่อกับบุคคลทั่วไปในราชอาณาจักรต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

“มิให้นำมาตรา ๑๓ และมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับแก่ผู้ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“มาตรา ๑๐ ทวิ” เพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๓

มาตรา ๑๐ ทวิ “วรรคสอง” แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๗

หมวด ๒ บริษัทเงินทุน

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทเงินทุนประกอบธุรกิจเงินทุน

มาตรา ๑๒ บริษัทเงินทุนต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “บริษัทเงินทุน” นำหน้า และ “จำกัด” ต่อท้าย

“มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทเงินทุนใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “เงินทุน” “การเงิน” “การลงทุน” “เครดิต” “ทรัสต์” “ไฟแนนซ์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน เว้นแต่ธนาคารพาณิชย์หรือสำนักงานที่กระทำการแทนธนาคารต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์”

“มาตรา ๑๔ บริษัทเงินทุนต้องมีทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วตามจำนวนที่ รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าหกสิบล้านบาท”

“บุคคลใดจะถือหุ้นบริษัทเงินทุนใดเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทเงินทุนมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีและผู้ถือหุ้นเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจผ่อนผันให้มีการถือหุ้นเป็นอย่างอื่นได้ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

หุ้นบริษัทเงินทุนที่บุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ถืออยู่ให้นับรวมเป็นหุ้นของบุคคลตามวรรคสองด้วย

- (๑) คู่สมรสของบุคคลตามวรรคสอง
  - (๒) บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลตามวรรคสอง
  - (๓) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลตามวรรคสองหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เป็นหุ้นส่วน
  - (๔) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลตามวรรคสองหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เป็นหุ้นส่วน
- จำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่มีหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของหุ้นทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

“มาตรา ๑๓” แก้ไขแล้วโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๖

มาตรา ๑๔ “วรรคหนึ่ง” แก้ไขแล้วโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๘ ส่วน “วรรคสองและวรรคสาม” แก้ไขแล้วโดยพระราชกำหนด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๔

(๕) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคสองหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

(๖) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคสองหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) หรือบริษัทจำกัดตาม (๕) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น"

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้บริษัทเงินทุนใดจำหน่ายหุ้นของบริษัทเงินทุนนั้นอันจะทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๔

มาตรา ๑๖ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิของบริษัทเงินทุนต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือมีมูลค่าของหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของบริษัทเงินทุนต้องไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้น เว้นแต่เพื่อเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

"มาตรา ๑๗ บริษัทเงินทุนต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดและต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด แต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนนั้น รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจผ่อนผันให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นหรือกรรมการเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไปด้วยก็ได้"

มาตรา ๑๘ เมื่อปรากฏว่าการได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทเงินทุนเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดถือหุ้นเกินจำนวนที่จะถือได้ตามมาตรา ๑๔ บุคคลนั้นจะยกเอาการถือหุ้นในส่วนที่เกินจำนวนดังกล่าวขึ้นใช้ยื่นต่อบริษัทเงินทุนนั้นมิได้ และบริษัทเงินทุนนั้นจะจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอย่างอื่นให้แก่บุคคลนั้นหรือให้บุคคลนั้นออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมของผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นในส่วนที่เกินมิได้

มาตรา ๑๙ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ ให้บริษัทเงินทุนตรวจสอบทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกรายก่อนการประชุมผู้ถือหุ้นและก่อนจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใดแล้วแจ้งผลการตรวจสอบต่อธนาคารแห่ง

ประเทศไทยตามรายการและภายในเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดและในกรณีที่พบว่าผู้ถือหุ้นรายใดถือหุ้นเกินจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๑๔ ให้บริษัทเงินทุนแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบเพื่อดำเนินการจำหน่ายหุ้นที่เกินนั้นเสีย

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้บริษัทเงินทุนกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ลดทุนหรือเพิ่มทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

(๒) ซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่

(ก) เป็นอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้เป็นสถานที่ สำหรับประกอบธุรกิจ หรือสำหรับเป็นที่พัก หรือเพื่อสวัสดิสงเคราะห์ของพนักงานและลูกจ้างของบริษัทเงินทุนนั้นตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(ข) เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเงินทุนได้มาจากการชำระหนี้การประกันการให้กู้ยืมเงินหรือการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่รับจำนองไว้จากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายในสามปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกมาเป็นของบริษัทเงินทุน หรือภายในกำหนดเวลากว่านั้นตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือ

(ค) เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเงินทุนประเภทกิจการเงินทุนเพื่อการเคหะมีไว้เพื่อประกอบธุรกิจนั้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ในการอนุญาตตาม (ก) หรือ (ข) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

(๓) รับหุ้นของบริษัทเงินทุนนั้นเป็นประกัน หรือรับหุ้นของบริษัทเงินทุนจากบริษัทเงินทุนอื่นเป็นประกัน

(๔) ซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเป็นจำนวนเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการให้ความเห็นชอบธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

(๕) ซื้อหรือมีหุ้นบริษัทเงินทุนอื่น เว้นแต่

(ก) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้ หรือการประกันการให้กู้ยืมเงินแต่ต้อง
จำหน่ายภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ได้มา

(ข) เป็นการได้มาเนื่องจากการประกอบธุรกิจอื่นที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีหรือ

(ค) เป็นการได้มาโดยได้รับผ่อนผันจากรัฐมนตรี ด้วยคำแนะนำของธนาคาร
แห่งประเทศไทย ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

(๒) ประกอบกิจการอื่นใดนอกจากธุรกิจเงินทุนในประเภทที่ได้รับอนุญาต เว้นแต่
จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

สำหรับบริษัทเงินทุนที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
ให้ได้รับยกเว้นที่จะประกอบกิจการดังต่อไปนี้ได้ด้วย

(ก) การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการจัดหาเงินกู้ยืมหรือเงินลงทุนให้แก่กิจการ
อุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรม หรือการจัดการเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงินแก่หรือการ
ลงทุนใน กิจการดังกล่าว

(ข) การให้บริการจัดทำหรือวิเคราะห์โครงการเพื่อการลงทุน

(ค) การเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเงินหรือการดำเนินงานของกิจการอุตสาหกรรม
เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรม

(ง) การเป็นที่ปรึกษาในการจัดซื้อกิจการหรือการจัดการควบธุรกิจเข้าด้วยกัน สำหรับ
บริษัทเงินทุนที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ให้ได้รับยกเว้นที่จะ
ประกอบธุรกิจการค้าประกันได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
กำหนด

(๗) ให้กรรมการของบริษัทเงินทุนนั้นกู้ยืมเงิน

การกระทำดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการให้กรรมการนั้นกู้ยืมเงินด้วย

(ก) การให้กู้ยืมเงินแก่คู่สมรสหรือบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของกรรมการ

(ข) การให้กู้ยืมเงินแก่ห้างหุ้นส่วนที่กรรมการหรือบุคคลตาม (ก) เป็นหุ้นส่วน

(ค) การให้กู้ยืมเงินแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (ก) เป็นหุ้น
ส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่มีหุ้นรวมกันเกินร้อยละ
สามสิบของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(ง) การให้กู้ยืมเงินแก่บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (ก) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (ข) หรือ (ค) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

(จ) การให้กู้ยืมเงินแก่บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (ก) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (ข) หรือ (ค) หรือบริษัทจำกัดตาม (ง) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้ว ทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

(ฉ) การรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าในตั๋วเงินที่กรรมการ หรือบุคคลตาม (ก) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (ข) หรือ (ค) หรือบริษัทจำกัดตาม (ง) หรือ (จ) เป็นผู้สั่งจ่าย หรือผู้ออกตั๋ว หรือผู้สลักหลัง

(ช) การประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมการหรือบุคคลตาม (ก) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (ข) หรือ (ค) หรือบริษัทจำกัดตาม (ง) หรือ (จ)

(ฅ) ย้ายที่ตั้งสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขาของบริษัทเงินทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

(ฉ) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นแก่กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทเงินทุนนั้นเป็นค่านายหน้า หรือค่าตอบแทนสำหรับ หรือเนื่องจากการกระทำหรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ของบริษัท เงินทุนนั้น ทั้งนี้ นอกจากบำเหน็จ เงินเดือน รางวัล และเงินเพิ่มอย่างอื่นบรรดาที่พึงจ่ายตามปกติ

(๑๐) ขายหรือให้อสังหาริมทรัพย์ใด ๆ หรือสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแก่กรรมการ หรือซื้อทรัพย์สินจากกรรมการ ทั้งนี้ รวมถึงบุคคลตาม (ก) ห้างหุ้นส่วนตาม (ข) หรือ (ค) หรือบริษัทจำกัดตาม (ง) หรือ (จ) ของ (๗) วรรคสองด้วย เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๑๑) โฆษณากิจการของบริษัทเงินทุนนั้น เว้นแต่การโฆษณานั้นจะได้กระทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๑๒) ทำสัญญาหรือยินยอมให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานของบริษัทเงินทุนมีอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารงานของบริษัทเงินทุน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๑๓) กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือแก่ประโยชน์ของประชาชนหรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินหรือเป็นการผูกขาด

หรือจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ เมื่อมีเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ ให้บริษัทเงินทุนแจ้งแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหนังสือภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น

(๑) การแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ หรือข้อบังคับของบริษัทเงินทุน

(๒) การเปลี่ยนแปลงกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงาน หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทเงินทุน

(๓) .....ถึง (๔) .....ยกเลิก.....

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้บริษัทเงินทุนตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงาน หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทเงินทุน

(๑) เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๒) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยสุจริต

(๓) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๔) เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทเงินทุนอื่น

(๕) ถูกถอดถอนจากการเป็นประธานกรรมการ กรรมการหรือผู้จัดการ ตามมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕๗ ทวิ (๑)

(๖) เป็นข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือ พนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย เว้นแต่

(ก) เป็นกรณีที่ได้รับการแต่งตั้งโดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีเพื่อเข้าไปช่วยเหลือในการดำเนินงานของบริษัทเงินทุน; หรือ

(ข) เป็นกรณีที่ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๕๗ ทวิ (๒)

(๘) เป็นผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด ซึ่งตนหรือบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดตามมาตรา ๒๐ (๗) วรรคสอง เป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นอยู่ เว้นแต่

(ก) เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของบริษัทเงินทุนซึ่งไม่มีอำนาจในการจัดการ

(ข) เป็นกรณีที่ได้รับยกเว้นจากรัฐมนตรีเพราะมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทเงินทุน

(ค) เป็นกรณีที่ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๕๗ ทวิ (๒)

(๙) เป็นบุคคลซึ่งมิได้มีคุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน หรือคุณสมบัติอื่น ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(๑๐) มีลักษณะต้องห้ามอย่างอื่น ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

บริษัทเงินทุนจะแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทเงินทุน หรือทำสัญญาให้บุคคลอื่นมีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารงานของบริษัทเงินทุนได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความเห็นชอบมิได้ และในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเพิกถอนความเห็นชอบที่ได้ให้ไว้แล้ว และให้บริษัทเงินทุนเสนอชื่อบุคคลอื่นแทนเพื่อขอความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนความเห็นชอบ

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งบริษัทเงินทุนทำสัญญาให้มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารงานของบริษัทเงินทุนนั้น ตลอดจนผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่บุคคลนั้นด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ทวิ ให้บริษัทเงินทุนจัดทำบัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สินให้ครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบันตามความเป็นจริง บัญชีนั้นให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๒๒ ตริ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนถือปฏิบัติเกี่ยวกับการรับหรือจ่ายเงิน การทำนิติกรรมใด ๆ ตลอดจนการตรวจสอบและควบคุมภายในได้”

“มาตรา ๒๓ ให้บริษัทเงินทุนประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ แล้วภายในสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีธุรกิจของบริษัทเงินทุน ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัทเงินทุนนั้น และในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ ภายในสี่สิบเอ็ดวันนับจากวันที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และให้เสนอต่อรัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทย แห่งละหนึ่งฉบับ

ให้บริษัทเงินทุนประกาศรายการหรือหรือเปิดเผยข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับบริษัทเงินทุนนั้นตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ประกาศรายการหรือข้อมูลดังกล่าวให้แสดงไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัทเงินทุนนั้น และให้รายงานต่อรัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ พร้อมด้วยสำเนาประกาศรายการหรือข้อมูลที่เปิดเผยแห่งละหนึ่งฉบับ

งบดุลตามวรรคหนึ่งจะต้องมีการรับรองของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชื่อนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความเห็นชอบในรอบปีบัญชี และต้องมีใช้กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทเงินทุนนั้น

ผู้สอบบัญชีตามวรรคสาม ต้องรักษามารยาทและปฏิบัติงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี รวมทั้งมาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเพิ่มขึ้นด้วย ในกรณีที่บริษัทเงินทุนได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชีและหรือลงบัญชีไม่ตรงกับความเป็นจริง ให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชี และแจ้งพฤติการณ์ไว้ในรายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงรายชื่อรับรอง พร้อมทั้งรายงานพฤติการณ์นั้นให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย

ผู้สอบบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคสี่ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบกับผู้สอบบัญชื่อนั้นได้

“มาตรา ๒๓ ทวิ ให้บริษัทเงินทุนปิดบัญชีทุกงวดการบัญชีในรอบระยะเวลาหกเดือน ถ้าบริษัทเงินทุนนั้นมีสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้หรือที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ทั้งนี้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ให้บริษัทเงินทุนนั้นตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ดังกล่าวออกจากบัญชี หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา

“มาตรา ๒๓” แก้ไขแล้วโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๑๒

“มาตรา ๒๓ ทวิ, มาตรา ๒๓ ตริ” เพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๑๓

หรือเรียกคืนไม่ได้ดังกล่าวเมื่อสิ้นงวดการบัญชีนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ถ้านำสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ในส่วนที่ไม่ได้ตัดออกจากบัญชีหรือสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ในส่วนที่ไม่ได้กันเงินสำรองมาหักออกจากเงินกองทุนของบริษัทเงินทุนนั้นแล้ว หากปรากฏว่าเงินกองทุนที่ คงเหลือมีจำนวนต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงตามมาตรา ๒๙ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการใด ๆ ให้บริษัทเงินทุนนั้นถือปฏิบัติจนกว่าจะได้ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นหมดสิ้นไป หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้นั้นครบจำนวนแล้ว

มาตรา ๒๓ ตริ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยื่นรายงานเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัทเงินทุนเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะ โดยมีรายการและระยะเวลาตามที่กำหนด และจะให้ทำคำชี้แจงข้อความเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานนั้นก็ได้

มาตรา ๒๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้บริษัทเงินทุนบริษัทใดยื่นรายงานหรือแสดงเอกสารใด ตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราวตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดก็ได้ และธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ทำคำชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานหรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้

รายงานและเอกสารที่ยื่นหรือแสดงหรือคำชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความตามวรรคหนึ่ง บริษัทเงินทุนต้องทำให้ครบถ้วนและตรงต่อความเป็นจริง

มาตรา ๒๕ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอ บริษัทเงินทุนต้องจัดให้กรรมการ พนักงาน ลูกจ้างหรือผู้สอบบัญชีของบริษัทเงินทุนมาให้ถ้อยคำหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสารและหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการของบริษัทเงินทุนนั้นตามความประสงค์ของพนักงานเจ้าหน้าที่

“มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าบริษัทเงินทุนใด

- (๑) จัดทำบัญชีไม่เรียบร้อยหรือไม่ทำให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร
- (๒) จัดความสัมพันธ์ของระยะเวลาการกู้ยืมเงินจากประชาชนกับระยะเวลา

ในการเรียกคืนเงินให้กู้ยืมหรือลงทุนไม่เหมาะสม

(๓) ให้กู้ยืมเงินแก่หรือลงทุนในกิจการที่บริษัทเงินทุน กรรมการ ผู้จัดการ หรือ พนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทเงินทุนนั้นมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หรือให้ กู้ยืมเงินแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทเงินทุนนั้นในปริมาณเกินสมควร หรือมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดพิเศษ ผิดไปจากปกติ หรือ

(๔) กระทำการหรือไม่กระทำการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม ดังต่อไปนี้

(ก) ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดเป็นเงื่อนไข

(ข) ให้กู้ยืมเงินเกินอัตราส่วนที่กำหนดหรือไม่มีหลักประกันเป็นปริมาณมาก

(ค) ไม่ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชีถึงขนาดที่จะ กระทบกระเทือนถึงฐานะของบริษัทเงินทุนนั้น

(ง) ไม่กั้นเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ถึง ขนาดที่จะกระทบกระเทือนถึงฐานะของบริษัทเงินทุนนั้น

(จ) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้บริษัทเงินทุนนั้นแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือกระทำการหรืองดกระทำการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรภายในเวลาที่กำหนด

บริษัทเงินทุนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สั่งการเมื่อมีกรณี ตาม (๔) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานต่อรัฐมนตรีและให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งควบคุมบริษัท เงินทุนนั้นหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ โดยให้นำความในหมวด ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

"มาตรา ๒๖ ทวิ เมื่อบริษัทเงินทุนใดมีผลขาดทุนถึงจำนวนที่ทำให้เงินกองทุนลดลง เหลือสามในสี่ของทุนซึ่งชำระแล้ว ไม่ว่าจะโดยบริษัทเงินทุนนั้นตรวจพบเองหรือปรากฏจากการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีหรือของธนาคารแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนนั้นจะกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจาก ประชาชน ต่อไปไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการให้ ความเห็นชอบธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงิน หรือการลงทุน หรือเงื่อนไขใดๆ ก็ได้"

ถ้าผลขาดทุนตามวรรคหนึ่งทำให้เงินกองทุนลดลงเหลือไม่เกินกึ่งหนึ่งของทุนซึ่งชำระ แล้ว ให้บริษัทเงินทุนนั้นเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทย

ไทย เพื่อขอความเห็นชอบภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่บริษัทเงินทุนหรือผู้สอบบัญชีตรวจพบหรือวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งให้บริษัทเงินทุนนั้นทราบ ในการให้ความเห็นชอบธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และให้แจ้งให้บริษัทเงินทุนนั้นทราบโดยมิชักช้า

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ให้ความเห็นชอบในโครงการตามวรรคสอง บริษัทเงินทุนนั้นอาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง คำชี้ขาดของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ให้บริษัทเงินทุนที่มีผลขาดทุนตามวรรคสอง ระวังการดำเนินกิจการทันทีจนกว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความเห็นชอบในโครงการ เพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงาน หรือรัฐมนตรีจะได้มีคำชี้ขาดให้ดำเนินการตามโครงการนั้นได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ดำเนินกิจการบางอย่างได้

“ในกรณีที่บริษัทเงินทุนต้องดำเนินการลดทุนหรือเพิ่มทุนตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามวรรคสองหรือตามคำชี้ขาดตามวรรคสาม มิให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วของบริษัทเงินทุนและมาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ และมาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วแต่กรณีมาใช้บังคับ”

“มาตรา ๒๖ ตริ บริษัทเงินทุนใดหยุดทำการจ่ายเงินที่มีหน้าที่จะต้องชำระคืน ให้บริษัทเงินทุนนั้นแจ้งให้รัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทยทราบทันที และห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี และให้บริษัทเงินทุนนั้นส่งรายงานเพิ่มเติมโดยละเอียด แสดงเหตุที่ต้องหยุดทำการจ่ายเงินภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่หยุดทำการจ่ายเงิน

เมื่อรัฐมนตรีได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ไปทำการสอบสวนพฤติการณ์ และเมื่อได้รับรายงานการสอบสวนแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการตามความเห็นสมควรหรือจะสั่งควบคุมบริษัทเงินทุนหรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ โดยให้นำความในหมวด ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๒๖ ทวิ “วรรคห้า” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓

“มาตรา ๒๖ ตริ” บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๑๕

“มาตรา ๒๖ จัตวา เพื่อแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทเงินทุน หรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินหรือระบบสถาบันการเงิน ให้รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้บริษัทเงินทุนระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว ภายในระยะเวลาที่กำหนด และในการนี้ จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้”

มาตรา ๒๗ ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) วงเงินขั้นต่ำ

(๒) ระยะเวลาชำระคืน

(๓) หลักเกณฑ์และวิธีการในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน

การกำหนดตามมาตรา นี้ จะกำหนดตามประเภทธุรกิจเงินทุนประเภทกิจการหรือประเภทของบุคคลก็ได้

“มาตรา ๒๗ ทวิ บริษัทเงินทุนจะรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้

บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) คำบอกชื่อว่าเป็นบัตรเงินฝาก

(๒) ชื่อบริษัทเงินทุนผู้ออกบัตรเงินฝาก

(๓) วันที่ออกบัตรเงินฝาก

(๔) จังหวัดที่ออกบัตรเงินฝาก

(๕) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งที่แน่นอนพร้อมด้วย

ดอกเบี้ย (ถ้ามี)

(๖) วันถึงกำหนดจ่ายเงิน

(๗) สถานที่จ่ายเงิน

(๘) ชื่อของผู้ฝากเงิน หรือคำจัดแจ้งว่าให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ

(๙) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนบริษัทเงินทุนผู้ออกบัตรเงินฝาก

“มาตรา ๒๖ จัตวา” บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๔

“มาตรา ๒๗ ทวิ” บัญญัติเพิ่มโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖

มาตรา ๒๗ ตริ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๙๙ ถึงมาตรา ๙๐๗ มาตรา ๙๑๑ มาตรา ๙๑๓ (๑) และ (๒) มาตรา ๙๑๔ ถึงมาตรา ๙๑๖ มาตรา ๙๑๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๙๑๘ ถึงมาตรา ๙๒๒ มาตรา ๙๒๕ มาตรา ๙๒๖ มาตรา ๙๓๘ ถึงมาตรา ๙๔๒ มาตรา ๙๔๕ มาตรา ๙๔๖ มาตรา ๙๔๘ มาตรา ๙๔๙ มาตรา ๙๕๙ มาตรา ๙๖๗ มาตรา ๙๗๑ มาตรา ๙๗๓ มาตรา ๙๗๖ มาตรา ๙๙๔ ถึงมาตรา ๑๐๐๐ มาตรา ๑๐๐๖ ถึงมาตรา ๑๐๐๘ มาตรา ๑๐๑๐ และมาตรา ๑๐๑๑ มาใช้บังคับแก่บัตรเงินฝากโดยอนุโลม"

มาตรา ๒๘ ให้บริษัทเงินทุนดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นอัตราส่วนกับเงินที่ได้จากการกู้ยืมหรือได้รับจากประชาชน อันบริษัทเงินทุนมีหน้าที่จะต้องชำระคืนให้แก่บุคคลเหล่านี้ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

การกำหนดอัตราส่วนตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดตามประเภทของบุคคลที่บริษัทเงินทุนกู้ยืมหรือได้รับเงินก็ได้

สินทรัพย์สภาพคล่องได้แก่ สินทรัพย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การกำหนดสินทรัพย์สภาพคล่องจะกำหนดอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่องแต่ละประเภทหรืออัตราส่วนตามประเภทธุรกิจเงินทุนก็ได้

อัตราส่วนที่ดำรงนั้น จะกำหนดให้ถือเอาส่วนเฉลี่ยตามระยะเวลาอย่างน้อยเท่าใดก็ได้

"มาตรา ๒๙ ให้บริษัทเงินทุนดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาระผูกพันตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของ รัฐมนตรี"

"มาตรา ๒๙ ทวิ ให้บริษัทเงินทุนดำรงเงินทุนจดทะเบียนและเงินทุนซึ่งชำระแล้วไว้เป็นสินทรัพย์ ตามชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นของรัฐมนตรี"

มาตรา ๓๐ ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

"มาตรา ๒๗ ตริ" บัญญัติเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๖

"มาตรา ๒๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๗

"มาตรา ๒๙ ทวิ" เพิ่มเติมโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๑๗

(๑) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายได้ในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน

(๒) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้

(๓) ค่าบริการที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้

(๔) ผลประโยชน์ที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้จากการให้เข้าซื้อ

(๕) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่บริษัทเงินทุนต้องเรียก

บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใดที่อาจกำหนดเป็นเงินได้ ที่บุคคลได้รับจากบริษัทเงินทุน หรือพนักงาน หรือลูกจ้าง ของบริษัทเงินทุนนั้น เนื่องจากการบริษัทเงินทุนกู้ยืมเงิน หรือรับเงิน หรือที่บริษัทเงินทุนหรือพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทเงินทุนนั้นได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจนั้นของบริษัทเงินทุน ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดค่าบริการหรือผลประโยชน์ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการตาม (๓) ไม่ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลด ที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้ตาม (๒) การกำหนดตามมาตรานี้จะกำหนดตามประเภทธุรกิจเงินทุนหรือตามประเภทการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนหรือประเภทกิจการที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียก หรือจะกำหนดวิธีการคำนวณและระยะเวลาการจ่ายหรือระยะเวลาเรียกเก็บก็ได้

มาตรา ๓๑ ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้อันเกี่ยวกับการให้เข้าซื้อในการประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภคหรือกิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ

(๑) จำนวนเงินที่ต้องชำระครั้งแรกและครั้งต่อ ๆ ไป เป็นอัตราส่วนกับยอดเงินให้เข้าซื้อและละราย

(๒) ระยะเวลาในการให้เข้าซื้อ

(๓) วิธีการชำระเงิน

(๔) เงื่อนไขการรับเงินที่ได้รับชำระแล้ว และการกลับเข้าครองทรัพย์สินที่ให้เข้าซื้อ

(๕) วิธีการแสดงผลประโยชน์ที่บริษัทเงินทุนเรียกเก็บ

มาตรา ๓๒ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศหรือเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การให้กู้ยืมเงินแก่กิจการประเภทใดประเภทหนึ่งไม่น้อยกว่าอัตราที่กำหนด

(๒) วงเงินสูงสุดที่บริษัทเงินทุนจะให้กู้ยืมแก่และหรือรับรองและรับอวัลต์ตัวเงินที่เกิดจากกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือวงเงินสูงสุดที่บริษัทเงินทุนจะให้เข้าซื้อ

(๓) วงเงินสูงสุดที่บริษัทเงินทุนจะให้เข้าซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทใดประเภทหนึ่งและหรือจะให้กู้ยืมแก่ผู้ดำเนินการให้เข้าซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทนั้น

มาตรา ๓๓ ในการกำหนดอัตราตามมาตรา ๓๒ (๒) ให้กำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินที่บริษัทเงินทุนได้กู้ยืมและรับจากประชาชน ณ ขณะใดขณะหนึ่ง และอัตราที่กำหนดนั้นรวมกันทั้งสิ้นต้องไม่เกินร้อยละยี่สิบของยอดเงินดังกล่าว

การกำหนดวงเงินสูงสุดตามมาตรา ๓๒ (๒) จะกำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินที่บริษัทเงินทุนได้กู้ยืมและหรือรับรองและรับอวัลต์ตัวเงินหรือยอดเงินที่บริษัทเงินทุนให้เข้าซื้อและยังคงค้างชำระอยู่ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง หรือเป็นอัตราส่วนกับเงินกองทุนของบริษัทเงินทุน หรือยอดเงินที่บริษัทเงินทุนได้กู้ยืมและรับจากประชาชน ณ ขณะใดขณะหนึ่งก็ได้

การกำหนดวงเงินสูงสุดตามมาตรา ๓๒ (๓) จะกำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินที่บริษัทเงินทุนได้ให้เข้าซื้อและหรือได้ให้กู้ยืมแก่ผู้ดำเนินการให้เข้าซื้อทั้งสิ้นซึ่งยังคงค้างชำระอยู่ในวันที่กำหนดหรือเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินที่เงินกองทุนของบริษัทเงินทุนได้ให้เข้าซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทนั้นและหรือได้ให้กู้ยืมแก่ผู้ดำเนินการให้เข้าซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทนั้น ๆ ซึ่งยังคงค้างชำระอยู่ในวันที่กำหนดหรือเป็นอัตราส่วนกับเงินกองทุนของบริษัทเงินทุนก็ได้

มาตรา ๓๔ ให้บริษัทเงินทุนถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง
- (๒) การให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์ หรือโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน

“มาตรา ๓๕ ห้ามมิให้บริษัทเงินทุนให้กู้ยืมเงินหรือลงทุนในกิจการของผู้อื่นหรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เกินจำนวนเงินหรืออัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใด หรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาต ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

การให้กู้ยืมเงินหรือลงทุนในกิจการของบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ หรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันเพื่อบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการให้กู้ยืมเงินหรือ ลงทุนหรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันเพื่อบุคคลตามวรรคหนึ่งด้วย

- (๑) คู่สมรสของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
- (๒) บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
- (๓) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เป็นหุ้น

ส่วน

(๔) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่มีหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(๕) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (๓) หรือ (๔) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

ในการให้กู้ยืมเงินหรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันตามวรรคหนึ่ง ถ้าบุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด จำนวนเงินที่ให้กู้ยืมหรือก่อภาระผูกพันหรือจ่ายเงินตามภาระผูกพันรวมกันจะต้องไม่เกินอัตราส่วนกับทุนหรือเงินกองทุนของบุคคลนั้นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการผ่อนผันธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเฉพาะธุรกิจเงินทุนบางประเภท และจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

การกำหนดตามมาตรานี้ จะกำหนดตามประเภทธุรกิจเงินทุนแต่ละประเภทก็ได้"

มาตรา ๓๖ ความในมาตรา ๓๕ ไม่ใช่บังคับแก่กรณีของบริษัทเงินทุน

(ก) ให้กู้ยืมเงินหรือลงทุนโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(ข) ให้กู้ยืมเงินโดยมีประกันด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินราคาของหลักประกัน การคำนวณราคาของหลักประกัน การคำนวณราคาของหลักประกัน ถ้าเป็นหลักทรัพย์รัฐบาลไทย ให้ถือตามราคาที่ตราไว้ ถ้าเป็นหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นให้ถือตามราคาตลาด ถ้าไม่มีราคาตลาดให้ถือตามราคาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๓๗ บริษัทเงินทุนต้องเปิดทำการตามเวลา และหยุดทำการตามวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้เปิดทำการหรือหยุดทำการในเวลา

หรือวันอื่นจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการอนุญาตดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

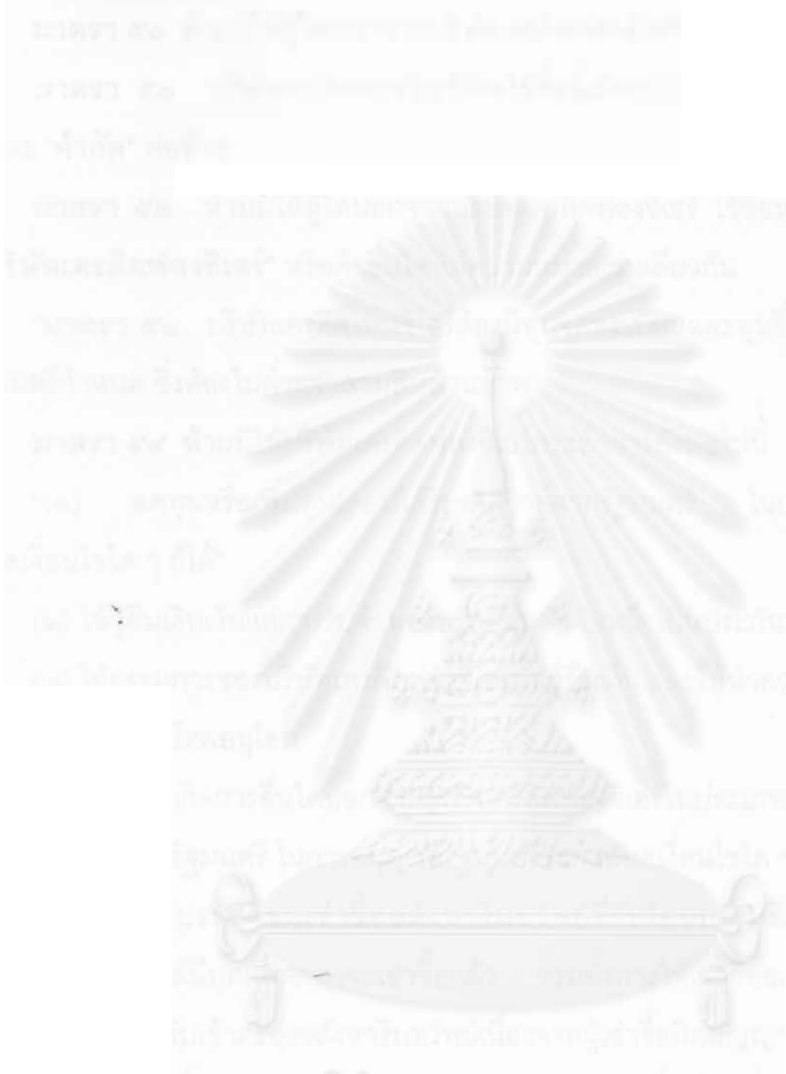
มาตรา ๓๘ การกำหนดตามมาตรา ๒๐ (๒) (ค) และ (๑๑) มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ เว้นแต่การกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด ๓

บริษัทหลักทรัพย์

มาตรา ๓๙ ถึง มาตรา ๔๙ .....(ยกเลิก).....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

"มาตรา ๓๙- มาตรา ๔๙" ยกเลิกโดย พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๘

หมวด ๔ บริษัทเครดิตฟองซิเออร์

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์

มาตรา ๕๑ บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “บริษัทเครดิตฟองซิเออร์” นำหน้าและ “จำกัด” ต่อท้าย

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “บริษัทเครดิตฟองซิเออร์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน

“มาตรา ๕๓ บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ต้องมีทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วตามจำนวนที่ รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าสามสิบล้านบาท”

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้บริษัทเครดิตฟองซิเออร์กระทำการดังต่อไปนี้

“(๑) ลดทุนหรือเพิ่มทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้”

(๒) ให้กู้ยืมเงินเว้นแต่การรับจํานองทรัพย์สินลำดับหนึ่งเป็นประกัน

(๓) ให้กรรมการของบริษัทเครดิตฟองซิเออร์นั้นกู้ยืมเงิน และให้นำความในมาตรา ๒๐ (๗) วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๔) ประกอบกิจการอื่นใดนอกจากธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ในประเภทที่ได้รับอนุญาต เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

ส่วนการให้ประชาชนเช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากผู้จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์เมื่อได้มีบุคคลตกลงจะเช่าซื้อแล้ว รวมทั้งการให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ซึ่งบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ได้กลับเช่าครองอสังหาริมทรัพย์เนื่องจากผู้เช่าซื้อผิดสัญญานั้น ให้บริษัทเครดิตฟองซิเออร์กระทำได้ เมื่อได้กระทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี การกำหนดดังกล่าวนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๕) ชื่อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่

(ก) อสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจหรือสำหรับเป็นที่พักหรือเพื่อสวัสดิการของพนักงานและลูกจ้างของบริษัทเครดิตฟองซิเออร์นั้นตามสมควร และได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

“มาตรา ๕๓” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๒๐

มาตรา ๕๔ “(๑)” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๒๑

มาตรา ๕๔ “(๗)” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๔

(ข) อสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ได้มาเนื่องจากการรับจํานองและซื้อ

อสังหาริมทรัพย์นั้นจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือได้รับ โอนอสังหาริมทรัพย์นั้นมาเนื่องจากการชำระหนี้ แต่จะต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายในห้าปี นับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกมาเป็นของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์หรือภายในกำหนด เวลากว่านั้นตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(ค) อสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้รับโอนกรรมสิทธิ์มาเพื่อการให้เช่า ชื่อตาม (๔) วรรคสอง และเมื่อมีการให้เช่าชื่อแล้ว บริษัทเครดิตฟองซิเอร์จะนำอสังหาริมทรัพย์นั้น ไปจำนองหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินใด ๆ ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(ง) อสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้มาเนื่องจากสัญญาขายฝาก แต่จะ ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายในห้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นพ้นกำหนดไถ่คืน ตามสัญญาหรือตามเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ แล้วแต่กรณี หรือภายในกำหนดเวลากว่านั้นตามที่ ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ในการอนุญาตตาม (ก) (ข) (ค) หรือ (ง) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไข ใด ๆ ก็ได้

(๖) ชื่อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเป็นจำนวนเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่าย ได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือชื่อหรือมีหุ้นหรือหุ้นกู้มีมูลค่าหุ้นรวมกันทั้งสิ้นเกินร้อยละ ยี่สิบของเงินกองทุนของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้น ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่ง ประเทศไทย ในการอนุญาต ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

"(๗) จัดหาเงินทุนจากประชาชน เว้นแต่การออกหุ้นกู้และการกู้ยืมเงินที่มีกำหนดเวลา จ่ายคืนไม่ต่ำกว่าหนึ่งปี ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการกู้ยืม การชำระคืน และวงเงินขั้นต่ำ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี การกำหนดดังกล่าวให้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

(๘) ย้ายที่ตั้งสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขาของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ โดยมี ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาต ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนด เงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

(๙) โฆษณากิจการของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้น เว้นแต่การโฆษณานั้นจะได้กระทำ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๕ ในสัญญาที่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ให้กู้ยืมเงินโดยการรับจำนองต้องมีข้อสงวนสิทธิให้ผู้กู้โดยสมบูรณ์ในการชำระเงินคืนทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วนได้ก่อนเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ในการนี้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์จะเรียกค่าชดเชยได้ไม่เกินอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ในสัญญาที่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ให้เช่าซื้อสิ่งหาริมทรัพย์ ต้องมีข้อสงวนสิทธิให้ผู้เช่าซื้อโดยสมบูรณ์ ในการชำระราคาที่เขาซื้อทั้งสิ้นได้ก่อนเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ในการนี้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ต้องลดราคาที่เขาซื้อลงตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

"มาตรา ๕๖ให้นำมาตรา ๑๔ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ (๑๓) มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๒ ทวิ มาตรา ๒๒ ตริ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๓ ทวิ มาตรา ๒๓ ตริ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๖ ทวิ มาตรา ๒๖ ตริ มาตรา ๒๖ จัตวา มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๒๙ ทวิ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ มาใช้บังคับแก่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์โดยอนุโลม"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด ๕

การควบคุมบริษัท การเพิกถอนใบอนุญาต และการเลิกบริษัท

“มาตรา ๕๗ เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าบริษัทใดมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานดังกล่าวได้ภายในระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในการนี้จะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนด้วยก็ได้”

ในกรณีที่รัฐมนตรีเห็นว่าบริษัทใดมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งควบคุมบริษัทหรือเพิกถอนใบอนุญาตแต่ในกรณีที่บริษัทดำเนินการแก้ไขการบริหารงานให้ถูกต้อง หรือดำเนินการอื่นใดตามคำแนะนำของรัฐมนตรีภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด รัฐมนตรีจะยังไม่สั่งควบคุมบริษัทนั้นหรือยังไม่สั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ ในการนี้รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทนั้น ให้บริษัทต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

ในกรณีที่รัฐมนตรีสั่งควบคุมบริษัทใดตามวรรคสอง รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด

“มาตรา ๕๗ ทวิ เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่า บริษัทใดมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕๗ ตี ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้ ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าดำรงตำแหน่งแทนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ถอดถอนบริษัทใดไม่ถอดถอนบุคคลหรือถอดถอนแล้วไม่แต่งตั้งบุคคลอื่นเข้าดำรงตำแหน่งแทน ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทซึ่งบริษัทนั้นไม่ถอดถอน

มาตรา ๕๗ “วรรคหนึ่ง” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๑๑

“มาตรา ๕๗ ทวิ” แก้ไขโดยพระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๓

(๒) แต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปดำรงตำแหน่งแทนผู้ซึ่งถูกถอดถอน

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทใด ซึ่งหากปล่อยเนิ่นช้าอาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งถอดถอนกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้น และแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปดำรงตำแหน่งแทน ได้ทันทีตามที่เห็นสมควร

ให้ผู้ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง (๒) หรือวรรคสอง อยู่ในตำแหน่งเป็นเวลาไม่เกินสามปี และมีให้นำความในมาตรา ๒๒ (๗) และ (๘) มาใช้บังคับ และให้บุคคลดังกล่าวได้รับค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้จ่ายจากทรัพย์สินของบริษัทนั้น และในระหว่างเวลาที่บุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งอยู่ ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะมีมติเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้

บุคคลซึ่งถูกถอดถอนจะเข้าไปเกี่ยวข้องหรือดำเนินการใด ๆ ในบริษัทนั้นไม่ได้ ไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อม และต้องอำนวยความสะดวกและให้ข้อเท็จจริงแก่บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง (๒) หรือวรรคสอง หรือตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรานี้เป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี"

"มาตรา ๕๗ ตริ ในกรณีที่บริษัทใดไม่เพิ่มทุนหรือลดทุนภายในกำหนดเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งตามมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง ให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังกล่าว

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องให้บริษัทใดเพิ่มทุนหรือลดทุนเพื่อให้บริษัทนั้นสามารถพยุงฐานะและการดำเนินงานต่อไปได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะสั่งให้บริษัทนั้นเพิ่มทุนหรือลดทุนทันทีก็ได้โดยให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

"ในการเพิ่มทุนหรือลดทุนตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองหรือการเสนอขายหุ้นเพิ่มทุน มิให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วของบริษัท และมาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ มาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๕๐ มาตรา ๑๓๖ วรรคสอง (๒) มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ"

"มาตรา ๕๗ ตริ" บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๑๓

มาตรา ๕๗ ตริ "วรรคสาม" แก้ไขโดยพระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๕

มาตรา ๕๘ ในการสั่งควบคุมบริษัทหรือเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง ให้รัฐมนตรีแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้บริษัทนั้นทราบและปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัทนั้นกับทั้งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา ๕๙ ในการควบคุมบริษัทให้รัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการควบคุมบริษัทขึ้นประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคน คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการของบริษัทนั้นได้ทุกประการ และให้ประธานกรรมการเป็นผู้แทนของบริษัทนั้น

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งและกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่พนักงานควบคุมบริษัทคนหนึ่งหรือหลายคนให้ปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งได้

การตั้งคณะกรรมการและการแต่งตั้งกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖๐ เมื่อรัฐมนตรีได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่บริษัทใด

(๑) ห้ามมิให้กรรมการและพนักงานของบริษัทกระทำการของบริษัชนั้นอีกต่อไป เว้นแต่จะได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการควบคุมบริษัท

(๒) ให้กรรมการพนักงานและลูกจ้างของบริษัทนั้นจัดการอันสมควรเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินและประโยชน์ของบริษัทไว้ และรับรายงานกิจการและมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา และหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินของบริษัทให้แก่คณะกรรมการควบคุมบริษัทโดยมิชักช้า

มาตรา ๖๑ เมื่อบริษัทใดถูกควบคุม ให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือเอกสารของบริษัทนั้นแจ้งการครอบครองให้คณะกรรมการควบคุมบริษัททราบโดยมิชักช้า

มาตรา ๖๒ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๕๗ ให้คณะกรรมการควบคุมบริษัท หรือพนักงานควบคุมบริษัทที่ได้รับมอบอำนาจ มีอำนาจสั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้แสดง หรือส่งสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตราและหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทที่ถูกควบคุม

มาตรา ๖๓ เมื่อคณะกรรมการควบคุมบริษัทเห็นว่าบริษัทที่ถูกควบคุมสามารถจะดำเนินกิจการของตนเองได้ ให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรก็ให้สั่งเลิกการ ควบคุม และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

เมื่อคณะกรรมการควบคุมเห็นว่าบริษัทที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรก็ให้สั่งเพิกถอนใบอนุญาต และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่บริษัทใดไม่ประกอบกิจการประเภทที่ได้รับใบอนุญาตตามปริมาณที่ รัฐมนตรีเห็นสมควรในช่วงระยะเวลาสองปีใด ๆ รัฐมนตรีจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ประกอบกิจการทุกประเภทหรือประเภทใดประเภทหนึ่งที่ได้รับใบอนุญาตก็ได้

“มาตรา ๖๔ ทวิ ในกรณีที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง มาตรา ๖๓ วรรคสอง หรือในกรณีที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตทุกประเภทตามมาตรา ๖๔ ให้บริษัทที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวเป็นอันเลิกบริษัทจำกัด”

มาตรา ๖๕ เมื่อบริษัทใดมีความประสงค์ที่จะเลิกประกอบกิจการตามประเภทที่ได้รับใบอนุญาต ให้ยื่นขออนุญาตเลิกประกอบกิจการต่อรัฐมนตรี ในการอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

“มาตรา ๖๕ ทวิ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ใดมีผลขาดทุนตามมาตรา ๒๖ ทวิ วรรคสอง ให้บริษัทนั้นเป็นอันเลิกบริษัทจำกัด และให้ถือว่าใบอนุญาตของบริษัทนั้นถูกเพิกถอน เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) บริษัทมิได้เสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๖ ทวิ วรรคสอง
- (๒) บริษัทมิได้ปฏิบัติตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามมาตรา ๒๖ ทวิ ภายในระยะเวลาตามเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด
- (๓) ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ให้ความเห็นชอบด้วยในโครงการ ตามมาตรา ๒๖ ทวิ วรรคสอง และบริษัทไม่อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๖ ทวิ วรรคสาม
- (๔) รัฐมนตรีมีคำสั่งชี้ขาดยื่นตามการไม่ให้ความเห็นชอบด้วยของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา ๒๖ ทวิ วรรคสาม”

“มาตรา ๖๖ เมื่อมีการเลิกบริษัทตามมาตรา ๖๔ ทวิ หรือมาตรา ๖๕ ทวิ ให้มีการชำระบัญชีและให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี”

การชำระบัญชีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีบริษัทจำกัด หรือกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดว่าด้วย การชำระบัญชีแล้วแต่กรณี เว้นแต่การใดที่เป็นอำนาจและหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐมนตรี

“มาตรา ๖๔ ทวิ” บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๒๔

“มาตรา ๖๕ ทวิ” บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๒๕

มาตรา ๖๖ “วรรคหนึ่ง” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๒๖

มาตรา ๖๗ กรรมการควบคุมบริษัท พนักงานควบคุมบริษัท และผู้ชำระบัญชีอาจได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด

ค่าใช้จ่ายและเงินค่าตอบแทนในการควบคุมหรือชำระบัญชีบริษัทใดให้จ่ายจากทรัพย์สินของบริษัทนั้น

“หมวด ๕ ทวิ

การควบกิจการและการโอนกิจการ

มาตรา ๖๗ ทวิ การควบบริษัทเข้าด้วยกันไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่

มาตรา ๖๗ ตริ การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา ๓๐๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในกรณีที่เป็นกรเข้าไปถึงหุ้นในบริษัทอื่นเพื่อโอนกิจการ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันไม่นำมาตรา ๒๒ (๔) มาใช้บังคับเป็นเวลาไม่เกินห้าปี

มาตรา ๖๗ จัตวา ในกรณีที่คณะกรรมการของบริษัทใดมีข้อเสนอจะควบกิจการกับสถาบันการเงินอื่นหรือโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นเป็นการเร่งด่วน หรือในกรณีตามมาตรา ๒๖ ทวิ ที่คณะกรรมการของบริษัทเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงานโดยการควบกิจการหรือโอนกิจการ หรือในกรณีตามมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๖ ตริ หรือมาตรา ๕๗ ที่คณะกรรมการของบริษัทหรือคณะกรรมการควบคุมเสนอแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานโดยการควบกิจการหรือโอนกิจการ ถ้ารัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย เห็นว่ากรณีดังกล่าวมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องควบกิจการ หรือโอนกิจการเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและประโยชน์ของประชาชน ให้มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาอนุญาตให้ดำเนินการได้โดยจะกำหนดระยะเวลาดำเนินการและเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้บริษัทและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องได้รับยกเว้นการใช้บังคับบทบัญญัติดังต่อไปนี้ แล้วแต่กรณี

(๑) บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการบังคับให้บริษัทเป็นบริษัทมหาชนจำกัด และการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วของบริษัท

(๒) มาตรา ๑๒๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๓) มาตรา ๕๒ มาตรา ๑๐๒ ประกอบกับมาตรา ๓๓ วรรคสอง มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕

(๔) มาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินเนื่องในการควบกิจการหรือการโอนกิจการตามวรรคหนึ่ง

ให้บริษัทและสถาบันการเงินที่ควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการตามวรรคหนึ่ง จัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการ ในการนี้มีให้นำบทกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อควบกิจการหรือโอนหรือรับโอนกิจการของบริษัทหรือสถาบันการเงินนั้นมาใช้บังคับ และให้บริษัทและสถาบันการเงินนั้นงดรับลงทะเบียนการโอนหุ้นเมื่อพ้นเจ็ดวันนับแต่วันที่มิได้ประกาศอนุญาตให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งจนถึงวันประชุมผู้ถือหุ้น และเรียกประชุมผู้ถือหุ้นโดยจัดส่งหนังสือนัดให้ผู้ถือหุ้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันแต่ต้องไม่เกินสิบสี่วัน ทั้งนี้ ให้โฆษณาคำบอกกล่าวนัดประชุมในหนังสือพิมพ์ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันแต่ต้องไม่เกินสิบสี่วัน ทั้งนี้ ให้โฆษณาคำบอกกล่าวนัดประชุมในหนังสือพิมพ์ไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันประชุมด้วย ในการประชุมถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมให้ถือว่าการควบกิจการหรือการโอนหรือรับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

ห้ามมิให้บุคคลใดฟ้องบริษัทและสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่งเป็นคดีล้มละลายในระหว่างดำเนินการเพื่อควบกิจการหรือโอนกิจการตามที่ได้รับความเห็นชอบตามมาตรานี้

ให้บริษัทและสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่งได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรต่าง ๆ บรรดาที่เกิดจากการควบกิจการหรือโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยจะกำหนดเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรายก็ได้

คณะกรรมการของสถาบันการเงินที่ควบกันแล้วมีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนการควบกิจการได้ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีอนุญาตให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

ในการอนุญาตให้ควบกิจการหรือโอนกิจการตามมาตรา นี้ หากกองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าไปช่วยเหลือทางการเงินและได้รับความเสียหาย ให้รัฐบาลช่วยเหลือทางการเงินแก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงินตามควรแก่กรณี"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด ๖ พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๖๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ

(๑) สั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัท ผู้สอบบัญชีของบริษัท และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบริษัท ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการสินทรัพย์ และหนี้สินของบริษัท

(๒) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของบริษัท หรือในสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบริษัท ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด

(๓) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ หรือ มาตรา ๕๐ หรือมีหลักฐานหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวเพื่อตรวจสอบได้ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก”

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๕) เข้าไปตรวจสอบฐานะหรือการดำเนินงานในสถานที่ประกอบธุรกิจของลูกหนี้ของบริษัทในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๖๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๘ “(๑)” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๑๔

มาตรา ๖๘ “(๓)” แก้ไขโดย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๙

หมวด ๗
บทกำหนดโทษ

“มาตรา ๗๐ บริษัทใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๒ ทวิ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม มาตรา ๒๓ ทวิ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ ทวิ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสี่ มาตรา ๒๖ ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๓๗ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๒๐ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๘) หรือ (๑๑) มาตรา ๒๒ ตริ มาตรา ๒๓ ทวิ มาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๒๖ ทวิ วรรคหนึ่ง หรือ วรรคสอง มาตรา ๒๖ ตริ วรรคสอง มาตรา ๒๖ จัดว่า มาตรา ๒๙ ทวิ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๓๗ มาตรา ๕๔ (๑) (๔) (๕) (๖) (๘) หรือ (๙) มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๗ ทวิ มาตรา ๕๗ ตริ หรือมาตรา ๖๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในกฎกระทรวงตามมาตรา ๗ วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

“มาตรา ๗๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

“มาตรา ๗๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ ทวิ มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๕๒ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๑๐ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

“มาตรา ๗๐” แก้ไขโดย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๙

“มาตรา ๗๑” แก้ไขโดย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๑

“มาตรา ๗๒” แก้ไขโดย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๒

“มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ ทวิ วรรคสอง มาตรา ๖๐ หรือมาตรา ๖๑ หรือฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการควบคุมบริษัท หรือพนักงานควบคุมบริษัทตามมาตรา ๖๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

“มาตรา ๗๓ ทวิ ผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”

“มาตรา ๗๔ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงาน เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”

“มาตรา ๗๔ ทวิ ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตราหรือเครื่องหมาย ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประทับหรือหมายไว้ในที่สิ่งใด ๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรืออายัดหรือรักษาสິงนั้น ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๗๔ ตริ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึด อายัด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่จะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท”

“มาตรา ๗๕ ในกรณีที่บริษัทใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒ ทวิ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๕๓ กรรมการ หรือผู้จัดการของบริษัทนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของบริษัทนั้นด้วย”

“ในกรณีที่บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ ทวิ มาตรา ๒๖ ทวิ

“มาตรา ๗๓” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๒๙

“มาตรา ๗๓ ทวิ” บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๓๐

“มาตรา ๗๔” แก้ไขโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๓๑

“มาตรา ๗๔ ทวิ - ตริ” บัญญัติเพิ่มโดย พระราชกำหนดฯ พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๓๒

“มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง” แก้ไขโดย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๓ ; ส่วนความใน “วรรคสอง” แก้ไขโดย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๐

วรรคหนึ่ง หรือวรรคสี่ มาตรา ๒๖ ตี วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๒๐ (๑) (๒) (๔) (๖) หรือ (๑๑) มาตรา ๒๒ ตี มาตรา ๒๓ ทวิ มาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๒๖ ทวิ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา ๒๙ ทวิ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๕๔ (๑) (๔) (๕) (๖) หรือ (๙) มาตรา ๕๕ หรือมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง กรรมการ หรือผู้จัดการ ของบริษัทนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของบริษัทนั้นด้วย"

"มาตรา ๗๕ ทวิ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทโดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูก หลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๕ ตี กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของบริษัท หรือทรัพย์สินที่บริษัทเป็นเจ้าของรวมอยู่ ด้วยกระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะ ที่เป็นทรัพย์สินของบริษัท ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๕ จัตวา กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของบริษัทหรือซึ่งบริษัทเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๕ เบญจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันบริษัทมีหน้าที่ ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของบริษัทถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือ ประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๗๕ ฉ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท รู้ว่าเจ้าหน้าที่ของบริษัทหรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่บริษัทบังคับการชำระหนี้จากบริษัท ใช้หรือนำจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

(๑) ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของบริษัท หรือ

(๒) แกล้งให้บริษัทเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๕ สัตต กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๕ อัฐ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทกระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

(๒) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัทหรือที่เกี่ยวข้องกับบริษัท หรือ

(๓) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำ เพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้หรือลวงบุคคลใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๕ นว ผู้สอบบัญชีใดของบริษัทรับรองบุคคล หรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้อง หรือทำรายงานเท็จ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๗๕ ทศ ผู้ใดก่อให้เกิดกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท หรือผู้สอบบัญชีกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา ๗๕ ทวิ มาตรา ๗๕ ตริ มาตรา ๗๕ จัตวา มาตรา ๗๕ เบญจ มาตรา ๗๕ ฉ มาตรา ๗๕ สัตต มาตรา ๗๕ อัฐ และมาตรา ๗๕ นว ไม่ว่าด้วยการใช้ สิ่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มาตรา ๗๕ เอกาทศ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๕ ทวิ มาตรา ๗๕ ตริ มาตรา ๗๕ จัตวา มาตรา ๗๕ เบญจ มาตรา ๗๕ ฉ มาตรา ๗๕ สัตต และมาตรา ๗๕ อัฐ ไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

มาตรา ๗๕ ทวาทศ ในความผิดมาตรา ๗๕ ทวิ มาตรา ๗๕ ตริ มาตรา ๗๕ จัตวา มาตรา ๗๕ เบญจ มาตรา ๗๕ ฉ มาตรา ๗๕ สัตต มาตรา ๗๕ อัฐ มาตรา ๗๕ นว มาตรา ๗๕ ทศ หรือมาตรา ๗๕ เอกาทศ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคาหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนผู้เสียหายด้วย และให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล”

“**มาตรา ๗๕ เทรส** ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา ๗๕ ทวิ มาตรา ๗๕ ตริ มาตรา ๗๕ จัตวา มาตรา ๗๕ เบญจ มาตรา ๗๕ ฉ มาตรา ๗๕ สัตต มาตรา ๗๕ อัฐ และมาตรา ๗๕ นว มาตรา ๗๕ ทศ หรือมาตรา ๗๕ เอกาทศ และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าหากปล่อยเงินเข้าไว้ อาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้น หรือทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น แต่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการฟ้องร้องคดีต่อศาลให้คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าว ยังคงมีผลต่อไป จนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถฟ้องคดีได้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ศาลที่มีเขตอำนาจจะสั่งขยายระยะเวลาออกไปอีกตามคำขอของธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวจะหลบหนีออกนอกราชอาณาจักร เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยร้องขอให้ศาลอาญามีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนได้ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนเมื่อผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือบุคคลที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมอบหมายแจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจทราบให้อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนเป็นการชั่วคราวได้เป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน จนกว่าศาลอาญาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญาหรือของอธิบดีกรมตำรวจที่สั่งตามวรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท"

มาตรา ๗๖ ความผิดตามมาตรา ๗๐ ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา ๗๙ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบการกระทำความผิดหรือตายในห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๗๗ ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบริษัทใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยนอกจากตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี หรือเป็นการเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

มาตรา ๗๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามมาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ หรือมาตรา ๗๓ เป็นนิติบุคคล กรรมการของนิติบุคคลนั้นหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๗๙ ความผิดตามมาตรา ๗๐ หรือ มาตรา ๗๕ ให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนสามคน ซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๐ ให้ถือว่าบริษัทที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ประเภทใด ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชนอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ประเภทนั้น แล้วแต่กรณีตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าสำนักงานสาขาที่ได้รับอนุญาตของบริษัทตามกฎหมายดังกล่าวในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสำนักงานสาขาที่ได้รับอนุญาตของบริษัทนั้นตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีได้กำหนดไว้ในการอนุญาต

มาตรา ๘๑ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดมีผู้ถือหุ้นหรือกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเป็นจำนวนต่ำกว่าอัตราที่กำหนดในมาตรา ๑๗ วรรคสาม อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงมีผู้ถือหุ้นหรือกรรมการที่เป็นผู้มีสัญชาติไทยในอัตราที่เป็นอยู่นั้นได้ต่อไป แต่ถ้าบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ถึงสามในห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด หรือมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ถึงสามในห้าของจำนวนกรรมการทั้งหมด บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นต้องดำเนินการให้มีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถือไม่ต่ำกว่าสามในห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดหรือมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในห้าของจำนวนกรรมการทั้งหมดภายในเวลาเจ็ดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๒ บุคคลใดถือหุ้นบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์รวมกันเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๔ อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงมีสิทธิถือหุ้นนั้นได้ต่อไป แต่ถ้าได้จำหน่ายหุ้นนั้นไปเท่าใดก็ให้คงมีสิทธิถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดได้เท่าจำนวนหุ้นที่เหลือนั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ทายาทโดยธรรมซึ่งได้รับมรดกในหุ้นนั้นในวันหรือหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

บทบัญญัติตามมาตรา ๑๔ มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ถือหุ้นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง และวรรคสอง

มาตรา ๘๓ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ที่จัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุนหรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชนอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไปได้ และถ้าบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นได้ออกหุ้น

ไว้แล้ว ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๖ และหรือมีผู้ถือหุ้นซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง ให้บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นดำเนินการแก้ไขเสียให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี ภายในเจ็ดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยต้องดำเนินการตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องดำเนินการให้มีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าห้าสิบลาย โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละสิบห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

(๒) ภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องดำเนินการให้มีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเจ็ดสิบลาย โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

(๓) ภายในเจ็ดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องดำเนินการให้มีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยราย โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) ถ้ามีเหตุจำเป็นและสมควร รัฐมนตรีจะขยายระยะเวลาให้ก็ได้ ในการขยายระยะเวลาดังกล่าว รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๘๔ ภายในเจ็ดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีขยายให้ตามมาตรา ๘๓ หากบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ใดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุนหรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ประสงค์จะเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่ ถ้าบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นยังมีได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ให้บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นดำเนินการออกหนังสือชี้ชวนให้ประชาชนเข้าซื้อหุ้นได้ ในการออกหนังสือชี้ชวนดังกล่าวให้นำบทบัญญัติว่าด้วยหนังสือชี้ชวนในการเพิ่มทุนตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ห้ามมิให้บริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายและพาณิชย์ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้นและบทบัญญัติว่าด้วยการเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเพิ่มทุนตามมาตรา

“มาตรา ๘๕ .....(ยกเลิก) .....

มาตรา ๘๖ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดมีทุนถูกต้องตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๕๓ แล้วแต่กรณี อยู่แล้ว และได้มีมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้เพิ่มทุนก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ บริษัทนั้นดำเนินการเพิ่มทุนตามมติพิเศษนั้นไปได้ โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตตามมาตรา ๒๐ (๑) มาตรา ๔๓ (๑) หรือมาตรา ๕๔ (๑) แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์ตามมาตรา ๘๐ ประกอบกิจการใด ๆ ซึ่งบริษัท หลักทรัพย์ไม่อาจกระทำได้ตามมาตรา ๔๓ (๖) อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้บริษัท หลักทรัพย์เลิกประกอบกิจการนั้น ๆ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

แต่ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์ดังกล่าวมีความผูกพันตามนิติกรรมที่จะเลิกประกอบกิจการที่ต้องห้ามตามมาตรา ๔๓ (๖) ภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งมิได้ ให้บริษัทหลัก ทรัพย์นั้นยื่นขออนุญาตต่อรัฐมนตรี และให้รัฐมนตรีขยายกำหนดระยะเวลาดังกล่าวออกไปได้เท่า ที่เห็นสมควรในการอนุญาตให้ขยายกำหนดระยะเวลาที่รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๘๘ ให้บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามมาตรา ๘๐ ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๕๑ ตามแต่กรณีให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา หนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

บริษัทเงินทุนตามมาตรา ๘๐ ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์อยู่แล้วก่อน วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์” นำหน้า “จำกัด” ต่อท้าย ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๘๙ ให้ผู้ที่ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “บริษัทเงินทุน” “บริษัทหลักทรัพย์” หรือ “บริษัทเครดิตฟองซิเอร์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกันอยู่แล้วในวันที่พระราช บัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งต้องห้ามมิให้ใช้ตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๕๒ เลิกใช้ชื่อหรือ คำ อื่นใดดังกล่าวภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙๐ บริษัทเงินทุนตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดรับหุ้นของบริษัทเงินทุนจากบริษัทเงิน ทุนอื่นเป็นประกันหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเป็นจำนวนเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือมีหุ้นในบริษัทเงินทุนอื่นโดยชอบอยู่ก่อนวันที่ พระราช บัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บริษัทเงินทุนนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา ๒๐ (๓) (๔) หรือ (๕) แล้วแต่ กรณีย ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือภายในกำหนดเวลากว่านั้นตามที่ได้อ รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเป็นจำนวนเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือมีหุ้นหรือหุ้นกู้มีมูลค่าหุ้นรวมกันทั้งสิ้นเกินร้อยละสิบของเงินกองทุนของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นโดยชอบอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา ๕๔ (๖) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือภายในกำหนดเวลาก่อนนั้นตามที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

มาตรา ๘๑ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดมีอสังหาริมทรัพย์ไว้เพื่อการประกอบธุรกิจให้เช่าซื้ออยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นแจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้วให้ดำเนินการหรือให้จำหน่ายไปภายในเงื่อนไข และระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๘๒ ให้ถือว่าสัญญาที่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มีข้อสงวนสิทธิให้ผู้เช่าซื้อโดยสมบูรณ์ในการชำระราคาที่เขาซื้อทั้งสิ้นได้ก่อนเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาดังกล่าว และให้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นปฏิบัติตามมาตรา ๕๕ วรรคสอง ด้วย

มาตรา ๘๓ บริษัทตามมาตรา ๘๐ บริษัทใดมีกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาอยู่ก่อนแล้วโดยชอบก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บริษัทนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา ๒๒ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๔ ให้บรรดาประกาศของกระทรวงการคลังที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๑๕ และประกาศเงื่อนไขของกระทรวงการคลัง และประกาศเงื่อนไขของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามประกาศของกระทรวงการคลัง ดังกล่าว ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ประกาศ หรือเงื่อนไขตามพระราชบัญญัตินี้ออกใช้บังคับ

มาตรา ๘๕ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามมาตรา ๘๐ บริษัทไม่ดำเนินการแก้ไขจำนวนหุ้นหรือกรรมการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๘๑ หรือไม่ดำเนินการแก้ไขหุ้นหรือผู้ถือหุ้นให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือที่รัฐมนตรีขยายให้ตามมาตรา ๘๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาท ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๙๖ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามมาตรา ๙๐ บริษัทได้ไม่
ปฏิบัติตามมาตรา ๙๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๙๗ ความผิดตามมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๖ ให้คณะกรรมการตามมาตรา
๗๙ มีอำนาจเปรียบเทียบได้ และให้นำมาตรา ๗๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส.โหดระกิตย์

รองนายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

ร้อยตำรวจโทหญิง ชญานิศ ภาชีรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2513 ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสงวนหญิงจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อปี พ.ศ.2538 ปัจจุบันรับราชการ ณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำแหน่งรองสารวัตร งาน 3 กองกำกับการอำนวยการ สำนักงานกำลังพล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย